Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

[illegible]

[illegible] iudex qui negocium examinat si non
fecerit et non iudicauerit in deprehensam ciui-
tatis episcopo ut debeat in monasterium mitti.
Si quidem in hac felicissima ciuitate sit
iudex ipse quidem xxx libras auri penam ex-
igat officium autem eius alias x. Si uero in prouincia sit
hic iudex et non egit que a nobis in his in-
fra sunt x librarum auri persoluat penam et officium
eius alias v. Si uero iudex fiunt non habentes cin-
gulum ipse quidem penam x librarum auri exigatur
ministrantes autem ei v. Quatenus in litteram quam huic ac-
cedit a memoratis personis per comitem priua-
tarum et palatinorum scolam exigatur et in eorum
assignetur erario. ¶ Sed et uir tali mulie-
ri iungi si noluit nimium et irrationabili repu-

[illegible] probare possit quod cum sua coniuge compl[illegible]
iudicialiter de crimina examinati [illegible] ¶
non uero priuatim cognoscentem p[illegible]
to constitutum (estacder) cum tali muliere eum in[illegible]
lege quod tacite ex solo adulterii criminis sub-
iacentem nulla alia ratione quesita punire
infamia autem eo quod crimine ¶ Quia uero ita con-
perimus aliquos impios ut et inueniantur con-
tra omnibus presumant in talibus feminis sceli-
bus et ibi de peccatis tractare ubi consue-
uerunt deum timentes peccatorum ueniam po-
stulare. iubemus ut siquis talis inueniatur
in locis uenerabilibus aliene uxori [illegible] in suis
persone est per tres sic deinceps contestationes lo-
quam infamiam esse eius marito uitiatis personas

17

solucio

[illegible]

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Pract. Th. II. 17 (Jnk.)

2 Fl.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Fratrum Conventus B M Paup ord. S. Crucis.

Ad Fridericū Meinberger bibliopolā. ⁊ vendelinus ſtainbach: ſacre theologie ꝓfeſſor ⁊c.

CLaret experiētia teſte. Friderice. N. bibliopola Res quaſcunqꝫ. tum maieſtatis celſitudine: tum actiuitatis furore preclaras: magiſmagiſqꝫ fore damnoſas. Dum vel indignis: indebitis: aut improporcionatis ſociantur obiectis. vel in abuſum veniunt incautis: pariter et incircūſpectis. Sic ſic in naturalibꝫ ſolis claritas luminoſa: lippientes ferit oculos: ⁊ medicinarum doſis exuberans ſautiat non ſanat: vitamqꝫ adimens: letali vulnere corda ſternit. Artificiſqꝫ ferrū optimū: oīs obtuſitatis expers: quo magis acutum ſtridet: eoamplius ⁊ operantem inſcium ledit: ſuaſqꝫ operas turpat dehoneſtatqꝫ Haud aliter inuenire eſt in rebus ſacratiſſimis: humano generi: gratuito munere nō ex debito celitus datis. E quibꝫ id vnicū ſummū ⁊ precipuū altaris ſacrificium (omnia veteris teſtamenti ſacrificia: pacificorum hoſtias: ac olocauſti victimas: tum ꝓ peccati expiatione: tum pro pacis gratie ceterorumqꝫ beneficioꝝ conſeruatiōe: tum pro hominis cū deo vnione: in leuitico inſtituta: eminēter continens. Et quod figurabant vel imperfecte contulerunt illa: in veritate ⁊ perfecte conferens) euadit maximū. Eſt eīn antiquitate vene- Leuitici. 4.
ratum Auctoritate diuina ſanccitū. Juramento confirmatū Sua Leuitici. 3.
perfectione perpetuitatum Jn ſe ſanctiſſimū ⁊ oīm ſanctificatiuum Leuitici. 5.
Repreſentat deniqꝫ: immo vere eſt: conuiuium id iucundiſſimum Jn quo reuertenti filio pater occidit vitulū ſaginatum. Panem vite ⁊ vinum quod ſapientia miſcuit ꝓponendo. Et cum in ipō (ſum- mo patri ſacrificantes) offerimus eius in quo bene cōplacet vnige- Albertus
nitum: ſub panis ⁊ vini ſacramentalibꝫ ſpeciebus veraciter contentum: nullum eo ſacrificium maius eſſe poteſt. O ſingularis ⁊ admiranda liberalitas: vbi dator venit in donum: cibans in cibū. O ſtu- Lu. 15
pēda dei miſeratio. verbum carnem: deus cinerem: figulus lutum: Prouer. 9.
vita morticiniū induit: vt iumenta manducarent panem angelorū. Math. 17.
Hōies ꝓpheta iumēta nōiat. Hō eīn cū in honore eſſet nō intellexit: ꝯparatus eſt iumētis inſipiētibꝫ ⁊ ſiīlis factus eſt illis. Comedūt ergo angeli verbū de deo natū. Comedūt hōies verbū fenū factū. O pre- Bernardus
celſum ⁊ qꝫ venerabile ſacrm: amoris precipui ꝙ nos dilexit eterna patris ſapia mēoriale penne. O mēoriale ſuauiſſimū ⁊ dulciſſimū. Pš. 48.
Memoriale ſaluificū: ſup auꝝ ⁊ thopaſion p̄cioſum: intimis ꝯmēdandū p̄cordijs. Jn ꝙ innouata ſunt ſigna īmutata mirabilia diua. Jn b̄ etem̄ memoriā fecit mirabiliū ſuorū miſericors ⁊ miſator dn̄s Eccli. 36.
Pſal. 110.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

[um 1500]

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Thomas Hinc recte canit eccleſia. O ſacꝝ conuiuium in quo xp̄s ſumit᷑: re/
colitur memoria paſſionis eius: mens impletur gr̄a ⁊ future glorie
nobis pignus dat᷑. O digna ⁊ nuſqꝫ interimenda mēoria ſacroſctā
in qua mortē nr̄am recolimus mortuā: noſtrum interitū interijſſe
Ambroſius congaudemus. ☞ Magni ſacerdotis ambroſij ꝯteſtationem
reminiſci libeat cū inquit. Sacramentū hoc preſtantiſſimū eſt in q̄
eſt diuinitatis preſentia: mūdi redemptio: pctōꝝ remiſſio: gr̄aꝝ di/
Bernard⁹ uiſio: virtutū oīm aggregatio. Nec mirꝝ: qm̄ oīm gr̄aꝝ ⁊ virtutum
fontem veriſſime ꝯtinet ⁊ auctorē. Ut eni̅ amplius incaleſceret hō
in ſui redēptoris amorem: voluit xp̄s vt iugiter coleret᷑ ꝑ miſteriū:
qđ ſemel offerebat᷑ in preciū. Et illa ꝑennis victima viueret in me/
moria: ⁊ preſens eſſet ſemꝑ in gr̄a. O benigniſſime ieſu: nobiliſſime
ſponſe tue dotalitiū indulſiſti: vt vel ſic teneret columba tua dulciſſi
mū memoriale dilecti ſui. Gratulare ergo ſponſa: gaude incōꝑabili
ter. preſidentē habes ⁊ rectorem ſponſum in preſentis exilij milicia.
Pignus habes: arrā tenes: quib⁹ feliciter ſponſo vniaris in patria:
In terra ſpōſum habes in ſacramento. In celis habitura es eūdem
ſine velamento. Et hic ⁊ ibi veritas. Sed h̄ palliata: ibi manifeſta.
Huiuſce nuptialis conuiuij primiceriū ⁊ architriclinum habes.
o anīa delectū ſacerdotē euangelicū: moſaice legis antiſtitē. (tū ele/
ctionis benignitate: tū ꝯſecratōis ſolēnitate. tum ordinis nobilitate
tum oꝑis ⁊ miniſterij grandeuitate: tū regiminis ptāte: alijſqꝫ pre/
rogatiuaꝝ antidotis) longe precellentem. ☞ Attendant itaqꝫ
oportet ſi periculū euadere placet ſacerdotes venerādi: veri ſalomo
nis pincerne: ieſu xp̄i camerarij: ⁊ miſterioꝝ dei diſpenſatores dele/
cti. Attendant officiū ſibi creditū: pariter ⁊ miniſteriū: ſeraphicis hu/
meris tremebundū. Proſpiciant: animaduertant: alta mente tena/
ciqꝫ memoria ſedulo voluant atqꝫ reuoluāt: ⁊ veluti aīalia munda
ruminent cū tremore: celſum quē in eccleſia dei: nō ex debito vel me
rito ꝓprio: ſed ex voluntate tua: o de⁹ ⁊ dulcedinis tue beneplacito
nacti ſunt gradū. Paraſti eni̅ in dulcedine tua pauperi deus. Au/
ſim dicere cū ſctō ⁊ mellifluo Bernardo. Non eſt ptās poſt deum:
ſicut ptās ſacerdotū. Et que nam hec eſt: cui nihil in celo nec in ter/
Bernardus ris aliquid valeat ꝯꝑari. Conſecrare inquā corpus ⁊ ſanguinem do
mini. Suꝑ hac (o verendi ſacerdotes et antiſtites) poteſtate vr̄a:
ſuꝑ tam inſigni ſpectaculo: ſuper tam ſolēni dignitatis vr̄e ꝓuilegio
ſtupet celū: mirat᷑ terra: ꝯtremiſcit hō: reueret᷑ plurimū angelica cel
ſitudo. Hec eſt vere indulgētia celeſtis. Hec eſt cumulata ⁊ ſuper/
effluens gr̄a: celſaqꝫ glorie magnificentia: ſacerdotē deū ſuū manib⁹
tenere: ⁊ alijs dando porrigere Siquidem teſte Gregorio magno.
Gregorius eccleſie paſtore vigilantiſſimo: In ſacerdotū manib⁹: velut in virgi/

nis vtero: dei filius incarnat̃. O ſtupēda dei miſeratio. O reuerē-
da manuū ſanctitudo O diuū ⁊ ſupceleſte miniſterium: ſacerdotali
ſolicitudini dumtaxat. Non angelicis ſpiritibꝫ. Nō virgini ſuperbe
nedicte: creditū ⁊ ex diuine benignitatis bn̄placito demandatum.
☞ Et ni fallar: quicq̄d cultus latrie: quicq̄d deuotōis: quicq̄d re
ligionis: in ſancta plebe inuenit̃: ad hoc ipm̄ ſacerdotalis miniſterij
officiū ſacroſctm̄ ordinat̃. Seu per ipm̄ inflāmat̃: accendit̃: roborat̃
conſeruatur. Huiuſce frequentatōe miſterij fides viget: chriſtiana
viret religio: roborat̃ eccleſia. Quo ſublato e medio inuenire non
eſt: niſi erroꝝ inuolucra: infidelitatis germina: ignauie nubila: vani
tatum conamina: virtutis exterminia. ☞ Ueꝝ me dicere diu- ⁊vilhelmus
tina cōprobat experientia: reꝝ magiſtra. Atteſtanturq̄ magni ⁊vil- pariſienſ.
helmi pariſienſ eulogia cū inquit. Si manus ſacerdotum noſtroꝝ
vacue eſſent. Si nō illas venerāda ⁊ ſctā viuifici corpis ⁊ ſanguinis
oblatio impleret: periret ſpes: nutaret xp̄iani ppl̄i deuotio: in ipſum
redemptorē: que eidē ppl̄o maxima ⁊ fortiſſima eſt: q̄ tam ineſtima
bili benignitat; dulcedine: tāq̄ mirifica ꝓmptitudine ſe miſericors
dn̄s exhibet per man⁹ ſacerdotū toti eccleſie ſue ⁊ electoꝝ ſuoꝝ ſin-
gulis. Deinde ip̄o bono ſacre cōionis ſpūaliſq̄ refectiōis fraudaret̃
ppl̄s: maximoq̄ ſuo ornatu. maximeq̄ ſue opulētie parte: ⁊ templū
⁊ domus dei priuaret̃: ſi illo ip̄o tante flagrātie ſacrificio: hui⁹ tam
neceſſe tamq̄ opulente refectionis menſa careret. ☞ Tu itaq̄
apoſtolice nō immemor tube: de eucariſtie ſacramento cōminando j. Choꝛ. xi.
dicentis. Probet aūt ſemetipm̄ hō: ⁊ ſic de pane illo edat ⁊ de calice
bibat. Qui eñ̄ mādicat ⁊ bibit indigne: iudiciū ſibi māducat ⁊ bi-
bit: non dijudicans corpus dn̄i. Et item: reus erit corpis ⁊ ſanguis Oſee. 4.
dn̄i. Ideo inter vos multi infirmi ⁊ imbecilles: ⁊ dormiunt multi.
Ne quēquā e ſacerdotū cetu q̄ venerando iuſticie culpabilis caligo
ne ſacerdotio fungat̃ dn̄o ꝓpellat. Aut agendoꝝ ad rite ⁊ digne mi-
niſtrandum ignorantia: tam ex pte ſacramenti ꝯficiendi: q̄ ex parte
cōficientis miniſtri: ſeu circūſtantiaꝝ: tp̄is: loci: ⁊ miniſtrorum ⁊c̃. Hiere. 48.
ꝓphetice ſubſternat maledictioni: eo q̄ opus dn̄i facit fraudulenter
Fraudulenter ꝓculdubio opus dn̄i facit: qui ſacrificiū offert domio
ſale carens ſcīe ⁊ diſcretōis optime. Que nulli abeſſe ſacrificio pre-
cipitur in leuitico. Eapropt̃ ad eccleſie antiſtites loquens dominus Leuitici. 2.
ait. Uos eſtis ſal terre: q̄ ſi ſal euanuerit in quo ſalietur. Ad nihilū i. Choꝛ. 14.
valet vltra: niſi vt mittat̃ foras: ⁊ conculcet̃ ab hōibus. Ne itaq̄ de
lectos dn̄i ſacerdotes inſcicie culpabilis vmbra: ne ſacerdotio fun-
gatur ſemoueat. Aut ignorantes ignorari faciat. Execrande ve male
dictioni ſubſternat: zelo zelādo pro domo dei: obnixis crebriſq̄ pul
ſationibus ſattagere curaſti: quatinus tibi Epithoma expoſitionis

ſacri canonis miſſe. Venerādi ac integerrimi viri magiſtri Gabrie lis Biel. ſacre theologie licentiati (vt per te impreſſione artis cara cteriſatoe: cū ctiſ petentibꝫ ꝓ dei honore: ac reipublice ꝓfectu q̄ꝫ ſalu bri impti ri queat) non mancum: nō ſqualidū: non deturpatū: ſed in tegrū: viſum atqꝫ reuiſum: ſed veritatis ſplendore coruſcum: trade re non recuſem: quaſi iamiam emeritus: deuoto ſecum ludens ſu ſurrio: ex egregia illa: florigera ⁊ ſublimi ſacri canonis expoſitione: olim per eum: dum in humanis ageret: ac almi Tubingeñ. gymna ſij cathedram teneret exaltaret: illuſtraretqꝫ: collecta ac ordinarie le cta (cuius laus ⁊ gloria per ora verſatur omniū.) velut apis argu mentoſa ex dulcifluis patrum ⁊ ſanctorum dictis: pro ſuimet ad de um ſpiritus eleuatione: flāmigeriqꝫ cordis actuatione: ſuxit: euiſce rauit: ⁊ veluti in aluearium iucundiſſimū: ſup mel ⁊ fauum dulco roſum congeſſit. Sūmatim quoqꝫ: ⁊ ſi paruo verboꝝ ſcemate: pre celſo tamen et q̄ꝫ mirifico arcanoꝝ miſterioꝝ ſententiarūue ponde re conglobauit. Parere tuis votis iuſtis ⁊ ſuper ethera collaudā dis ſtatui. Accipe ergo quod vis: ⁊ anxio efflagitas corde: epitoma ſaluificum: miſteria reſcrans: abdita pandens: vera docens: errores collidens: falſa explodens inſciciam ꝓpellens: veritatem illuſtrans: ⁊ ſuperexaltans: grauiſſimoqꝫ ꝯſilio ⁊ ſermone plano ſed coacto: cel ſas arduaſqꝫ de eucariſtie ſacramento ſententias dilucidans: vt ſen ſim rudes: indoctos ⁊ minus gnaros: quaſi manu ad veritatis ſciē dorumqꝫ noticiam ducat ⁊ perducat.

☞ Q, ſi quiſpiam profuſioris lectionis ardet amore: ad fontale recurrat exēplar neceſſe eſt. Prout infra in ꝓlogo auctoris edocet. annotationis ductu ſingularum lectionum: in margine huius cō pendij manualiſue: per quottas ⁊ numeros correſpondenter ad eā que tractatur materiam conſcriptarum. Certe dixerim: agende tibi ſunt gratie īmortales: forte ⁊ mihi: cuius operoſa lucrubatōne effe ctum eſt: quatinus ꝓthotipum: non mendoſum: nō mancum: non curtatum: ſed ſincerum: ſed integrum ⁊ correctum: ꝓ eccleſie vtilita te: ⁊ in eruditorum qualicunqꝫ inſtructōe imprimendum receperis Vale in domino ex Tubingeñ. gymnaſ. Anno dñi. 1499. viceſi ma die menſis Februarij.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Exhortatio Hainrici Bebelij Juſtingenſis Ad doctorem wendelinū theologum vt di-miſſis alijs ſua aliquando ſcripta in lucē edas

Qui modo conaris multo prodeſſe labore

Atq; ſacerdoti munera grata refers

Non minus es pius ꝛ multo celebrandus honore

Ut tibi ſit cure qui tibi multa dedit

Hoc eſt preceptor cuius non gloria olebit

Te viuo celebrant quem ſua ſcripta licet

Wendeline mihi quicq; ſi credis amico

Meq; audire velis conſiliumq; meum

Cum tibi ſit vena ingenij atq; induſtria ſolers

Et ſapias quicquid attica pallas habet

Cur latitas tenebris tanta et formidine lucem

Effugis: et ſemper cur tua ſcripta latent

Dignus adire diem cuius bene ſcripta camoenis

Lectentur: tripodas digna ſubire dei

Componas igitur fingas atq; edere cures

Quos tibi dictauit ſacra ſophia libros.

Uale.

Epitaphium Gabrielis Biel
Theologie antiſtitis ⁊c.

Quem modo laudarent itali. vel grecia alumnum
Vellet: in hac Gabriel contumulatur humo
Laudibus in modicis decorat qui teutonas agros
Moribus ⁊ vite ſimplicitate ſacer
Cedite philoſophi quos tollit ad aſtra vetuſtas
Vos tenebre comites devia curua tenent
Sed meus hic plano monſtrauit tramite verum
Inuentaſſe vnum nouit adire deum
Scilicet hoc viuo didicit germania: quidquid
Nouit ariſtoteles: ſacra ſophia ſimul

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Prologus

☞ Prologus in abbreuiationem expoſitionis ſacri canonis miſſe. magiſtri Gabrielis Biel Sacre theologie licētiati doctiſſimi Incipit feliciter.

QVoniā ſacerdotali dig/nitate ſublimatis pernecessarium eſt: noſſe ritum ac offi/cij ſui miſterium. Neqꝫ em̄ digne in eo miniſtrare pote/runt: ignorata ſūmi huius ſacrificij intelligētia ꝛ ratione. Nam teſte Grego. in moralibꝫ. Qui ea que dei ſunt ſapiunt. a do/mino ſapiunt̄: ꝛ q̇ ea que dei ſunt neſciunt: a dn̄o neſciunt̄: Paulo dicente. i. Cor. xiiij. Qui ignorat ignorabit̄. Et licet plurime expo/ſitiones orthodoxe: ſacri canonis a pleriſqꝫ magnis theologis edi/te ſint atqꝫ vtiliter diuulgate: in qbꝫ addita ſacratiſſimi ſacerdotal̄ officij miſteria: in lucem prodiere: qꝛ tn̄ ſua ꝓfunditate ſimpliciū ſa/cerdotū: ſcholaſticaꝝ ſubtilitatum min⁹ exercitatoꝝ ingenia trāſcē/dunt. Nec nō et ſua diffuſione tedioſos lectores repellunt ſubijt ani/mū ꝓpter huiuſcemodi ſimpliciū inſtructionē ſummatim ꝛ breuit̄ ſacri canonis lr̄alem expoſitōem: atqꝫ planā miſſalis officij ratōem: ex maioꝝ expoſitionibꝫ colligere: allegationibꝫ difficultatibuſqꝫ ſco/laſticis ꝑtermiſſis: remittens lectorē in ſingulis: ad expoſitōez quā/dam ſacri canonis: nouiſſime in vniuerſitate Tubingenſi ꝑ me col/lectam ꝛ ordinarie lectam: ac per 89. lectōes diſtinctā. Vt ſi cui placuerit: poſſit materias hic vel abbreuiatas vel dimiſſas: diffuſi⁹ le/ctitare. Q, ſi non alijs mihi tn̄ ꝓ memoriali compendio non inutile cenſeo: piū in his efflagitans correctorē. Veꝝ vt hec abbreuiatio le/genti magis ꝓficiat oportuna erit ꝛ quaſi neceſſaria dicta expoſitio ꝓlixior: cuius ſnīam ꝛ nonnūqꝫ verba: hoc cōpendiū imitat̄. Quod in duas diuidi pōt partes. In ꝓhemiū ſcꝫ: ſiue partem preambula/rem: ꝛ partē ꝑncipalem que incipit ibi. Tractatis his que reqrunt̄.

☞ Pars principalis in tres ſubdiuidit̄ partes: q̄ patebūt in ꝓceſſu. Pars prima dr̄ miſſa cathecuminoꝝ. Scd̄a dr̄ canon. Tercia dicit̄ cōmunio. Pars vero ꝓhemial̄ in tria (ſi placet) pōt partiri capitula

☞ Partis ꝓhemialis Capitulum primū: Que requirūtur ad rite conſecrandum ſacroſancte eucharistie ſacramentum.

AD rite conſecrādū ſacro/ſancte eucharistie ſacramentum quedā requirunt̄ ex par/te Sacramenti conficiendi. Conſecrantis miniſtri. Circū/ſtantiaꝝ tp̄is ꝛ loci. Et hoꝝ aliqua requirunt̄ tāqꝫ ſim/ Lectio prīa

pliciter neceſſaria ad ꝯſecratōem. Quibꝫ deficientibꝫ nō fieret con/
ſecratio: id eſt panis in corpus xpi ⁊ vini in ſanguinē conuerſio. Ali/
qua requirunt͛ de congruo. Quibꝫ nō exiſtentibꝫ: licet nō impediat͛
ꝯſecratōis effect⁹ ꝙ eſt ꝯuerſio pāis ⁊ vini in corpus ⁊ ſanguinē xpi
impedit͛ tñ fruct⁹: eo ꝙ inordinate ⁊ indigne ꝯſecrat͛ ⁊ ſumitur.
☞ Ex parte ſacramenti quedā requirunt͛ de neceſſitate: vt mate/
ria ⁊ forma. Quedā de ꝯgruitate: vt puritas materie ⁊ mundicia et
azyma. Atqꝫ aque cōmixtio quantū ad ꝯſecratōem vini. de q̄bus po
ſterius ſuis locis tractabitur.

Capitulum ſcḋm Que requiruntur ad con/
ſecrationem ex parte miniſtri.

e

x parte miniſtri de ne
ceſſitate req̄runt͛: ptās ordinis: facultas ſmonis: integri
tas intentōis. ☞ Ptās ordinis dat͛ in collatiōe ordīs
ſacerdotalis: dū eps aliquē ordinādo in preſbyteꝝ tradens ei calicē
cū patena: infuſo vino aqua mixto ⁊ pane ſuppoſito dt. Accipe pote
ſtatē celebrādi ꝓ viuis ⁊ mortuis ⁊c̄. Vñ ptꝫ ꝙ nullus q̄ non eſt ſa/
cerdos celebrare pōt. i. eucariſtiā ꝯficere. lꝫ oīa ageret. intentōe. ver/
bis ⁊ geſtis. q̄ ſacerdos conſecrās agit. vñ nec angeli. nec mulieres.
nec laici ꝯſecrare pñt. Req̄rit͛ ſcḋo facultas ſmōis. vt ſcꝫ ſacerdos
poſſit diſtincte ꝓferre v̄ba ꝯſecratōis. Vñ muti ⁊ elingues cōſecrare
Lectio.6. nō pñt. q̄nta aūt diſtinctio verboꝝ in ſua ꝓlatōe requirat͛: infra dice
tur cū de forma diſſeret͛. Requirit͛ tertio intentio integra vt ſcꝫ
ſacerdos habeat intentōem virtualē faciēdi illḋ qḋ eccl'ia intendit. i.
ꝙ intēdat: ꝙ ꝑ actū ꝯſecratōis ſue id fiat in materia pāis ⁊ vini: qḋ
eccl'ia intēdit. etiā ſi nō credat aliq̄d fieri. Vñ ad ꝯſecratōem nō re
quirit͛ fides ſacerdotis: q̄ppe heretic⁹ preſbr̄ ſeruans formā eccleſie
cū intentōe predicta ⁊ debita materia: ſi attēptat vere cōſecrat. de q̄
in expoſitōe canonis Lec. 6. late. ☞ Non aūt req̄rit͛ intētio actua
lis in toto miſſe officio vt ſcꝫ in oībꝫ ibi agendis ⁊ ꝓferendis actua/
liter intendat facere qḋ eccl'ia intendit ibi fieri: ſed ſufficit virtualis.
Hoc ē ꝙ in ꝑncipio officij: ſiue cū celebrare ꝓpōit: intēdat actualiter
celebrare: ⁊ hoc agere qḋ eccl'ia intēdit: ⁊ in virtute illi⁹ intentōis ꝓ/
cedat ad celebrandū ⁊ agendū ea q̄ ad officiū requirūt͛. etiā ſi poſtea
nō cogitet actualiter de cōuerſiōe panis ⁊ vini in corpus ⁊ ſangui/
nem xpi: dūmodo nō interuenit intētio ꝯ̄ria. Vñ oīa ſequentia agit
in v̄tute ꝑme intentōis: q̄ nō ageret ſi ꝑma intentio actualis nō pre/
ceſſiſſet. De quo latius vbi ſupra Lec. 6. ☞ De ꝯgruitate vero ex
Lectio.7. parte miniſtri requirunt͛ duo in genere: ad ordinate ꝯſecrandum.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Primū eſt amotio ipedimentoꝝ. Scōm appoſitio conueniētium.
Impedimenta q̄ tollunt dignā celebratōem tria ſunt. Primū ē
culpa mortalis. Scōm pena canonica. Tertium aliqđ inexiſtēs qđ
nec eſt culpa nec canonica pena. Qͥs em̄ celebrās in mortali petō
ſciēter (h̄ eſt q̄ poſt cōmiſſum mortale pctm̄: a q̄ nō eſt ſacramētalit̄
abſolutꝰ cuiꝰ mēoriā premiſſa ſufficiēti diligētia examinis ꝓpꝛie cō/
ſciētie hr̄e potuit) celebrat: etiā ſi ꝯtritꝰ foret: indigne accedit: ⁊ acce
dendo mortalr̄ peccat: niſi neceſſitate aliq̄ ꝯſtrictꝰ ꝯfeſſorē ſe abſolue
re potentē ad manū hr̄e nō poſſet. De cuiꝰ latiore declaratōe. Vide Lec.9
lec.7. ꝑ totū. ⁊ lec.8. ☞ Pene canonice impedientes dignā cele
bratōem ſūt. Degradatio ſiue depoſitio. infamia. irregularitas. Ex
cōicatio. Interdictū. Suſpēſio. Qui aliq̄ haꝝ penaꝝ tenet̄ ꝯſtrictꝰ Lec.10
ſi celebrat ſciēs mortalr̄ peccat. De q̄ vide lec.9. Sūt ⁊ aliq̄ dignā
celebratōem ipediētia q̄ nō ſunt culpe aut pene: vt ſunt ſolutio ieiu/
nij nature. Qui em̄ poſt mediū noctis aliq̄d ſumpſit ꝑ modum cibi
id eſt in ſtomachū vel in via ad ſtomachū: ſiue ſit nutritiuū ſiue me
dicinale: digeſtiuū vel laxatiuum: nō debet celebrare. Et dr̄ ꝑ modū
cibi ⁊c. q: ſaliua traiecta: aut aliq̄d remanēs in dētibꝫ ex heſterna co
meſtione: aut guttula aque ex lotione oris cōmixta ſaliue: ⁊ nō ma/
nens in ꝓpria ſpecie: nō impedit dignā celebratōem: nec ſoluit natu
re ieiuniū. de hoc lec.10. Patit̄ hec inſtitutio exceptionem in cele
brante: ſi per negligentiā primo in calice fuiſſet ſola aqua quā ſump
ſiſſet: putās ibi fuiſſe ſacramentū. Tūc licet hac ſumptiōe ſoluiſſet
ieiuniū nature. tenet̄ tn̄ de nouo ꝯſecrare ⁊ ſumere: vt infra patebit
Et q̄ ad cōicātes ſi fuerint infirmi: ⁊ timeat̄ periculū ex dilatōe via
tici: in hoc caſu pōt infirmus etiā poſt cibū ſumptū cōicari. Item
imundicia corꝑalis ꝯiūcta ſpūali imūdicie: vt fornicatio aut ſemis
ſomnialis effuſio: inducens mentis hebetudinē: durante hebetudi/
ne ſm̄ doctores abſtinere facit a digna celebratōe. ☞ Similiter
corꝑalis immundicia inducens horrorē ſacerdoti: vel populo cir/
cūſtanti: aut periculū vomitus: impediūt dignā celebratōem. Se/
cus de alijs imundicijs corꝑalibus peccato nō coniunctis. Nō em̄
polluuntur ſacramenta contagione immundicie corporalis. Unde
leproſus aut ſeminifluus vel menſtrua patiens nō prohibetur a ce
lebratione ſimpliciter. licet quandoq3 ꝓpter reuerentiā ſacramenti
aut vitationem ſcandali non ſit culpabile abſtinere. De hoc vbi ſu/ Lectio.11
pra lectione decima.

Secundum in genere: quod ad congruitatem celebrandi ex par/
te miniſtri requiritur eſt appoſitio conuenientium. Sunt enim
quedam ex ordinatione eccleſie premittenda celebrationi: vt ſunt
ſctus quidam: ⁊ orationes et ſacre veſtes.

Actus ſunt lotio manuū Capilloꝝ cōpoſitio: ꝛ qd̕ his maius eſt ꝯſcīe ꝓbatio ꝛ purificatio: que ſignificant manuū lotione ꝛ capillo/
rum diſcriminatione. Et ꝗuis dignū eſt habere manus impollu/
tas corpali ſorde: qbꝫ tangende ſunt ꝛ tractande ſacramētales ſpēs: magis tn̄ conſiderāda eſt ſignificatio hui⁹ lotionis. ſcꝫ lotio ſpūalis intentionis: que eſt p̄ncipiū corporee opatōis. Magiſqꝫ diſcernen de ſunt cogitatōes mentis ꝛ climinād̄e carnales ꝛ impure: ꝛ omnes ſancte; ad tantū officiū digne exhibendū tota deuotione colligende ꝗꝫ crines capitis pectinandi: licet ꝛ ip̄a corpalis pectinatio ad h̄ fiat ne tp̄e ſacrificij capilli fluant: ꝛ perturbatōem celebranti afferant. Caueat̄ tn̄ in his ꝛ ceteris corpis geſtis ne aliq̄d fiat ad ſui oſtenta tionē: aut ad ppl̄i applauſum. Hoc eīn nō eſſet ſe ornare aut mūda/
re: ſed deteſtabiliter coram deo ſe polluere ꝛ fedare.

Lectio. xiij ☞ Premittende etiā ſunt q̄dā orōnes: vn̄ ad minus p̄mittēde ſunt matutine de tp̄e. Nam ſm̄ cōeꝫ doctoꝝ opinionē: ſi q̄s omiſſis ma tutinis celebraret mortaliter peccaret: eo ꝙ videret̄ ꝯtēptor eccleſia ſtice conſuetudinis. Et ꝗuis regulariter miſſa celebranda eſt hora tercia vel ſexta: ꝛ nona/in diebꝫ ieiunioꝝ. Tn̄ non inducit peccatum mortale celebrare nondū dictis primis: niſi forte generalis eccleſie illius ꝯſuetudo haberet nō celebrare p̄mis nondū dictis. De tertijs ſextis ꝛ nonis certū eſt ꝙ indifferenter ante vel poſt celebrationem legi pn̄t. Sunt ꝛ certi pſalmi cū collectis qui preparamenta dicunt̄ q̄ ex inſtitutione Celeſtini pape: p̄ſertim a pontificibꝫ dicunt̄ ad gra tie diuine impetratōem: ꝛ deuotionis excitatōnem: q̄s ex laudabili ꝯſuetudine nunc cōiter oēs celebraturi premittūt. Unde nō eſtima/
rem tutū fore celebranti hos pretermittere: cū cōis cōſuetudo legē

Lectio. xj. inducat. Ueſtiendus eſt etiā ſacerdos ſacris veſtibꝫ: ſuperhume/
rali alba: cingula: manipulo: orario ſiue ſtola ꝛ planeta Quibꝫ in h̄ ſacratiſſimo miniſterio vt ornaret̄ ſacerdos ſtatuit eccl̄ia: ꝓpt̄ eaꝝ re preſentatōem. Eſt aūt duplex eaꝝ repreſentatio. Rep̄ntant eīn ali/
q̄d in capite xp̄o: ꝛ aliquid in mēbris: ſacerdote ſcꝫ celebrāte. In xp̄o ſignificāt ad l̄ram indumenta q̄bus xp̄s in ſua paſſione veſtitus eſt Nam ad repreſentandū xp̄i paſſionē: miniſteriū illud a xp̄o inſtitu/
tum eſt: ꝛ ideo oīa que in iſto officio agunt̄ ad repreſentandū chriſti paſſionem ordinant̄. Un̄ quibꝫ iudaicus furor xp̄m in ſua paſſione veſtiuit ad cōtumeliā: his ſacerdos xp̄i perſonā gerens: in officio cō memoratōis dn̄ice veſtit̄ ad gloriā. Un̄ paſſio xp̄i q̄ iudeis eſt ſcan/
dalum. xp̄i fidelibꝫ eſt virtus ſapientia: ꝛ gloria Amictus itaqꝫ q̄ caput tegitur ſacerdotis: velamen ſignificat quo faciem xp̄i in do/
mo Cayphe illudentes ꝛ ꝑcutientes iudei operuerūt dicētes. Pro/
phetiſa nobis chriſte: quis eſt qui te percuſſit. ☞ Alba. veſtem lu/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicram albā ſignificat: qua velut ſtultus veſtitus eſt ab Herode. et in ea remiſſus ad pilatū. ☞ Zona manipulus. ſtola. tria ligamia quib⁊ xp̄s ligatus eſt in captiōe. flagellatōe ⁊ cruc̄ baiulatōe. Quā/ uis ⁊ zona ipſa flagella nō incongrue q̄b⁊ (ip̄m ambiētib⁊) flagella/ tus: ⁊ ſtola que per modū crucis collo imponit̄: ip̄m crucis patibu lum in humeris geſtū: ⁊ manipulus ſiniſtro brachio applicatꝰ: quo amoris ornamenta geſtari ſolent. magnū illud amoris vinculum q̄ ſalus noſtra vinciebat̄ ⁊ deſiderio coanguſtatus eſt ad perficiendū opus noſtre redēptōis: repn̄tant. ☞ Planeta veſtem purpuream ſignificat: q̄ in pretorio pilati. dn̄s poſt flagelatōnem (tenerrimū xp̄i corpus vndiq̈ perfundentē) indutus eſt: illuſus. ꝑcuſſus. ⁊ inimic̄ iudeis oſtenſus. ☞ Miſtice tn̄: amictus humanā naturā in xp̄o ſignificat: qua tecta eſt deitas que eſt caput xp̄i Alba que totū corpꝰ tegit. puritatē corpis xp̄i de virgine ſumpti. ſine macula originalis aut actualis culpe: Zona qua alba defluēs ꝯſtringit̄: vinculū chari tatis ſignificat: quo nr̄am naturā dei filius ſibi copulauit. ſm̄ illud Charitate perpetua dilexi te: ideo miſerans attraxi te. Hiere. xxxi. Et iterum. Sic deus dilexit mundū vt filiū ſuū vnigenitū daret Joh. iij. Stola que ſuꝑ amictū collo ſacerdotis incūbit: ⁊ in crucis mo/ dum corpus cingit: obedientiā xp̄i ſignificat. qua factus eſt obediēs patri vſq̈ ad mortē. mortē aūt crucis. Manipulus quē leua geſtat brauiū felicitatis eterne: quam xp̄s in hac vita obtinuit: repreſentat Manipulus em̄ brauiū: leua pn̄tem vitā deſignat. Chriſtus enim ꝑfectus viator fuit merendo ſibi ⁊ nobis: nobis vitā; corpi ſuo glori am. Propter qd̄ exaltauit illū ⁊ dedit illi nomen qd̄ eſt ſuꝑ om̄e no/ men ⁊c̄. Ait apl's Phil. ij. Fuit etiā ꝑfectus cōprehenſor ab inſtanti ſue conceptionis: q⁊ btūs ſm̄ humanitatē eiuſq̈ portionē ſuperiorē Per planetā qua corpus ſacerdotis tegitur. plenitudo gr̄e xp̄i ſigni ficatur: qua mēbra xp̄i adornant̄. Nā de plenitudine eius oēs acce/ pimus grām ꝓ gr̄a Joh j. Uel planeta magni ſacerdotis et̄ni: vni/ uerſalis eccleſia eſt. quā ſibi copulauit ⁊ copulando virginem fecit De quibus latius. Lectio. ii. ☞ Repn̄tant etiā veſtes ille corpis Lectio. iij.
in mēbris ideſt in celebrante ꝟtutes quib⁊ anima celebrātis ⁊ ſumē tis debet adornari. Amictus q̄ ſubſtratoriū ceterar̄ veſtiū eſt: ſigni ficat fidē: fundamentū totius edificij ſpūalis: q̄ licet in om̄ib⁊: maxie tn̄ in hoc mirabili ſacrificio neceſſaria eſt celebrāti. De q̄ ⁊ ſequenti bus latius lec. iij. per totum. Alba que totū corpus tegit: corporis mentiſq̈ candorē: mūdiciā ⁊ caſtitatē ſignificat. Hinc ſapiēs. Om̄i tꝑe veſtimenta tua ſint candida. Glo. i. corpus caſtū. Et iteꝝ: mun/ damini qui fertis vaſa dn̄i. Cuius perpetuitas cingulo conſtringē/ te deſignatur. Non em̄ tantū ſacrificij tꝑe caſtitas ſeruanda eſt: ſed

perpetuo nunq̃ eſt lauanda. Stola obediẽtie humilitatẽ q̃ ſuaue iu-
gum dñi ⁊ leue onus ferendũ eſt: repñtat: cui⁹ duo fines patientiã
⁊ prudentiã vite ſacerdotali neceſſarias deſignãt. Manipulus vi-
gilantiã ac cordis deuotõem importat qb⁊ ſacerdos ſtrenu⁹ eſſe de-
bet ⁊ vigilanter diſcernere quẽ tractaturus ⁊ ſumptur⁹ eſt. qs ſacer-
dos ipſe tanto miniſterio aſſumptus. Planeta ſiue caſula q̃ veſtis
eſt ſuperior ceteras formans ⁊ ſuperexcellens ac tegens: charitas eſt
q̃ ⁊ veſtis nuptialis dr̃: qua ſi caret ſacerdos in h̃ regali ac nuptiali
conuiuio: ligatis manib⁊ ⁊ pedib⁊ eijciet̃ in tenebras exteriores.
Sacerdos ergo ſacris veſtib⁊ ſe induens: hoc credat ⁊ memoret̃
in xp̃o: h̃ hẽc in ſeipo conet̃ q̃ꝺ veſtes ille repñtant in capite ⁊ in mẽ-
bris. De his lec. 12.

☞ Caplm tertiũ Que requirunt̃ ad dignam celebratio-
nem ex parte circũſtantiarum temporis loci et miniſtrorũ.

Lectio. 13 D**emũ requirũtur aliqua**
ex parte circũſtantiarum loci ⁊ tp̃is ⁊ miniſtrorum: hec q̃dẽ nõ
de neceſſitate: q̃z vbicũq3 locorum: ⁊ quocunq3 tp̃e ⁊ p̃ntib⁊
vel abſentib⁊ miniſtris miſſa rite celebret̃ verum eſt ſacrificiũ. Sed de
congruitate: certa tp̃a ⁊ loca ⁊ miniſtri p̃ iſto ſacrificio ſunt ab eccle-
ſia determinati. Unde pro iſto ſacrificio triplicia loca ſunt deter-
minata. remota. propinqua. ⁊ propria. que ſunt. eccleſia. altare. ca-
lix. Uñ non niſi in eccleſia ⁊ ſuper altari cõſecratis: atq3 in calice au-
reo argenteo: aut ſtãneo licet celebrare. Nõ in ligneo. vitreo. criſtal-
lino nec de auricalco aut cupro celebrare licet. In altari aũt mobili
ꝯſecrato extra eccl̃iam in neceſſitate. aut de licentia ep̃i celebrari põt
ſine crimine. Debet aũt altare eſſe lapideũ integrũ: non enormit̃ fra-
ctũ. Et debet altare eſſe tectũ duab⁊ pallis ⁊ corpali: lineis ⁊ mũdiſ-
ſimis: nõ ſericeis neq3 tinctis: ſed de terra p̃creatis. Nam ⁊ lintheo
dñs ſe p̃cinxit: ⁊ in ſindone mũda corpus eius inuolutũ ſepultũ eſt.
Fuitq3 mũdiſſimũ ſũma innocentia candidũ. ☞ Nec debet abeſſe
ignis luminoſus. ſignificãs xp̃m ignẽ eſſe conſumentẽ rubiginẽ no-
ſtrorum pctõrum Deutro. iiij. De⁹ tu⁹ ignis ꝯſumens eſt: ip̃m eſſe lumẽ
verum ⁊ ſplendidũ illuminãs oẽm hoĩem venientẽ in hunc mundum
Lec. 14. Joh. j. Etiã ad repreſentandũ lumẽ fidei ⁊ charitatis ignẽ ppl̃i chri-
ſtiani circũſtantis. De hoc lec 3. De tp̃e q̃ licet celebrare ſtatutũ
eſt: q̃ miſſe ſolẽnes ſiue cõuẽtuales celebrent̃ hora diei. tertia. ſexta.
vel nona. vt ſupra dictũ eſt. Priuate vero miſſe celebrari p̃nt a diei
p̃ncipio: vſq3 ad horã publice miſſe incluſiue. Nocte aũt niſi de ſpe-
ciali p̃uilegio ⁊ extra caſum neceſſitat⁹ celebrare nõ licet. except̃ nõ-

ctib; dñice natiuitatis ꝛ reſurrectõis. Accipit aũt pͥncipiũ diei non ab aſceſu ſolis ſupra nr̃m orizontẽ: ſed ab illa hora ex q̃ radij ſolares incipiunt illuminare nr̃m emiſperiũ. ſcʒ ab ipſa aurora ſiue dilucu‑lo. Et incipit hoc tp̄s vna hora ꝛ quinta pte hore ante ortũ corpoꝛ ſolaris. ſm auc. de crepuſculis. De hoc lec. 14.

☞ De miniſtris circũſtantib; dr̃. q̄ nõ minus q̄ʒ vno aſſiſtente cele‑brandũ eſt: qui ex pſona eccleſie rn̄deat ſacerdoti. cũ ſalutãdo eccleſi‑am dr̃. dñs vobiſcũ ꝛc. tñ in neceſſitate cũ miniſter hr̃i non poſſet. ſi‑ne tali miniſtro ſacerdos celebrare poſſet. De quo lec. 14. Et quicũ‑qʒ celebraret omiſſis predictis q̄ abrogata nõ ſunt per contrariã cõ‑ſuetudinẽ quã ſcit ꝛ ſuſtinet eccleſia: ſcienter ꝛ ex ↄtemptu peccaret mortalr̃. Qui aũt ſciẽter celebraret in loco interdicto a iudice: aut in calice nõ idoneo: irregularitatẽ incideret. De q̄ lec. 14. ꝓpe finem. Et in hoc terminatur pars prohemialis.

☞ Incipit ps p̄ria pͥncipalis ſacri canonis q̄ dr̃ miſſa catecuminoꝝ

T Ractatis his que requi‑ Lec. 15.

runt ad venerabil' eucariſtie ↄſecratõem ex pte ſacramẽ‑ti ↄficiẽdi: ↄſecrãt' miniſtri: ꝛ circũſtãtiaꝝ tp̄is ꝛ loci: p‑cedendũ eſt ↄſeq̄nter ad officiũ miſſe breui' ad declarãdũ. Et q̄uis nomẽ (miſſa) multiplr̃ accipiat: tñ in ꝓpoſito accipiẽdũ eſt ꝓ toto il‑lo officio qḋ in altari agit: ab introitu vſqʒ ad. Ite miſſa eſt. qm̄ totũ illḋ officiũ ordinat ad ↄſecratõem eucariſtie eiuſqʒ cõiõnẽ: in q̄ mitti‑tur ꝛ a p̄re fili': ꝛ fili' ad p̄rem. Et diuidit totũ illḋ officiũ in tres ptes pͥncipales: In p̄patõem. in eucariſtie ↄſecratõeʒ: ꝛ hoſtie conſe‑crate cõiõnẽ. Pria ps dr̃ miſſa catecuminoꝝ. q: ad maiorẽ ei' partẽ admittunt catecumini. Scḋa dr̃ canõ. Tertia cõio: rõib; infra dicẽ‑dis. Pria ps p̄paratoria eſt ad ſeq̄ntes: q: ipſa p̄pat ppl's ad dignã cõ‑munionẽ: ꝛ miſſe auditõem: ſilr̃ materia aptat ad ↄſecratõem Licʒ ſint ꝛ alie miſſe diuiſiões: ſed iſta planior eſt. De q̄ Lec. 15. Diuiſio of‑ficij miſſe

☞ Et q: ſacrificiũ illud memoriale eſt dñice paſſiõis vt. 1. Coꝛ. 11. Lec. 16. dr̃ ap̄ls. Quotiẽſcũqʒ panẽ hũc mãducabitis ꝛ calicẽ bibetis mortẽ dñi annũciabit. Ideo totũ miſſe officiũ ad rep̄ntandũ dñicã paſſio‑nẽ ordinat. Prĩo itaqʒ in ip̄o officio aduẽt' xp̄i in carnem ſm quã paſſus eſt: ac deinde ꝓgreſſio ei' ad paſſionẽ inſinuat: ꝛ hic ip̄a paſ‑ſio ṽbis ꝛ ſignis exprimit. Et qm̄ xp̄s nõ ſm deitatẽ: ſed ſm huma‑nitatẽ paſſus eſt: ideo premittunt ea que ad primũ xp̄i aduentũ ſcʒ in carnem referunt. Et hec in decẽ particulis notant: que etiam ad ppl'i prepatõem pertinent. Illuminandus eñ eſt ppl's ad fidẽ incar‑nationis: ꝛ excitandus ad inherendũ illi per virtutem caritatis. De‑inde ſubiunguntur que pertinent ad preparatõem materie diuiniſ‑ſime oblatõis: que ps incipit ab offertorio: ptes patebũt in ꝓceſſu.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Expoſitio Miſſe

Lec.xv

Acceſſus ſacerdotis ad altare.

☞ Quo ad primũ ſacerdos prius lotis manibus a corꝑalibꝫ ſor/
dibus:magis aũt a tenebrarũ operibus:ac non tam capite diſcrimina
tus:quã intentione diſcretus:ſegregatis oĩbꝫ extraneis cogitatõibꝫ
ſoli deo ſacrificare intendens:ſacris veſtibꝫ foris corꝑe ornatus. ma
gis ꝟo virtutũ habitibꝫ intus animo veſtitus:dñi perſonã in cruce
Confeſſio ſacerdotal' se patri ꝓ nr̃a ſalute offerentẽ repñtans calicẽ in manu ferens proce
dit ad altare:animo rememorans. quẽ admodum xp̃s baiulans ſibi
crucẽ exiuit in eũ q̃ dr̃ caluarie locũ. ☞ Ad altare vero veniens
prius quã officiũ inchoat:confeſſionẽ premittit generalem ꝛ publi/
cam. Altaris oſculũ:ꝛ eius thurificatõem:ſm ordinem romanum.
Primũ reſpicit pctõꝝ purgatõem. Scõm mẽbrorum cũ capite
vnionẽ. Tertiũ orationũ deuotõem. Confeſſio debet eſſe tantum
generalis que premittit̃ ad venialiũ deletionẽ:ꝛ celebrãtis humili/
ationẽ:qm̃ iuſtus prior accuſator eſt ſui Prouerbiorũ.xviij. Et qm̃
publica:nõ debet eſſe occultorũ. In q̃ confeſſione pectus tũdit:exem
plo publicani dicentis. Deus ꝓpitius eſto mihi pctõri. Luce.xviij.
Ob eandem cauſam populus aut miniſter ex ꝑſona circũſtantium
ſilr̃ ꝯfitet̃:vt ꝛ ipſi digne ſacra miſteria valeant ꝑticipare. Poſt con/
feſſionẽ altare accedens ipſum oſculat̃:ſcans chriſtum ſacerdotem
ineternũ ſibi eccleſiã copulaſſe:ac pacẽ terris reddidiſſe. Turificat
vt orõ ſua tanq̃ incenſum ad deũ ſurſum aſcendat. De q̃bꝫ habes
Lec.xvi. Lec.xv. ꝓpe finem. Et inde miſſam incipiens introitũ legit:ꝛ re/
Introitus petit:quo ſignat̃ patrũ deſideriũ ad chriſti aduentũ eorũq̃ orõnes
kyrieleyſon ꝛ lacryme repetite. Deinde legit kyrieleyſon ꝛc̃. vt exp̃mat orationẽ
Gloria in ppl'i patribus conſentient':ꝛ p̃ris miſcdiam implorãtis. Tertio
excelſis gloriã deo decantat ꝓ filij miſſione. aduentũ eius cũ gratiarũactiõe
Collecta ſuſcipiens ac dicens:Gloria in excelſis deo. Sequit̃ quarto oratio
Lectio ad venientẽ in collectis. Quinto lectio ex ꝓphetis aut apoſtolis
Graduale qua fides incarnatõis ſcripture teſtimonio probatur Quã ſexto
ſequit̃ graduale:quo labor notat̃ pnĩe:qua diſponit̃ ppl's ad grãm
Alleluia remiſſionis pctõꝝ ab eo impetrandã:q̇ venit tanq̃ agnus dei inno
Euangeliũ cens tollere pctã mundi. Septimo ſequit̃ All'a cantus leticie:de
ſpe venie conſequende. Octauo euangelium legem cõtinens grẽ
Simbolũ ſm quã ſollicite ꝛ obedienter viuendũ eſt penitentibꝫ. pctõꝝ remiſ/
Offertoriũ ſionẽ per chriſti aduentũ conſecutis. Nono ſequit̃ ꝓfeſſio fidei
per ſimbolũ in euangelica doctrina contente:vt qđ corde credit̃ ad
iuſticiã:oris cõfeſſione reſonet ad ſalutẽ. Decimo ſequit̃ offertori
um vt deſignent̃ opa bona dño offerenda. Ne fides ſine opibus ſit
mortua. Hec ſicut deſignant̃ aduẽtui chriſti in natura hũana olim
impenſa:ita et nũc venienti in eucharistia ſunt impendenda:vt tam

celebrans ꝙ ppl's cum desiderio inuiſibilē ac gratioſum eius aduen
tum ſub ſacramen ali ſpē deſideret. miſcdiam vēturi precet. Certus
de ꝓmiſſione letet: cor in orōne effundat: pniam agere non abnuat.
De ſpe venie gaudeat: doctrinā veritatis intente audiat: ꝯfiteat con
ſtanter fidem. ipamqȝ moribus adornare ꝓponat: vt grām ſacramē
talem percipiat. Hec de pma particula partis prime breuiter ꝯme-
morata ſufficiant q̄ ꝑ allegorias latius extendi poſſunt.

☞ Secunda pars miſſe catecuminoꝝ.

ſEcunda pars qua mate-

ria aptat ad ꝯſecratōem. Hec ab offertorio incipit: et in Lectio.16
prefatione ꝯcludit. Ante offertoriū ppl's ſalutatur: ꝑ
dn̄s vobiſcū: qđ prius bis factū eſt: Primo poſt introitū an̄ orōem Dominus
vt cum eis ſit dn̄s ad deſiderij aduentus xp̄i ꝯpletōem. Scđo ante vobiſcum
euangeliū vt cū eis ſit dn̄s ad ſalutaris inſtructōis ꝑfectōem. Nūc
τ tertio ſalutat ppl's vt cū eis ſit dn̄s ad offerendoꝝ placitā accepta
tionem. Idipm̄ reſpondens ppl's imprecat celebranti: vt ſcȝ dn̄s ſit
cum ſpū ſuo: ad ſpūalem miniſterij ſui executionē. ☞ Saluta
tionē ſequit exhortatio ad orandū: cum celebrās dt Oremus.
Uerꝝ prius ꝙ ſubdat orō que ſecreta dr: ſequit antiphona quā cle- Oremus
rus canit: ſub q̄ fiunt oblationes. Nedū a celebrante ſacerdote: ſed Antiphona
etiam a ppl'o circūſtāte: τ ideo antiphona illa offerēda vel offertorium
nōiat. Sunt aūt tria offerenda: ſcȝ ipa met perſona. Scđo exte-
riora dona. Tertio panis τ vinū q̄ ſunt ſacrificio neceſſaria. Prima Oblatio
oblatio eſt oim: ppl'i ſcȝ circūſtantis τ pſpyteri celebrantis. Nā oīs
xp̄ianus officiū miſſe aſſiſtens: offerre debet ſeipm̄ oblatōem ſpiri-
tualē deo: actu vel habitu. Per promptā τ obedientē ſue volunta-
tis voluntati diuine ſubiectionem: qua ſꝑ ex animo dicere poſſit ad
patrem. non mea ſed tua volūtas fiat. Sine hac ſpūali oblatione
exterior oblatio deo accepta nō eſt. Dicēte ſcriptura. reſpexit dn̄s ad
Abel: τ ad munera ei9 Geñ: 4. Quia niſi arbor bōa fuerit (Math.
7.) fructū bonum facere nequit. Uoluntas vero arbor eſt et radix
operis noſtri: boni τ mali. Neceſſe eſt ergo primo facere arborē bo
nam per ſpūalem voluntatis oblatōem: vt opera eius reddant deo
accepta. ☞ Secunda oblatio: donoꝝ exterioꝝ ad miniſtri ſu-
ſtentationē: paupeꝝ ꝯſolatōem: ac cultus diuini ꝯſeruatōem τ am-
pliatōeȝ a ppl'o facta ex v.t. ortum habet τ deo grata eſt. Qn̄ vero de
bita ſit: τ de qbus bonis facienda require ſat' latc. lec. 16. p9 pncipiū
Tertia oblatio eſt adaptatio materie ꝯſecrāde. Pāis ſcȝ et vini
preſentatio: τ per ſacerdotē acceptatio: eiuſqȝ preꝑatio ad ꝯſecrandū
τ ſacrificandū: τ hec ſolius eſt celebrātis. Et hic quidem incipiunt

miſteria. Nã ſacerdos prio ſe p̄pat ad oblatiōem pficiendã. Scḋo adiungit p acceptatōe ſacrificij ſecretã orōem. Tertio concludendo primã ptem miſſe: deuotōez ppl̄i excitat ad perficiendũ ſacroſancti ſacrificij miſteriũ que excitatio tanq̄ꝫ plogus quidam vel p̄fatio ca/
Lec. 17. noni preponit. ☞ Circa primũ ſacerdos ſe prepat. Incēſo: Lo/
Incenſum tione ꝛ orōne. Incenſo ſe preparat deuotōis odore: per lotionem mundicie nitore: per orōem cordis ardore. ☞ Quo ad primũ ſacerdos munera per ſubdiaconũ prepata: ꝛ per dyaconũ ſibi in calice ꝛ patena: vinum ſcꝫ aqua mixtum in calice: ꝛ panē patene ſuppoſitum porrecta accipit: ac in medio altaris: explicata prius corporali palla reponit: repoſita thurificat ꝛ incēſat. ſm morem romane ec/
thurificatio cleſie: ꝛ thuribulũ (in quo incenſum) per modũ crucis ſup oblata circũducit: quatinus thuris incenſo: ꝛ crucis ſignaculo: oēs diabo/lice malignitatis fraudes ꝛ conatus: extricent: ne ꝯ ſacerdotē ꝛ ſacrificiũ preualeat: ſacrificiũ ne perficiatur impediendo vel fructũ eius tollendo: ſicut de ſemine ſup viam iacto dñs in euangelio. Math. 13. loquit. Deniqꝫ thobias fumo incenſi iecoris ad inſtructōem Ra/
Lotio ma/nuum. phaelis archangeli: demoniũ effugauit Thob. xi. Significat qꝫ hec thurificatio vnctōem dñi per mariã magdalenã Joh. 12. Luce 7. Cuius occaſione venditus eſt a iuda. Et q: bis vnctus eſt ab eadem: bina fit thurificatio. Una in miſſe p̄ncipio: altera in hoc loco.

Preparat ſe ſcḋo iterata manuũ lotōe. qm̄ dedecet ſacra pollutis manibꝫ tractare. lꝫ corpali ſorde nō ꝯtaminentur. Atteſtatur em̄ corporalis mũdicia reuerentiã ſacro exhibendã: ꝛ admonet ſacerdotē ſpũalis mũdicie ꝛ purgatōis mentis interne. Uñ cũ ſacerdos manus lauat ad cordis mundiciã ſe cōuertat: vt ſi q̄d ſordidũ agnoſcit: ꝯtritione intima ꝛ affectu pio in deũ abluat ꝛ abſtergat. Et lꝫ nō nulli hanc lotōem differāt vſqꝫ in finē p̄fatōis: ꝯuenienti⁹ tñ h fit. tũ q: figura precedere debet figuratũ. Lotio aũt corpalis manuũ ſignificat lotōem mentiũ. que fit per orōem ſtatim ſequentē. In ſpiritu hũilitatis ꝛc. Tũ q: verba canonis dependent ad prefatiōem et ſequentē hymnũ. S. S. S. Uñ nō licet q̄cũqꝫ v̄ba interponere. ne coherentia ſnīe diuidat. Ad lotōem aũt manuũ pferri ſolet ille pſalmi verſicul⁹. Lauabo inter innocētes ꝛc. per quē impertinētiſſime corrũperet ſniaꝝ continuatio. Uñ ſi vtiqꝫ q̄s vult ſe conformare ritui eccleſie ſue: ſatius eſtimo vt lauãdo man⁹ poſt hymnũ. S. S. S. ſi/
Orōnes lentio faciat ꝛ nihil loquat. De hac lotōe lati⁹ lec. 17. circa p̄ncipiũ.

Prepat ſe tertio ſacerdos triplici orōe. Pria petit acceptio ſacrificantiũ cũ ait: In ſpũ hũilitatꝭ ꝛ aīo ꝯtrito ſuſcipiamur dñe a te. vt ſic fiat ſacrificiũ nr̄m in ꝯſpectu tuo hodie: vt placeat tibi dñe deus. Cor eni contritum ꝛ humiliatum deus non deſpicit. Secunda

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

oꝛo eſt. Ueni ſanctificatoꝛ oĩpotens eterne deus: ⁊ bñdic h̄ ſacrificiũ tuo ſancto nõi preparatũ in q̃ petit ꝯſecratõez ſacrãdoꝝ numerũ.

Tertia oꝛo eſt: Suſcipe ſancta trinitas hanc oblatõem ⁊c̃. In q̃ petit̃ acceptatio oblatõis ad honoꝛẽ ſctõꝝ ⁊ ſalutẽ viatoꝝ. Sic harꝝ oꝛonum ꝯtextus clare oſtendunt: q̃ q2 ſunt manifeſte carꝝ expoſitõi ſupſedeo. ☞ Poſtq̃ȝ aũt celebrans oꝛauit vt acceptioꝛ ſit oꝛo ⁊ maioꝛẽ grãm conſequat̃: ꝯuerſus ad pplm̃ eius oꝛõem ꝑ ſe reqrit dicens. Oꝛate ꝑ me frẽs. Sub nõie (frẽs) vtrũq; ſexum ꝯprehendens. q2 ſm aplm̃ ad Galt̃. 3. Nõ eſt maſculus neq; fẽia. Oẽs enim vos vnũ eſtis in xp̃o. Imploꝛat ergo circũſtantiũ oꝛõnem ꝑ ſe: memoꝛans illud ad Hebꝛe. 5. q2 ⁊ ipe circũdatus eſt infirmitate. ⁊ ido vt hõ infirmus indiget oꝛõne eccleſie. ☞ Preparato aũt ſacerdote ad oblatõem perficiendã: adiungit ꝑ acceptatõe ſacrificij ſecretam oꝛoem. Dicit̃ aũt hec pars cũ ſequenti canone ſecretũ: q2 ab hac oꝛatione incipiũt altiſſima miſteria q̃ pplo celari debẽt. ne vſu cõi vileſcant. ☞ Et notandũ ꝙ ꝑme ſecrete nõ premittit̃ imediate inuitatio ad oꝛõem: per verbũ oꝛemus: q2 premiſſa eſt añ offerendã. Ubi ibi dictũ eſt: oꝛemus. qd̃ reſpicit prima ſecretã. Si vero plẽs legant̃ ſecrete. (Siquidẽ numerus ⁊ oꝛdo ſecretaꝝ debet rñdere numero ⁊ oꝛdini collectaꝝ: ita ꝙ cuilibet collecte in ꝑncipio miſſe impoſite: coꝛrñdere debet ſua ſecreta ⁊ cõplenda. Nõ aũt debet numerꝰ collectaꝝ excedere nũeꝝ ſeptenariũ: vt vitet̃ ꝯfuſio: ⁊ tediũ circũſtantiũ) Si igitur habentur plures ſecrete ſub duabus concluſionibꝫ: poſt primã concluſionẽ dicitur oꝛemus: ante ſequẽtem ſecretam Uariantur aũt ſecrete pene per ſingula officia: ſicut ⁊ collecte: tamẽ ad ad hoc tendunt: vt oblatio ac ſacrificium acceptet̃ a deo patre: ad ſui gloꝛiam. ſctõꝛum honoꝛem: ppli ſalutẽ: aut animaꝝ redemptionem atq; ad eoꝛum impetratõem pro quibꝫ ſpẽaliter offertur ⁊ officium celebꝛatur. Nam ꝑpter varia impetranda: varia oꝛdinata ſũt officia quibus ꝯſonant collecte ſecrete ⁊ poſt cõiones ſeu ꝯplende. Secreta

☞ In concluſione vltime ſecrete ſacerdos vocẽ exaltat: dicens: Per omnia ſecula ſeculoꝛũ. Ad excitandũ ppli deſiderium ⁊ affectu ad ea ꝯſequenda, que ſecreta a dño ꝯcedi oꝛauit: vnde in perſona populi reſpondetur Amen. id eſt fiat quod petiſti.

☞ Hinc procedit ad vltimam particulã prime partis ꝑncipalis que prefatio dicitur: quoniam quedã prelocutio eſt ⁊ populi excitatio ad altioꝛa ſacramenti miſteria: tota deuotione ⁊ reuerentia intelligenda ⁊ conficienda: que per canonem immediate ſequentem perficiuntur. Unde ſm hoc Prefatio in tres partes diuiditur. In prima Chꝛiſtifidelium congregatoꝛum excitatio ad confitendum domino proponitur. Secundo confeſſionis exhibende ratio Prefatio

declarat ibi Vere dignum ⁊ iuſtum eſt. Tertio ꝯfeſſionis exhibite acceptatio poſtulat. ibi. Cum qbꝫ ⁊ noſtras. In excitatiōe ppl'i ad fidelem laudis ꝯfeſſionē premittit verbū ꝯſuete ſalutatōis. Scđo ſubiungit exhortatōem altioris ꝑfectionis. Tertio attollit ad actū grãrū actōis: q̄ eſt ꝯfeſſio diuine laudis. ☞ Circa primum ait.

Dominus vobiſcum

Dñs vobiſcū: optans aſſiſtentiā diuini adiutorij ad altiſſima ſacramenti miſteria angelice ꝑfectioni admiranda: nō curioſe diſcutiēda ſed cordis humilitate ſuſcipienda ac veneranda. Suſcipienda in cena ſpūali: in q̄ reficiendi ſunt pane viuo q̄ de celo deſcendit. Rñdet aūt ppl's. Et cum ſpū tuo: optans vt que non niſi ſpūſſancti opatōe fieri pñt: eodem ſpū. ſacerdotis ſpm̄ ſubleuāte: ⁊ ſibi veniente: nedū ſacramentaliter ſed ⁊ ſpūal'r perficiant: qm̄ ſpūs eſt deus: ⁊ eos qui adorant eum: in ſpū ⁊ veritate oportet adorare. Joh. 4. Maxie aūt in h ſacramēto in quo dño teſte Joh. 6. ſine ſpū caro nō ꝓdeſt quicq̄z: imo plurimū nocet: qm̄ q̄ indigne manducat: licet carnē ſacramētaliter manducet: tñ qꝛ non ſpūal'r māducat: iudiciū ſibi manducat non dijudicans ſpūal'r corpus dñi. 1. Cor. 11.

Surſum corda

Scđo audita hac rñſione ad altiora ꝓficiſcendū hortat ſacerdos dicens. Surſum corda. ſupple leuate: vt oīs cogitatio carnalis ac ſecular̄ abſcedat. Nec q̄cq̄z anim⁹ aliud q̄z id ſolū cogitet qđ precat. Claudat ꝯ aduerſarium pectus: ſoli deo pateat. ſm btm̄ Ciprianum.

Sit ergo cor ſurſum
- Intellectu veritatis
- Affectu charitatis
- Virtute ꝯuerſationis
- Rectitudine intentionis.

Intellectu veritatis: vt nihil carnale in ſacro cogitet: ſed oīa alta eſſe intelligat: vt ꝙ in h ſupceleſti cibo ſumptus xp̄s dentibꝫ non diſcerpit: nec ſacramēti diuiſione diuidit: ſumptōe nō digerit: ſed manens integer ſumptus: nos ſibi incorpat: non nobis ip̄e incorpatur

Affectu charitatis vt cor q̄ ſurſum ſunt ſapiat: nō q̄ ſuper terram Sapiat inq̄z nimiā patris dilectōem: q̄ vnigenitū ſuū nedū in preciū redēptōis: ſed etiā in cibū ſpūalis nutritōis tradidit: q̄ nos vnigenitus ſibi incorpet: ac incorpatos: ad alta paterne dom⁹: vbi oēs eterne vite abundant panib⁹ eleuando pducat. Nemo em̄ aſcendit in celum: niſi q̄ de celo deſcendit filius hōis qui eſt in celo. Jo. 3.

Virtute ꝯuerſatōis vt nr̄a ꝯuerſatio in celis ſit. Unde ⁊ ſaluatorem nr̄m in h ſacramento venturꝫ expectamus: q̄ ad ſui imitatōem reformabit totū corpus noſtre actōis: ꝯfigurādo corpi claritat⁹ ſue.

Surſum rectitudine intentōis: vt ſit oculus ſimplex ad deū: nō noſipos: nec que nr̄a ſunt finaliter querēdo: ſed oīa in deū tanq̄z in finem vltimū ⁊ optimū ordinando. Rñdet aūt ppl's. Habemus

ad dñm. Qđ ꝑfecto dignum eſt: vt ſcʒ in celeſtibꝰ coꝛ toto deſiderio habitet qđ inde tam ſublimia dona expectat: qđ angelicis laudibus voces carnis iungi deſiderat: ne impꝛoperiū illđ incidat: Appꝛopinquat ppl's iſte oꝛe ſuo: ꝛ labijs ſuis gloꝛificat me. coꝛ aūt eius longe eſt a me Jſa. 29. Quod verendū eſt in pleriſqꝫ verificari q̄ alta voce rn̄dent. Habemus ad dñm: ꝛ inferioꝛibus ꝓſtrati. obſcena tractāt. ſm ſua deſideria: quibꝰ diligunt carnē ꝛ mundū. ☞ Quo ad tertium poſt pꝛemiſſam exhoꝛtatōem attollit ſeipm̄: ꝛ ppl'm ad agendas gr̄as per ꝯfeſſionē diuine laudis: dicēs. Gr̄as agamꝰ dño deo nr̄o: Agamus dr̄: ſeipm̄ pplo ꝯiungens: quia vnius doni corpoꝛis ſcʒ ꝛ ſanguis xp̄i ſunt ꝑticipes q̄ in vnū coꝛpus miſticū vniunt̄: o. s de vno pane ꝛ vno calice ꝑticipātes Agende aūt ſunt gratie deo: vt dona eius reuerenter ꝑcipiant̄: diſcrete ꝯgnoſcant̄: ac deuote in dantem referant̄: reputātes nos tantis donis (nobis valde neceſſarijs) indignos: ea qꝫ ſola dei liberali miſcđia gratis recepiſſe. Eaqꝫ tanqꝫ dona maria ꝛ ſpūalia: ad ſpūs: nō carnis vegetatōem conceſſa oīa coꝛꝑalia longe excedentia. Eis ꝓpter finē ad quē dant̄ fruentes ꝛ ea in deū datoꝛē referentes: ꝑ ea deū magnificantes: Cū aplo Juda taddeo dicētes. Soli deo ſaluatoꝛi nr̄o. gloꝛia. magnificētia. imperiū. ꝛ ptās. ante oīa ſecula. ꝛ nunc. ꝛ in oīa ſecula ſcloꝝ. Jude. 2. — *Gr̄as agamus domino deo nr̄o.*

Huic exhoꝛtatōi choꝛus rn̄det Dignū ꝛ iuſtū eſt. Dignū quantū ad ip̄m: qꝛ ip̄e eſt dñs deus noſter. Juſtū quantū ad nos: qꝛ nos populus eiꝰ ꝛ oues paſcue eiꝰ. — *Lec. 18* ☞ Sacerdos aūt q̄ ad ſcđam ꝑtē prefatōis reddens rōnem ſue exhoꝛtatōis dr̄. Uere dignū ꝛ iuſtum eſt equum ꝛ ſalutare. — *vere dignū ꝛ iuſtū ē ꝛc.* Pꝛimo appꝛobans ppl'i reſponſionē. Deinde dicti reddens duplicē rōem. Quo ad pꝛimū appꝛobat ſacerdos populi aſſertōem. qꝛ gr̄e dño reddende ſunt: ꝓ oībꝰ nobis collatꝭ. generaliter ſcʒ ꝓ beneficio creatōis. ꝯſeruatōis: redēptōis: iuſtificatōnis ꝛ finalis gloꝛificatōis. Spūaliter tn̄ ꝓ bn̄ficio inſtitutōis huiꝰ ſupceleſtis ſacrificij ac ſacramenti. Et hoc quidē vere dignum eſt. iuſtum equum ꝛ ſalutare.

	Sincere veritatis		vere
	Excellentis nobilitatis		dignū
Quia eſt ſacr̄m	Eximie liberalitatis	ideo	iuſtum
	Ponderate equitatis		equum
	Sūme ꝟtuoſitatis		ſalutare

☞ Sincere veritatis qꝛ nō mō ſignificat gr̄am ſicut ve. t. ſacramenta. Nec tantū eam in nobis cauſat ſicut cetera euāgelice legis ſacramenta. Sed gr̄am ſubſtantialē foꝛmaliter in ſe ꝯtinet: ip̄m ſcʒ fontē gratiarum. Uerum eſt itaqꝫ ſacr̄m: quia vere ſignificat: vere cauſat: vere ꝯtinet gratiam ſacramentalem. Eſt ſacramentum

excellentiſſime nobilitatis: et in ratione ſacramenti: quia ſummā et ſup ſubſtantialem ſignificat omnium ſacrificiorum perfectionem. Eſt ſacramentum eximie liberalitatis, quod liberaliſſimus donat ſeipm nobis. quo nihil maius cogitari pōt. Ex maximo aūt dono maxime donāti obligamur. quia creſcentibus donis rōnes creſcunt donorum ſm Gregoriū Ideo iuſtū eſt: pro ſummo huius ſacramenti dono ſummas deo agere gratias. Sūmas nō ſimplr: ſed ſūmas nre imbecillitati poſſibiles

Eſt et ſacrm ponderate equitatis: equans nos deo in rōne dati et accepti. Cum enim diuina equitas exigit vt remetiant accepta: vt remetiant ea qua menſum eſt menſura. Nos quia nihil habeam proportionale reddendū deo pro beneficijs eius: et ineffabilibus bonis receptis: ac pro grauiſſimis offenſionibus in eū cōmiſſis. Dedit nobis in hoc diuiniſſimo ſacramēto ſeipm: vt eū offerentes ſūmo pri hoſtiā placatiōis. et pfecte vnionis: et ſacrificiū plene ſatiſfactōis pro pctis: equa menſura ſuo dono reſpōdeamus. dum equale donū reddimus. ipm ſcz ſummū et infinitū dei filium: per deuotā huius ſacrificij oblatiōem quē in dono ineffabili recepimus a patre miſericordiarum. Unde non tm iuſtū: ſed equū eſt per hoc ſacrm: dignas gratiarū repēdere actiones. Eſt demū ſacramentū ſumme virtuoſitatis / quia eterne ſalutis: et omniū ſalutariū effectuū vnica et pfectiſſima cauſa. Uñ ſalutare eſt gras deuotiſſimas rependere: vt ſic ptinuo in huius oblatiōe ſacramenti: ab ipo in nos: et a nobis in ipm fluant et refluant effectus ſalutares. De his et ſequentibus lec. 18. ☞ Approbatis itaque ppli riſione: rōnes duas aſſignat. Una eſt diuine pfectōis excellentia. quia dñs ſctūs / pr oipotens: deus eternus. Secūda eſt laus angelica.

Quo ad primū dicit: vere dignū. iuſtū. equum et ſalutare eſt: nos tibi gras agere. Sp in tpe ſcz gre et in eternitate: qm ſicut in tpe gre accipit xps. vere quidē ſed latens ſub ſacramētali ſpecie. Ita in eternitate pcipit clara et faciali manifeſtatōe. Et vbique: quia per ipm reſtaurant et que in celis ſunt: et que in terra. Ideo trina mundi machina gratias deo agit. Celū pro ruine angelice reſtauratōe. Terra pro militaris eccleſie redēptōe. Infernus: pro detentorum liberatōe: Detentorum ſcz in limbo et purgatorio. Cum aūt cui gre ſunt agēde, dignis cōbinationibus exprimit dicens. Dñe ſancte: pr omipotens: eterne deus Dñe ſancte: ſanctificātia dona in hoc ſacro magnifice preparando. Pater omipotens. paterne charitatis affectū dulciſſimū: in filiorum pane mirabili. potenti preparatōe aperti declarādo Eterne deus: deitatis tue alimonia: mortales ad eternitatis immortalitatem ſpiritualiter vegetando. Tanto igit patri. gre ſunt referende: Per xpm dñm noſtrum. tanquam per mediatorem et aduocatū nrm. De quo latius infra. Secundam rationem aſſignat: angelicam ſcilicet laudem

Prefationis miſſe

Cui additur pro coniunctiōe vocum noſtrarum angelicis laudib͛
deuota ſupplicatio. Subiungiturq͛ cōmunis angelorum ⁊ hōis
adorande trinitatis excelſa laudatio. Cum dicitur. Sanctus. Sā
ct⁹. Sctūs. ⁊c̄. Dic̄ ergo. Per quē ſcȝ xp̄m: mediatorē inter te prēm
⁊ nos hōies. Maieſtatem tuam id eſt magnitudinem tuā: ſupemi
nentem: ſemper ſtantem ac immutabilē. Hoc eñ ſonat nomen ma
ieſtas: magnitudo ſupereminens ſtans ſm interpretatōnem. Lau/
dant angeli. magnitudinē potentie tue agnoſcendo: ⁊ ꝯfitendo. Eſt
eñ laus virtutis preconiū. honor. exhibitio reuerentie in teſtimoni
um virtutis (Adorant) cultum latrie exhibentes. Dominationes.
Angeli ſcilicet ſubiectis ſpiritibus dominantes: eis precipiendo: et
ad ſua miniſteria ſm patris voluntatem dirigendo. Tremunt po/
teſtates: id eſt angeli potenter aereas poteſtates ſcilicet demones
coherceutes. Tremunt maieſtatis potentiam: nō motu formidinis
quia in beatitudine firmati: ſed admiratōe magnitudinis: ⁊ obediē/
tia ac promptitudine famulationis. Celi materiales: ⁊ virtutes ce/
lorum influxiue in illa inferiora: quibus inferior mundus regitur.
illuminatur: fecundatur ⁊ ad operationes ſuas diſponitur. Ac bea/
ta ſeraphin id eſt angeli ſupremi: pre ceteris in dei charitate arden/
tes concelebrant. ſimul maieſtatem patris per filium laudādo: ado
rando: tremendo ſeu admirando. Aut laudis admirationis et ado/
rationis viam preſtando ⁊ materiam. Sic eñ nedum ſpiritus ra/
tionales: ſed ⁊ vniuerſa dei opera: omneſq͛ creature inter quas pre
cipui ſunt celi celorumq͛ virtutes laudant diuinam maieſtatem.
Pro quanto in eis relucent magna ⁊ miranda eius opera: excellen/
tiam dei atteſtantia: Concelebraut autem ſocia exultatione: hoc eſt
cōmuni leticia: in qua omnes beati conſociantur. Nam hee laudes
opera ſunt beatorū: ſm illud Pſalm̄. Beati qui habitant in domo
tua domine: in ſecula ſeculorum laudabunt te.

☞ Et nota ꝙ in hoc opere diuine laudis notantur quattuor cho
ri angelorum. Infimus ⁊ ſuprem⁹: angeli ſcilicet ⁊ ſeraphin: ⁊ duo
medij. Poteſtates ⁊ dominationes. In quibus tamen omnes an/
gelici ſpiritus deſignantur: quoniam ſi laudant infimi ⁊ ſupremi ac
medij: iam nullus omnino excludit͛: Q, vero ſpecialiter dicitur: do
minationes adorant qui ab alijs venerant͛: ideo dicitur: quoniam ſi
hij qui ceteris dominant͛ adorant: multo magis hoc conuenit ſub/
iectis. Et ſi poteſtates quia ſua fortitudine triūphant contra demo
nes: quoꝝ poteſtati nulla terrena poteſtas cōparatur: tremūt diui/
nam maieſtatem: certum eſt: ꝙ hoc omnibus alijs ſpiritibus ange/
licis ineſt. Aliam etiam horum expoſitionem magis ad materiam
huius ſacramenti. Vide latius Lectione. decima octaua.

Deinde ꝑ ↄclusione p̄fatiōis: iungit̃ deuota ſupplicatio: admiſ-
ſionis vocū nr̃aꝝ cū vocibꝫ angeloꝝ in diuina laudatiōe. Cū addit̃
cū qbꝫ: ſcʒ angel̃: ⁊ nr̃as: hūiles quidē ſed rōnabiles; q2 vox eſt ſonꝰ
cū intentōe ꝓlatꝰ: vt admitti: in laude tua: huiuſqꝫ ſacri iubeas dep/
camur: q2 ſine tuo iuſſu facultatē dante: fieri neqt: vt inter angelos
nr̃a vox audiat̃. Depcamur aūt ſupplici ↄfeſſiōe. Nō ſupba p̄ſump
tione dicētes. Sctūs. Sctūs. Sctūs ⁊c̄. Hec ſuccincte de expoſiti/
one qtidiane prefatōis. Sunt etem̄ ⁊ alie p̄fatōes: nō quidē ab illa
diſſone: ſed ꝑ: feſtoꝝ magnitudine aut tp̄is q̄litate. ad maiorē deuo
tionis excitatōeʒ: ex feſti ⁊ tp̄is materia cauſas diuine laudis ſuper/
addentes. Haꝝ decē ſunt nūero ab eccleſia romana recepte. Licet
in eccleſia ambroſiana ſint multe pl̃es. In hac em̄ pene de ſingulis
ſctis ſpēalis hr̄ prefatio: in q̄ ſūmarie merita ⁊ miraculoſa eorūdē
ↄuerſatio declaratur. Sed vt dictū eſt in eccleſia romana decē ſunt
recepte: ſcʒ Una in albis paſchalibꝫ. Alia in aſcēſiōe dn̄i. Tertia in
penthecoſt̃. Quarta in natali dn̄i. Quinta in epiphania. Sexta de
apl̃is. Septima de ſctā trinitate. Octaua de ſctā cruce. Nona de ie
iunio q̄dragesimali: ⁊ addit̃ Decima de Maria ꝟgine Que vbi in
ſtitute ſint. quere lec. 19. in fine.

☞ Sequit̃ hymnꝰ cōis laudis angeloꝝ et hominū.

Poſtqꝫ prefatōeʒ: q̄ ad ↄfitendū dn̄o mirabilia in h̄ ſacro operanti
Lec. 19. Sanctus ppl̃s exercitatꝰ eſt. Simul ⁊ cōfitēde laudis rō declarata Premiſſa
deniqꝫ ad dn̄ʒ ſupplicatōe ꝑ acceptatōe diuīe laudis. Seqt̃ cōis an
geloꝝ hōimqꝫ adorāde trinitatꝭ excelſa laudatio. Dū finita p̄fatōne
rus voce ↄſona hymnū canit dicēs: ſctūs ſctūs ſctūs ⁊c̄. In q̄ iūcta
eſt ſil̃ vox angeloꝝ ⁊ hōim. Et ſm h̄ hymnꝰ ille diuiditur in duas
ptes: in laudē ſcʒ angeloꝝ ⁊ hōim: ſcd̄a ibi: oſanna In laude ange
loꝝ ter replicat̃ Sctūs: ⁊ ſubdit̃ in ſingulari: Dn̄s deꝰ ſabaoth: in
q̄ trinitas pſonaꝝ: ⁊ eſſentie vnitas deſignat̃. ter em̄ replicatum S.
S. S. trinitatē pſonaꝝ. qd̄ ſubdit̃ ſingularit̃ dn̄s ⁊c̄. vnitatē eēntie
atteſtat̃ Dicit̃ aūt ſctūs: a ꝟbo ſanctio is. ire. qd̄ eſt firmare: ſtatu
ere: ↄſecrare. Sic hōies q2 fide firmati. ſcti dicunt̃: ⁊ leges ſctē: quia
ſtatute ⁊ decrete ⁊ mores ſcti: q2 ↄſecrati ⁊ honeſti. Dicit̃ ⁊ ſanctꝰ
q̄ſi ſanguine hoſtie tinctꝰ: tractū a veteris ↄſuetudine legꝭ: in q̄ nihil
ſctm̄ dicebat̃: niſi qd̄ fuerat ſanguine hoſtie aſperſum vel vnctū. Pe
ne em̄ oīa in ſanguine ſm legē mūdabant̃. ad Heb. 9. Dr̃ etiam
ſctūs: q̄ſi a ſecularibꝫ negotijs ſepatꝰ. ſm Orige. Item dr̄ ſanctꝰ
quaſi ſine terra. Nā agios qd̄ eſt ſanctus. grece ſonat q̄ſi extra terrā
Hee aūt interpretatōes veriſſime diuine maieſtati ↄueniūt. Deus
em̄ ꝑ nobis incarnatus. ſanguine nō alieno ſed ꝓprio tinctus eſt: fa
ctus hoſtia ꝓ pctīs: incōmutabilis ⁊ eternus ⁊ ꝑ h̄ firmꝰ. Ab oībus

in infinitū ſua perfectiōe ſeparatus: nedum a terra ſed ſup celos in immenſum eleuatus: ipe legiſlator ⁊ oīm ꝯſecrator. Dicit tamē ter ſanctus ꝓpter trinitatē perſonaꝝ: vt dictū eſt: q̄ſi diceret: Sctūs pater a quo omnia: Sanctus filius per quē oia: Sanctus ſpiritus in quo oia. Eſt aūt sctūs non ab inherente ꝓprietate vel actu ꝓceden te vt angelus aut hō: ſed ab eſſentia ſua: q̄ cū vna ſit in tribus: vna eſt ſanctitas trium: Ideo licet pr̄ ſctūs: ſanctus filius: ſctūs ſpūſſan ctus. nō tñ tres ſancti: ſed vnus eſt ſanctus: ſicut nō tres dñi: ſꝫ vnꝰ eſt dñs: vnus deus: vnus increatus: vnus imenſus. ☞ Ideo ſe quit in ſingulari. Dñs deus ſabaoth: qđ virtutū vel exercituum in terpretat: qꝛ oīs virtus exercituū celeſtiū ⁊ terreſtriū: eſt in mãu eiꝰ quia ſancta eccleſia triumphans in angelis ac beatis in celis: ⁊ mili tans adhuc in terris: eſt terribilis vt caſtroꝝ acies ordinata Se quit: Pleni ſunt celi ⁊ terra gloria tua: qꝛ in oībus creaturis ſuperi oribus ⁊ inferioribꝫ relucet gloria diuine maieſtatis in plena omni um ſubiectione: in ſapientiſſima oīm gubernatōe: in ſuauiſſima om niū ꝟtute ⁊ ꝑfectione: in qbꝫ relucet veſtigiū diuine glorie. Uel pleni ſunt celi: id eſt angeli habitatores celi: ⁊ terra id eſt homines terre incole gloria tua. i. beatitudine: qua beati ſunt in te: illi in re: iſti in ſpe. ☞ Sequit ſcđa pars hymni. deuota ſupplicatio: ex vo ce hoīm laudantiū cum dr̄: Oſanna in excelſis: Qđ etiã clamabant in ſuſceptōe dñi ſedentis ſup aſellum in hieruſalē: qui preceſſerunt ⁊ qui ſequebant: qm̄ in nullo alio eſt ſalus p̄cedentibꝫ xpm. id eſt pa tribꝫ veteris teſtamenti: ⁊ ſequentibꝫ in nouo teſtamento: ſꝫ in me diatore xp̄o ieſu. Eſt aūt oſanna dictio hebraica q̄ interpretat ob ſecro ſalua. Nam cōponit ſm Remigiū ab oſi qđ eſt ſalua: ⁊ anna qđ eſt aduerbiū vel interiectio obſecrandi. Et ſm hoc deberet dici: Oſianna: ſed vſu dr̄ oſanna vt ſit cōpoſitum ex corrupto ⁊ integro Uel dr̄ oſanna per ſinolimphã que eſt figura tollens vocalē de me dio dictionis. Oramus igit Oſanna. i. obſecro ſaluifica ſupple nos: in excelſis. id eſt in celis: vbi eſt ſalus ꝑfecta ⁊ eterna. Nam ad iſtã nobis dandã: xp̄s qui deſcendit de celis: preſentiã ſuam etiã ex hibet in ſacramento altaris. ☞ Sequit: Benedictus qui venit in nomine dñi: qđ eſt gratiarūactio: cum qua: ſicut patres aduentū xp̄i precedentes: vt Abraam: patriarche: ⁊ ꝓphete: et concomitantes vt apoſtoli: ⁊ ſequētes vt ceteri ſancti ad xp̄m cōuerſi: proſecuti ſunt dñm: diuerſis quidē temporibus: ſed vna fide ad paſſionem venien tem qua ſemetip̄m hoſtiam ꝓ omnibus obtulit. Ita eadē fide ⁊ gra tiarumactione: recipiamus eum venientē in altaris ſacramēto: of ferendum in eodem ꝓ nobis deo patri ſacrificium ſalutare. Dici mus aūt benedictꝰ: nō quaſi ex noſtra actione dei beatitudo auge at

Oſanna

quit ſibi bonum qͦcunqꝫ accedat: ſed a nobis benedicitur id eſt bene/
dictus predicatur laudatur ⁊ colitur: q꞉ ipe venit plen⁹ bn̄dictōe qui
⁊ benedixit nobis in omi benedictione ſpūali (in nomīe dn̄i) id eſt
patris: qui dn̄s eſt celi ⁊ terre ⁊ vniuerſoꝝ. Venit aūt xp̄s in nomīe
pr̄is: ſicut ipſe ait. q꞉ in om̄ibus q̄ geſſit: nō ſuā ſed patris gl̄iam q̄ſi/
uit: Ego inq̄t gloriam meā non quero: ſed honorifico pr̄em meum.
Et repetit̄: oſanna in excelſis: exponat̄ vt ſupra. Repetit̄ aūt ꝑpt̄ du/
plicem ſtolā ſeu gloriā in excelſis ꝓmiſſam ſcꝫ corpis ⁊ anime. Vel
vt ſaluet a duplici miſeria. A miſeria culpe per grām: ⁊ a miſeria pe/
ne per gl̄iam. Oram⁹ ergo dn̄m bn̄dicendo: grās agentes et dicen/
tes: benedictus ſit ineternū: ⁊ ſupbn̄dictus q̄ venit in nōie domini:
id eſt opatōe diuina in altarꝫ ſacro: quaten⁹ eum ſic venientē digne
ſuſcipientes: ab eo ſalutis benedictōem ↄſequi mereamur: nūc et in
excelſis: hic ⁊ in futuro Amen.

Sequitur canonis expoſitio que eſt
pars miſſe altera ⁊ principalis.

TE igitur clementiſſi/

Lec. ix.

me pr̄ Poſt partē primā miſſe que preparato/
ria eſt ad ſequentes. Sequit̄ ps ſcd̄a que canon
dr̄: in qua pficit̄ euchariſtie ↄſecratio. Hec autē
dr̄ canon: q꞉ canō dr̄ inſtitutio vel regula. Quia

Canon

hec verboꝝ connexio: regula eſt ad venerabilis
eucariſtie ↄſecratōeꝫ ordinata: partim a chriſto

Lec. x.

partim a patribꝫ ↄſtituta. A xp̄o quidē inſtituta ſunt v̄ba ſubalia q̄
formā integrāt ↄſecratōis. Cetera vero verba q̄ ad dei laudē dicunt̄
ac orōes q̄ ꝓ pplo offerunt̄: nō vno tp̄e: nec ab vno tm̄: ſed diuerſis
tpibꝫ a diuerſis edita ſunt: ⁊ per btm̄ Gelaſiū papā q̄ quinq̄geſim⁹
p̄imus fuit a btō Petro ſimul ſunt ordinata. Quāuis ⁊ nōnulla p⁹
iſtum ſint a ſūmis pontificibus addita ☞ Dicit̄ etiā ſecretū. ra/
tione ſignificatōis. opatōis. ⁊ ꝓlatōnis: qm̄ ſignat ſecretiſſima fidei
miſteria. Fiūt ⁊ ibi ſecretiſſime opatōes om̄i creato intellectui incō/
prehenſibiles in ſubaꝝ ↄuerſionibꝫ: de quibꝫ infra dicet̄. Debet
q̄ꝫ ps illa miſſe ſub ſilentio ꝓferri. ne tanti miſterij v̄ba per q̄ttidia/
num vſum ⁊ manifeſtam ꝓlatōnem vileſcant. Atqꝫ vt ſacerdos hec
verba ſilenter ꝓferens: maiori deuotōe cordis in deum feratur: qui
exauditor eſt cordis: non clamoris vocalis. Eaꝓpter etiā ſacerdos
celebrans quibuſdā cortinis velatur in lateribus altaris dependen/
tibus: ne a conſpicientibus impediatur eius deuotio; q꞉ ingreditur
ſecretum fidei maximū. In cuius figura: ſancta ſanctoꝝ in moſaico
tabernaculo: dependente velo claudebatur: nec niſi ſūmo ſacerdoti

licuit introire: ꝛ hoc ſemel tm̄ in anno: vñ ſtatutū eſt de vi. et ho. de. ca. i. vt nulli laicoꝝ liceat in eo loco conſiſtere: vt ſacerdos poſſit libe re ſacꝛm. i. ſacrum ſecretum deuotius celebrare. Dicitꝛ tertio ꝑs illa miſſe actio: vñ ꝛ ſacerdos ad illam partē ꝑueniens dr̄ eē in actōe Duplici aūt rōe dr̄ actio. Prima q: in ip̄a ſacratiſſimū xp̄i miſteriū pagitꝛ: q̄ ex maria ꝛ ineffabili charitate ꝑ ſpūali refectōe ꝑegrināti⁊ in via dedit carnem ꝓpriam in cibū: ꝛ ſanguinē ſuū in potū: ſub vela mine ſpēꝝ panis ꝛ vini. Et q: hec fiunt miſericordi ꝛ libera volūta te dei: recte dr̄ actio. vt diſtinguitur contra factōem. Secundo dr̄ actio: quia ibi agitur noſtra cauſā coram ſummo iudice chriſto deo noſtro: per ſacerdotem: tanq̄ per nuncium intermedium inter ſpō ſum ꝛ ſponſam. xp̄m ſcꝫ: ꝛ eccleſiā: qui deducit cauſam eccleſie impe tranꝫ ei orōnib⁊ ꝛ ſacrificio plurima dona: nunc cōuerſionē pctōꝝ per grām: nunc ꝯſeruatōem iuſtoꝝ in gratia: nunc cōtra mūdi peri cula firmamentū: nunc cuſtodiā angeloꝝ: nunc refrenatōnem tenta tionum: nunc purgandarū animarū liberatōeꝫ ꝛ ita de alijs mult̄.

Dicitꝛ quarto ſacrificiū q: in ea offertꝛ deo patri ſummū ſacrifici um: vnigenitus ſcꝫ filius ſub ſpecie ſacramentali occultat⁹. De q̄ in fra latius dicetꝛ. His ergo q̄ttuor nōib⁊: canon: ſecreta: actio: ſacrifi cium. inuenitꝛ hec ſecunda pars miſſe nūcupari. De quo latius ha betur lec. 15. ☞ Diuiditur aūt canonis text⁹ in ſex partes ꝑn cipales. In prima petitur a deo benedictio munerū: panis ſcꝫ et vi ni: que pro eccleſia offeruntur Secūdo ſequitur ſanctoꝝ inuocatio quorum precibus ꝛ meritis nobis dona a dño ꝯferuntꝛ. ibi. Cōmu nicantes. In tertia petitꝛ oblatoꝝ acceptatio: quā electi a ꝑfidis di uidūtur. ibi. Hanc igitur. In quarta parte ponitur verboꝝ forma quib⁊ perficitur conſecratio: ꝛ panis viniq̄ꝫ ſube in corpus ꝛ ſangui nem xp̄i cōuertuntꝛ. ibi. Qui pridie. In quinta ponitꝛ paſſiōis cōme moratio ac ſalutis petitio hijs qui ſacrificio perfruuntur. ibi. Vñ ꝛ memores: In ſexta additꝛ refrigerij poſtulatio animabus defuncto rum: cum iterata ſanctorum inuocatione: quatinus petita: eoꝝ me ritis a dño concedantur ibi. Memento etiam domine. Pria ꝑs subdiuiditur: quia primo petitio ad patrem dirigitꝛ: vt appoſita mu nera ſanctificet. Secundo fit ſpecificatio pro quibus offerantur ſa crificia. ibi. In primis. Lectio. 201

Circa primum: primo captat be neuolentiā eius qui petitꝛ dicēs. q: ſanctus dñs deus ſabaoth o miſericordiſſime ꝛ pre ſtabilis ſuper malicia.

Te igitur clementiſſi-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Expoſitio

me pater. Per ieſum chriſtū filiū tuū dominū noſtrū ſup/

humiles affectu cordis expreſſione vocis

plices rogamus et petimus

☞ Circa hāc canonis ptē: Notādū pmo: ꝙ non ſine miſterio pria canonis lra ē lra t: cui corrñdet thau i hebreo Hz em̄ hec lra crucis formā: q̄ ſignati ſunt q̄ ab angelo ꝑcutiēte libati ſunt. vt hr̄ Ezech. 9. Hoc etiā fuit ſignū q̄ in Apo. ca. 7. legunt̄ ſignati in frontibꝰ ſuis electi ſerui dei: prius quā nocumēta inferrent̄ terre et mari. Huius figurā habuit lignū in quo moyſes ſuſpendit eneum ſerpentem in deſerto: vt inſpicientes ſanarentur a morſibus venenatorum ſerpentum: vt habetur Numeri. 7. Que recte in ꝑncipio officij: cōmemorationis dn̄ice paſſionis. viſui offertur. quatinus ſua figura cōmonere faciat celebrantem paſſionis ⁊ crucis chriſti: qua intus ſignatus cuſtodiatur ab angelo exterminatore: ac virulento ſerpente. ne veneno reprobaꝝ cogitationū mentem eius inficiat ac vitam ſpūalem quā hoc ſacrificium preſtare ſufficit tollat.

Notandum ſcd̄o circa hoc nomen (Pater) ꝙ nomen pater: vt attribuitur deo dupliciter accipitur. Uno modo eſſentialiter vt cōuenit toti trinitati: ⁊ cuilibet perſonarū ꝯiunctim ⁊ diuiſim in ſingulari. Hec em̄ eſt conditio terminoꝝ eſſentialium in diuinis. Et illo modo dicitur pater principium productiuū aut gubernatiuum alterius. hoc modo deus: dicitur pater eoꝝ que creauit ⁊ quos gubernat ⁊ alit. ſm illud Deutro. ca. 32. Nonne ipſe eſt pater tuꝰ: qui poſſedit. fecit. ⁊ creauit te. hoc modo prima perſona eſt pater: filius eſt pater: ⁊ ſpiritusſanctus eſt pater: ⁊ hij tres nō tres patres: ſz vnꝰ pater: ſicut nō tres creatores: ſed vnus creator: nec tres dn̄i: ſed vnꝰ dominus. Sic etiam accipitur in orōne dominica vt infra docebit̄ Et generaliter quando nō ponit̄ reſpectu termini importantis vnā perſonam diſcrete ab alia: vt quando ponitur reſpectu alicuius termini importantis operatōem ad extra: id eſt reſpectu creature. Jlle em̄ opatōes cōmunes ſunt om̄ibus tribus. Quicq̄d em̄ pater opatur in creatura: operatur et filius: operatur et ſpiritusſanctus. Nā quorum vna eſt eſſentia: etiam opatio eſt indiuiſa. Alio modo accipitur perſonaliter ſiue notionaliter: et ſic pater dicitur tantum generatione proprijſſime dicta. qua viuens generat viuens: nō tantum ſibi ſimile in ſpecie: ſed in idēptitate eſſentie. Et ſic pr̄ tm̄ dicit̄

de prima ꝑſona in diuinis:⁊ nō de ſcda: nec de tertia Et ſic accipit͛ qn̄ ponit͛ reſpectu termini importantis perſonā. Et ita accipit͛ h. q2 ſequit͛: per filium tuum ⁊c̄. qđ importat ſcdam ꝑſonā diſcrete a prima ⁊ tercia. De h lec. 20. ☞ Et lz h accipiat͛ perſonaliter: non tamē cū excluſione aliaꝝ perſonaꝝ. Nam eo modo quo genitor pr̄ nr̄ eſt etiam filius pater nr̄ eſt: etiam ſpūſſctūs pr̄ nr̄ eſt. Eſt em̄ pr̄ nr̄ paterna virtute ac potentia nos creās Paterno affectu dulciſſime de nobis cogitans Paterna ꝓuidentia nos bonoꝝ ſuoꝝ heredes ordinans. Paterna diſciplina inſtituendo nos ſanctificās:⁊ ita de alijs paternā pietatē ꝯdecentib9: que tn̄ oīa non ſine filio ⁊ ſpūſctō in nob operatur. In eo vero quod pater dicit͛. ⁊ eſt: filij ſui dn̄i nr̄i ieſu xp̄i excluduntur alie perſone.

Per ieſum chriſtū fi. t. d. no.

☞ Orōnes nr̄e quatenus ſint impetratorie: dirigēde ſunt ad patrem per filium: q̄ mediator eſt inter patrem ⁊ nos: vt dt Apo. j. ad Thimo. 2. Mediator dei ⁊ hoim hō xp̄s ih̄s. Eſt ⁊ aduocatus nr̄. vt Joh. docet: Aduocatū habemus inq̄t apud prēm: ieſum chriſtū iuſtum. Et ipſe eſt ꝓpiciatio ꝑ pctis nr̄is: non ꝑ nr̄is tantū: ſed etiā ꝑ totius mundi. 1. Joh. 2. Per hunc q̄cq̄d petierimus patrē ꝯſequemur. Sic em̄ nobis iure iurando ꝓmiſit filius: Amen amē dico vobis. Si q̄d petieritis prēm in nōie meo dabit vobis Joh. 16. Ideo ſicut frequenter in oīb9 orōnib9 ſuis eccleſia: ita ⁊ nunc in ꝑncipio canonis orōem ſuā format ad patrē. in nōie filij dicens. Per ih̄m xp̄m filiū tuū dn̄m nr̄m. Quib9 v̄bis deſcribit͛ xp̄s quintuplr̄. Primo quantū ad effectū ſalutarē: q2 ieſus qđ interp̄tat͛ ſaluator: ipē em̄ ſaluum faciet ppl̄m ſuū a pctis eoꝝ. Mat. 1. Scđo quātū ad dignitatem regalē q2 xp̄s qđ interpretat͛ vnctus: Reges em̄ ſacerdotes ⁊ ꝓphete vngebant͛ in lege: ⁊ ipſe ꝓpheta fuit rex ⁊ ſacerdos. Tertio q̄ntum ad ꝓprietatē perſonalē: cum dr̄ filium tuum. Nam generatiōe paſſiua perſonaliter diſtinguit͛ a patre. Quarto quantū ad p̄ſidētiam vniuerſalē: cum addit͛ dn̄m: ipī data eſt oīs ptās in celo et in terra. Math. 28. Quinto quantū ad ꝑfectū hūanalem q2 nr̄. Sicq̄dē nr̄ ih̄s: nr̄ xp̄s. nr̄ fili9. nr̄ dn̄s. paruul9 nat9 eſt nobis. ait Iſa. c. 9. ⁊ filius datus eſt nobis. Datus inquā in antidotū nr̄e ſaluationis in pabulū nr̄e refectōis. in ſacrificiū nr̄e reconciliatōis: in ſacramentum nr̄e ſanctificatōis. in preciū nr̄e redēptōis. q2 ieſus. In aduocatum noſtre allegationis: in mgr̄m nr̄e eruditōis: in lumen noſtre illuminationis: in directōem noſtre viatōis. q2 xp̄s id eſt vnctus.

In ſcutum noſtre ꝓtectionis: in ꝓpugnatorē nr̄e defenſiōis: in iudicem noſtre remuneratōis. q2 dominus noſter. Magna igitur fi-

ducia preces fundimus ad te patrem clementiſſimū: vbi aſſiduum habemus interpellantem ieſum. prudentiſſimū aduocatū chriſtum mediatorē acceptiſſimū patris celeſtis filiū effectus petitōis largitorem cum patre potentiſſimum celi ⁊ terre noſtrum ⁊ vniuerſitatis dominum. Textus

placita et grata q2 a filio tuo inſtituta

Lec. 21 **vti accepta habeas. et benedicas**

ſanctificando vt idonea ſint diuino ſacramēto — panis et vini — a diuina liberalitate nobis ɔceſſa

Hec ✠ dona. Hec

a nobis pie recepta — a nob deo oblata rōne ſignificatōis ⁊ applicatōis diuino vſui

mu ✠ nera. Hec ſancta ✠

ſine macula cordis ⁊ corpis offerenda

ſacrificia illibata

Captata beniuolentia eius qui petit in vbo. Te pater clemētiſſime. Cōmemorato etiam mediatore cuius merito oro noſtra patri acceptabilis reddit: in vbo Per ihm xpm ⁊c. Inſinuato denicꝫ ſupplicandi affectu: q̄ mens in ſublime tollitur: in verbo: Supplices rogamus ⁊ petim9. Sequit expreſſio eoꝝ que a clemētiſſimo pr̄e obtineri deſiderant ſcꝫ: vt hec corpalī dona a deo data: ⁊ munera a nobis accepta: ſint prī grata ⁊ placida: atcꝫ fiāt idonea ſacrificia ꝓ nr̄is petis offerēda: ⁊ ꝑ hoc ſcrā diuino cultui deputata ⁊ illibata nulla mētis ⁊ corpis imundicia maculata: h̄ ad lrām petit. Alias expoſitōes tipicas: atcꝫ quēadmodū veteris legis ſacrificia nō placuerūt: ⁊ ideo hec noua inſtituta ſint. Reqre lectōe. 21. ☞ Dū aūt ſacerdos hec ꝓfert: trib9 crucib9 panē ⁊ vinū ɔiunctim ſignat: q̄s ſignationes in ſequētib9 freqnt iterat.

De ſignatōe crucis

Pro quo notandum q̄ huiuſmodi ſignatiōes nō fiunt tantū ad ſanctificandū ⁊ ɔſecrandū oblata. Alioquin poſt ɔſecratōnem eucariſtie fieri nō deberēt: cuius tn̄ ɔ̄rium fit. Sed pncipalr ideo fiūt: vt per hmōi crucis ſignationes. modus ⁊ ordo dn̄ice paſſionis repreſentetur. Cum em̄ ſacrificium illud eſt perfectiſſimū memoriale dominice paſſionis: vt nihil deſit quo vel viſus vel auditus. tam ſalubri memorie coopetur: vniuerſa ad huius ſacrificij ɔſecratōem concurrentia: ad paſſiōis dn̄ice repreſentatiōem ſunt ordinata. Veſtes

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ſe; ⁊ vaſa: palle ⁊ tabula: ceremonie ⁊ verba. Cū ergo xp̄s paſſus ſit in cruce: ꝯuenienter ꝑ ſignū crucis eius paſſio rep̄ntat̄. Et quoniā paſſio ei⁹ q̄buſdā gradib⁹ ꝯpleta eſt: ſiquidē alique paſſiōis ꝑtes preceſſerūt crucifixionē: alique in cruce ſunt ꝯſummate: ideo vt ꝯgruo ordine ſingula repreſentent̄: que crucifixionē p̄ceſſerūt: repreſentāt̄ per crucis ſignatōes añ ꝯſecratōem factas: q̄ vero in cruce paſſa aut poſt crucē acta ſunt: per eas q̄ poſt ꝯſecratōem fiunt: crucē preceſſeſt xp̄i traditio ad mortē. Venditio ⁊ mortis eius in inſtitutione huius ſacramēti preſignatio. Et ſm h̄ añ ꝯſecratōem ter ſignantur oblata Primo hic. Scdo in verbis Benedictā: aſcripta. ratam. Tertio in verbis: Corpus et ſanguis. ☞ Quo ad primū: in his verbis Hec dona Hec munera Hec ſancta ſacrifi. illiba. ter ſignat̄ hoſtia Ad deſignandū triplices ꝑſonas a q̄b⁹ traditus eſt xp̄s. Tradit⁹ em̄ eſt a deo trinitate. A patre preordinando eius paſſionē ad hūani generis ſalutē: dandoq; hōi xp̄o voluntatē patiēdi vt diceret: Nō mea ſed tua voluntas fiat. Math. 26. Et nō cohibendi occidentiū ſeuiciam: immo dando eis q̄ cogitauerūt in dn̄m faciendi facultatē. Non haberes in me ptātem vllam niſi tibi datū eſſet deſuꝑ. Hinc paul⁹ Proprio filio ſuo non pepercit deus: ſed pro nobis om̄ibus tradidit illum. Rom̄. 8. Tradit⁹ eſt etiam a ſeip̄o: q: pati voluit. Ego inquit pono animā meā: ⁊ iterum ſumo eam. Nemo tollit eam a me ſed ego pono eam a me ipſo. Johan. x. Hinc Paul⁹ Ephe. 5. Chriſtus ſeip̄m tradidit pro eccleſia. Item a ſp̄ūſancto. Is em̄ eſt qui ꝑ os Cayphe prophetauit. Expedit vobis vt vnus moriatur ꝓ populo ⁊c̄. Johañ. xi. Scdo traditus eſt a iuda ꝓprio diſcipulo iudeis. O iuda oſculo filium hōis tradis. Tertio traditus eſt a iudeis preſidi Pilato Math. 27. loquēs de funeſto iudeorum conſilio ait. Vinctum adduxerunt eum: ⁊ tradiderunt eum pontio Pilato preſidi. Prima traditio facta eſt ex charitate. Sic deus dilexit mundū vt filium ſuum vnigenitum daret Johan. 3. Secunda ex auaricia. Quid vultis mihi dare ⁊ ego vobis eum tradam Math. 26. Tertia facta eſt ex inuidia. Sciebat em̄ inquit pilatus q᷑ ex inuidia tradidiſſent eum. Tradidit ergo illum deus ex dono. Judas pro munere. Judeus in ſacrificium illibatum: quod tamen non iudei ſ; gētes libauerunt. quoniam ablatum eſt ab eis regnum dei. ⁊ datum genti facienti fructus eius. In huius ergo triplicis traditionis memoriā: quā fecit deus. iudas. ⁊ iudei. ſinguli ad mortē. mortem aūt crucis: fiunt tres cruces. Una in verbo. hec dona. Secunda in verbo. hec munera. Tertia in verbo. hec ſancta ſacrificia illibata. Sunt ⁊ alie repreſentationes huius ſignatiōis. De quibus lectione. 21. Sequitur textus.

Trina hoſtie ſignatio cum cruce

Lec.22. Lec.23. Lec.24

ordine caritatis clementiſſimo patri

N primis que tibi offe/

militãte:q̃ eſt multitudo fideliũ
hñtiũ coiõnẽ in fide ꝛ ſacramẽtꝭ

rimus. pro ecclesia tua

xᵒ dei cultui dedicata vlꝛ ꝑ totũ mundũ diffuſa ecclesiam

ſancta catholica. quam

ab hereticꝭ ꝛ ſciſmaticꝭ a demonibus diſꝑſam ex infidelibꝫ et
ac ꝑſecutoribꝫ tirannis et vicijs per fidis vel gradus eiꝰ

pacificare cuſtodire. aduna

in obedien in ꝓſperis ꝛ tua bonitate non
tia caritatꝭ aduerſis noſtris meritis

re et regere digneris. toto

vbicũqꝫ diffuſa fuerit:qꝛ in oẽm terrã exi ſimul
uit ſonꝰ eoꝝ ꝛ in fines orb t̃re vba eoꝝ pariter

orbe terrarum. vna cum fa

romano ac ſummo pontifice xp̄i vica nomen pontificis exprimi
rio p̃re patrũ vlis ecclie capite vicario debet ſm decretũ gelaſij

mulo tuo papa noſtro N.

pape epõ ordinario dyoceſꝭ ſum/

et antiſtite noſtro N. et re

mo pncipe in poteſtate ſeculari cunctis fidelibus

ge noſtro N. et omnibus

recte glorianti bꝫ ab orthos vniuerſalis. quia omnibus
grece qd ẽ rectũ ꝛ glia latĩe hominibus tradita

orthodoxis. atqꝫ catholice et

ꝑ aplos ↄcorditer pu qui deũ ↄfeſſione ſm regulam vni
blicata ꝛ firmata uerſalẽ ꝛ apoſtolicam vere colunt.

apoſtolice fidei cultoribus

☞ Poſtq̄ ſacerdos deꝑcatus eſt deum prēm: vt ſua clementia appoſita munera ſanctificet. In iſta ſcda ꝑme ꝑtis canonis particula: ſpecificat ꝓ quibꝫ hec ip̄a dona ⁊ munera deo offerat. Et ꝑmo petit ea acceptari ꝓ tota eccleſia generaliter. In ſcda ꝓ ſūmis eccl'ie capitibꝫ ſpēal'r ibi. (vna cum famu. ⁊c.) Tertio ꝓ oībꝫ recte credētibus fraternaliter ibi. (⁊ omībꝫ orthodoxis). Quarto ꝓ quibuſdā ſpēal'r ibi. Memento. Et qm̄ ordo eſt inter eos ꝓ quibꝫ petit᷑. Sicut ⁊ charitas: que licet quantū ad bona ſpūalia oībꝫ cōicanda: equaliter ſe ad omnes extendat. ſm̄ illō. Diligas ꝓximū ſicut teip̄m: nihilominus ordinem quendā habet. ſm̄ illud Can̄. 2. Ordinauit in me charitatē: quantū ad diligibilia ⁊ diligendi modū: atq̄ dilectōis effectū vt tangit mgr̄ diſtin. 29. lib. 3. Vn̄ offerendū eſt ꝑus ꝓ eccl'ia tota. deinde ꝓ ꝑſonis ſingularibꝫ: qm̄ bonū cōe: bono ꝑuato ⁊ ſingulari ꝑpōnēdū ē ſ᷒ ph'z. 1. eth. ⁊ ꝑ h̄ ꝑſone publice in ſublimitate ꝯſtitute a q̄bꝫ depēdet res publica ꝑſonis ſimplicibꝫ ꝑferūt᷑ Hic apl's. 1. Thim̄. 2. Obſecro primū oīm fieri orōnes. ꝓ oībꝫ hōībꝫ ꝓ regibꝫ: ⁊ pro omībꝫ q̄ in ſublimitate ſunt ꝯſtituti. Ecce primū fiende ſunt orōnes ꝓ oībꝫ hōībꝫ collectiue. i. ꝓ eccleſia. Accipit᷑ aūt eccl'ia mult' modis. vt in lec. 22. Que acceptōes ſic ſūmari pn̄t. Eccleſia em̄ dr̄ ꝯuocationem rōnalis creature: ⁊ accipit᷑ qn̄q̄ in bono ꝓ eccleſia ſctōꝝ: qn̄q̄ in malo ꝓ eccleſia malignantiū. In bono vniuerſaliſſime accipit᷑ ꝓ ꝯgregatione oīm fideliū: hoc eſt verā dei ꝯgnitōem hn̄tiū. ſiue ꝑfectam vt hn̄t angeli ⁊ btī in patria triūphātes: ſiue imperfectā vt homies mortales adhuc in via militātes. Qn̄q̄ accipit᷑ tm̄ ꝓ eccl'ia triūphātiū in celo: qn̄q̄ tm̄ ꝓ eccl'ia militantiū in terra. Et ſic accipit᷑ tripl'r. Primo ꝓ ꝯgregatōe oīm a ꝑmo iuſto abel vſq̄ ad vltimum in fine mundi naſcituꝝ ⁊ ita ꝯphendit ſynagogā iudeoꝝ ⁊ eccl'iam xp̄i fideliū. Scdo ꝓ ſola ꝯgregatōe xp̄ianoꝝ: tam preteritoꝝ q̄ pn̄tiū q̄ futuroꝝ. Tertio tm̄ ꝓ ꝯgregatōe oīm xp̄ianoꝝ pn̄tiū: ſiue nūc exiſtentiū. Et quelibet haꝝ dr̄ eccl'ia vl'is vera. Ad differentiā eccl'ie repſentatiue: q̄ eſt ꝯciliū gn̄ale legittime ꝯgregatū. Accipit᷑ aūt eccl'ia etiā ꝓ ꝯgregatōe ꝑticulari oīm in vna ꝓuintia. vna dioceſi: aut in vna ciuitate: vel vna domo exiſtentiū tam clericoꝝ q̄ laicoꝝ: qn̄q̄ tm̄ clericoꝝ: qn̄q̄ ꝓ vno hoīe. In ꝓpoſito accipit᷑ eccleſia ꝓ eccl'ia vl'i militāte: nō triūphante: ꝓ triūphante em̄ orandū nō eſt: ſed ei⁹ orōnes ꝓ nobis ſunt expetende: ⁊ ideo addit᷑: catholica qđ eſt vl'is. Et hec eccleſia ſancta dr̄: quāuis multos ꝯtineat pctōres: q᷑ diuino cultui dedicata: quia vera fide formata: q᷑ ſanctiſſimo capiti xp̄o concorꝑata q᷑ mēbroꝝ ſanctitate firmata. Siquidē nunq̄ deſunt ſcti in eccl'ia q᷑ veritat' ſpū gubnata: q᷑ ſanctiſſimis legibꝫ fulcita: q᷑ ſacramētis ſanctificātibꝫ adornata. q᷑ pn̄tia ſpōſi ſui ſuſtētata. Et q᷑ ſola gratie

Eccleſia

Catholica

Sancta

ſanctificantis contentiua. Nam extra eccleſiã nec grã eſt neq̃ ſalus. Pro hac eccleſia primo oratur vt collecta ꝛ adunata ſꝫm diuerſos gradus eius: vt in ea gerarchicus ordo ſuperiorꝝ ad inferiores: ꝛ inferiorꝝ ad ſuperiores inconcuſſe ſeruetur. in precipiendo ꝛ obediendo ex virtute charitatis. Deinde ꝓ rectoribus eccleſie generalibus ꝛ ſpecialibꝫ: demũ ꝓ ſingulis fidelibus tamen in genere. Quorum latam proſecutionem: quere lec. 23. et. 24. Sequitur tertius

approbando et bona ꝯferendo | pater | ꝓpter ſeruum

Lec. 25. Emento domĩe famulo

discretionem

Lec. 29 rũ famularũq; tuarꝝ N. et N.

quiete: nõ circũgirantium aut perturbantium

et omniũ circũſtãtiũ. quo

quo ad intellectum

rũ tibi fides ꝯgnita eſt. et

quo ad effectum ſcꝫ participationis deſiderium

nota deuotio. pro quibus

ego ſcꝫ ꝛ eccleſia cuius ꝑſonã gero | circũſtantes ſcꝫ q̃ ꝛ ipſi offerunt nõ immediate ſꝫ mediante ſacerdote

tibi offerimus. vel qui tibi

oblationẽ qua ſumme laudamus diuinam largitatem

offerũt. hoc ſacrificiũ lau/

primo qꝛ charitas ordinata a ſe incipit | ſibi cõmendatis multiplici ratione.

dis. pro ſe ſuiſq; omnibus

quantum ad peccati remiſſionem

pro redemptõe aĩaꝝ ſuarũ.

quantũ ad beatitudinis consecutionem — quantũ ad bona cor‑poris que ſũt infima.

pro ſpe ſalutis et incolũitatis

patri — affectiones pias ⁊ opa meritoria: que ſua ſunt ꝓpter coopatõem liberi arbitrij ⁊ reddunt ꝓpter gratiã quã accipiunt a te per quam ſunt meritoria opera

ſue . tibiqꝫ reddũt vota ſua

pr̃i cui appropriatur eternitas — ſpũiſctõ. ſpũs eſt q̃ viuificat — filio. qui eſt veritas Joh. 14. Ego ſum via veritas ⁊ vita. Ecce tria diuinarum perſonarum attributa: ſcꝫ eternitas: veritas ⁊ vita

eterno deo . viuo et vero

☞ Poſtq̃ꝫ orauit ſacerdos ꝓ omnibus recte credentibus frater‑naliter. In hac particula orat pro quibuſdam ſpẽalibꝰ ſingulariter: ⁊ hoc primo premittitur. Secundo quod a deo eis petitur ſubinfer‑tur ibi: pro ſpe. Tertio vt oratio pro eis exaudiatur allegat̃: ibi. Ti‑biqꝫ. Circa primum orans ſacerdos dño dicit Memento. Non q deꝰ q̃ eternaliter oĩa preſentia: p̃terita: futura. ⁊ poſſibilia: actuali‑ter cognoſcit aliquoꝝ obliuiſci poſſit: vt opus ſit aliqua ſibi ad me‑moriã reuocare. Siquidẽ actus diuine cognitõnis vnus ⁊ ſimplex ac eternus: q̃ omnia intuetur: eſt ſua diuina ⁊ infinita eſſentia: ⁊ iđo ſicut neceſſario eſſentia ſua eſt immutabilis: ita neceſſario oĩa cog‑noſcit ⁊ nullius vnq̃ꝫ obliuiſcitur. Sed obliuiſci neſcire et noſcere deo quandoqꝫ attribuitur per effectum. Ita ſcire dicitur quod ap‑probat: vnde dicitur. Nouit dñs qui ſunt eius. 2. Thi. 2. Et neſcire vel obliuiſci quos reprobat. Unde dñs dicturus eſt reprob Mat. 7. Nunq̃ꝫ noui vos. Et iterum fatuis virginibꝫ fruſtra ſibi aperiri petentibus. Amen amen dico vobis neſcio vos Math. 25. Ita et conuerſoꝝ malicias obliuiſcit̃ ad penã: ⁊ a bono cadẽtiũ merita nõ recordatur ad premium. Ezech. 18. Orat igitur ſacerdos vt deꝰ me‑mor ſit per gratie appoſitionem: ⁊ peccatorum remiſſionem: et ad ꝯferendũ ea q̃ ſtatim in hac oõne ſubiungũt̃. ☞ Sequitur. Fa‑muloꝝ famularũqꝫ tuaꝝ. N. ⁊ N. Hoc eſt fideliũ te colentiũ ꝑ fidẽ orthodoxam: per quam profitentur te dominũ celi ⁊ terre: ſeqꝫ ſub‑iectos tuos famulos. Et hic locus eſt: vt ſacerdos pro quibuſdam ſpẽalr̃ oret: vt ſacrificij fructũ ſpẽalr̃ eis appplicet. Iđo dr̃ N. ⁊ N.

Quõ deꝰ dr̃ alicuiꝰ obli‑uiſci ſeu ali‑q̃d ſcire vel neſcire.

☞ Pro quo diligenter notandū: ꝙ ſacerdos ex officio nūcius eſt
eccleſie ꝓ pplō ad deum: ⁊ ideo offerēs ſacrificiū in ꝑſona ecclīe: pōt
eius fructū ⁊ virtutē alicui vel aliquibus ſpēaliter applicare. Hanc
eñ auctoritatē recepit in ſua ordinatōe: cum in traditōe calicis ⁊ pa/
nis dictū eſt ad eum: accipe ptātem offerendi ꝓ viuis ⁊ mortuis ⁊c.
Unde eius officij nō ſolū eſt pces eccleſie ⁊ ſacrificiū eius noīe deo
offerre: ſed etiā vt tenens gradū ſummū in eccleſiaſtica policia rōne
ordinis ſacerdotalis: poteſt virtutē ſacrificij ⁊ oblatōis determinare
vt illis vel iſtis indigentibꝫ premiū ꝓ hmōi eccleſie ſacrificio ꝯferatꝛ
cuius latā declaratōem require Lec. 26. per totū. Et ſi querꝫ vtꝝ
ſacerdos ꝓ libito ſuo poſſit diſpēſare bonū ꝟtute ſacrificij debitum
cui voluerit. Ad hoc rñdetur ſub hac diſtinctōe. Quñqꝫ hꝫ certa do/
ctrina vel obligatio aut preceptū de applicatōe ꝟtutis ſacrificij cer/
tis certo mō facienda: qñqꝫ talis nō hꝫ. Si primum. debet ſacerdos
in applicando miſſe fructū: illi doctrine: obligatōi ſeu precepto ſe cō
formare. Qđ ſi ꝯtrariū faciat: applicāti ſcꝫ ſacerdoti nocet: qꝛ ſic con
tra preceptū: aut doctrinā applicādo peccat. ⁊ forte nec ꝓficit ei cui
ſic inordinate applicatꝛ. vt đt Sco. Si ſcđm: ſtat in arbitrio ſacerdo/
tis cui voluerit applicare. ☞ Pro intellectu hoꝝ ꝯſeqnter ad/
uertendū: ꝙ meritū ſeu virtus miſſe pōt intelligi valere alicui in tri
plici gradu: ſcꝫ ſpēaliſſime: generaliſſime: ⁊ mō medio ſeu ſpecialiter
Primo mō ſcꝫ ſpēaliſſime: tantū valet celebranti: ſaltem digne: qm̄
illi valet tanqꝫ meritū eterne vite ac premij eſſentialis: ꝓpter motū
eius charitatiuū in deū: q̄ vult celebrare ē charitati finaliter ꝓpꝛ deū
ſup oia dilectū. Hunc fructū alij applicare nō pōt: qm̄ ⁊ ſi q̄s pōt al/
Apocal'.14, teri mereri primā grām aut grē augmentū. Nullꝰ tñ pōt alteri me
2.Cor.5. reri premiū eſſentiale: illud eñ corrñdet merito ꝑſonali cuiuſlibet.
ſm illud. Opa illoꝝ ſequūtur illos. Et illud: vt referat vnuſqſqꝫ
ꝓpria corpis ꝓut geſſit ſiue bonū ſiue malū. Generaliſſime valet to/
ti eccleſie: ⁊ ab hoc valore ſacerdos nullū debet excludere: ſaltē qui ē
mēbrū eccleſie: ſꝫ intentione habituali oēs includere ſm inſtitutio/
nē ⁊ vſum ecclīe: ſm quē habet orare ꝓ oībꝫ orthodoxis catholice et
aplīce fidei cultoribꝫ. Tertio mō valet illi cui ꝑ celebrantē ſpēalr ap/
plicatꝛ: ⁊ quantū ad illū valorē medio mō ordinate ſunt ſpēales orō/
nes ⁊ collecte ꝓ diuerſis ꝑſonis: ⁊ diuerſis impetrandis: ac diuerſa
officia ꝓ viuis ⁊ defunctis ab eccleſia: q̄ hñs ſpm̄ ſponſi ſui nō errat
ſic ordinādo. Fruſtra aūt eſſet hec ordinatio ſi omībꝫ eq̄liter valeret.

Quantum itaqꝫ ad iſtū valorē medio modo: quandoqꝫ determi
nata eſt applicatio ex ordinatiōe eccleſie: que in diuerſis parrochijs
inſtituit diuerſos ſacerdotes parrochiales: qui tenentꝛ officiare ec/
cleſias: ⁊ celebrare ſpēalr pro ſuis parrochianis viuis et defunctis:

Sic in diuerſis collegijs ꝛ beneficijs ꝛ prebendis diuerſi inſtituun
tur:q̇ ſpe̅aliter celebrent ꝓfundatoribꝫ:ꝛ his ꝓ quibꝫ ex ſuis fundati
onibꝫ obligant̄. Etiam ꝓ his. quibꝫ naturali iuſtitia ꝛ gratitudine
aſtringunt̄.vt ꝓ parentibus:benefactoribꝫ:ſpu̅alia:ꝛ tp̄alia ꝯferen/
tibꝫ. Ubi vero no̅ ꝯcurrit talis obligatio eſt in arbitrio ſacerdotis:
quibꝫ hoc tertio mo̅ velit applicare:ꝛ po̅t nunc vni:nu̅c alteri appli/
care:ſiue vni ſoli ſiue pluribꝫ ex equo:ſiue pluribꝫ non ex equo:ſ; ſcd̄m
diuerſos gradus. Un̄ imaginat̄ ſcotus diuerſos valoris gradus in
iſto medio mo̅:priores ꝛ poſteriores. Un̄ po̅t ſacerdos applicare va
lorem hunc tertij modi alicui in ꝑori gradu:quantu̅ illi valere po̅t
in hoc gradu:ꝛ nihilominus ſine eius preiudicio applicare: alij in
poſteriori gradu:gr̄a exempli:ordinauit deus quantu̅ officiu̅ miſſe
valere debet (ceteris paribꝫ)parentibꝫ:quantu̅ fundatoribꝫ: quan
tum amicis:quantu̅ his aut alijs ꝛ hoc tam ex ope opato: qua̅ etia̅
ex ope opante. Sic g̊ po̅t applicare ſacerdos virtute̅ miſſe fundatori
in ſuo gradu vt ſibi tm̄ valeat quantu̅ ei valere po̅t in iſto g̊du:ꝛ tn̄
ſimul applicare parenti in alio gradu:vt ꝛ illi valeat quantu̅ poteſt
in h̄ gradu ꝛ ſic de alijs:ꝛ ita quotq̇t in poſterioribꝫ gradibꝫ applica
tur:nullu̅ fit preiudiciu̅ ꝑoribꝫ quibꝫ portio ſua debet̄:non minor q̄ꝫ
ſi nullus poſterior fuiſſet adiu̅ctus. Quantu̅ au̅t debeat̄ huic vel il/
li in h̄ vel alio gradu:ille ſolꝰ nouit:q̇ officiu̅ h̄ inſtituit: ꝛ in eo pr̄i
ꝓ oībꝫ offertur ꝛ ſcd̄m ſacerdotis determinato̅em fructu̅ miſſe ꝑtit̄.

☞ Sil'r ſatis dubiu̅ quis cui ſit ꝑponendus:vtru̅ fundator pare̅
tibꝫ:vel eco̅trario:benefactor amicis aut eco̅uerſo. Ideo ſalubre co̅/
ſilium eſt:vt celebrans in miſſa vel ante:generale̅ applicato̅em faci/
at h̄ mo̅ vel ſil'r. digneris dn̄e oblato̅em illa̅ acceptare ꝓ illis quibus
noſti me obligari ſpe̅al'r:ꝛ in eo gradu in q̇ me noſti obligatu̅. Nec
tn̄ dꝫ omitti particularis determinatio:tu̅ ꝓp̄t multiplice̅ ſacerdotꝫ
obligato̅em:tum ꝓp̄t ingr̄titudinis vitato̅em tum ꝓpter deuotionis
actualis augmentu̅:qd̄ naturaliter parit bn̄ficioꝝ recordatio ſi gr̄a
dei coniungat̄:tum ꝓpter certiorem debiti impleto̅em ꝛ ꝯſcie ſerena
tionem. Un̄ debet ſacerdos in hoc loco particularem memoria̅ hr̄e
eoꝝ viuoꝝ ꝓ q̇bꝫ ſpecialiter celebrat:ꝛ po̅t no̅ia eoꝝ ſi nouit vocalit̄
exꝑmere:aut ſolu̅ cogitando mente recitare. Non em̄ de h̄ ꝑceptum
eccl'ie repitur:ꝛ qd̄ dr̄ no̅ia no̅ intelligo no̅ia ꝓpria:ſed qd̄cu̅q̄ꝫ duce̅s
in noticia̅ rememoratiua̅ perſone determinata̅ vel confuſam.

☞ Et ne ſacerdos nimis moret̄ in memoria:vn̄ circu̅ſtantes te/
dio affligant̄:ꝛ ſacerdos a diſtractione ꝑſeruet̄:vtile eſt an̄ acceſſum
ſe recolligere ꝓ quibꝫ velit ſpe̅al'r celebrare:ꝛ tu̅c ſufficeret in h̄ loco
habere memoria̅ vnius vel duoꝝ no̅iatim: ꝛ ceteroꝝ ꝑus memo/
ratoꝝ in genere:vt ſic cogitando:illiꝰ ꝛ illiꝰ:ꝛ eoꝝ quoꝝ priꝰ ſpe̅ale̅

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

habui memoriā. Debet etiā fieri memoria ꝑſonaꝝ in gtō caſu ꝓpter
contextū ſequentiū in canone. ſcȝ Et oīm circūſtantiū ⁊c̄. qꝛ ꝯiūctio
reqrit ſiles caſus. ☞ De ordine vero coꝝ in memoria habēda
vt ſic iuuet memoria celebrantis nō eundē modū ſeruant oēs: ſȝ int̄
alios ille videtur magis ꝯgruꝰ: vt p̄mo loco ſacerdos mēoret illoꝝ
ꝓ quibꝫ pro illa vice celebrare ſpēalit̄ diſponit. Qui variari poſſunt
qꝛ nūc pro illo nūc pro alio: maxime dū nō eſt obligatꝰ certis: qꝛ cū
ex obligatōe celebrat: tenet̄ eos quibꝫ ſe obligauit in p̄mo gradu om
nibꝫ p̄ferre: ⁊ poſt alios in ſequētibꝫ gradibꝫ ſubiūgere. Dū vero non
ex obligatōe: ſiue fundatōis: ſiue cure impoſite: ſiue ſpōte pro certis
aſſumpte celebrat: ſed pro ſua volūtate pro certis celebrare diſponit
illoꝝ memoriā vt dictū eſt in p̄mo gradu ſtatuat. ſuo tn̄ loco. i. viuo
rū in prima memoria. defunctoꝝ in ſcd̄a. Deinde parentū ⁊ cogna/
toꝝ: carnaliū ⁊ ſpūaliū. Tertio cure ſue ſubiectoꝝ: tanq̄ȝ ſpūalium
filioꝝ. Quarto confratrū ſuoꝝ mēbroꝝ ſcȝ eiuſdē corꝑis: ſit eccleſia
religio ꝯfraternitas vel domꝰ p̄uata: ⁊ bn̄factoꝝ tꝑaliū: ſint funda/
tores vel aliꝫ fautores: tꝑalia nob̄ obſequia impendētes: familiares
aut extranei. In qbꝫ q̄libet ſibi ꝯſtituat regulā: ⁊ ordinē ſibi ꝯgruen
tē: qbꝫ ꝓmptiꝰ ſine ꝯfuſione ſibi occurrāt: nec opus eſt aduerſarioꝝ
aut inimicoꝝ in h̄ loco ſpēalē memoriā h̄re: niſi quis ꝓ illis ſpeal̄r
celebraret. ſufficit eñ quantū ad illos gn̄aliſſima applicatio. Si tn̄
q̇s etiā ſpēalē coꝝ memoriā h̄re maluerit: ꝑfectōis eſt ⁊ non culpan
dū. Nā in hac mēoria: caritatis ordo legittimꝰ eſt ſeruandꝰ. Eñ oēs
tn̄ ſpēaliſſime ſui ipiꝰ mēoria p̄ferēda eſt: vt ſupra tactum eſt.
Lec. 27 ☞ De his oībꝫ latiꝰ Lec. 25. et. 26. Nec impedit in hmōi applica
tione ſacerdotis malicia: excōicatio: aut ſuſpēſio. Hec eñ nō tollūt
virtutē ſacrificij: quā habet ex oꝑe oꝑato: qꝛ quantū ad hāc ꝟtutem
nō habet ſacrificiū illud efficatiā ex bonitate ſacerdotis: ſed ex inſti/
tutione xp̄i ⁊ merito eccleſie cuius nuncius eſt ſacerdos celebrans.
☞ Nec impedit ſuſpēſio aut excōicatio q̄ ligatur ſacerdos qꝛ non
ligat̄ vt nō poſſit: ſed vt non debeat. qm̄ ptās celebrādi radicatur in
caractere ſacerdotali q̇ eſt indelibilis. Secꝰ q̄ ad virtutē ſacrificij ex
merito ꝑſonali ſacerdotis. vnde ſtat ſacerdotē celebrādo iuuare ali/
os: ⁊ damnare ſeipm̄: ⁊ de iſta materia late Lec. 27. q̄ bn̄ eſt notāda.
Multa ⁊ alia de valore miſſe ſi minor ſit dum celebrat̄ ꝓ multiſ
q̄m ſi pro paucis: ⁊ quō ſine vicio ſymonie poſſit miſſa celebrari re/
cepta pecunia ab his pro quibus celebratur: ac quō aſſumēda ſint
anniuerſaria perpetua in eccleſijs ſine preiudicio prius inſtitutoꝝ ⁊
plura alia. Vide lec. 27. et. 28.

participātes in obiecto. fidei: ſpei ꝛ charitatis: ꝛ re hꝰ ſacramenti — cōgaudendo: imitando: implorando

ōmunicātes et memo/ — principaliter

Scd̄a pars pncipal' totiꝰ canonis.

riā venerātes In primis

Lec. 30. Lec. 31. Lec. 32.

vtraqꝫ gloria corporis ꝛ anime — perpetue — mente. corpore profeſſione

glorioſe ſemper virginis

ſingular' huiꝰ ſacramēti miniſtre — q̄ generatōe materiā miniſtrauit humanitati chriſti in hoc ſacramento contente.

marie. genitricis dei. et do

rōne vtriuſqꝫ nature dn̄s nr̄ eſt. ſaluatoꝛ ꝛ illuminatoꝛ: ſua vnctione docens omnia.

mini noſtri ieſu chriſti Sed

qui a chriſto ſacerdotes oꝛdinati: pꝛimi hoc ſacrificio vſi ſunt ꝛ nob eius ritum tradiderunt

et beatoꝝ aplōrum ac

q ꝑ ſemel oblata hoſtiā ſeipos obtulerunt ꝛ effuſione ſanguinis teſtimoniū reddiderunt. — apoſtoloꝝ pꝛincipis — in tercium celum rapti

martiꝝ tuoꝝ Petri Pauli

ꝑmo ad apoſtolatum vocati — maioꝛ' fratris iohannis: ab herode decollati — dilecti dn̄i cui dominus matrem virginem virgini cōmendauit

Andree Jacobi Johannis

q vulnera reſurgētis tetigit ꝛ a nob dubietatis vulnꝰ amputauit — minoꝛis. fratris dn̄i eiqꝫ ſimilimi — de inſepabilitate patris ꝛ filij ſpecialiter inſtructi.

Thome Jacobi Philippi

Expoſitio

nobilis ac philoſophi pro domino excoriati — ex thelonario in apl'm et euangeliſtam vocati

Bartholomei Matthei

fris iacobi minoris et iude qui et chananeus dict⁹ eſt — q̄ et iudas iacobi: epl'am canonicam ſcripſit

Symonis et Taddei Lini

ſucceſſor̄ bti petri in pō tificatu vniuerſal' eccleſie — pape et martyris — pape ⁊ mr̄is ſucceſſoris fabiani

Cleti Clemētis Sixti Corne/

carthaginenſ epi — archidiaconi eccl'ie romāe — martyr

li Cipriani Laurentii Criſo/

q̄ frēs fuerūt a Juliano apoſtata interempti

goni Johannis et pauli Coſ/

fratrū medicine artis peritor̄ factor̄ a xp̄o medici animar̄ — tam veteris q̄ʒ noui teſtamenti

me et damiani et oīm ſctōrū

in via pfectis — in patria fuſis

tuor̄ Quor̄ meritis precibuſ/

credendis intelligendis appetēdis ⁊ agēd

qʒ concedas. vt in oibus pro/

defenſiōis ⁊ directiōis — ꝯtra oēs inimicor̄ viſibiliū et inuiſibilium inſidias

tectionis tue muniamur auxi

tuū vnigenitū tibi coeternum ⁊ conſubſtantialē

lio. Per eundem chriſtū do

redemptorem noſtrum. ſaluatorem noſtrum.

minum noſtrum Amen.

☞ Hec eſt ſcđa pars ꝑncipalis ſacri canonis. Jn qua poſt petiti-onem bn̄dictionis appoſitoꝝ muneꝝ: ꝓ tota eccleſia offerendoꝝ in ꝑcedenti ꝑte premiſſam. Sequit̄ ſanctoꝝ inuocatio: quoꝝ ꝑcib⁹ ⁊ meritis eorundem donoꝝ nobis a deo facta eſt collatio. Et ꝑrio ponit̄ ſanctoꝝ inuocatio. deinde additur per eoꝝ merita ⁊ preces ad deum ſupplicatio. ibi. Quoꝝ meritis. Et circa primū tangit̄ ꝑrio cōis ſanctoꝝ memoria venerabiliter. Scđo fit mēoria glo̊ſe v̄gis marie ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter. Tertio exprimuntur quorundā apoſtolorum ⁊ martyꝝ noīa ſpēalr̄. Quarto addit̄ oīm memoria generalit̄ partes patebūt. Circa primū cum dr̄ Cōicantes: erigit̄ affectus nr̄ ad ſanctoꝝ inuocatōem. Nā fiducialiter eos inuocamus: vt ſubueniant nobis in eo: in q̇ nobiſcū cōicant. i. qđ nobiſcū cōe habent.

Cōicant aūt nobiſcū ſancti generaliter in obiecto fidei. ſpei. ⁊ charitatis ⁊ in ipa charitate. Nā id qđ credimus ipi clare vident qđ ſperamus ſcꝫ beatitudinē: ipi ꝯprehendunt ⁊ ſecuri tenent: deo quem nos diligim⁹ ipi fruūtur: eadem charitate ꝯſummata q̄ licet imꝑfecta: ⁊ nos amamus: qm̄ fidei ⁊ ſpei q̄ nō manent in patria: ſuccedūt viſio ⁊ tentio ſecura. Charitati aūt vie q̄ nō euacuat̄ ſed manet non ſuccedit alia: ſed eadem manens ꝑficit̄ vt ſit ꝯſummata. Cōicant etiam nobiſcū ſpēaliter in h̄ ſacrificio qm̄ per mediū huius ſacrificij ꝯſecuti ſunt ſalutem patrie. Jpm̄ eñ eſt viaticū perducens ad patriam: vnde dn̄s ait Joh. 6. Qui manducat meā carnē ⁊ bibit meum ſanguinē: habet vitā eternam ⁊ ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die. Etiam in eo cōicant nobiſcū q2 qđ ipi percipiunt rei veritate nos frequentamus ſacramentali ſpecie. Cōio eñ eſt ꝑceptio vni⁹ et eiuſdē: in q̇ vniuntur qui cōicant q̄ꝫuis diuerſi diuerſimode id vnū ꝑticipent. Propter hanc igit̄ cōionem ſanctoꝝ nobiſcū: fiducialiter ad eos recurrimus eoꝝ memoriā venerātes: vt nos fragiles ⁊ mortales mereamur eorū meritis ⁊ precib⁹ ad eoꝝ īmortalitatis gl̄iam ꝑuenire: atqꝫ eoꝝ ſuffragijs de fide perduci ad viſionem: de ſpe ad rem: de ſtadio ad brauiū: de via ad patriā. ☞ Multa ſiqđē diſpoſuit dn̄s dare viatorib⁹ in tp̄e ⁊ eṫnitate ꝓpt̄ ſcōꝝ ſuoꝝ merita. vn̄ ⁊ azarias orās dn̄z ait. Dan̄. 3. Ne auferas a nob miſcđiam tuā dn̄e de⁹ nr̄: ꝓpt̄ abraā dilectū tuū: et Jſaac ſeruū tuū. ⁊ Jacob ſctm̄ tuū. Et dn̄s ad ſalomonē. 3. Reg. 11. Nō ſcindā regnū tuū in dieb⁹ tuis ꝓpter dauid patrē tuū. Et iteꝝ. 4. Reg. 20. Saluabo hieruſalē ꝓpt̄ me: ⁊ ꝓpter dauid ſeruum meū. ☞ Non tn̄ inuocant̄ ſcti tanq̄ꝫ datores bonoꝝ ꝓ quibus oramus: ſed tanq̄ꝫ interceſſores apđ deū bonoꝝ oīm largitorem. Q, aūt ſancti ꝓ nobis orent (non obſtante miſericordiſſima voluntate dei ad nos: ꝓpter quā ipi cura eſt de nobis: vt Petrus ait. Neqꝫ etiā ineffabili eius ꝓuidentia. qua ꝓuidit

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

multa nobis a ſe donanda: per merita ⁊ preces ſctōꝝ: alias nō donā‍da) Et quō ſancti in patria nr̄as preces audiāt fuſas a nobis in via Quō etiā eoꝝ merita nobis ꝓficiant: cū ꝓ eis receperint mēſuram

Lec.32. premij bonā: ꝯfertam: coagitatā: ⁊ ſupeffluentē: ⁊ pleraqꝫ alia. Vide lec.30. et.31. ☞ Et nota φ neqꝫ ſctōꝝ ve. te. Neqꝫ ꝯfeſſoꝝ memoria ſpēalis ⁊ ex noīe fit mentio in canone: qm̄ patres xp̄m precedentes: licet ſpūalr̄: non tn̄ hoc ſacramentū ꝑceperūt ſacramētaliter

Sed ⁊ hec ꝑs canonis ordinata credit̄ priuſq̄ꝫ ꝯfeſſoꝝ memoriā ageret̄ in eccleſia. Etiā qꝛ in ſacramento paſſiōis xp̄i: hoꝝ tantū debuit fieri memoria: q̄ paſſi ſunt ꝓ xp̄o. Omniū tn̄ generalis habet̄ memoria: cū dr̄. poſt nōia apl'oꝝ ⁊ martyꝝ (Et oīm ſctōꝝ tuorum)

Quō aūt ſctōs venerari debeamus: coꝝ beatitudini ꝯgaudendo fidē ⁊ doctrinā imitādo: ac coꝝ ſuffragia implorando. In h̄ diuinā potentiā: ſapientiā ⁊ bonitatē laudantes. Quēadmodū q̄ꝫ ꝓ diuerſis impetrandis: ad diuerſos ſctōs licite recurrere poſſum⁹: aliaqꝫ in ſanctoꝝ cultu ſeruanda ⁊ fugienda require Lec.32.

Solet aūt ſacerdos cū dt cōicātes ⁊c. ſm ritū multaꝝ eccleſiarū manus alti⁹ tendere verſus celū: vt geſtus corꝑis ſententie ꝯcordet ſermonis ⁊ cōnexioni militātis eccleſie cū triūphāte: ꝑ hāc clauſulā ſignificate corrn̄dendo alti⁹ leuat man⁹: q̄ſi volens ſe iungere celeſti electoꝝ ciuitati. ☞ Sequit̄ nūc tertia ꝑs ꝑncipalis ſacri canonis ⁊c. quā in cōione ſanctoꝝ offerimus.

Lec.33. **Hanc igitur oblationem**

latrie adoratōis ſoli deo debite — imediate offerentiū ſcꝫ ſacerdotū — omnium fidelium adiūctorum. voto ⁊ ꝯſenſu offerentium

ſeruitutis noſtre ſed et cūcte

pr̄ clementiſſime

familie tue queſumus domie

reconciliatus clero et populo

vt placatus accipias. dieſqꝫ

vite preſentis — omnia aduerſa nos a te ſeparare conantia repellendo: ⁊ tibi conſentanea inſpirando.

nr̄os in tua pace diſponas.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

que a te ſeparat perpetuo: corpuſq; ⁊ animã ſine fine cruciat.

atq; ab eterna damnatione

pſeruando ⁊ liberãdo
vt non incidamus

q̃ p gr̃am finalis electiõis a
maſſa pditõis ſunt ſeparati

nos eripi. et in electoꝝ tuoꝝ

ſm pſentẽ iuſticiã: q2 pdeſtinatio eterna nõ mutat
vel illa media ꝯferẽdo q̃ ab eterno pdeſtinatis ſunt
preuiſa. quib effectũ predeſtinatõis ꝯſequuntur.

iubeas grege numerari. Per

Aliqui hoc non dicunt ꝓpter connexionem ſequentis oꝛonis

chriſtũ dominũ noſtꝛ̃. Amen

☞ Hec eſt pars tertia pncipalis ſacri canonis: in q̃ poſt ſctõꝝ inuocatõem petit acceptio oblatõis ⁊ ſacrificij placida. Prĩo generalr Scdo quantũ ad cõmoda tpalia ⁊ eterna ſpealr. Et tertio quantum ad finẽ q̇ eſt tranſſubſtãtiatio pncipaliter: ſcda ibi. (Dieſq;) tertia ibi (Quã oblatõem) Circa primũ petit ſacerdos vt hec oblatio ſua ſed ⁊ cũcte familie xpi (oblatio inq; debite ſeruitutis. i. cultus latrie ſoli deo debite: q̃ in h ſacrificio pncipaliter deo exhibetur intellectu ⁊ affectu. fide ⁊ charitate profitendo in hoc ſacramento fore vere ⁊ realiter deũ primum ⁊ vniuerſale omniũ principium et finem: ⁊ vt talem diligendo) placide accipiat: non quantum eſt ex pte ſacrificij in ſe: quoniã illud deo diſplicere non poteſt: cum dilectiſſimus filius ſuus ſibi offeratur: in quo ſibi ſemper bene cõplacet: ſed petit acceptari quantũ eſt ex parte miniſtroꝝ eccleſie offerentiũ occaſione quoꝝ nonnunq; acceptum non eſt. Dum ſcz indigne offerũt quibus per Hieremiam. 9. ca. ait. Quid eſt q dilectus me9 in domo mea facit ſcelera multa. Nunqd carnes ſancte auferunt a te malicias tuas in quibus gloriata es: quaſi diceret Non.

☞ Petit ſecundo a deo patre vt ſm vniuerſale eius dominium quod habet in celo: terra: atq; inferno. triplici ſcz machina mũdi: triplicia bona conferat. In terra trãquillitatẽ qua dies noſtros: in ſua pace (non pace cum mundo qualis eſt pax pctõꝝ) diſponat. In inferno: vt nos ab eterna damnatione eripiat. In celo vt nos in grege electoꝝ connumerari iubeat (Per xpm dñm nr̃m) Qui traditus ẽ in man9 eoꝝ q̇ pacẽ oderũt: q̇ ad inferna deſcẽdit ⁊ pres inde liberauit: q̇ aſcẽdẽs ad celos preceſſit nob parare locũ vt veniẽs nos recipiat ad ſeipſum vt vbi ille eſt ⁊ nos ſim9 vt ꝓmiſit nob Joh. 14.

Expoſitio

panis et vini noſtre ſeruitutis ꝛ cuncte familie tue — pater clementiſſime

Quā oblatōez. tu deus in

exiſtēs tuis creatur?. vel in oibꝫ offerētibꝫ: vel in oibꝫ hoſtijs: vel in oibꝫ modis — nos benedictos efficiendo

oibus queſumus bene ✠ di/

nos celeſtibus aſcribendo — firmam non mutandam

ctam. Aſcrip ✠ tam. ra ✠ tam

nos a ſenſualitate ad recte rōnis dicta miſcōia eleuādo — beneplacitam: ꝛ nos tibi gratos reddendo.

rationabilē. acceptabilemqꝫ

tua paterna pietate — ex ipſa oblatione panis et vini

facere digneris. vt nobis

verum — verus — tua omnipotēte virtute

corpus ✠ et ſan ✠ guis fiat.

Sūme ꝛ infinite dilecti qꝫ tibi ꝯſubſtālis et equalis: in omni rōne diligibilitatis — in cuiꝰ manu potenti nos ꝛ cūcta ſumus poſiti

dilectiſſimi filii tui domini

ſaluatoris ꝛ redemptoris vnici

noſtri ieſu chriſti.

Hec eſt tercia particula ptis tercie principal ſacri canonis in q̄ petit̄ pfectio oblationis quantū ad finē principalē. que eſt trāſſubſtantiatio: vt ſcꝫ ex eſca ꝛ potu materialibꝫ: fiat nob corpus verū xpī: ꝛ ſanguis eius verus. Et pmo petit̄ oblatōis grata acceptatio. Scdo corpis xpī ꝛ ſanguinis conſecratio. ☞ Quo ad primū petit̄ ꝙ oblatōem hanc faciat benedictā effectiue. vt ſcꝫ per ipam benedicamur per multiplicatōez ſpūalium bonoꝝ. Aſcriptā: vt per eam angeloꝝ ſocietati in celo aſcribamur. Ratam. i. firmam. vt ipa vſqꝫ

ad ꝯſūmatōem ſeculi ꝑfruamur. Rationabilē vt per eam ſpūi vegetati a beſtiali ſenſu exuamur ad ꝯgrue diſcernendū credenda ꝛ agenda. Acceptabilē: ꝑ quā tibi deo grati ꝛ acceptabiles reddamur. Que ꝯditiones defuerunt ſacrificijs veteris teſtamenti. Ipſa enī nō fuere benedicta: q: vacua tantū ſignificabāt ꝛ ꝓmittebant: nō ꝯferebāt ſalutem. Neqꝫ firma q: ſucceſſione legis grē reuocata. Nec aſcripta ad perpetuam memoriā q: mutanda. Sed nec rōnabilia: ꝓm vite ꝯferentia: ſed magis lr̄alia ſenſibilia ꝛ carnalia. Nec tandē acceptabilia ꝛ ex ſe deo accepta: ſicut d: in pſal. vtiqꝫ olocauſtis nō delectaberis: ſed magis ne ydolis exhiberent̄ permiſſa. Sequit̄ (vt nob corpus ꝛ ſanguis fiat) ꝑ ſubalem ꝯuerſionē panis ꝛ vini in ipꝫ (Dilectiſſimi filij tui dn̄i nr̄i ieſu xp̄i). Sacerdos cū hec pꝛofert poſt inclinatōem in ꝑori orōne factam corꝑe: ꝛ mente per cordis humilitatē: q̄ ſe recognoſcit ad tanta miſteria indignum: ſe erigit corꝑe: vt mentē ad celū eleuet: obſecraturus: q̄tinus manna celeſte qđ ſuper nos eſt: deſcendat in ſacrificiū altaris: id ꝑatre clemētiſſimo efficiente: exemplo eius q̄ orando ait. Ad te leuaui ocl'os meos q̄ habitas in celis. Eleuat etiā manus ad celū in alto ꝯplicans: ꝛ deponit: ad excitandū ꝯformiter ad verba affectū. Quaſi dilectiſſimū pr̄is filiū. amoroſe affectōis brachijs ad ſe ſtringere deſideret: atqꝫ deuotiſſime amplecti. ☞ Format etiā ſacerdos q̄nqꝫ cruces: tres ſuper oblatā ꝛ calicem coniūctim in his verbis (Benedictā. Aſcriptam. Ratam) Quartā ſuꝑ oblatā tm̄. in verbo (corpus) Quintā ſuꝑ calicem tm̄ in verbo (ꝛ ſanguis). Cuiꝰ rō ꝯformit̄ ad predicta hec eſt. Quia ſicut per tres cruces in ꝑncipio canonis factas ſignificat̄ chriſti traditio. Ita per has quinqꝫ cruces deſignatur chriſti venditio facta triplicibus perſonis: ſcilicet ſacerdotibꝫ. ſcrib ꝛ phariſeis Uel precium venditōis ſcꝫ ter decem argentei. Et per quartam ꝛ quintā cruces ſignificant̄ pſone: venditi xp̄i: ꝛ vendentis iude: que qm̄ valde diuerſe fuerunt in dignitate: ſeꝑatim fiunt: vna ſuꝑ oblatam: alia ſuper calicem. Alie rōnes ponunt̄ ab alijs: ſed ille ſufficiāt.

dilectiſſimꝰ filiꝰ tuꝰ ſcꝫ ꝑma die azioꝝ q̄ fuit. 14. luna ꝑmi mēſ

Qui pridie quā pateretur

materiale ꝯuertēdū in corpꝰ ſuum — ſanctificantes

Pars q̄rta ꝑncipalis ſacri canonis Lec. 34.

accepit panem in ſanctas ac

veneratione latrie ꝓpter vnitam deitatem — quaꝝ contactu vim dedit vt eſſet materia idonea eucariſtie

venerabiles manus ſuas.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Expoſitio

ad deſignandum dignitatem ⁊ arduitatem inſtitutionis huius ſa/
cramenti: ⁊ ꝙ poteſtatem conficiendi habet a patre ſm vtrãqꝫ natu/
ram. Et vt nos inſtrueret leuare oculos mentis ⁊ corporis in agen/
dis (maxime in hoc ſacramento ꝯficiendo) in celum

et eleuatis oculis in celum.

a ꝗ om̄e datũ optimũ ⁊ om̄e donũ ꝑ/
fectum deſurſum eſt deſcendens

nã mior oipotẽte ñ ſuffič
ad tm̄ opus cõuerſionis

ad te deũ patrẽ ſuũ oipoten/

ꝓ nobis
non pro ſe

ꝓ tãto dono ad no
ſtrã ſalutẽ ordinato

ꝯſecrando

tẽ. tibi grãs agens bene ✠ di/

pꝰ ꝯſecratõem nõ pa
nem ſʒ panis ſpẽm

ſuis ma
nibus

ſingulariter
ſingulis

xit. fregit. dedit diſcipulis

non alienis ſed ſibi fi/
de ⁊ charitate adhe
rentibus

cum grãrumactiõe et beniuolen
tia. Non rapite violenter quod
faciunt accedentes indigne

ſuis dicens. Accipite et man/

ſpũaliter. acceptũ
ſacramentaliter

pane in corpus
conuerſo

in cena preſentes inter q̃s
et iudas traditor fuit.

ducate ex hoc omnes

Et eſt pars principalis quarta canonis. In qua p̄miſſis
b primo oꝛonib9 ad patrẽ clementiſſimũ ꝓ appoſitoꝝ mu/
neꝝ benedictõe. Et ſcđo ſanctoꝝ cõmemoratõe ꝓ benedi
ctionis impetratione. Addita tertio deprecatõe ꝓ oblatõis accepta/
tione: proceditur nunc in iſta parte quarta ad ſacrificij perfectõem.
ſcʒ materie idonee ⁊ ſanctificate ꝯſecratõem q̃ panis viniqꝫ ſubſtan/
tia in veꝝ corpus xp̄i ⁊ ſanguinẽ ꝯuertunť. Et ſubdiuidiť pars il/
la in duas ptes. In p̄ma fit ꝯſecratio panis: in ſcđa vini. ibi. Simili
mõ poſtq̃ꝫ cenatũ eſt. In p̄ma pte p̄mittiť modus inſtitutõis hui9
ſacri a xp̄o. Scđo poniť x boꝝ forma q̃ ꝑficiť ip̄a ꝯſecratio ibi. Hoc
eſt em̄. ☞ Circa primũ tãgiť huius inſtitutõis tp̄s ⁊ hora. cum
dr. Qui pridie quã pateret. i. 14. luna p̄mi mēſ. Nã die. 15. paſſus ē.
et. 14. q̃ erat p̄ma azimoꝝ paſcha comedit cum diſcipulis ſuis ad ve
ſpeꝝ poſt cuiꝰ eſum dñs ſacrm̄ inſtituit. In ip̄a nocte ꝯp̄benſus: ma/

ne paſceue paſche crucifix⁹ eſt: vt manifeſte p₃ ex decurſu euāgelioꝝ
Math. Mar. et Luce. Licet greci errauerūt. d. cētes ꝙ xp̄s cenam
vna die preuenerit. Quoꝝ rōnes ꝛ erroris eoꝝ reprobatōnes: vide
lec. 34. late. Seqtur (accepit panē in ſctās ac venerabiles man⁹ ſu/ Lec. 35.
as) Hoc ꝯtactu. panē deputauit in materiā hui⁹ ſacrificij. Nā ſic
ſm Bedā. xp̄s tactu ſue mūdiſſime carnis dedit vim regeneratiuā
aq̄s: deputādo aquā vt eſſet materia ſacramenti baptiſmi. Ita ꝛ ac/
ceptione panis in ſctās ꝛ venerabiles man⁹ ſuas. vim pani tribuit:
vt ex eo tanq̄ ex ꝯgrua materia corp⁹ ſuū ꝯfici poſſet. Hec autē vis
aque pani aut vino data: non eſt aliq̄ qualitas aut entitas poſitiua
aque pani vel vino impreſſa. Sed eſt deputatio hoꝝ a deo vt eſſent
materia ꝯgrua ſacramentoꝝ baptiſmi ꝛ eucariſtie. Eſt aūt con/
cors omniū catholicoꝝ doctorum ſentētia: ꝙ materia neceſſaria ad
confectionem eucariſtie eſt panis ꝛ vinum de vuis vitium expreſ/
ſum. ☞ Sed vtrum omnis panis ꝛ vinum ſit apta materia
eucariſtie: ſunt opiniones doctorum. Sunt qui dicunt ꝙ ſolus pa/
nis triticeus eſt materia apta eucariſtie ſub ſpeciebus panis conſe/
crande. Ita ꝙ ſi cōſecratio in pane ſpelticeo: ordeaceo. vel ſiligineo
attemptaretur nihil fieret. Cuius precipuā cauſam dicunt eſſe di/
uinam inſtitutōem: quā ex eo colligunt: q2 chriſtus ſe grano frumē/
ti comparauit Johan. 12. Niſi granum frumenti ꝛc. Frumentum
aūt vt dicunt triticum ſignificat. ☞ Alij tenent oppoſitum di
centes omnē panem vſualem: ſiue de tritico: ſiue de ſpelta ſeu alio
grano: vnde vſualiter panis ꝯficit̄ eſſe materiā aptā: ita vt in illis
fieri poteſt ꝯſecratio. dum tamen ſit coctus de grano ariſte. quoniā
coctus de fabis: lentibus: aut piſis nō eſt materia apta. De harum
opinionum motiuis late habes Lec. 35. Cautius itaq₃ eſt ꝯſultius
vti pane triticeo in cōſecratione eucariſtie: quia ibi nulla eſt opinio
ꝯtraria: licet opinio prima tenens ꝙ in ſolo pane triticeo fiat conſe/
cratio: non ſit ſufficienter fundata: immo forte nec probabilis: vt pa
tet loco allegato. Utrum etiam omnis panis triticeus ſit conue
niens materia: queſtio eſſe poſſet. Ad quod breuiter dicitur: ꝙ ſic.
ſiue ſit azimus ſiue fermentatus: dūmodo tamen coctus eſt. Quia
paſta non eſt apta materia ꝯſecrationis: quoniam paſta non eſt pa/
nis nec aptum hominis nutrimentū. Q₃ aūt vterq₃ panis tam azi/
mus q̄₃ fermentatus ſit apta materia ꝯſecrationis eucariſtie patet.
qm̄ non differūt ſm ſpeciem ſed ſolo accidente. Et ſic indifferenter
ex vino albo ꝛ rubeo ꝯficit̄ (licet xp̄s in altero tātū ꝯfecerit) ita nō
tm̄ in azimo in quo xp̄s confecit: ſed etiā in fermentato cōfici poteſt:
nā ꝛ greci vere ꝯficiūt ceteris paribus: q̄ in fermētato celebrāt. et roma
na eccl'ia a principio in azimo ad xp̄i imitatōē₃ ꝯfecit. Orta aūt hereſi

Ebionitarum q̄ ꝯpellebant xp̄ianos per legaliū obſeruatōem iudaiſa re: ⁊ ꝑ hoc aſſerebant non niſi in azimo fieri ꝯſecratōem: Ad hui⁹ he reſis ꝯfutatōem eccleſia romana in fermentato conſecrauit. Hereſi aūt hac extincta: ad priorē ritum rediȷ̄t celebrandi in azymo: quem ⁊ nunc tenet: cui ⁊ q̄libet latinus ſe ꝯformare tenetur de neceſſitate. nō ſacramenti: ſed ꝯſecrantis: ita ꝙ ſi ſacerdos nunc in fermētato ce

Lec.35 lebraret: vere quidē ꝯficeret: ſed ſic ꝯficiendo peccaret. De h̄ lec.34.

☞ Sed adhuc dubiū eſt: quanti panes ⁊ q̄t: vna ꝯſecratōe ꝯſecra ri poſſent: ſic de vino. Ad qꝺ̄ dicendū: ꝙ tot ⁊ tāti: q̄t ⁊ q̄nti pn̄t eſſe in proſpectu celebrantis. Nō pōt aūt ſacerdos panē abſentē ꝯſecra re: puta celebrans in eccleſia: nō pōt ꝯſecrare oēm panē exiſtētem in foro: neq̄ʒ vinū in celario. Tum q: in forma ꝯſecratōis ponitur pro nomen demonſtratiuū (hoc) qꝺ̄ non demonſtrat niſi contentū ſub ſpēbꝫ preſentibꝫ oculis. Cum q: ad ꝯſecrandū requirit̄ intētio ſacer dotis q̄ feratur ſuꝑ certā materiā quā intēdit ꝯſecrare. Hoc aūt fie ri nō pōt abſente materia. Vn̄ ſtans in foro: oēs panes ibi exiſtētes in ſuo ꝓſpectu ad q̄s dirigeret ſuā intentionē ꝯſecrare poſſet. Dum enī ſacerdos materiā habet pn̄tem ad quā determinate dirigit intē tionē ꝯſecrandi oīa aſſunt ſubaliā q̄ ad ꝯficienda eucariſtiā req̄runt̄

Lec.36. Ideo fit ꝯſecratio. De h̄ lec.37 ☞ Sʒ circa hec ꝟba (Bn̄dixit fre git. dedit ⁊c̄. Dubiū: quē ordinē xp̄s obſeruauit: ⁊ q̄bꝫ verbis ꝯſecra uit: ⁊ ſunt diuerſe o. doctorum. Nā potuit xp̄s tanq̄ʒ deus ꝯſecrare: ⁊ panē in corpus ſuū ꝯuertere: ac vinū in ſanguinem ꝓpria ꝟtute diui na ſine ꝓlatione quorūcūq̄ʒ verborum: ſicut ſola volūtate celū ⁊ terrā a ꝑncipio creauit. Potuit etiā ꝓferre quedā ꝟba ſecreta ⁊ ſic benedi cendo ꝯſecrare. Potuit ⁊ hiȷ̄s verbis (hoc eſt corpus meū) q̄bꝫ et nos ꝯſecramus ex ſua inſtitutōe: ⁊ ipſe conficere. Potuit deniq̄ʒ pri us ꝯficere: ⁊ poſtea diuidere ac dicere (Accipite ⁊c̄.) aut prius diui dere ⁊ poſt tradendo ⁊ dicendo: hoc eſt corpus meū ꝯſecrare. Quod horum aūt fecerit nō eſt certū ex ſcp̄tura. Eſt tn̄ cōior. op. ꝙ xp̄s accipi endo panē in manu bn̄dixit ꝯſecrando hiȷ̄s verbis. hoc eſt corp⁹ me um: ac deinde fregit ac dedit diſcipulis dicens (Accipite ⁊ māduca te ex h̄ oēs) ⁊ ſm̄ hoc eiſdem verbis ꝯſecrauit: quibꝫ et nos. de quo Lec.36. ☞ Et nota ꝙ inter diſcipulos xp̄i fuit ⁊ iudas: cui etiā

Lec.37. dn̄s tradidit ſacra miſteria: licet eum nouerat indignū: quoniā ꝓpt̄ occulta peccata: ſubtrahenda non eſt eucariſtia: dum per hoc ſeque retur manifeſtatio occulti peccatoris. Non aūt dando Jude panē intinctum: dedit ei corpus ſuum: ſed prius cum aliȷ̄s dederat ⁊ Ju de ⁊ poſt cōmunionem dedit panem intinctum: vt dicit Magiſter diſtin. xi. lib. 4. vide de hoc Lectione. 37.

☞ Sciendum etiam ꝙ xp̄s dedit diſcipulis ſuis in cena corpus

ſuum tale quale tunc habuit: id eſt mortale. Nos ſumimus quale
nunc habet: id eſt glorioſum ⁊ im̄ortale. Et licet corpus xp̄i ſumptū
a diſcipulis fuerit mortale. Non tamen ꝑpter hoc fuerat a diſcipulꝭ
manducātibꝫ diſcerptū: vulneratū aut leſum: aut in pecias cōminu
tum: qꝛ vt in ſacramento non eſt attingibile ab agente materiali.
agente per contactum: quia non eſt ibi quantitatiue qui modus exi-
ſtendi requiritur in paſſo vt ſuſcipe poſſit actionem cauſe materialis.
De hoc lec. 37. ☞ Eſt etiā cōis doctoꝝ ſententia ꝙ xp̄s p̄mo
participauit de hoc ſacramento ſumendo ſub ſpecie panis corpus
ſuum ⁊ bibendo ſub ſpecie vini ſanguinē ꝓprium. Sicut ⁊ circūci-
ſionem accepit ⁊ baptiſmū: non neceſſitate purgatōis: ſed vt inſtitu
tor noue legis ⁊ ſacroꝝ: p̄or legem qua nō ligabatur ſuaret: in exēplū
coꝝ q̄bꝫ legem dedit: vt eſſent ad obſeruandū eam ꝓmptiores ⁊ ꝯtē
nentes eſſent inexcuſabiles: ſicq̨ ſꝑ prius faceret. ⁊ deinde doceret
iuxta lucam in actibus. de quo lec. 38.
☞ Circa geſtus in ꝓlatione huiꝰ clauſule ſuandos nota ꝙ mos
⁊ rubrica Romani ordinarij habet: ꝙ ſacerdos dicens hec verba
(Qui pridie) pollices ⁊ indices vtriuſq̨ manus ducat ſuꝑ pallam
altaris tergens eos: licet eoſdem ante canonis inceptōnem lauerit:
Ad deſignandū ꝙ ſacrificium nō niſi mundis manibꝫ nullo pollutꝫ
vitio: debet venerabiliter ac cū ſumma reuerentia ꝯtrectari. Ea ꝓpter
⁊ ep̄s ordinans. manus ſacerdotum chriſmate vngit ⁊ ſanctificat vt
digne ſacratis manibus tractent hoſtiam ſalutarē. Non autē hoc
fit: ne corpus xp̄i ſub ſpēbꝫ ſacramentalibus tangendū corpali imū-
dicia manuū polluatur: qm̄ nō ip̄m corpus ſed ſpēs panis digitis con
tinguntur: cum vt ſupra dictū eſt: corpus nō eſt ſub ſpēbꝫ eo modo ſcꝫ
quātitatiuo ꝗ tangi pōt: ſed fit ad excitatōem reuerētie ſpūalis: quā
corpalis mundicia prefigurat. ☞ Terſis aūt digitis: hoſtiā de
palla ſumit in manus exemplo xp̄i ꝗ panem accepit in manus ſuas
ip̄m ꝯſecraturus: dās ſacerdotibꝫ exemplum ſimiliter faciendi.

Caueat tamen ſacerdos ne hoſtiā multū eleuet ante ꝯſecratōem
ne circūſtans a latere populꝰ. hoſtiam nondum ꝯſecratā: vt vulgo
dicitur adoret. Unde culpandus eſt mos ille ſacerdotum: qui dum
panem de altari in manus accipere volunt prius coram pane genu
flectunt aut inclinant: cum tamen ibi: nondum ſit adorandum cor-
pus chriſti ꝓpter vnitam deitatem: ſed tm̄ panis per ſequentia ver-
ba in corpus chriſti conuertendus. ☞ Deinde facit duas cru-
ces ſeꝑatim vnam ſuper panem in verbo corpus: aliam ſuper cali-
cem in verbo ſanguis. Tum vt materia panis ⁊ vini ſanctificetur.
Nam cruce xp̄i omnia ſanctificantur. Tum ad repreſentandum in-
ſtitutionē huius ſacramenti in materia panis ⁊ vini: qua preſigna-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

batur paſſio xp̄i. Uel ad ſignificandum. ꝙ xp̄s paſſus eſt in corpore ſimul ꝛ in anima, ideo vna crux ſignatur ſuper panem in co ꝑ xp̄i ꝯuertendū. Alia ſuper vinū in xp̄i ſanguinem tranſmutandum. In ſanguine aūt ſedes eſt anime ſicut ſcɼptum eſt: aīa carnis in ſangui/ne eſt. Leuit. 17.

qđ ſub iſtis ſpēbꝫ in ſine ꝓlatōis hoꝝ verboꝝ continetur. verum ꝛ naturale ex vir/gine genitum ꝛč.

HOc eſt eni corpus meū.

☞ Premiſſa ſacramenti inſtitutōe quantum ad tempus. ꝛ materiam modum, finem, et rationem motiuā, facta a xp̄o: ſubditur verborum forma: quibus perficitur ipſa conſecratio. Ubi primo aduertendum ꝙ multum refert loqui de forma conſecrationis eucariſtie: ꝛ de forma ſacramenti eucariſtie. Nā nulla verba ſunt forma ſacramenti eucariſtie. Forma eñ ſacramēti eſt pars ſacramenti: nulla aūt verba ſunt partes ſacramenti eucariſtie. Nam eucariſtia ſiue ſacramentum eucariſtie quod idem eſt: eſt ſpecies panis ꝛ vini: ſub quibus continentur corpus ꝛ ſanguis chriſti. Species aūt ille ſunt res permanentes: verba vero ſunt res ſucceſſiue: quorum eſſe conſiſtit in quodam fluxu ꝛ fieri: que non poſſunt eſſe partes rei permanentis. Uerba aūt dicuntur forma cōſecratio/nis ſm conſtructōem intranſitiuam, id eſt forma que eſt cōſecratio. Cum enim in ſacramentis ponimus materiam ꝛ formam: nō accipiuntur materia ꝛ forma pro partibus compoſiti ſubſtantialis: ne/qꝫ pro ſubiecto ꝛ aliquo ſibi inherente ſiue ſubſtantia ſiue accidente. Sed quia in ſacramentis alijs ab eucariſtia: concurrunt alique res materiales ſenſibiles: vt aqua in baptiſmate: oleum in vnctiōe. Et etiam quedam verba in āminiſtratiōne ſacramenti proferēda. Res materiales dicuntur materia: ꝛ verba dicuntur forma vt in baptiſ/mate aqua dicitur materia: ꝛ hec verba. Ego te baptiſo ꝛč. forma. Licet aqua non ſit ſubiectū hoꝝ verboꝝ ſed aer fractus in ore. Nec ex aqua ꝛ verbis ꝯſtituit̃ aliquod vnū cuius ſint ꝑtes eſſentiales cōponētes. Et ſic in ꝯſecratōe eucariſtie requirit̃ panis ꝛ vinū conſecrandi ꝛ verba quibꝫ fit ꝯſecratio. Et ſic panis ꝛ vinū dicunt̃ materia cōſecratiōis: v̄ba vō forma: q̄ tñ verba realiter ſunt ipa cōſecratio: qm̄ cōſecratio nihil aliud eſt niſi ꝓlatio verboꝝ ſiue verba ꝓlata q̄bꝫ fit cōuerſio panis in corpus ꝛ vini in ſanguinē xp̄i. Item qn̄ incipit eſſe eucariſtia iam verba ſunt finita: vt patebit ꝛ ita tunc non ſunt. Qđ vero non eſt: non eſt pars exiſtentis. Unde manifeſtū eſt ꝙ v̄ba non ſunt forma neqꝫ partes eucariſtie. Si queris, que ergo eſt forma

eucariſtie. Dicendum ꝙ eucariſtia eſt quedam forme ſcȝ ſpecies ſi/
ue accidentia panis ⁊ vini: que per ſe ſtant ⁊ in nullo ſubiecto recipi
untur: ideo non eſt ibi aſſignare formā preter ſpecies: nec ibi eſt ali/
qua materia. Nam ſole iſte ſpecies conſtituunt ſacramentū eucari/
ſtie. Quia tñ ſpecies ille ſunt ſacramentum, ideo ſunt ſigna rei con
tente: ꝓpter quod non nulli dicunt ꝙ ip̄a ſignificatio ſpecieꝝ ſit for/
ma eucariſti:: ⁊ ſpēs ip̄e velut materia. Ueꝝ q: ſignificatio non di/
ſtinguitur a ſigno ſignificante: ſm ꝓbabilem opinionē. Ideo ſm eā
non erit diſtinctio inter formam ⁊ materiam eucariſtie: eo ꝙ ſole
ſpecies ſunt eucariſtia. ☞ Conſequēter ergo loquendo de for/
ma conſecrationis. Eſt hec catholica veritas: ꝙ hec quattuor dicti/
ones. Hoc eſt corpus meum: ſunt forma conſecrationis. Hiis enī
verbis conficitur eucariſtia: hoc eſt: ad prolationem horum verboꝝ
ſubſtantia panis conuertitur in verum corpus chriſti. Ita ꝙ in pri/
mo inſtanti non eſſe verborum: quando iam perfecte finita ſunt: de
ſinit eſſe ſubſtantia panis: ⁊ incipit eſſe corpus chriſti: ſub eiſdem ac
cidentibus ſeu ſpeciebus: ſub quibus fuit ſubſtantia panis. Et hoc
verum: ſi verba proferuntur a ſacerdote intentione conſecrandi ſu/
per debitam materiā: Q, autem additur (enim) ex inſtitutione ec
cleſie factum eſt ꝓpter connexionem forme ad precedentia: que con/
iunctio enī non eſt de neceſſitate conſecrationis: quia ea dimiſſa ni/
hilominus fieret conſecratio. licet ſacerdos ex propoſito omittens:
peccaret mortalr̄ . Tenetur enī ſe conformare ordinationi eccleſie
Quecūqȝ aūt dictio ex his quattuor. Hoc. eſt: corpus: meum: ſiue
ex ꝓpoſito: ſiue inaduertenter obmitteretur non fieret conſecratio.
Et de h̄ late Lec 38 ☞ Sȝ q̇d ſi cetera ṽba p̄cedentia omitterē
tur. Rñdet lȝ h̄ Scotꝰ ſit alteriꝰ opiniōis: tñ h̄ cōiter tenēt doct. ꝙ
hec q̄ttuor ſola ſufficiūt ad effectū conſecratōis. Uñ ſi ſacerdos intē
tione cōſecrādi hec ſola q̄tuor ṽba ſup debitā materiā ꝓferret: oibꝰ
p̄cedētibꝰ ⁊ ſeq̄ntibꝰ omiſſis: vere cōſecraret: licet ſic cōſecrādo g̃uit
peccaret. de q̄ in dicta Lec. 38. ☞ Si q̄rit: qd ſi his ṽbis alia ver
ba addant: aut mutent ꝑ trāſpoſitōez: aut alioꝝ equolentiū poſitio
nē: Rñdet breuit ꝙ dupl'r pōt fieri mutatio ṽboꝝ: aut ſic. ꝙ nō ob/
ſtāte illa mutatōe manet oīno idē ſenſus ṽboꝝ in aīo audiēt: ⁊ ver
boꝝ ſignificatio in aīo intelligēt ſm vſus accomodatōez: vt loquit
Alexand de ales: vt ſi loco illoꝝ ponerent alia eis ſinonima: Puta
loco latinoꝝ. greca. hebraica. aut vulgaria eis corrñdentia. Sic nō
impediret ꝯſecratio: ptȝ q: greci ſuis ṽbis cōſecrāt ⁊ xp̄s ⁊ apli ver/
bis hebraicꝭ ꝯſecrarūt. Silr ſi ꝑ additōez alicuiꝰ ṽbi in p̄ncipio. me
dio: aut fine: vel trāſpoſitōem: nō mutat ſenſus: nō ip̄edit ꝯſecratio
Si vero ꝑ mutatōnem mutat ſenſus orationis non fit conſecratio

Expoſitio

Et dr̄ notanter: ſi loco illoꝝ ponantur verba ſinonoma: qm̄ ſi po
nerent alia ꝯuertibilia: generaliora vel ſpecialiora: ſuperiora vel infe/
riora: aut diſparata non fieret ꝯſecratio. Ut ſi dicerem h̄ eſt caro mea
vel hoc eſt ſubſtantia mea: ſiue hoc eſt ſeptupedale meū: aut hoc eſt
corpus xp̄i: ꝛ ſic de alijs multis. Dicit etiam ſm̄ vſus accomoda/
tionem: qm̄ ſi quis ex ignorātia: aut lingue lapſu diceret: hoc eſt cor
pus meus: vel hoc eſt corpum meum: licet verba hec ſm̄ inſtitutio
nem nō habent eundem ſenſum: eo ꝙ corpum nihil ſignificet: tamē
accōmodato vſu loquendi: audiens idem ꝯcipet ꝑ illas: hoc eſt cor/
pus meum: ꝛ hoc eſt corpus meus. Et qđ dictum eſt: veritatem
habet dūmodo hm̄ōi variatio nō fit cauſa introducēde hereſis aut
erroris. qm̄ quecūqꝫ variatio fieret etiā per terminos ſynonomos
hac de cauſa: non fieret ꝯſecratio: qꝛ ſic ſp̄ variatur debita ꝯſecrātis
Lec. 39. intentio. Et de hoc latius Lec. 38. ꝓpe finem. ☞ Solet etiā h̄
queri de efficatia forme: hoc eſt: qđ fiat per prolatōem ſiue ꝯſecratio
nem huius forme rite prolate. Ad hoc breuiter reſpondetur: ꝙ his
verbis rite prolatis. i. a miniſtro idoneo. debita intentione: ꝛ ſuper
ꝯueniente materia tranſſubſtantiatur panis ſub̄a. ſiue ꝯuertitur in
verum corpus xp̄i: ſumptum de virgine, tale quale eſt in ſua natura
li ꝯſiſtentia. Hec reſponſio eſt articulus fidei. a xp̄o reuelat⁹: ab euā
geliſtis deſcriptus: ab ap̄lis creditus: a paulo predicat⁹: ab vniuer/
ſali eccleſia approbat⁹. Dicit rite. qꝛ ſi deficeret aliqđ alioꝝ de ne
ceſſitate ad ꝯſecratōem requiſitoꝝ tunc nihil fieret. ☞ Dr̄ tranſ/
ſubſtantiatur vel ꝯuertitur: qꝛ his ꝟbis ꝓlatis in p̄mo nō eſſe ꝟboꝝ: de/
Lec. 40. ſinit eē panis ſm̄ ſe: ꝛ totū ſui. i. ſm̄ materiā ꝛ formam: manētibꝰ tn̄
accidētibꝰ: colore ſapore: ꝛ q̄litatibꝰ p̄mis: ꝛ ſub eiſdē accidētibꝰ inci/
pit eſſe veꝝ corp⁹ xp̄i. Et qꝛ mutatio illa eſt ſub̄alis: qꝛ ſub̄aꝝ quaꝝ
vna deſinit ſimplr̄: puta pāis. Alia ſcꝫ corp⁹ xp̄i nō incipit eē ſimplr̄.
qꝛ prius fuit: licet inciperet eſſe de nouo ſi prius nō fuiſſet: ſed incipit
eſſe ibi. vbi prius non fuit: ſcꝫ ſub accidentibus ſub q̄bus fuit panis
Et ſic eſt ibi tranſitus ſubſtantiaꝝ: ideo dr̄ tranſſubſtantiatio: qua/
ſi vni⁹ ſub̄e in aliā verſio que verſio nihil aliud dicit niſi: vnius deſi
tionē ſcꝫ panis: ꝛ alterius inceptōem quantū ad eſſe in loco ſiue ſub
ſpeciebus: in q̄ ꝛ ſub quibꝰ fuit ſubſtantia panis. Non ergo in hac
conuerſione ſubſtantia panis fit corpus xp̄i: nihil enī nouum additur
corpori xp̄i: nec corpus xp̄i ſubſtātialiter mutatur: licet ſubſtantialiter
ſuccedat: ꝛ per hoc: vnū ꝯuerti in aliud nō eſt vnū fieri aliud ſed (vt
dictum eſt) eſt vnum ſuccedere alteri ad intellectū premiſſum De
hoc latius Lec. 40. Dicit in veꝝ corp⁹ xp̄i: qꝛ nō in aīam nec in
ſanguinem: neqꝫ in deitatē: q̄uis ibi vere ſit deitas ſanguis ꝛ aīa
Illa enī ſūt ibi nō ꝑ ꝯuerſionē: ſed ꝑ modū ꝯcomitātie vt ſtatī dicetur.

Dicitꝛ quale eſt in ſua ꝯſiſtentia naturali. Nam ꝑ iſtam cõuerſionē ibi eſt corpus xp̄i eo modo quo eſt extra ſacramentū: quantū ad ſibi inherentia. Un̄ ſi extra non eſſet viuum: ſic̄ in triduo mortis: etiam ſub hoſtia nō eſſet viuū: ſic ſi extra eſſet a ſanguine aut a deitate ſe-paratum: ſolū corpus eſſet ſub hoſtia ſine anima ſanguine ⁊ deitate

Unde illud dr̄ eſſe ibi ex vi cõuerſionis qđ eſſet ibi facta ꝯuerſione ſiue ꝯſecratõe: q̄litercūqꝫ ſe hr̄et in ſubſiſtentia naturali. Un̄ patet ꝙ Lec.41.
corpus in qđ ꝯuertitꝛ panis ſubſtantia: nihil aliud eſt q̄m illud qđ ꝑ animam xp̄i viuificatur; qđ idem fuit numero in xp̄o viuente ⁊ mor-tuo: in ſepulcro: in cruce: ⁊ in celo: ſiue ſit materia p̄ma ſiue materia formata aliq̄ forma preuia forme vitali: ſm̄o aliquoꝝ quā tn̄ nō cre-do veram. ☞ Et qꝛ nunc de facto corpus xp̄i in ſua naturali Lec.42.
ꝯſiſtentia puta in celo eſt viuū: īmortale: glorioſum: habens animā ⁊ ſanguinē: ideo corpus xp̄i eſt in ſacr̄o vi ꝯuerſiõis. Predicta vero ꝯcomitanter: ⁊ eſt ibi viuū: īmortale glorioſum: habens animam ⁊ ſanguinē/ ⁊ ita dr̄ ibi eſſe aīa. nō ex ꝯuerſiõe: ſed ex ꝯcomitātia.

☞ Fit aūt hec ꝯuerſio nō ỽtute aliq̄ creata: ſed ỽtute increata di-uina: aſſiſtente ſuo ſigno ſcꝫ ỽbis ꝯſecratõis rite ꝓlatis: ex pactõe di-uina. Pactū em̄ fecit xp̄s cū eccl̄ia per diſcip̄los repreſentata: ꝙ ad ꝓlatõem hoꝝ verboꝝ ip̄e vult aſſiſtere ⁊ panē in corpus ſuū ꝯuerte- Lec.43
re. ☞ Eſt ergo in ſacramento eukariſtie xp̄s totꝰ. i. ſm̄ huma-nam naturā ⁊ diuinā ⁊ ſm̄ oēs ꝑtes hūane nature eſſentiales: inte-grales ⁊ organicas: cū ſingulaꝝ ꝓprietatibꝫ ⁊ qualitatibꝫ tā ſpūalibꝫ virtutibꝫ ⁊ grā: qꝫ corꝑalibꝫ quibꝫ nunc ꝑficitꝛ in celo. Non tamen eſt ibi circūſcp̄tiue ſeu localiter: vtputa ꝑs in parte: ⁊ totum in toto ſed diffinitiue quō aīa eſſe dr̄ in corpe: qꝛ totus in toto: ⁊ totꝰ ſub q̄li-bet parte hoſtie: ſine tn̄ partiū ꝯfuſione: ſed manente ꝑfecta earum diſtinctõe: nō quidē locali: qꝛ oēs partes ſimul ſunt reſpectu cuiuſ-cūqꝫ partis hoſtie: ⁊ locis circūſtantis: ſed reali: per quā vna non eſt alia. De quo Lec.43. ☞ Et ſicut eſt totus xp̄s ſub q̄libet parti-cula hoſtie. Jta eſt totus ſub diuerſis hoſtijs cõſecratis: ſine locali Lec.44
motu de vna ad aliam: per aerem mediū. ſicut nec mouetꝛ de celo ꝑ aerem ⁊ elementa media deſcendendo ad hoſtiā tp̄e ꝯſecratõis: ſed manens in celo de nouo incipit eſſe ſub hoſtia: nō per motū localē: ſed per conuerſionē panis in ip̄m virtute diuina: ad ꝓlatõem legiti-mam verboꝝ ꝯſecrationis. Sic manens in vna hoſtia ꝯſecrata: in-cipit eſſe in alia: ſine locali motione qua relinquat priorem: licet de nouo incipiat habere locum poſteriorem. De quo Lec.45.

Ccidentia aūt panis virtute diuina ꝯſeruantꝛ eadē numero Lec.45.
a. ſine ſubiecto. Que etiam agunt ⁊ patiuntur corrūpuntꝛ ⁊ generantꝛ teſte experientia per oīa: ac ſi eſſent in ſubiecto.

Nã hoſtia infrigidat̃.caleſit. humectat̃.exiccatur.color mutatur ꝛc̃ poſt ꝯuerſionẽ deſinente pane ſicut ante.cum ſubſiſtebant: in pane. Agente hoc diuina ꝟtute ne experientia ſumatur de preſentia corporis chriſti:per quam euacuaretur meritum fidei.

☞ Utrum aũt ille mutationes fiant virtute naturali eſt problema neutrũ pro vtraqꝫ parte probabile. Unde poteſt dici ꝙ ſola virtute diuina omnia illa fiant extra ſubiectũ que fierent naturali virtute.ſi adhuc ibi eſſet ſubiectum:quia agens naturale preſupponit in ſua actione ſubiectum;poteſt etiam dici ꝙ ille actiones ꝛ paſſiones circa ſpecies ſacramentales apparentes fiunt a cauſis naturalibus:ꝛ licet ille non agant niſi in ſubiecto preſuppoſito;nullo cõcurrente miraculo. Secus tamen ſi precedit vel concomitatur miraculum:ſicut in ꝓpoſito;quia precedit miraculum:quo accidentia ſunt ſine ſubiecto:ꝛ comitatur quo ad accidentia de nouo generata:ideo poteſt agens naturale producere effectus ſuos: licet non ſit ſubiectum recipiens. Et licet maneant accidentia panis:non tamẽ afficiunt corpus chriſti ſub eis exiſtens:quia ei non inherent nec ꝓm denominant. Non enim corpus chriſti eſt album albedine apparẽte:aut calidum aut frigidum ꝛc̃. Sed qualificatur ſuis accidẽtibus quibus qualificatur in naturali conſiſtentia in celo: licet illa a ſuis actionibus ꝛ paſſionibus ſuſpendantur:aut virtute corporis glorificati:aut virtute diuina;eadem ratione qua ſupra:ne experiẽtia ſumatur de preſentia corporis chriſti. Aut ſuſpenduntur a ſuis actionibus ꝓpter modum exiſtendi ſub ſacramento. Exiſtunt enĩ ibi non quantitatiue. Ad actionem vero ꝛ paſſionem materialem requiritur ꝙ tam agentia ꝗꝫ patientia corporalia:ſint in ſubiectis ſuis ꝛ locis quantitatiue ꝛ deſcriptiue ſm opinionem multorum Et de hoc late· Lectione.45.

Lec.48. h Is itaqꝫ premiſſis redeamus ad formã ꝯſecrationis inquirendo quid ſignificent termini eius:ꝛ an vera ſit vel falſa. Ubi videtur ſentire dominus Innocentius in libro de officio miſſe: pte.3.c.6.et.9.ꝙ ꝟba illa. Hoc eſt corpꝰ meũ:nõ ꝓferũt a ſacerdote ſignificatiue ſꝫ recitatiue:vt a chriſto dicta:quod eſt dicere.ꝙ illa oratio. Hoc eſt corpus meum; accipitur materialiter :ad quam ſuppoſitionem materialem reſtringuntur per participium (dicens) Sicut cum dico:chriſtus loquebatur ad petrum dicẽs. Tu es petrus ꝛc̃.vbi hec oratio:tu es petrꝰ: accipitur materialiter Non enĩ hoc dicens aliud intendo dicere:niſi ꝙ chriſtus dixit hanc orationem. tu es petrus. Sic ſacerdos in hoc loco canonis refert facta ꝛ verba chriſti: ꝛ ideo dicendo. Hoc eſt corpus meum: nihil aliud vult dicere.niſi ꝙ chriſtus accipiens panem in ſuas manus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dixit hanc orationem: Hoc eſt corpus meum. Et ſm hoc nihil de/
monſtratur per (hoc) et (meum) et nihil ſignificatur per (eſt) ꝛ
(corpus) Et ex conſequenti (hoc eſt corpus meum) nõ eſt oratio
nec propoſitio: nec vera nec falſa: ſed ſimplex terminus materialiter
tentus: licet vſu loquendi dicatur oratio. Et nihilominus eſt conſe/
cratiua: id eſt ad talem prolationem fit conſecratio ꝛ conuerſio pa/
nis in corpus chriſti. Nec eſt conſecratiua vt vera vel falſa: ſed vt in
ſtituta a chriſto vt ſit forma conſecrationis. Poteſt enim chriſtus
virtute diuina quodcunqꝫ ſignum inſtituere: ꝛ ſe determinare ꝙ ad
exhibitionem huius ſigni velit conuertere panem in ſuum corpus
ꝛ vinum in ſanguinem. Nam hoc ipſum facere poſſet nullo ſig/
no ad hoc impoſito. Et hic modus faciliter euadit omnes difficul/
tates que moueri ſolent de veritate huius orationis: et de eo quid
demonſtret (hoc) Et quod tempus importet (eſt)

☞ Quod etiam difficilius eſt ſaluare in forma ſanguinis: vbi po
nitur verbum preſentis temporis (eſt) et futuri temporis (effun/
detur). Quod ſi importat ſm ſuam ſignificationem tempus fu/
turum eſt manifeſte falſa: cum ſanguis non effundetur ſed effuſus
eſt. Illam opinionem etiam tenet Gloſa in capitulo. qui ſcelerate.
de conſecra. diſtin. 2. Et videtur multum probabilis: ꝛ vt dictũ eſt
facilis. licet Alexand de ales: ꝛ b. Tho. ꝛ alij cõiter eã nõ ſequant.

☞ Eſt ergo alia opinio: ꝙ oratio de qua ſermo. accipitur ſignifi/
catiue: ꝛ tunc difficultas eſt: quid demõſtret (hoc) Et qd tempus
importet (eſt) De alijs duobꝫ terminis ſcꝫ corpus meum. dubiũ
non eſt: quin importent corpus chriſti. De primo dicendũ eſt. ꝙ (h)
demonſtrat illud quod per idem pronomen demõſtrauit chriſtus
in cena vltima ꝓferẽs hanc orõem Accipite ꝛ mãducate: Hoc ẽ cor
pus meũ. Vñ ſine ambiguitate dicendũ ꝙ (h) demõſtrat nõ panẽ
nec ſpẽs eius ſed verꝫ corpꝰ xp̃i qd eſt ſub ſpẽbꝫ in fine orõis: qꝛ cum
hec orõ: hoc eſt corpꝰ meũ. ſit ꝓpoſitio affirmatiua: neceſſe eſt ꝙ ex/
trema ſupponãt ꝓ eodẽ vt ſit vera. Predicatum aũt ſuppõit ꝓ vero
corpe xp̃i: ſcꝫ corpꝰ meũ. Loquit cm̃ ſacerdos hãc orõem nõ in pſo/
na ſua ſed in pſona xp̃i Ergo ꝛ ſubiectũ ſcꝫ h. ſuppõit ꝓ eodẽ demõ/
ſtrat ergo corpꝰ xp̃i. Et ſi dic corpꝰ xp̃i nondũ eſt ibi qñ ꝓfert (h) et
pſeqñs nõ demõſtrat p (h) qꝛ (h) demõſtrat illud qd ibi eſt tpe ſue
ꝓlatõis: ꝛ tũc adhuc eſt ibi panis qm̃ durãte orõe illa: nõ eſt ibi cor/
pus xp̃i ſed tantũ in pmo inſtãti nõ eſſe orõis ſcꝫ ↄpleta vltia ſillaba
orõis: eſt ibi corpꝰ xp̃i. Nã primũ nõ eſſe verborꝫ eſt primũ eẽ corpis
xp̃i ſub illis ſpẽbꝫ. Ad qd dicendũ ꝙ (h) demõſtrat corpus xp̃i in or
dine ad copulam (eſt) ꝛ ergo ſufficit ꝙ corpus chriſti eſt ibi pro ali
qua parte temporis importati per (eſt)

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Reſtat ergo difficultas qđ tempus importat (eſt) Ad qđ bre/
uiter dicendū. q(eſt)nō importat tantū tp̄s coexiſtens ſue ꝓlatiōi
ſed maius tp̄s. Nam (eſt)importat tp̄s preſens: ꝛ omne tp̄s inclu
dens preſens nunc: diꝛ pn̄s: ſicut pn̄s hora: pn̄s dies: preſens annus
Unde (eſt)in hac oꝛone: importat totū tp̄s ꝓlationis ꝑfecte oꝛois
huius. Hoc eſt corpus meū. qđ includit primū inſtans nō eſſe oꝛo/
nis: qꝛ ante hoc inſtans nō eſt perfecta oꝛonis ꝓlatio: ꝛ ꝑ illo inſtan
ti eſt ibi corpus xp̄i. Unde eſt ſenſus. Hoc qđ eſt ſub ſpeciebꝫ panis
poſt cōpletā ꝓlatōez huius oꝛonis: eſt corpus xp̄i. Et ſic oratio eſt
vera: qm̄ illud qđ ibi eſt in ꝑmo nō eſſe verboꝝ: nō ſolū tunc in illo
inſtanti: ſed etiā nunc in inſtanti ꝓlatōis verbi (eſt) vel ꝓnōis (h̄)
immo ante ꝓlatōem: eſt corpus xp̄i. Et hec ſufficiāt ꝑ intellectu ho
rum verboꝝ. de quo latius Lec. 48. Et ſi dicis vtiqꝫ ſacerdos ab
illa parte. Qui pridie. loquitꝛ in ꝑſona ſua: recitans facta xp̄i vſqꝫ (di
cens) ꝛ ibi recitat verba xp̄i: exp̄mit em̄ xp̄m dixiſſe: quero q̇d et id
qđ reſpondebis eū dixiſſe: recitatꝛ vt verbum xp̄i ꝛ per ꝯſequēs ſta/
bit materialiter. Solutio ſm̄ hanc opinionē. Sacerdos in perſona
ſua recitat facta xp̄i: cum dʒ. Qui ꝑdie q̄ꝫ pateretꝛ: ideo loquitꝛ de xp̄o
in tertia perſona. Silr̄ cum ſubdit. dicens. recitat verba xp̄i. illa ſcʒ
Accipite ꝛ mādūcate ex h̄ oēs. Et tunc quantū ad ſequētia v̄ba in/
duit ꝑſonā xp̄i tāq̄ꝫ eius ꝓcurator ꝛ vicarius ad h̄ officiū ꝑ eū inſti/
tutꝰ: ꝛ hec ſeq̄ntia verba tanq̄ꝫ ex ꝑſona xp̄i ſignificatiue ꝓfert: ea ſig
nificatione q̄ xp̄s ea in cena ꝓtulit: Jdeo poſt illa verba Accipite et
manducate ex hoc oēs. q̄ ſacerdos ꝓtulit recitatiue in ꝑſona ſua: pū/
ctum faciat ſiue pauſam: ꝛ mutans ꝑſonam ſuā aſſumat ꝑſonā xp̄i
in q̄ dicat Hoc eſt cor. me. ꝛ tunc ſcatiue loq̄tur: ita vt h̄ ꝛ meū de/
monſtrent corpus eius in cuiꝰ ꝑſona loq̄tur ſcʒ xp̄i. Et poſtq̄ꝫ cōple
uit oꝛōem illā: hoc eſt corpus meū: iteꝝ mutat perſonā. Et in ſua
ꝑſona recitat factū xp̄i. cum dʒ. Silr̄ mō poſtq̄ꝫ cenatū eſt ꝛ v̄ba cete
ra ꝓſequitꝛ vſqꝫ: dedit diſcipulis ſuis dicens: Accipite ꝛ bibite ex eo
oēs. Et tunc iteꝝ mutat perſonā ſuā: aſſumens perſonā xp̄i in his
verbis. Hic eſt em̄ calix ſanguinis mei ꝛc̄. vſqꝫ ad (Un̄ ꝛ memores
d n̄e: ꝛ tūc reaſſumit perſonā ſuā ꝛ eccleſie vt infra dicetꝛ: ꝛ tantū de
illo. ☞ Sed nunc pauca ſubiungantꝛ de cōuenienti expreſſiōe
huius ꝯuerſiōis. de q̄ latiꝰ tractatꝛ Lec. 49. Ubi breuiter repetendū
ꝙ ꝯſecratōe rite facta: in ꝑmo inſtanti nō eſſe verboꝝ ꝯſecratōis de/
ſinit eſſe panis ſm̄ ſe ꝛ quodlibet ſui: ita ꝙ nihil quod eſt de ſubſtā/
tia panis manet: nec materia nec forma: nec partes integrales: ſʒ to
tum deſinit eſſe: ſolis accidentibꝫ panis manentibꝫ: ꝛ ſuccedit corpꝰ
chriſti ſub eiſdem accidentibꝫ: id eſt ibi incipit eſſe veꝝ corpꝰ chriſti
vbi prius fuit ſubſtātia panis. Sic de vino reſpectu ſanguis chriſti

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Unde qualitercūqꝫ formentur ꝓpōnes in hac materia ad ſignifican
dum hanc conuerſionem: niſi predictus intellectus accipiatur; falſe
ſunt de rigore verboꝝ: ⁊ vt ſaluenť in veritate ad hunc q̄ dictus eſt
intellectum ſunt reducende. Unde patet p̄mo ꝙ oīs ꝓpoſitio in
qua panis aut vinū ⁊ corp⁹ aut ſanguis exprimunť in recto: eſt ſim-
pliciter falſa. Nam oīs talis ſignificat panē aut vinū aliqñ eē fuiſſe
aut futuꝝ eſſe vel poſſe eſſe corpus aut ſanguinē xp̄i: qđ ſimpl'r fal-
ſum eſt: q: in illa conuerſione nihil panis aut vini additur aut itrat
corp⁹ xp̄i nec corp⁹ xp̄i de nouo gñať aut ſubal'r mutať. dūtaxat ipꝫ
corpus pre exiſtens incipit ibi eſſe de nouo vbi pri⁹ fuit panis. Suo
mō de ſanguine: vñ patet ꝙ oēs ille falſe ſunt: Panis eſt corpus xp̄i
panis fuit. erit. vel pōt eſſe corpus xp̄i: panis fit corpus xp̄i: ſic de vi-
no ⁊ ſanguine. Et ſancti tales aliqñ ꝯcedentes: ꝯcedunt eas non
ſm ſermonis ꝓprietatem; ſed ad ſenſum priorem. Scđo dr̄. Si
in ꝓpōne exp̄mente hmōi ꝯuerſionē: panis ⁊ vinū exprimunť in ob-
liquo cū prepōne ex vel de: ⁊ corp⁹ xp̄i in recto: oīo eſt vera ſi ex vel
de importat ordinē: nō aūt ſi importat circūſtātiā cauſe materialis
vñ ille concedende ſunt: ex pane fit corpus xp̄i: de pane fit corp⁹ xp̄i.
put tm̄ valent. i. poſt deſitōnem panis incipit eſſe corpus xp̄i. Non
aūt vera eſt; ſi denotať hic cōis materia. i. ꝙ in materia panis inci-
pit eſſe forma corꝑis xp̄i: quo mō illa ꝯcediť: ex auro fit ciphus. h̄ eſt
in materiā auri introduciť forma ciphi. Tertio dr̄: ꝙ vera ⁊ ꝓpria
eſt ꝓpoſitio: in q̄ corpus xp̄i exprimiť in accuſatiuo cum prepoſitione
in: ⁊ panis aut vinū in noīatiuo. vt cum dr̄: panis ꝯuertitur: tranſit
aut tranſſubſtantiať in corpus xp̄i: q: ꝑ hanc expreſſius importatur
veritas cōuerſionis ſupra expreſſa. ſcꝫ ꝙ panis deſinit eſſe et ſub ei⁹
ſpēbus incipit eſſe corpus xp̄i. Quarto dr̄ ꝙ idem dicendū eſt de
ꝓpoſitionibꝫ in qbꝫ tam panis q̄ꝫ corpus xp̄i exp̄munť in accuſatiuo
ſine prepoſitione: qđ dictum eſt; dum exp̄munť in ntō: vñ idem va-
let: panē poſſibile eſt eſſe corpus xp̄i: ⁊ panis pōt eſſe corpus xp̄i: pa-
nem eē corpus xp̄i eſt poſſibile aut veꝝ: ⁊ tm̄ de illo. Et quoniam
ſub ſpēbꝫ panis ⁊ vini eſt veꝝ corpus xp̄i. anima ⁊ deitas nō ſeꝑata
ſed coniuncta ⁊ vnita. i. totus xp̄s verus deus ⁊ hō: ideo adorādus
eſt in ſacramento tot⁹ xp̄s adoratōe latria: q̄ ſoli deo debeť. Nō aūt
humanitas vt ſeꝑata; q: hūanitas nō eſt deus ſed creatura. Eſt aūt
adoratio latria: ꝯuerſio animi ad id qđ adorať tanq̄ꝫ ad ſummum ⁊
vniuerſale p̄ncipium omniū productiuū ⁊ gubernatiuum: in quem
vt in finem vltimum ⁊ ſimpl'r optimū oīa ſunt referenda. Hec autē
ꝯuerſio mentis ad xp̄m in ſacramento contentū fit per actus fidei.
ſpei. ⁊ charitatis. qua id quod in ſacramento contineť crediť deſide-
ratur ⁊ diligiť vt ſummū bonū: A quo: per quem; ⁊ in quo ſunt oīa

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

creata: gubernata: ꝛ in finem relata. Nam ad h ſtatim facta con
ſecratione oñdiť ſacramentũ pplo: tam panis: ꝙ vini in calice: vt ſic
ab oĩbꝫ circũſtantibꝫ adoreť. Et ꝙuis in actibꝫ intellectus ꝛ volũta
tis predictis pͥncipaliter conſiſtat adoratio. Hec tamen per ſigna ex
teriora deſignantur. vt inclinatõe: ꝓſtratione: capitis nudatõne: ma
nuum eleuatõe: ꝛ cõplicatõe: ꝛ hmõi. quibꝫ reuerẽtia exhibeť adorã
do. Et ꝙuis hec exteriora ſigna eque exhibeanť creatori ꝛ creatu
re. Nã flectimus genua deo: flectimus etiã creature vt pape: princi
pi: epo. Non tñ ꝑ hec exteriora ꝓſtamur eandẽ adoratõis interi
oris reuerentiã: nec idẽ mente intendimus: nõ em̃ genuflectimꝰ co
ram papa tanꝙ corã ſummo bono: ꝛ vlĩ pͥncipio celi ꝛ terre ꝛ oĩm
in his degentiũ: ſed tanꝙ eius vicario ſupremũ locũ inter rectores
hoĩm a deo ꝯſtitutos obtinente: ꝛ ſuo mõ de alijs. Et ideo vbi fieri
põt: dignũ eſt ſeruare diſtinctõem aliꝙ in ſignis exterioribꝫ verbis
ꝛ geſtis. Et qm̃ ſacerdos pplm circũſtantẽ gradu excedit ꝛ officio
dignũ eſt vt ipe prior adoret. Unde celebrans ꝓlatis verbis ꝯſecrati
onis: hũiliť ſe incliner: ac pñtem in ſacramẽto xp̃m deuotiſſime ado
ret: nõ vocali ſono: ſed corde ſurſum acto: hec vel ſimilia meditando
Adoro te precioſum redemptõis nr̃e preciũ: hoſtia pacifica que ſola
odoris tui ſuauitate ineſtimabili: prẽm celeſtẽ q in altis habitat: ad
reſpiciendũ humilia inclinaſti: ac filijs ire placabilem reddidiſti.

Eleuãdo xp̃o: hec cogitare poterit. Reſpice dñe ſancte pr̄ de ſan
ctuario tuo ꝛ de excelſo celoꝝ habitaculo: ꝛ intuere hãc ſacroſctãm
hoſtiam: quam tibi offert magnus pontifex noſter: ſanctus puer tu
us dñs Jeſus ꝓ peccatis frm̃ ſuoꝝ: ꝛ eſto placabilis ſuꝑ multitudi
ne malicie noſtre. Et ſic humiliter ꝛ deuote deponat oblatã: ponẽs
in loco ſuo palle mundiſſime corpalis. ☞ Uerum q2 non põt
eſſe euidens certitudo: neq3 celebranti neq3 pplo circũſtanti de con
uerſione panis in corpus xp̃i ꝓpter defectũ aliquem impedientem ꝛ
contingere potentẽ: vt quia forte celebrans nõ eſt ſacerdos: ſiquidẽ
nullus celebrans poteſt euidenter ſcire ſe eſſe ſacerdotem. q2 nõ põt
euidenter ſcire ſe fore baptizatum aut legittime ordinatũ: ſilr ꝓpter
defectum alicuius neceſſario requiſiti ad ꝯſecrandũ: vtputa debite
intentionis aut errorẽ cõmiſſum in forma vel materia: ꝛ multo mi
nus circũſtãtes ſcire poſſunt infallibiliter ſub hoſtia fore xp̃m. Jdo
adoratio fieri debet ſub ꝯditõe habituali tacita vel actuali expreſſa
tali ſc3 Si ſeruata ſint oĩa ad ꝯſecratõem neceſſaria. Et ſufficit con
ditio habitualis: ita ꝙ ſi noſſet cõmiſſum errorem nollet adorare.
Tali em̃ mẽtꝰ preparatiõe ſtante ſi ꝗs ſimpliciter adoret et hoc actu
nõ cogitet: idolatriã nõ cõmittit: etiã ſi ꝯſecratio facta nõ eſſet: ꝓpter
errorem aliquem cõmiſſum. Sacerdos vero grauiſſime peccaret

ſi hoſtiam nō conſecratam populo adorandam: oſtenderet ad cōem intellectum: quia quantum in eo eſt occaſionē preſtat ydolatrie offerendo populo purā creaturā: tanq̄ deū adorandā. Seq̄r tertus

ſicut in ꝯſecratione panis quantū ad cām virtutē ⁊ geſtꝰ ꝯformitatē. ſcꝫ luna. 14. vrs.

Imili modo poſtquā ce Zei. ſr.

eundem nomine (nō nūerali idēptitate.

natum eſt. Accipiens et hunc

nō figuralē ſꝫ veri ſacrificij contentīm ideo figuralibꝫ ſacrificijs clariorem qꝛ diuinas omnia ſanctificantes

preclarū calicem. in ſanctas

ſūma veneratōe colēdas ꝓpter vnionem ypoſtaticam nature diuine

ac venerabiles manus ſuas.

pr̄i oīpotenti a q̄ habet oīa: naturā. potentiā. auctoritatem ⁊c̄. conſecrando ⁊ conuertendo in ſanguinem

Itē tibi grās agēs bene ✠ dix

porrerit iam in ſacerdotes ordinatis vt ſupra.

it dedit diſcipulis ſuis dicens

in officiū ꝯſecrādi et diſpenſandi ad incorpatōem mihi ⁊ augmentum celeſtis deſiderij calice ſine pſonaꝝ acceptōe ſed nō ſine meritoꝝ diſcretione

Accipite et bibite ex eo oēs

☞ Determinata conſecratōis forma qua panis in corpus xp̄i cōuertit̄. Sequit̄ altera ps eiuſdem forme qua vinū in ſanguinē eiuſdem xp̄i tranſſubſtantiat̄. Et primo tangit̄ modus inſtitutōis huiꝰ ſacroſancte ꝯuerſiōis. Scdō ſubdit̄ forma ꝯſecratōis ibi. Hic ē em̄ calix. Tertio addit̄ cōmiſſio freq̄ntande huiꝰ ſacramētalis oblatōis cū dr̄ (Hec q̄tienſcūqꝫ) In p̄ma pte primo deſcribitur inſtitutōis tp̄s ⁊ hora. Deinde huiꝰ ꝯuerſiōis debita materia cū addit̄ (accipiens ⁊ hūc preclaꝝ calicē) Tertio ponit̄ ꝯuerſiōis modꝰ ⁊ circūſtantia cū infert. Itē tibi grās agēs. Circa p̄mū dr̄: ſili mō q̄ntū ad cām ṽtutē ⁊ opatōis ꝯformitatē: nā eadē caritate potētia: ⁊ geſtoꝝ ſilitudine: q̄ panē ꝯſecrauit ꝯſecrauit ⁊ vinū: illum ꝯuertēdo in corpꝰ ſuū

Hic in ſanguinē: poſtq̄ cenatū eſt a xp̄o et diſcipulis vtraq̄ cena agni ſcꝫ paſcalis figuralis ꝛ tipici: atq̄ participatōne agni veri prefigurati corpis xp̄i in quo notatur hora q̄ dn̄s ſanguinem ſuū ꝯſecrauit (Accipiens hunc preclaꝝ calicē) preclaꝝ.i.pre alijs clarum nō modo figuralem ꝛ nubilum vel ſignū tm̄: ſed veritatē offerendi ſanguinis continentē Calicem.i.vaſculū vinū ꝯtinens. Accipit̄ aūt calix tripl̄r. Uno mō ꝑ vaſculo potum ꝯtinente. Scđo ꝑ paſſiōis amaritudine: q2 olim damnandis vltimo ſupplicio dabatur pot9 in calice: ħ mō dixit dn̄s filijs zebedei. Poteſtis bibere calicē quē ego biburꝰ ſum.i.ſuſtinere mortem quā ego paſſurus ſum. Tertio mō accipit̄ ꝑ potu in vaſe ſeu calice ꝯtento: ſic accipitur ſtatim infra cū dn̄s dicit Hic eſt calix ꝛc̄ Primo ꝑ vaſculo hic accipit̄: ꝛ pronomen (hunc) accipitur ſm demonſtratōem imperſonalē. Non em̄ demōſtrat calicem quē ſacerdos in manu accipit. Jllum em̄ eundem non accepit xp̄s in manus ſuas tp̄e cene: ſed demonſtrat eum quem xp̄s accepit ſil̄em huic atq̄ eundem: noīs appellatōe: ꝛ liquoris eiuſdem ſpēi aut nōis ꝯtinentia. Sicut in ſimili in benedictōe aque ſacerdos dicit de ſale qđ benedicit: q̄ te per heliʒeū in aquā mitti iuſſit. Et in bn̄dictōe fontis ꝓnomen (te) accipit̄ ſm demonſtratōem ipſonalē ☞ Et per ħ innuit̄ materia ꝯſecratōis ſanguinis: qm̄ calicem vacuū non accepit ſed vino infuſum. Qđ manifeſte patet ex eo qđ ſubdidit ſm Math. Dico aūt vobis: non bibam amplius de hoc genimine vitis ꝛc̄. quo apte ſignificat̄ ꝙ in calice fuit genimen vitis qđ eſt vinum. Materia ergo ꝯſecratōis ſanguīs eſt vinū de vua vitis expreſſum. Dicit̄ vinum ꝓpter agreſtam ꝛ acetū: quoꝝ neutrum eſt vinum. Agreſta em̄ nondū habet vini ſpēm ſed eſt in via ad vini generatōem. Digeſtum em̄ ꝛ indigeſtū variant ſpēm. Jdeo ſicut ex paſta non ꝯficitur corpus: ita nec ex agreſta ſanguis xp̄i. Similiter acetū non eſt eiuſdē ſpēi cum vino: habet em̄ ꝓprietates ꝯtrarias vino. Et hoc eſt verum de aceto genito ex vino totaliter corrupto: de quo non fit reditus in vinum. Secus de vino acido quod eſt in via ad corruptōem: nondum totaliter corruptum: de illo em̄ poteſt fieri ꝯſecratio. licet fieri non debeat extra neceſſitatis caſum: qm̄ vt dicit Jnnocentius. Diligenti ſtudio vinum optimū inquirendū eſt vt fiat ſacrificium: ꝛ ſm hoc quidam dixerunt ꝙ in aceto poſſit fieri conſecratio extendentes nomen aceti ad vinū acidum: nō plene corruptum. vt recitat Alexander de ales. Jn muſto aūt q2 vere vinum eſt. poteſt fieri ꝯſecratio: licet cauendum ſit: donec defecetur: qm̄ feces cōmixte ſubſtantie vini in ſanguinem nō conuertunt̄: vnde ad reuerentiā ſacramenti pertinet accipere vinum puꝝ ꝛ defecatum.

Dicit̄ etiā de vua vitis expreſſum: vbi duo notantur. Primum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝙ vinum in vua ꝯſiſtens nō expreſſum ꝯſecrari non poteſt. Magiſ
eni̅ habet rōem ꝯmeſtibilis q̄ȝ potabilis manens in vua. Scd̄m ꝙ
vinū pomoꝝ: vel artificiale nō eſt apta materia: qꝛ non eſt vinū niſi
equoce. Ex quibꝫ manifeſtum eſt ꝙ nec in ceruiſia nec in medone
nec in lacte: aut quocūq̄ȝ alio liquore preter q̄ȝ in vino fieri pōt con/
ſecratio. In vino aūt ꝯfecto vel clareto. ſaluiato ⁊c̄. dūmodo nō mu
tatur ſpēs vini fieri pōt ꝯſecratio: tamen nō debet ꝓpter periculum:
qꝛ ſatis dubium eſt. qn̄ mutat̄ ſpēs in hmōi ꝯfectiōibꝫ: ⁊ qꝛ in ſacra/
mento puritatis purus panis ⁊ vinum puꝝ aſſumi debent. De
om̄ibꝫ aūt vini generibꝫ fieri poteſt ꝯſecratio: ſiue vinū ſit albū ſiue
rubeū: ſiue malmaſia: ſiue rinolium: ſiue vinum cōmune: dūmō ſit
de vuis vitiū expreſſum Et licet ſolū vinum ſit materia ſufficiēs
ꝯſecratōis ſanguinis chriſti: nō tn̄ offerri debet ſine admixtiōe aque
tum qꝛ chriſtus credit̄ calicē vini aqua mixtū diſcipulis tradidiſſe:
tū qꝛ ſic expreſſius ſignificatur paſſio chriſti: de cuiꝰ latere exiuit ſan
guis ⁊ aqua: tum qꝛ ſic ꝑfectiꝰ ſignificatur vnio chriſti ⁊ eccleſie: in
qua ſunt clerici ⁊ populi. Populꝰ vero ꝑ aquā ſignificatur: ſm̄ illud
Aque multe: ppl'i multi. Debet aūt aqua modica admiſceri: ⁊ ſatis
tempeſtiue: vt ante ꝯſecratōem conuertat̄ in vinum: ⁊ ita vinum fa
cta ꝯuertat̄ in ſanguinē: q̄m ſi aqua mixta vino mā̄eret in ſua ſpecie
nō ꝯuerteret̄ in ſanguinē xp̄i. Unde ſi aqua vino admixta nō cōuer/
teret̄ in vinum per naturalē actōem vini ante ꝯſecratōnem: ſed poſt
ꝯſecratōem ſub ſpēbꝫ vini de nouo in materia aque genitis: non eſt
ſanguis xp̄i. Nam ſanguis xp̄i ſub nullis ſpēbꝫ incipit eſſe: nec mā̄et
niſi illius vini ſuper quod ꝓlata eſt forma ꝯſecratōis: vnde ⁊ ſi poſt
conſecrationem vinum purum admiſceretur ſpēbus vini in calice
non tranſit vinum illud de nouo addditum in ſanguinem chriſti.

Nihil eni̅ poteſt conuerti in ſanguinē niſi virtute diuina: q̄ opat̄
ꝑ verba ꝯſecrationis tanq̄ȝ per inſtrumentum non neceſſarium ſed
voluntarium: ſed verbis nō fit cōuerſio niſi illius qđ eſt tempore ꝓ/
lationis eoꝝ: quare nihil poſt verboꝝ prolationem admixtum con/
uertitur in ſanguinem. Conuerſio eni̅ eſt inſtantanea que fit tota ſi
mul: in primo non eſſe verboꝝ ꝯſecrationis. ⁊ poſt illud nulla fit cō
uerſio. Non ergo ſimile eſt hic ⁊ de aqua bn̄dicta: cui cū admiſcetur
aqua nō benedicta totum cenſetur benedictū. Sub illis eni̅ acciden
tibꝫ tm̄ manet corpus xp̄i. ⁊ ſanguis quoꝝ ſubiectū (in quo fuerūt.
vel eſſent ſi conuerſio facta nō fuiſſet) ꝯuerſum eſt in corpꝰ vel ſan/
guinem xp̄i. Un̄ ſub ſpēbꝫ de nouo ꝓductis per actōez ſpēꝝ vini vel
aeris circūſtātis vel virtutē diuinā ſupplentē actōnem vini cōuerſi
vel alterius cauſe naturalis in eadem materia ſi nō fuiſſet conuerſa
manet corpus xp̄i. Non aūt ſub alijs ſpeciebus de nouo in materia

non ꝯuerſa ꝓductis. Et ideo ſi frigiditas vini ꝯuerſi corrūperetur ⁊ generaretur caliditas per ſe ſtans: ſub illa caliditate manet ſanguis xp̄i: nō aūt ſub illa que generatur in materia admixta. Et de hoc ⁊ omnibus predictis de materia ꝯſecratōis ſanguinis. vide lati⁹ in Lectiōe 35. Ubi inuenies cauſas inſtitutōis eucariſtie: ſub his ſpēbꝫ panis ⁊ vini: que breuitatis gratia reſcinduntur: ⁊ Lec. 52. Sequitur in textu In ſanctas ⁊ venerabiles manus ſuas ⁊c̄. que exponantur vt ſupra.

id eſt ille liquor exiſtēs ſub ſpēbꝫ vini. prolatis perfecte verbis conſecrationis — potus veri ⁊ naturalis

b **Hic eſt enī calix ſanguinis** — Lect. 52.

ſcꝫ ꝯfirmatiu⁹ p⁹ vet⁹ per ip̄m terminatum — in finem duraturi ſine alteri⁹ ſucceſſiōe — ordinatōis

mei. noui et eterni teſtamen/

ſecretum — ſanguis — diſci/

ti. miſteriū fidei. qui pro vo/

pulis — in fide formata permanentibus — efficaciter

bis et pro multis effundetur

in ſatiſfactionem.

in remiſſionem peccatorum.

☞ Poſt modū inſtitutōis ſacramēti ſanguinis xp̄i. ſequitur forma ꝯſecratōis: que p̄mo ponitur: ſcd̄o notatur effect⁹ q̄ ꝯſecratōem ꝯſequitur. Forma indubitata hec eſt. Hic eſt calix ſanguinis mei. Effectus notantur tres. Primus q: teſtatur nobis hereditatē. Secundus q: declarat in miſterio fidem. Tertius q: preſtat petōꝝ remiſſionem. Primū tangitur ibi. noui ⁊ eterni teſtamenti: q: ritu ⁊ effectu nouum eſt. Eterni: q: nō recipit alterius teſtamēti ſuccedētis ſuper ordinatōem. Non enī ſm ritum ve. te. in olocauſtis thaurorum arietū ⁊ agnoꝝ pinguiū: ſed ſm ordinē melchiſedech q̄ panē ⁊ vinū obtulit inſtitutū eſt. Nouo tm̄ effectu veri ſacrificij: per ſacrificia illa p̄ora ſignificati: ⁊ oīa illa vetera euacuantis: eiſqꝫ finē imponentis: ⁊ donec ſeculū finiet ꝑmanētis. Un̄ apoſto. Hebre. x. Una oblatione ꝯſūmauit in eternū ſanctificatos. Teſtamenti: q: morte xp̄i ꝯfirmati. Miſteriū fidei q: ſecretū fuit qualiter morte vitā eternā: ⁊ effuſiōe ſanguis ꝑficeret ſctitatē. Qui ꝓ vob: diſcipulis meis: ep̄is ⁊ ſacerdotibꝫ q̄ ⁊ ip̄i indigent tanqꝫ circūdati infirmitate: ⁊ ꝓ multis

ſcʒ predeſtiatꝭ efficacitꝰ ꝓ oīb9 aūt ſufficienꝰ (effundetꝰ) in remiſſiōeʒ
pctōꝝ: taq̄ʒ nr̄e redēptōis preciū. Dilexit eīn nos ⁊ lauit a pctis nr̄is
in ſanguine ſuo Apoca. i. et ad Heb. v. Dis pōtifex ex hōib9 aſſump
tus: ꝓ hōib9 ꝯſtituitꝰ in his q̄ ſunt ad deū vt offerat dona ⁊ ſacrificia
ꝓ pctis q̄ ꝯdolere poſſit his q̄ ignorāt ⁊ errāt: qm̄ ⁊ ipē circūdatꝰ eſt
infirmitate: ⁊ ſeq̄tꝰ ad ꝓpoſitū: Propterea dʒ queādmodū ꝓ pplo ita
⁊ ꝓ ſe ipſo offerre ꝓ pctis ☞ Redeūdo ad expōem v̄boꝝ dicen-
dū q̄ ꝓnomē (h) demōſtrat ſanguinē xp̄i: in quē ꝯuertendū ē vinū:
q̄ in fine v̄boꝝ ſub ſpēb9 vini manet. vn̄ (h) valet tātū. i. id qđ mā̄et
ſub ſpēb9 vini facta ꝯſecratōe (ē calix ⁊c.) vn̄ (h) demōſtrat ſilꝰ ad in
tellectū ⁊ ſenſum nō idē: ſed diuerſa. Ad intellectū ſanguinē xp̄i. ad
ſenſum ſpēs vini (Eſt) qđ ſeq̄tꝰ: importat tp̄s pn̄s coexiſtēs ꝓlatōi
v̄boꝝ pfecte: includēs ipam ꝓlatōem. Nō aūt eſt pfecta niſi in pīno
inſtāti nō eſſe verboꝝ ⁊ in eodē ibi eſt ſanguis xp̄i. ☞ Calix hic
capitꝰ tranſſumptiue: ꝯtinēs ꝓ ꝯtento. i. ꝓ potu in calice ꝯtento: Vn̄
valet tm̄. Hic ē calix. i. potus in calice. Et per hoc quod ſequitꝰ: ſan-
guis mei ſpecificatur potus: vt ſtet pro potu nō quolibet: ſed illo q̄
eſt ſanguis chriſti naturalis ⁊ verus. Unde illa ꝯſtructio: calix ſan-
guinis mei. accipienda eſt intranſitiue: vt ſit ſenſus: hic eſt calix. i. po
tus qui eſt ſanguis meus: ſicut in ſimili dicitꝰ creatura ſalis id eſt
creatura que eſt ſal. ☞ Sed quid ſi ſacerdos illa verba profer
ret in ꝓpria ſignificatione ex ignorantia. Utrum tunc conſecraret: et
videtur q̄ non quia deficit debita intentio: que ſemp cōformis eſſe
debet ſenſui verboꝝ: ſm̄ quem inſtituta ſunt: vt ſunt ſigna efficacia
ſacramentalis effectus. Rn̄detur q̄ ſacerdos no intelligens verum
verborum ſenſum: ⁊ proferens in ſenſu ꝓprio nō metaphorico: non
tamen per hoc inducere volens hereſim: ſed ex ignorantia vel debi-
te intentōis negligentia: vere ꝯſecrat: licet a pctō minime excuſetur
Quippe miniſter q̄ intēdit ꝯſecrare dʒ diligēti9 q̄ pōt ſe recolligere:
⁊ ad ſe redire: ac cū magna attētōe v̄ba ſubalia tāti ſacramēti ꝓferre
Etiā dʒ intelligere q̄ neceſſaria ſunt vt officiū rite ⁊ digne perficiat.
Tn̄ ſi v̄ba nō intelligit: aut ſenſum in q̄ ſunt ꝯſecratiua nō attendit
ſʒ in ſenſu ꝓprio ꝓfert. Dū tn̄ v̄ba integra pfert intentōne ꝯſecrandi.
vere ꝯſecrat: etiā ſi v̄ba penit9 nō intelligeret. Nec intētio neceſſaria
ad ꝯſecrādū eſt intētio ꝯformis ſenſui v̄boꝝ: ſed eſt intētio q̄ inten-
dit ꝑ hec v̄ba cōſecrare: ⁊ h pōt intēdere licet v̄ba non intelligat: vel
actu ad coꝝ ſenſum ex diſtractione non attendat. Nam ſm̄ multos
verba illa accipiuntur materialiter vt dictum eſt: ⁊ tunc vt ſic nō ha
berent aliquē ſenſum: veꝝ vel falſum: ſed tm̄ ſeipſa v̄ba repſentarēt.
☞ Seq̄tꝰ (noui ⁊ eťni teſtamēti: q2 mors chriſti q̄ in h ſacrificio re Lec. 53.
nouatꝰ: ⁊ ꝑ ſanguinē calicꝭ aptiſſime ſcatꝰ. fuit ꝯfirmatio legꝭ chriſti

ac gfe. per quã nobis noua ꝓmiſſa eternoꝝ bonoꝝ xp̄s dedit: ⁊ per quã legẽ moyſi tͣgalis ꝓ mittentẽ terminauit: eamq; vltimã ⁊ in finẽ duratura ꝯſtituit Miſterium fidei: q2 mortis xp̄i in ſanguinis ef/fuſiõe cõſumate repſentatiuꝰ: q̄ mors fuit ſacratiſſimũ ſecretu ſub fi guris ve. te. latens precognitũ a patribꝫ. tanq̄ miſterium genera is redẽptionis totius humani generis ❧ Qui ꝑ vob̄ ⁊ multꝭ ⁊c̄. exponatᷣ vt ſupra. Sed hic dubitatᷣ quõ hec oꝛõ ꝓlata: eſt vera

Lec. 53. non ꝓpter pronomen hic ⁊ verbũ eſt. De his eñ d̄r ſicut ſupra in cõ/ſecratione panis: ſed ꝓpter verbũ (effundetᷣ) quod eſt futuri tp̄is. ⁊ certum eſt ꝙ in futuro nõ effundetᷣ: q2 mors vltra xp̄o nõ dn̄abitur Ad qđ dicendũ ꝙ ſi verba accipiuntur materialiter: dubiũ non ha/

Rema. 6. bet locum: cum vt ſic nec vera ſunt nec falſa: cum ſe ip̄a tm̄ verba ſig nificent. Si vero ſignificatiue accipiuntur. Dicendũ ꝙ verbũ effũ/detur: referendũ eſt ad tp̄s qđ in hora inſtitutõis fuit futuꝝ: ⁊ non ad illud qđ nunc poſt horam ꝯſecratõnis eſt futuꝝ: ita ꝙ tm̄ valeat (effundetᷣ) .i. effundendũ erat: nunc aũt effuſum eſt: ⁊ ſic eſt oꝛõ ve/ra. Et ille ſenſus ſatis colligitur ex circũſtantibꝫ conſtructibilibus. quibꝫ ſatis ſignificabatᷣ ꝙ verba hec ꝓferuntur a ſacerdote: tanq̄ ꝓ/lata a xp̄o. ⁊ ideo ad idem tempus referenda ſunt ad que chriſtus ꝓ/ferens retulit. Secus tamen de verbo (eſt) illud importat tẽpus includens tempus ꝓlatõis: q2 non profertᷣ ſolũ vt a chriſto ꝓlatum ſed ꝓfertur in perſona chriſti: vt ab ipſo inſtitutum: tanq̄ ꝑtinens ad formã ꝯſecrationis ⁊ ideo importat tempus ꝯſecratõis. Qđ ve/ro ſequitur qui effundetur ⁊c̄. ſolum ꝓferuntur vt dicta a chriſto: ⁊ ideo effundetᷣ importat tempus qđ tunc erat futuꝝ. Sed queri/põt que verba preciſe integrant formã conſecratõis ſanguinis: in q̄/bus preciſe conſiſtit forma. Reſpondetᷣ ꝙ verba precedentia (Hic eſt calix) ſilr̄ ⁊ ſequentia (peccatoꝝ) nõ ſunt de eſſentia forme. Nã precedentia pertinent ad vſum ſacramenti eucariſtie: ⁊ ſequentia ad collatõem poteſtatis ꝯſecrandi. Siliter ⁊ illa verba: qui effundetur ꝓ vobis ⁊c̄. non ſunt de ſubſtantia conſecratõie: q2 ꝯſtituunt aliã ca tegoricã ꝓpoſitõez. Nã (q̄) ibi nõ tenetᷣ reſtrictiue ſ3 relatiue: alioq̄n oratio eſſet falſa. Quia tunc effundetur. importaret futuꝝ tẽpus re ſpectu tp̄is importati per copulã principalẽ: ſc3 eſt: ſicut cũ dico Jo hannes eſt venturus: venturus ĩportat tempus futuꝝ reſpectu tẽ/poris importati per copulã (eſt) ⁊ ita effundetur nõ erit ps oꝛõnis q̄ ſignificatᷣ p̄ſentia ſanguĩs xp̄i. Itẽ vt dictũ eſt iſta ꝓferuntᷣ vt pro/lata a chriſto. Priora ꝟo in perſona chriſti: ⁊ ſic non pertinentᷣ ad cõ ſecrationem: q2 ſm Ambro. in verbis chriſti id eſt prolatis in perſo/na chriſti fit conſecratio. Sed de illis verbis: noui ⁊ eterni teſta/menti: an hec ſint de eſſentia forme: ſatis dubiũ eſt. Nã ſctũs Tho.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicit: ꝙ ſic: ꝓ eo ꝙ ſunt partes illius oꝛonis (Hic eſt calix ſanguis
mei.) Nam ſunt determinatōes huius qđ dr̄: ſanguinis mei: Alex
ander. Albertus. ſctūs Bonauentura dicunt: ꝙ nō ſunt de eſſentia
ꝯſecratōis: qꝛ ſolū illa verba qbꝫ fit tranſſubſtātiatio: ſunt de forma.
Hec aūt ſunt q̄ preſto ſ̄cant ſanguinē xp̄i non eſſe ex cōuerſione vini
in ip̄m. Hoc aūt ſ̄catur ꝑ hec q̄n qꝫ verba. hic eſt calix ſanguis mei.
Unde illa q̄nqꝫ ſunt tota perfecta: ⁊ ſufficiens forma. Que autem ſe
quūtur ſunt declaratiua quarundā ꝯditionū quibꝫ excellentia huiꝰ
ſacramenti manifeſtat̄; ⁊ effectus ſanguinis in hoc ſacramento con
tenti: ⁊ in cruce effuſi: ⁊ nihil ſ̄cant ad tranſſubſtantiatōem pertinēs
Sola ergo predicta verba perficiunt formā ꝯſecratōis vini. Sicut
ſola hec quattuor: hoc eſt corpus meum: perficiunt formā ꝯſecratio
nis panis. Scotus vertit in dubiū: an ſint de integritate vel non.
Et ideo periculoſum foret ea dimittere. Tn̄ ſcđa opinio videt̄ ꝓba
bilior: nec ꝓbat intentū p̄ma opinio: ꝑ hoc ꝙ illa v̄ba noui ⁊ et̄ni ⁊c.
pertinent ad illā orōem: hic eſt calix ⁊c. tanq̄ꝫ partes eius: qꝛ illo nō
obſtante illa q̄nqꝫ verba: hic eſt calix ſanguis mei: ſunt ſine illis ꝑfe
cta orō: ſufficienter ⁊ plene ſ̄cantia ꝯuerſionē vini in ſanguinē xp̄i.
☞ Sed querit̄. Utrū ille due forme cōſecratiōis panis ⁊ vini ſe Lec. 53
expectent quantū ad coꝝ effectum. Uel vtꝝ q̄libet ſine alia effectū ꝓ
prium ſortiat̄: ita ꝙ ſtatim ꝓlatis verbis ꝯſecratōis panis: fiat con-
uerſio eius in corpus xp̄i: priuſq̄ꝫ ꝓferantur verba ꝯſecratōis calicis
Fuerunt hic quidā antiq̄ doctores tenētes ꝙ ſimul fit ꝯuerſio pa
nis in corpus ⁊ vini in ſanguinē: ⁊ vna non ſine alia: ⁊ hec fit ꝓlatis
verbis ꝯſecratōis calicis. Et hoc dixerunt ne cogerent̄ dicere ꝙ ibi
eſſet corpus ſine ſanguine: ſi ad ꝓlatōnem p̄me forme fieret ꝯuerſio
panis in corpus: nondū vino in ſanguinē ꝯuerſo Item ad ſaluandū
vnitatē ſacramenti eucariſtie: nō eñ videbant quō eſſet vnū ſacramē
tum: ſi fieret bina ꝯuerſio. ☞ Sed reſpondendū eſt ſine dubita
tione: ꝙ hee due forme mutuo ſe nō expectant: ſed q̄libet ꝓlata rite.
ſtatim in p̄mo inſtanti non eſſe ꝓlatōis: habet effectū ſuum: ita ꝙ in
primo nō eſſe verboꝝ: hoc eſt corpꝰ meū. fit ibi ꝯuerſio panis in cor
pus xp̄i: nō expectata alia forma ꝯſecratōis ſanguis: etiā ſi nulla ver
ba ſequerentur: vtputa ſi ſacerdos deficeret anteq̄ꝫ verba ꝯſecratio
nis calicis ꝓferret. Alioquin xp̄s dicens apoſtolis: Accipite ⁊ mādu
cate ⁊c. hoc eſt corpus meum. falſum dixiſſet: cum nondum fuiſſet
ibi corpus ſuū. Similiter patet hoc ex ritu eccleſie: que ſtatim poſt
primam formā: oſtendit ſacramentū populo adorandum: in quo ſi
ſub illis ſpeciebꝫ non eſſet xp̄s: faceret ppl'm idolatrare. Similiter ſi
omiſſa ꝯſecratione panis: ſcđa forma ſuper calicē ꝓferret̄ a ſacerdo-
te intentione ꝯſecrandi: fieret ꝯuerſio vini in ſanguinē: eadem rōne.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

qua prius per ſolam primā formā panis conuerſus eſt in corpꝰ xpī
Nam in qualibet ꝓlatōe facta a ſacerdote ſupꝛ debita materia inten-
tione ꝯſecrādi: ſunt oīa que requirunť ad veritatē ſacramēti. Nihil
eñ aliud requiriť niſi miniſter ydoneus q̇ eſt ſacerdos: materia de-
bita ⁊ forma: ac intentio ꝯſecrādi: ergo q̄cūq; duaꝝ formaꝝ prolata
ſupꝛ ſuā materia eſt vere ſacramentū. Nec ſequiť qꝺ illi inferunt ſcʒ
qꝛ ibi eſſet corpus ſine ſanguine: aut ſanguis ſeꝑatus a corꝑe: qm̄ vt
dictū eſt idem ꝑeciſe eſt ſub vtriſq; ſpeciebus: licet nō omnino eodē
modo ⁊ ordine: qm̄ ad ꝓlatōem prime forme ſuper panē eſt ibi ſolū
corpus xpī ex vi conuerſionis: ⁊ quia corpus eſt tale quale eſt extra
ſacramentum in naturali ſua ꝯſiſtentia in qua habet ſanguinē ani-
mam deitatē vnitā: ideo ⁊ corpus in ſacramento ꝯcomitať: ſanguis
anima: deitas: vt ipoſtatice vnita. Sic ꝓlata ſecunda forma ſupꝛ cali
cem: ibi vinum ꝯuertiť in ſanguinē non quidē ſeꝑatum: ſʒ talē qua-
lis eſt extra ſacramentū. Hoc eſt in ſanguinē in venis corꝑis xpī in
cluſum: ⁊ per ꝯſequens ſunt ibi vene corꝑis nō mortui ſed viui. Ui
uit aūt per animam: ⁊ ita comitatur ⁊ anima. Hec aūt anima ⁊ cor-
pus non ſunt ſeꝑata a deitate. eſt ergo ibi deitas non tantū generali
modo quō eſt vbiq;: ſed modo ſpēali vt perſonaliter corꝑi et anime
vnita. Et hoc latiꝰ ꝓſequitur Lec. 53. ☞ Ex illo patet ꝙ ſi ali-
quid de corpore xpī aut ſanguine relictum fuiſſet in terra: nec totū
reaſſumptum in reſurrectione: ſicut quidam opinātur de preputio
⁊ de guttulis ſanguinis quibus tincta erat colūna: in illud qꝺ nunc
eſt extra corpus xpī in celo non ꝯuerteret neq; panis: neq; vinum:
nec etiam ibi eſſet per ꝯcomitantiam: quia per ꝯcomitantiā nō ſunt
ibi niſi ea que ſunt in corꝑe xpī in celo. Sed adhuc d. quō eſt ibi
deitas vt ipoſtatice vnita ad ꝯſecrationem calicis: cum tamen dei-
tas nunq̄ fuerit ſic vnita ſanguini: eo ꝙ ſanguis non viuit: nec eſt
pars corporis: neq; anima inheret ſanguini: licet ſanguis requirať
tanq̄ quedam diſpoſitio neceſſaria ac ꝑuia: vt anima inhereat cor-
pori: ſicut et aliȷ̄ humores: puta colera. flegma. melancolia.
☞ Dicitur breuiter ꝙ ſiue ſanguis ſit animatus ſiue non: deitas
eſt ibi per ꝯcomitantiam non vt vnita ſanguini: ſed vt vnita corpo-
ri ⁊ anime que ſunt ibi per ꝯcomitantiam ꝓpinquam: deitas vero ꝑ
concomitantiam remotam: quia mediante corpore ⁊ anima quibꝰ
vnitur: que ibi ſunt non per conuerſionem: ſed per concomitantiam
vt dictum eſt. Sed de ſecundo motiuo ſcʒ quomodo ſalueť vni-
tas ſacramenti: ſi ibi eſt bina conſecratio. Reſpondetur ꝙ ſacramē-
tum corporis et ſanguinis non ſunt q̄d vnum ſimpliciter: neq; vni-
tate indiuiſibilitatis: quia ſunt a ſe inuicem ſeparabilia: vt manife-
ſtum eſt. etiam non ſunt aliquid vnū numero: quia ſunt multa acci-

dentia ſiue ſpecies: quarum alique inheſerunt pani ⁊ alie vino: que inter ſe ⁊ abinuicem diſtinguuntur numero: immo quedam ſpecie. Nec ſunt vnum compoſitione: quia nihil vnū ex illis ſpeciebus cō-ponitur. Neqꝫ loco: quia non ſunt ſimul ſed ſeꝑata. Sunt etiam diuerſa ſigna: ⁊ diuerſa per ſe ⁊ primo ſignata ⁊ contenta. Unde gloſa in c. Compꝑimꝰ: de ꝯſecra. diſtin. 2. dicit. Reuera em̄ ibi ſunt plura ſacramenta. Nam accidentia panis ſunt tm̄ ſacramentum corporis xp̄i: ⁊ accidentia vini ſunt tm̄ ſacramentum ſanguinis. Dicuntur tamen vnum ſacramentum vnitate integritatis: ⁊ ordinis. Integritatis quia integratur ex pluribus ſpeciebus idem continẽtibꝫ quia ſub vtriſqꝫ ſpeciebus panis ⁊ vini ꝯtinetur totus xp̄s: nō quidem per ſe ⁊ primo: ſiue ex vi ꝯuerſionis: ſed partim ex vi ꝯuerſiōis ⁊ partim ex ꝯcomitantia reali: vt ſupra declaratum eſt. Ordinis ad finem: quia ordinantur ad eundem finem ſpūalem ſignificandū et efficiendum: ſcꝫ perfectam refectionem anime: eiuſqꝫ incorꝑatōnem corpori xp̄i miſtico. Perfecta em̄ refectio anime ſignificat̄ per perfectam refectionem corporalem: que non tantū cibo nec tantum potu ſed ex vtriſqꝫ coniunctis perficitur. Et ſm̄ hoc dicit Gloſa allegata. Siue quis ſpecies panis ſiue vini ſumat: vtrūqꝫ ſumit: corpus ſcꝫ ⁊ ſanguinem. Et dicuntur hec duo ſacramenta: et vnū: vnū ꝓpter vnum contentum. Et dicuntur diuerſa propter diuerſa accidentia ⁊ diuerſa primo ſignificata. Et propter hoc etiā ſacerdos celebrās vnum ſine alio conficere non debet. ſi graue ſacrilegium vitare maluerit vt dicitur in eodem capitulo, Compꝑimus.

que feci con-
ſecrando. pa-
nem ⁊ vinū
in corpus et
ſanguinē
meum

HEc quotienſcunqꝫ feceri

vos mei di-
ſcipuli: ⁊ ve-
ſtri in offi-
cio legitti-
mi ſucceſ-
ſores pre-
ſpyteri.

ſacrificij
in cruce
offerendi

repreſen-
tationem

conſecran-
do et ſu-
mendo.

tis. in mei memoriā facietis

Expoſitio

t Radita forma ↄſecrationis: additur efficacia ſignificatõis ↄſecrati ſanguinis. Et hec clauſula reſpicit vtrãq; ↄſecrationem tam panis q̃ʒ calicis: vt ſit ſenſus (quotienſcũq; hec) que feci. i. ↄſecratõem panis ⁊ calicis feceritis: facite in memoriam meam. i. mei ſacrificij quod facturus ſum in cruce: in qua mortem ſuſcipiam in corpore: ⁊ ſanguinem fundam in precium redemptõis humane. Hec em̃ vna cauſa eſt inſtitutõis huius ſacramenti: vt in eccleſia militãte eſſet perpetuũ memoriale paſſionis dñice Vñ vnũ ſacrificiũ eſt qđ offerim⁹ nos: ⁊ qđ obtulit xp̃s: ipe ſcʒ xp̃s vtrobiq;. q̃uis non eodem mõ oblatus. Obtulit em̃ ſeipm̃ in mortem ⁊c.

Offertur idem xp̃s a nobis non in mortem: ſed in mortis memoriam. Unde noſtra oblatio non eſt reiteratio ſue oblatõis in penam ſed repreſentatio ad ꝓuocandũ dei miſcđiam. Et ideo ad diſtinctam dñice paſſionis repreſentatõem: in qua ſanguis a corꝑe fuerat ſeparatus: ↄſecrat᷑ ſanguis ſeꝑatim in calice: ⁊ corpus in panis ſpecie. Similiter ⁊ in ſumendo: paſſionis memoriã agimus: ſm illud apoſtoli. Quotienſcũq; em̃ manducabitis panẽ hunc ⁊ calicẽ bibetis: mortem dñi annũciabitis donec veniat. Hec aũt ṽba ꝓlata ſunt a xp̃o dumtaxat ad apoſtolos: ⁊ in ip̃is ad eorum legitimos ſucceſſores: ⁊ hec dicens (facite) id eſt conficite: eos in ſacerdotes ordinaſſe creditur: eiſq; poteſtatem ↄſecrandi contuliſſe. vt dicit Hieronimus de illuſtribus viris.

Sequitur textus.

qꝛ precepiſti nobis hoc facere in tui mẽoriã

intellectu fide ⁊ caritat᷒ deſiderio ⁊ feruore

ſancte et clementiſſime pr̄

v Nde et memores domi/

Lec. 45

ſacerdotes qui ad hoc ordis noſtri miniſterium accepimus.

tota cõmunitas chriſtiana fide et ſacramentis purificata et ſanctis legibus imbuta.

ne nos ſerui tui ſed et plebs

cuius corpus ⁊ ſanguinem confecim⁹. Aliqui libri romani nõ habent eiuſdem

tua ſancta eiuſdem chriſti

naturalis et ↄſubſtãtialis

v̾lis oĩm ꝑ creationẽ ⁊ gubernatõem

ſpecialiter per redẽptionem.

filii tui domini dei noſtri

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ercellenter beatificantis tanq̄ʒ cauſa meritoria noſtre felicitat⁹ et ſalutis   etiam

tam beate paſſionis. necnon

ad quos deſcendit in triduo mortis: educens patres: in tene/bris ⁊ vmbra mortis ſedentes ⁊ in nobis ſpem reſurrectio̅is confirmans.

et ab inferis reſurrectionis

virtute ꝓpria, tā diuina q̄ʒ hūana   Anima ⁊ corpore glorioſa

ſed et in celos glorioſe aſcen/

tibi p̄ri cui ſoli debetur ſacrificium   o̅mipotentie tue pre alijs clare

ſionis offerimus preclare

ſtabili et eterne   ſpiritualibus ⁊ tempalibus no/

maieſtati tue. de tuis donis

bis a te collatis   ſcʒ eucariſtiam   q̄ntū ad deitatē: que eſt lux puriſ/ma et inacceſſibil⁹ nos illuminans

ac datis Hoſtiam pu✠ram

eucariſtiā   q̄ntū ad aīam oī grāꝝ plenitudine refertā: nos ſanctificantē: q̄ de plenitudine eius oēs accepim⁹ grām ꝓ grā   eucariſtiam

Hoſtiam ſan✠ctam Hoſtiā

q̄ntū ad corp⁹ ſine macula originalis peti ꝯceptū: ꝓ nr̄a purgatōe ꝑcuſſū vulneratū in cruce tenſum ⁊ liuidū   verum de celo deſcendentē vitam eternā ſumentibus: tribuentem

✠ imaculatā Panē ſanctum

felicitatis   in quo eſt ſanguis xp̄i inebrians ſobria iocunditate ⁊ leticia ſempiterna

✠ vite eterne. et calicem ✠

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſemper manſure.

ſalutis perpetue.

Lec. 54. Ec eſt quinta ps pncipalis canonis. In q̄ poſt ↄſecratōem b panis ꝛ vini: ꝛ coꝝ ↄuerſionē in ſubam corpis xpi ꝛ ſanguinis eius factā p verba formalia ꝛ ſubalia. fit oblatio ac ſalutis petitio veri ſacrificij in crucis ara pfecti rememoratiua. Et diuiditur in tres ptes. In prima fit oblatio rememoratiua ↄſecratoꝝ. In ſcda petit acceptatio oblatoꝝ ibi. (Supra que ꝓpitio) In tertia poſtulat diuine gr̄e ꝛ bn̄dictōis largitio cordib participantium pplo ꝝ ibi (Supplices te rogamus) ☞ Circa primū dt (vn̄ ꝛ memores ꝛc.) ꝛ qꝛ text ſatis clarus eſt: ſufficiat expoſitio ꝛ Gloſa interliniaris additis paucis: rōnes geſtuū declarantib. Unde ſacerdos hec dicens: extendit manus ſuas ꝛ brachia p modū crucis: vt ſic xp̄i paſſionē quā verbis rememorat: etiā corpis geſtu ſignificet: vt ſic circūſtans ppl's q̄ verba ſacerdotis vel nō audit vel non intelligit: ad dn̄ice paſſiōis memoriā figura ſui corpis excitet. Ad qd etiā ſeruiūt cruces qnq3 q̄s facit ſup ſpēs ſacri: tres ↄiunctim ſuper vtraſq3 calicis ꝛ panis: ꝛ duas diſtincte ſuper panis ſpēs ꝛ calic ꝓpt corrn̄dentiā ad verba: quoꝝ quedā ſpēal'r panis ſacrm: quedā calicꝫ repreſentant: quedā ↄiunctim ſeu eque vtrūq3. vt ſatis ptꝫ verba aduertenti. Et ſicut ſupra dictū eſt ꝙ cruces an̄ ↄſecratōem facte ſignificāt ea q̄ preceſſerūt crucifixionē xp̄i. Ille vero q̄ ſequūtur ↄſecrationem: ſignificant ea q̄ xp̄s in cruce ꝛ poſt crucē paſſus eſt ꝛ egit. Un̄ his qnq3 crucib ſignificant qnq3 vulnera: manuū: pedum. ꝛ lateris in cruce acceptoꝝ: q̄ ſunt foramīa petre viuent: in qb reſidet imaculata colūba: ſctā eccl'ia xp̄i ſpōſa: in eis nidificās fructuoſe. Sed ꝛ q̄libet deuota aīa in hoꝝ meditatōe ꝟſata: tute i eis requieſcit: accēdit illuſtrat. de q̄ Augu. in manuali. c. 22. Tuta ꝛ firma requies eſt infirmis ꝛ pctōrib in vulnerib ſaluatoris. Nā vulnera ieſu xp̄i plena ſunt miſcdia: plena pietate: plena dulcedine ꝛ caritate. Per foramina corpis: patēt mihi archana cordis: p magnū pietat ſacrm: patent mihi viſcera miſcdie dei nr̄i in qb viſitauit nos oriēs ex alto: ꝛ ſeqt ca. 23. In oīb aduerſitatib nō inueni tā efficax remediū q̄3 vulnera xp̄i: In illis dormio ſecur: requieſco intrepid xp̄s mortu eſt ꝓ nob nihil tā ad mortē qd morte xp̄i nō ſanet. Hec Aug. Sicut aūt ſacerdos manuū extēſiōe paſſionē xp̄i crucifixi figurabat in ꝟbo btē paſſionis: ita man ad ſe reducēs paꝝ erigit in ꝟbis: ſed ꝛ ab inferis reſurrectōis: q̄ ſcat ꝙ xp̄s leo inuict ab infer reſurrexit. Deinde dicens: ꝛ in celos glorioſe aſcenſiōis: man alti erigit vſq3 ad humeros. In ſignū ꝙ xp̄s eleuatis manib ferebat in celū. His verb et

Cātico. 2.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

geſtis offert ſacerdos deo patri: hoſtiā purā: ſanctā: imaculatā: ſi ſe
formaliter: ſcʒ eucariſtiā: q̄ eſt xp̄s dn̄s nr̄: ſm vtrāqʒ naturā puriſſi
mus: ſanctiſſim⁹: ⁊ imaculat⁹: ſm diuinā per ꝓpriā eſſentiā: ſm hu-
manā p gr̄e plenitudinē aīe concreatā: ⁊ corporis mundiciā a puriſſi-
ma virgine ꝯceptā. Etiā q̄d ad nos effectiue: qꝛ nos purificat: ſanctifi
cat: ⁊ ab om̄i macula mundat. Et ꝙ in ſequenti nōiat̄ panis ⁊ calix:
ſm iſtā metaphorā d̄r: q̄ res mutata priſtinū in nomen ſeruat. Sic
ſymon leproſus nominat̄: etiā poſtq̄ȝ fuerat mundatus a dn̄o. Etiā
q̄ res ſm exteriorē apparentiā nomē ſortit̄: ſic corpus xp̄i ſub ſpecie
panis: panis nōiat̄: ⁊ ſanguis ſub ſpecie vini latens: vinū d̄r. Hinc
tn̄ ꝑpendant fideles ſacerdotes: cū quanta puritate ꝯſcie: ac mentis Lec. 48
preꝑatōe: cordiſqʒ deuotōe: accedere debent hanc hoſtiā puram: ſan
ctam. imaculatā: panem vite: ⁊ calicē ſalutis perpetue oblaturi: ne ſi
pctō obnoxij offerant: ſit eoꝝ oblatio quaſi eius qui victimat filium
in conſpectu patris: ne ſi accedant ſeipſos non probantes. magis fi-
lium dei rurſum crucifigant: q̄ȝ ipſum offerant in ſacrificium bene
placens deo patri: in reconciliationem peccatorum.

dona ⁊ data tibi oblata corp⁹ ſcilicet et ſanguinem chriſti filij tui.

placabili ad remiſſionē peccatorum facili

Supra que propitio ac

benigno et hilari

facie id eſt cognitione oblationem noſtram approbante

attendere approbando ⁊ acceptando

tu pater clementiſſime

ſereno vultu reſpicere dig

grata acceptare ex parte noſtrum offerentium.

neris et accepta habere ſi-

ex deuotione et fide offerentium.

cuti accepta habere dignatus

tu p̄r clemē/tiſſime de p̄mogenitis ⁊ adipibus gre/gis mūdi et puri a mali/cia qui recte obtulit ⁊ recte diuiſit. nō ſe ſibi fuando: ſed ſe primum: ⁊ deinde munera ſua deo offerē/do: quod cayn non fecit: ⁊ ideo a dn̄o reſpectus non fuit

es munera pueri tui iuſti a/

quo vnigenitum ſuum offerre paratus fuit yſaac ſcȝ patris patrum

bel et ſacrificium patriarche

qui filij eius ſumus nō lr̄a ⁊ carne ſed ſpiritu et imitatione fidei ſacrificium ſcȝ panis et vini

noſtri abrahe. et quod tibi

ꝓpter victoriam abrahe conceſſam: redeunti de cede quattuor regū zodomitas inuadentium: ⁊ cum eis Loth fratris ſui filiū capientiū

obtulit ſūmus ſacerdos tuus

quantū ad gratie ⁊ v̄tutē plenitudinē

melchiſedech. ſanctum ſacri/

q̄ntū ad oīs pctī originalis ⁊ actualis immunitatē.

ficium īmaculatam hoſtiam

Hec eſt ſcd̄a ꝑticula q̄nte ꝑtis p̄ncipalis ſacri canonis: in q̄ p⁹ oblatōem paſſiōis xp̄i rememoratiuā: petiꝛ acceptatio ob/latoꝝ: ⁊ hoc p̄mo in genere: ſcd̄o modus acceptatōis petiꝛ in ſpecie: ibi ſicuti accepta hr̄e dignatus: ⁊ ſatis pȝ ſenſus lr̄e ex gloſa interliniali. Petiꝛ em̄ vt hec ſacroſancta obla/tio ſit accepta deo: eāqȝ reſpiciat noticia approbatōis: tāq̄ȝ placamē tum nr̄e deuiationis. Accepta nō rōne oblationis in ſe: q̄ cum ſit pa tris vnigenitus: non pōt non eſſe accepta: vt ſupra dictum eſt: ſed ex parte offerentiū: ex quoꝝ ſorde pōt refutari quantum ad vim recon ciliatiuam offerentiū ꝓpter indignitatem eoꝝ. Tunc cum addiꝛ (ſicuti acceptare ⁊c̄) addiꝛ ſpecificatio noſtre oblationis ꝑ oblatio nes patrum eā figurantiū. Adducuntur aūt tres figure: quaꝝ ſemꝑ vna plus manifeſtat de veritate noſtri ſacrificij q̄ȝ alia. Nam prima manifeſtat oblati paſſionem: nam abel ꝓ ſacrificio ſuo mortē ꝑtulit Secunda oblati dignitatē. Nam abraam vnigenitum ſuū offerre

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

paratus erat: ſignificans in noſtra oblatione patri celeſti vnigenitū ſuum offerri: nihil aūt vnigenito dignius. Tertia ſacrificij nr̄i ritū z veritatem: Quia melchiſedech qui ſacerdos fuit altiſſimi: offerēs panem z vinū nr̄i ſacrificij ritum figurabat: z ſua pſona perſonā xp̄i qui eſt ſacerdos z ſacrificiū repreſentabat. Unde Apoſto. ad Heb. 7 Chriſtus ihs ſm ordinē melchiſedech pontifex factus ineternum. Hic em̄ melchiſedech rex ſalem ſacerdos dei ſummi. Primū quidem qui interpretatur rex iuſticie. Deinde aūt z rex ſalem id eſt rex pacis: ſine patre: ſine matre: ſine genealogia: neqꝫ initium dierum: neqꝫ finem vite habens: aſſimilatus aūt filio dei manet ſacerdos in eternum: z cetera que ibi ſequuntur.

☞ Aduerbiū aūt ſimilitudinis (ſicuti) non notat equalitatem ſm gradum ſimilitudinis: quantum ad ipſa ſacrificia: multo quippe acceptius eſt hoc noſtrum ſacrificium q̄m quod obtulit Abel: Abraam: aut Melchiſedech. Nulla em̄ oblatio hac potior eſt: ſed hec oēs precellit: Unde Hugo lib. 2. de ſacra. parte. 8. c. 1. Sacramētum corpis z ſanguinis xp̄i: vnum eſt ex his in quibus p̄ncipaliter ſalus conſiſtit: z inter omnia ſingulare: qr ex ipſo omnis ſanctificatio eſt. Hec em̄ hoſtia ſemel pro ſalute mundi oblata: oībus precedentibꝫ z ſequentibꝫ ſacramentis virtutem dedit: vt ex illa ſanctificaret oēs per illam liberandos. Hec ergo hoſtia excedit hoſtias patrum: ſicut res vmbram: z veritas figuram. Jſtud etiā noſtrum ſacrificium acceptum eſt ex ſe z ꝓpter ſe ex ope operato. Jlla aūt tātum ex fide z deuotione patrum: vnde z hic petit̄ vt ſacrificiū ſm ſe ſemper placitum: etiā acceptabile fiat ex fide offerentiū: ſic̄ illa placuerunt ex fide patrum. ☞ Sunt aūt multe figure huius vnici ſacrificij: omnes ſcꝫ oblationes z ſacrificia legis nature z moſaice dn̄o oblate: in animalibus. frugibus. z liquidis libaminibus. De quibus latius tractatur Lectione 55. Eliguntur autem horum patrum ſacrificia; qui z ipſi fuerunt figure chriſti. Abel propter martyrium. Abraam propter perfectam obedientiā. Melchiſedech ꝓpt̄ pacis principatum. Nam chriſtus ſanguinis ſui effuſione fact⁹ eſt martyrum corona: ſpeculum obedientie: princeps pacis: z pater futuri ſeculi. Etiā qr illa ſacrificia proceſſerunt ex pura z integra fide z deuotione ad deum: non ex timore ſicut alia legalia ſacrificia: que p̄cepta fuerūt iſraelitis: z magis tolerata q̄ꝫ accepta: ne populus ad ydolatriam pronus: ydolis talia immolarent. Unde cauſam aſſignans dominus cur ſibi illa preceperit offerri: ait Leui. 17. Nequaq̄ꝫ immolabunt vltra hoſtias ſuas demonibus cum quibus fornicati ſunt. Sequitur textus.

humiles q̄ſi ſub. id eſt deorſum plicati, hoc eſt recurvati. — deum patrem

Supplices te rogamus

in cuius ditione cuncta ſunt poſita ꝛ non eſt qui tue poſſit reſiſtere voluntati — quia ſine tua cooperatione nihil poteſt creatura.

omnipotens deus iube hec

vota fidelium vel corpꝰ ꝛ ſanguinē vel eccleſiā militantem — inter te ꝛ nos diſcurrētis: non ex tua indigentia qui omnia ſolus potes: ꝛ vbiqꝫ es: ſed ex ordine tue ſapientie qua infima per media reducis ad ſuprema

perferri per manus ſancti

angelorum tuoꝝ — in celum patris ꝯſpectum: vel eccleſiam triumphantem: vbi ſine intermiſſione ſacrificatur ſacrificium laudis.

angeli tui in ſubliē altare tuū

ꝑſentia: acceptā te nō refutante: ſeu in ꝯſpectu gratioſo. — altiſſime ꝛ eterne diuinitatis.

in ꝯſpectu diuine maieſtatis

ex clero et populo.

tue. vt quotquot ex hac

ſacrificij altaris tibi dedicati communione. — ſup ſctm̄ ꝛ purum h eſt eminēt ſctm̄

altaris participatione. ſacro

tibi ꝯſubalis ex te genitꝰ eternal'r — de virgine ſumptū in cruce rigidiſſime tenſum

ſanctum filii tui cor✠pus et

ꝓ noſtra ſalute fuſum — ſacramentaliter ꝛ ſpiritualiter aut ſpiritualiter tantum.

ſan✠guinem ſumpſerimus

canonis miſſe

Id eſt ſpiritualium ac celeſtium cariſmatum plenitudine

oi bene ✠ dictione celeſti. et

mente et corpore intellectu ⁊ voluntate.

grã repleamur. Per eundem

fiat.

chriſtũ dominũ noſtrꝝ. Amẽ.

Articula tercia partis quinte principalis canonis. In qua
poſt petitam oblatorum acceptõem: petit ſacerdos diuine
gratie ⁊ benedictionis participatõem. Et ſatis patet ſenten
tia. Sacerdos aũt hanc orõem dicens: humiliter ſe inclinat: oſcu
latur altare. ſm Alexandrum manus cancellat ante pectus a ut ſu/
per altare: ⁊ tres cruces format. Humiliter ſe inclinat: vt per ſignũ
ſenſibile foris exhibitum: ſignificet interiorem humilitatẽ: qua ſup
plicans debet animo veſtiri: vt ſua oratio exaudiatur ab eo: qui hu/
milium non ſpernit affectum. Manus cancellat per modum cru/
cis. ad deſignandum ꝙ nõ in merito ſuo: ſed xpi in cruce nobis oĩa
bona promerentis: exaudiri petit. Oſculatur altare in verbo parti/
cipatione: vt ſe fieri participem oſtendat altaris ſacrificio: cum om/
nibus alijs: vel vt ſignificet reconciliatõem humani generis cũ deo
patre in altari crucis factam per filij mortem. Deinde facit ſacer/
dos quintam ſignatõnem: faciendo tres cruces. Primam in verbo
(corpus) ſuper ſpecies panis. Scdam in verbo (⁊ ſanguinẽ) ſup
ſpecies vini in calice. Terciam in verbo (omni benedictione) ante
faciem ſuã. Per primam cõmemoratur rigidiſſima tenerrimi cor/
poris tenſio in cruce: vſqꝫ ad omniũ neruoꝝ ⁊ oſſium dinumeratio
nem. De qua tenſione eccleſia quaſi compacientis affectu crucẽ al/
loquens velut rem cognoſcentem canit. Flecte ramos arbor alta: tẽ
ſa laxa viſcera: ⁊ rigor lenteſcat ille quem dedit natiuitas: vt ſuper/
ni membra regis miti tendas ſtipite. Et ꝑpheta. Foderunt manus
meas ⁊ pedes meos: dinumeraueruͣt oĩa oſſa mea. Per ſcdam cru/
cẽ effuſio largiſſima ſanguĩs figurat: q̃ omi defluxo hũore: corp⁹ ſal
uatoris ſacratiſſimũ toruit: ſicut cremiũ in frixatorio: ⁊ aruit tã ꝙꝫ
teſta ꝟtus eius. De q̃ effuſiõe in preallegato himno canitur: Clauis
mite corpus ꝑforat: ſanguis vnda ꝓfluit: terra põtus: aſtra mũdus
q̃ lauant flumine. De q̃ nõ tacuit idem ꝑpha cũ inqt. Sicut aq̃ effu/
ſus ſum ⁊ diſperſa ſunt oĩa oſſa mea. Factũ eſt cor meũ tanqꝫ cera li
queſcẽs in medio vẽtris mei. Aruit tanqꝫ teſta virtus mea ⁊ lingua
mea adheſit faucibꝫ meis ⁊c. Per tertiã inuit paſſiõis fruct⁹ q̃ ẽ oĩs

benedictionis ⁊ gratie deriuatio a xp̄o in redemptos per ip̄m. Nā de plenitudine eius oēs accepimus. Ideo fit hec ſignatio ante faciē ſacerdotis: vt ſignificet̃ hic fructus ⁊ benedictio in ſacerdote et in his pro quib⁊ offert ꝑmanere. Alie varie expoſitōes ponūt̃ a docto/ rib⁊: ſed iſta plana eſt ⁊ concordat predictis. Etiam circa hoc ꝙ petitur vt vota per angelum perferantur ⁊c̄. Nota ꝙ vt tangitur ſu pra in glo. licet vbiqꝫ ſit deus: neqꝫ alicui⁹ egeat auxilio aut coopa/ tione: Quippe ſm aplm. Omnia opatur in omib⁊: poſſetqꝫ omnia ſolus opari ſine cōcurſu creature. Ex ſua tn̄ bonitate ⁊ ſapia: hono/ rans creaturam ſuam: coaſſumit eam ordinate in ſuis operibus: et vt ait Dyoniſius inferiora reducit ad ſuperiora per media: qđ etiam in actibus angeloꝝ gerarchicis: coꝝ ſcꝫ illuminatione: purgatione: ⁊ perfectione obſeruat: vt idem Dyoniſius oſtendit in de angelica gerarchia. Hinc ſcp̄tura teſtat̃. ꝙ angeli nr̄as orōnes ⁊ vota ſuſcipi unt: vt hꝫ in Thobia. et in Apocal. ⁊ alibi. Hinc ſm Paulū omnes ſunt adminiſtratorij ſpus ⁊c̄. Qua ꝓpter dubiū non eſt huic officio ob reuerentiā regis ſui angeloꝝ multitudinē cum tremore aſſiſtere Propter quod in prefatione dicit̃ per quem maieſtatē tuā laudant angeli ⁊c̄. tremunt poteſtates: quod maxime fit in hoc ſacratiſſimo miſterio. vn̄ Grego. lib. 4. dyalo. c. 50. Quis inquit fideliū: dubium habere poſſit: in ip̄a imolatōis hora ad ſacerdotis vocē celos apiri. In illo xp̄i miſterio angelorum choros adeſſe: ſummis ima ſociari: terrena celeſtib⁹ ꝯiungi: vnū qꝫ ex viſibilib⁹ ⁊ inuiſibilib⁊ fieri Ex q̄ conſideret ſacerdos quanto timore ⁊ tremore: q̄nta cōſcientie puri/ tate ip̄e aſſiſtere debeat: vbi aſſunt puriſſimi ſpirit⁹ ſumma cum re/ uerentia et tremore Sequitur textus.

in bono ad liberationem — pater clementiſſime

m — qui nunquā obliuiſceris

Lec. 56 **Emento etiam domine**

fidelium qui in obediētia mandatorum tuoꝝ tibi famulati ſunt. — ꝓpter ſeruum diſcretionem

famuloꝝ famularūqꝫ tuarū

h habeat memoria ſpecialis defunctoꝝ vt̄s hita eſt viuoꝝ — defuncti — viuentes

Memoria mortuorum

N. et. N. **qui nos pre/**

moriendo caractere baptiſmali ⁊ operibus bonis fidem proteſtantibus ⁊ ſignificantibus

ceſſerunt cum ſigno fidei. et

per mortem tpa/lem que eſt mors prima — quia reſuſcitandi — amicicie cum deo per gratiam in q̄ deceſſerunt — ſpecialiter cōmemo/ratis.

dormiūt in ſomno pacis. Ip

in fide formata defunctis

ſis domie et oibus in chriſto

in ſpe prime reſurrectionis — a penis purgatorijs

quieſcētibus. locū refrigerii

beatifice viſiōis q̄ eſt lux maxima — in quo nulla eſt penalis afflictio — ꝯcedas

lucis et pacis vt indulgeas de

oēs q̄ h̄ ſacrificiū offerim⁹ Miniſterio. vt ſacerdos celebrās voto vt ppl's circūſtans — ꝓ ſalute oīm ſe offerentem et pro liberādis animab⁹ patrum ad inferna deſcendentem.

precamur. per eundē chriſtū

fiat

dominum noſtrum Amē

Hec eſt pars ſexta principalis canonis. In qua poſt ꝯſecratorum rememoratōem: ⁊ ſalutis petitōem hijs qui hoc ſacrificio ꝑfruūtur: ſub infert refrigerij ⁊ ſuffragij poſtulatio: et iterata ſanctoꝝ inuocatio quatinus petita ꝯcedant. Et ſub diuiditur in ptes duas. In prima petit refrigeriū ꝓ defunctis. In ſcd̄a implorat ſuffragiū ꝓ viuis ibi (Nob q̄z) In pma pte orat ꝓ defunctis pmo ꝓ q̄buſdā ſpēalr: deinde ꝓ oīb⁹ fidelib⁹ gn̄alr: ptes patebūt. ☞ Circa primū pia mr eccl'ia certiſſime credēs ꝙ ſanguis dn̄i q̄ ꝓ multis effuſus eſt in remiſſiōez pctōꝝ: nō ſolum ad viuentiū ſed etiā ad mortuoꝝ in xp̄o q̄eſcētiū ſalutē ꝓficiat: atq3 ad abſolutōem penaꝝ ꝓ pctis debitaꝝ: ſtatuit: vt in q̄libet miſſe officio ſuo loco defunctoꝝ mēoria habeat: ac ꝓ decedētib⁹ in gr̄a in locis purgatorijs detētis: pces offerant: eiſq3 fruct⁹ hui⁹ ſacrificij op/

plicentur: vñ ait ſacerdos. Memento dñe ꝛc. ☞ Circa hanc
materiã valent ea que dicta ſunt ſupra circa memoriã viuoꝝ: q: ſi-
milia hic intelligenda ſunt de mortuis: q̃ ibi dicta ſunt de viuis: et
quo ad fructus miſſe applicatõem: ꝛ q̇ ad memorandoꝝ modũ ꝛ or
dinem. Sed h̄ plura ſpẽalr̄ tractari ſolent: ſcȝ quibꝫ defunctis ſuf
fragia ꝓſint. Que ſuffragia ad q̇d. Quoꝝ. An indulgentie ꝓſint. Et
an ſuffragia ꝓ defunctis facta etiã facientibꝫ ſint vtilia Supponitur
eñi ex ritu generali eccleſie: ſcriptura ꝛ dogmatibꝫ ſanctoꝝ. ꝙ ſuffra
gia viuoꝝ defunctis ꝓſint. De quibꝫ oĩbꝫ late tractat̄. Lec. 56. vſ-
qȝ ad. 59. Sed ne oĩno preteriiſſe videamur: ꝯcluſiue ſemotis ꝓba-
tionibꝫ que in allegatis lectionibꝫ requirant̄: aliquid breuiter dicat̄
Primo ad id: quibꝫ defunctis ꝓſint ſuffragia dr̄ breuiter ꝙ ſuffra
gia: auxilia: indigentibꝫ cõferentia: nõ ꝓſunt beatis neqȝ damnatis
ad ſalutẽ: ſed animabꝫ in grã decedentibꝫ: ꝛ in penis purgatoriis de-
tentis. Nam ꝑmi auxilio nõ indigent. Scd̃i liberari nõ valẽt. Ter-
tii in via ſunt ad beatitudinẽ poſſidendã: ſed nondũ ꝯpleta ſatiſfacti
one retardati: ꝓ quibꝫ poteſt per alios in toto vel in parte ſatiſfieri.
☞ De ſcd̃o dr̄: Omnia opa bona per charitatẽ vel intentõnis di-
Lec. 57. rectõem defunctis capacibus cõicata: ꝓficiunt. Siue ſint ſacrificiũ:
ſiue elemoſyna: ſiue oratio: ſiue ieiunium. Inter hec vero precipuũ
eſt eucariſtie ſacrificium: ꝛ ea que effectum habent ex ope operato
preferunt̄ illis que tantũ ꝓficiunt ex deuotione operantis ceteris pa
ribꝫ. Alioqn habent ſe vt excedentia ꝛ exceſſa Quo ad tertiũ: Ad
quid valeant ſuffragia defunctis eſt hec ꝓpoſitio. Suffragia viuoꝝ
nõ valent defunctis ad ſtatus mutatõem: neqȝ ad nouoꝝ meritorũ
Lec. 58. adquiſitõem. Valent aũt ad pene remiſſionẽ: ad beatitudinis accele
ratõem: ꝛ ad accidentalis premii cumulatõem. De quarto quorũ
ſuffragia ꝓficiunt: ꝓ q̇ ſit hec ꝓpoſitio. Suffragia habentia valorem
ex ope opato valent a quocũqȝ fiant. Valentia tm̄ ex ope operante.
Si ꝓcedunt ab exiſtenti in grã vt a ꝑncipali mouente vel agẽte: va-
lent defunctis: etiã ſi executio fiat ab exiſtenti extra grãm. Si vero
Lec. 57 ab exiſtente ĩ mortali: dubiũ eſt an remittant penã tpalẽ. De quin
to vtrũ indulgentie ꝓſint defunctis: determinatum eſt per papam
Sixtũ ꝙ valent defunct⁹ ꝑ modũ ſuffragii: ita ꝙ ſi opus piũ ꝓ quo
dant̄ indulgentie fit intentione adquirendi remiſſionem defunctis:
ꝓdeſt eis: preſertim ſi h̄ in ꝯceſſiõe indulgentiaꝝ ſpẽalr̄ ꝛ determina
te exꝑmat̄. De ſexto. vtꝝ ſuffragiũ defuncto impẽſum valeat im-
pendenti viuo eſt hec ꝓpoſitio. Suffragiũ ꝓ defuncto fcm̄: nõ min⁹
valet faciẽti q̃ntũ ad meritũ beatitudinis: q̃ȝ ſi ꝓ ſe ipſo tantũ faceret
ſec⁹ q̃ntũ ad ꝯditõem ſatiſfactõis. Nã opus ſatiſfactoriũ nõ minus
eſt meritũ premii eſſentialis: q̃ȝ ſi nõ eẽt ſatiſfactoriũ: ſiue fiat ꝓ ſe ſu-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ne alijs paucis vel multis. Sed quantū ad ſatis factōem ꝛ pene re-
demptōem: minuitur ſi multis applicatur: ꝛ penitus tollitur ſi to-
tus valoꝛ ſatis factoꝛius alteri applicatur.

viuentibus nemo ſine pctō Nec infans vnius diei.

n **Obis quoqꝫ pctōꝛibus** Lec. 58

per ſubiectionem humilem ꝛ obedientiam

pluraliter dicitur propꝰ multitudinē effectu

famulis tuis. de multitudi-

um miſericoꝛdie dei: cum tamen in deo ſit tantum vna miſericoꝛ-
dia ſimpliciſſima: ſcꝫ eius eſſentia.

ne miſerationum tuarum

non in virtute nec in operibus noſtris

eterne beatitudinis q̄ ineq̄liter poſſidetur ideo pars petitur: in domo etenim patris manſiones multe ſunt

ſperantibus partem aliquā

vt de mutua felicitate iocūdemur per vnionē perfecte charitatis

tua gratia ꝛ benignitate ineffabili.

et ſocietatē donare digneris

quos credimus beatifica viſione iam perfrui: ꝛ io-
cundiſſima ſocietate ſibi in effabiliter ꝯgaudere

cum tuis ſanctis apoſtolis

vel baptiſta vel euāgeliſta, p̄ꝛiꝰ ꝯmēoꝛato

et martyribus. Cum Jo-

ꝑpꝰ aplatū: h ꝑpꝰ ꝟgītatē de q̄ a xpo ꝯmēdatꝰ iungitꝰ ſtephano qui ꝛ ipſe fuit virgo.

ſoꝛte in aplm electo

hanne Stephano Mathia

cū paulo in opꝰ euangelij ſegregato

iohis euangeliſte diſcipulo

papa ſexto a beato petro apoſtolo

Barnaba Ignacio Alexan-

Expoſitio

Preſpytero ... exorciſta ... matre

drō Marcellino Petro/ Fe

ſeptē filioꝝ martyꝝ ... matre inſigni ... virgine ⁊ matre ꝯſtantiſſima

licitate Perpetua Agatha

ſyracuſana ... corpe iuuencula ſed mente cana vt ait Amb. ... nobiliſſima romana. ... carceris anguſtia et ig

Lucia Agnete Cecilia Ana

ne cōſūmata. ... iam in beatiſſimis ſedibus collocatis tua viſione ⁊ fruitione beatis.

ſtaſia. et oībus ſanctis tuis

per beatitudinis participationem.

Intra quoꝝ nos ꝯſortium

Lec. 54. qr vltra ꝯdignū premias ... qntū ad ſuū naturalē valorē qui nulli⁹ momē ti eſt reſpectu eternoꝝ. ... in peccatoꝝ remiſſione gratioſa.

non eſtiator meriti. ſed venie

liberaliſſimus

queſumus largitor admitte.

qui nobis beatitudinem meruit ⁊ claue crucis ſue meritum regni patefecit efficaciter.

per chriſtū dominū noſtrum

☞ Poſt petitū refrigeriū defunctis: petit ſuffragium pro viuis Et conſortiū cū ſanctis triumphantis eccleſie mēbris. Reducūtur q̄z in hoc ſacrificio acta in perſonam patris: oīa hec per filiū operātis: ⁊ ſm hoc: pars illa ſubpartiri poteſt in tres particulas: ſecunda ibi (Cum ſanctis apoſtolis) tū pars prima currit cū ſecūda: tercia ibi (per quem hec oīa) Et patet ſnīa textus ex glo. interli. Sed circa hoc qđ đr (non eſtimator meriti) poſſet dubitari quō hoc verū ſit: cum vbiq̄z ſcriptura clamet: deum fore iuſtū iudicē: ⁊ retributorem vniuſcuiuſq̄z ſm opera ſua. Sed dicendum ꝙ deus nō eſt eſtimator meritoꝝ ſm valorem quem habent preciſe ex natura actus ſm ſe et ſuum naturalem valorem: qr ſi ſic nō premiaret actus noſtros tpales premio eterno. Siquidē imp: opoꝛtionabiliter excedit

premium eternū valorē actus tpalis. Eſt tñ iuſtus retributor meritoꝝ ſm ſuā acceptatōem ad premiū liberaliter ꝓ tali actu ꝓmiſſum. Et per hoc etiā ſoluit̄ illa ꝯrietas: qua aliqñ dr̄: ꝙ nullū meritum noſtrum eſt condignū vite eterne. ſm illud xpi. Cum feceritis oia q̄ precepta ſunt: dicite: ſui inutiles ſumus Lu.17. Qñqꝫ dicit̄ oppoſitū vt eſt illud Apo.3. Ambulabūt mecum in albis qm̄ digni ſunt: ⁊ illud Coloſeñ.1. Gr̄as agentes deo ⁊ pr̄i: q̄ dignos vos fecit in partē ſortis ſctōꝝ in lumine. et.2.ad Theſſa.1. vt digni habeamini in regno dei: ꝓ q̄ ⁊ patimini ⁊c̄. multa ſimilia habent̄ in ſcptura. Opa em̄ nr̄a ſm naturalē aut moralem bonitatē ſuam: nō ſunt digna eterna vita. Sed inq̄ntum ꝓcedunt a gr̄a et vt relata ad diuinam ꝓmiſſionē: q̄ bene opantibꝫ ꝓmiſit vitam eternā: ⁊ ſe eis ſua volūtate libera debitorem ꝯſtituit et̄ni premij: ſic ſunt merita ꝯdigna premij eterni: ⁊ de hoc late: ac de ꝯditione ac diſtinctiōe meritoꝝ nr̄orū tractat̄. Lec.59. Etiā in fine huius clauſule ſm ordinē romanū nō dr̄ amen. Vel ꝓpter ꝯnexionē ſeq̄ntis clauſule. (Per quē hec oīa) in cuius ꝑncipio ponit̄ relatiuum (quē) referens xp̄m dn̄m noſtrū in fine precedentis clauſule: vel alias cauſas parum ꝯcludentes.

xp̄m filiū tuū naturalem contenta pater clementiſſime ſm nature conditionē

Per quē hec oīa domīe ſem/ Lec.60

in eſſe naturali ꝯſtituendo ad cultum diuine maieſtatis deputando.

per bona creas Sācti ✠ ficas

increate vite vniendo ſpiritualibus: gratia ⁊ donis perficiendo.

viuifi ✠ cas Benedi ✠ cis

in noſtram ſalutem ordinando.

et preſtas nobis.

☞ Tercia ꝑticula in q̄ acta in h̄ myſterio reducunt̄ in patrē ꝑ operantem filiū: ⁊ ſcd̄o ꝯcludēdo canonē: honorē ⁊ gloriā trinitatis reducit in xp̄m. ibi (ꝑ ip̄m). Circa primū aduertendum ꝙ (hec) pōt demōſtrare vel panē. vinū. et aquā. q̄ ibi fuerūt demonſtratione impſonali: ⁊ nūc nō ſunt: ſed ſpēs eiꝰ manēt: q̄ ſunt ſacr̄m ⁊ non res ſacri. Vel pōt demōſtrare rem ſacri ⁊ ſacr̄m: puta corpꝰ et ſanguinē xp̄i pn̄tes: q̄ ſunt res ⁊ ſacr̄m: q̄ꝛ alteriꝰ rei ſignū. Vel pōt demōſtra/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

re rem tm̄ ibi ſignificatā ꝛ non contentam:ſcꝫ mēbra corꝑis xp̄i my/
ſtici: q̄ etiā miſtice offerunť in hoc ſacr̄o:ꝛ ſm̄ hoc pōt hec clauſula
ti ipl'r exponi. Primo mō (ꝑ quē xp̄m oīa.i. panis vini ꝛ aque con
ſecratōis materiā valde ꝛ ſꝑ bonam creas ꝑ nature conſtitutionem
(ſanctificas) per verbū ꝛ orōem (viuificas) ꝑ vitalem ꝯuerſionē:
bn̄dicis ꝑ gr̄e exuberatōem:ꝛ preſtas nobis ꝑ liberaliſſimam largi/
tionem. Sc̄o modo ſic (ꝑ quem) xp̄m (hec om̄ia) corpus et
ſanguinē (ſemper bona) q̄ntum ad oēm ſpēm boni. Sunt quippe
bona vtilia:ad reformatōem vite labentis ſpūalis:honeſta ad reme-
morandū oꝑa ſalutis:delectabilia ad ꝑmouendū effectū intime de-
uotionis. Hec inq̄ꝫ creas: ip̄a in ſacr̄m adducendo (Sanctificas)
ſacris velaminibꝫ obtegendo (viuificas) increate vite vniēdo (be
nedicis) ſpūalibus donis ꝛ beneficijs implendo (ꝛ preſtas nobis)
miſericorditer largiendo. Tercio mō ſic. (ꝑ quem xp̄m) tu pater
cuius eſt auctoritas maieſtatis oīa ſp̄ bona.i. oēs fideles in h̄ ſacr̄o
fcatos:creas in natura bona ꝯſtituendo:ſanctificas a pc̄tō purgādo
viuificas gr̄a ꝛ virtutibꝫ ad vitā preꝑando:bn̄dicis viuificatos gl̄ia
coronando. Et preſtas nobis:bona gr̄e ꝛ glorie:ſine quibus nemo
attingit ꝯſortiū btōꝝ. Si queris cum pr̄ nihil habet a filio: ſꝫ fili/
us oīa a pr̄e:pr̄ aūt a ſeip̄o:cur d̄r creare.ſanctificare.viuificare. be/
nedicere per filiū:ſicut alibi d̄r de filio:oīa per ip̄m facta ſūt. Reſpō
deť breuiter:pr̄ rōnabiliter oꝑatur per cognitōez oꝑatoꝝ ꝛ oꝑatōis.
ꝛ ita per ſapīam ꝛ artē:ꝛ qꝛ fili⁹ eſt ars ꝛ ſapīa genita pr̄is:nō q̄ pať
ꝯnoſcat aut ſapiat formal'r ſapīa genita q̄ eſt fili⁹.ſed qꝛ in filio ge/
nito a pr̄e per modū intellect⁹:ꝛ vt verbū pr̄is tanq̄ꝫ in v̄bo genito
relucent velut in ſpeculo limpidiſſimo oīa a pr̄e ꝯgnita:ꝛ ꝑ ꝯſequēs
oīa oꝑabilia. Jō d̄r creare ꝛc̄.ꝑ filiū:in q̄ relucēt ydee ꝛ rōnes oīm q̄
creanť. Et qꝛ pr̄ nedū ſcienter ſed ꝛ volūtarie oīa extra ſe producit
vere dici pōt oīa ꝑducere per ſpm̄ſctm̄:q̄ a pr̄e ꝑcedit ꝑ modum vo/
luntatis:qꝛ per modū amoris. ☞ Jn illis tm̄ locutōibꝫ (per) nō
dicit circūſtātiā cauſe inſtr̄alis.ſed idēptitatē ꝑncipij ꝯſubalis:vn̄ cū
d̄r:pr̄ agere/per filiū vel ſpm̄ſctm̄:tantū valet:ac ſi diceret:pr̄ agit
per filiū:ꝛ ſpm̄ſctm̄.tanq̄ꝫ per vnū ſibi ꝯſubale ꝑncipiū. Nā pať agit
formal'r ſua eēntia:q̄ vna ꝛ eadē eſt in tribꝫ:ergo oēs tres agūt vno
ꝑncipio:ꝛ ſunt vnū ꝑncipiū:vnū agens:vnus creator:vn⁹ ſctificator
vn⁹ btificator. Ex alia tm̄ cauſa etiā d̄r oꝑari nr̄e ſalut' oꝑa per fili/
um:vtputa glorificare:ſanctificare:gratificare:bn̄dicere ꝛc̄. Quia fi
li⁹ q̄ ſol⁹ eſt incarnat⁹:meruit nobꝫ ſalutē ꝛ ideo qn̄ (per) d̄r circūſtā
tiā cauſe meritorie:tūc pr̄ oꝑať opera nr̄e ſalut' tantū per filiū: non
per ſe ip̄m:nec per ſpm̄ſctm̄:qm̄ pater nō meruit:nec ſpūſſctūs ſꝫ ſo/
lus filius. ☞ Deritu fuato in premiſſis q̄ntum ad tunſionem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pectoris: exaltationem voc ⁊: ſignationē crucis: dicetur poſt expo/ ſitionem ſequentis particule.

per quem omnia creas ⁊ nobis innoteſcis

per quem creata gu/ bernas ⁊ ei ſubſtantiā et omnia tua cõicas natiuitate eterna.

PEr ip ✠ ſum. et cū ip ✠ ſo

in quo omnia conſūmas ⁊ velut in imagine et ſpe/ culo videris ⁊ coruſcas,

vero

et in ip ✠ ſo eſt tibi deo ✠.

p naturā a q̄ oīs paťnitas in celo ⁊ ī ter ra noīatur

q̄ꝛ vigoris infiniti cui cū voluerit ſubeſt poſſe

in cõmunio ne eſſentiali.

patri omnipotenti. in vnitate

qui amor eſt ⁊ nexus am borum patris et filij

cuiuſlibet virtutis: ex te tanq̄ꝫ originali fonte profluentis

ſpūſ ✠ ſcti. omnis honor et

clara cū lau/ de noticia

tempora

gloria. Per omnia ſecula ſe/

tempor̄ꝫ qđ eſt eter naliter ſine fine.

rn̄det ppl's ꝯſen/ tiendo. i. certe ⁊ vere aduerbialiter.

culorum. Amen.

☞ Ultima canonis parti cula. In qua honorem patris per filiū reducit ad filiū tanq̄ꝫ cõmunē gloriam pr̄i ⁊ filio ⁊ ſpūiſctō debitā: vn̄ ꝯcludit q̄ oīs honor diuine virtutis: ⁊ gloria laudis: eſt pr̄i per filiū cum clarificantē: ⁊ mundo ꝯbis ope ⁊ miraculis ſuaq̄ꝫ paſſione, reſurrectōe ⁊ aſcenſione mani feſtantem: Unde ait: Pater manifeſtaui nomen tuum hoīb9 quos dediſti mihi. Et iterum. Pater clarifica filium tuū: vt filius tuus clarificet te. Joh. 17. (Et cum ipſo) tanq̄ꝫ tibi conſubſtantiali ⁊ co eterno: cui9 ſunt tua oīa: vt ſup̄ ſcꝫ eſſentia: bonitas: ſapīa: virt9 ⁊ po tētia: ⁊ per ꝯn̄s honor: reuerētia: laus ⁊ glīa (Et in ipo) in q̄ tāq̄ꝫ in

ꝑimagine relucet omnis paterna ꝑfectio. Jp̄e em̄ eſt ſplendoꝛ pater/
ne gloꝛie:ꝛ figura ſubſtantie eius.ad Heb.j. Candoꝛ lucis eterne ē
ſpeculū ſine macula dei maieſtatis ꝛ imago bonitatis illius. Sap.
7. Jn ipſo deniq̄ ꝯſtant oīa. Coloſeñ.j. Et in ip̄o ꝯplacuit oēm ple/
nitudinē inhabitare ibidē. Jgiť in ipſo eſt tibi pr̄.honoꝛ ꝛ glia: tāq̄
in eo in q̄ ꝯſubaliter exiſtis. Tu in ip̄o:ꝛ ipſe in te: tam ſingulari q̄
incōpꝛehenſibili in exiſtentie modo ☞ Nūc exponēda ſunt mi
ſteria ritus ꝛ geſtus circa pꝛedicta. Cū ſacerdos poſt defunctoꝝ me
moꝛiā ad viuos redit dicens:(Nobis aūt pctōꝛib9)pectus tundit
q̄ſi ſigno viſibili ſe ꝯfitens peccatoꝛē:ſcans ſimul in pectoꝛe inexiſtē
tem ꝯtritōem:ꝛ q2 tunſio eſt quedā afflictio:per eam deſignat ſatis
factōem. Fit aūt hec tunſio trib9 vltimis digitis. q̄m pollex ꝛ index
quib9 ſacr̄m tractauit non debent ſepari:donec poſt ſumptōem ab/
luti fuerint:ne foꝛte ſi aliquid ſacr̄i digitis illis adhereat:ꝑ ꝯtactum
alterius rei decideret:aut irreuerentia ſacr̄o exhibereť. Fit igiť trib9
alijs digitis ad denotandū ſe tripl̄r peccaſſe:coꝛde.oꝛe.ꝛ oꝑe. Ex/
altat etiā vocē ad ſignificandū vocē latronis: aut cēturionis. dn̄m
in moꝛte ꝯfitentis. Uel exaltat vocē:dans ſignū ppl̄o vt ꝛ ip̄e ppl̄s
ꝯfiteať ſe pctōꝛem ꝛ ꝯtritū:pectoꝛa ſua ad ſacerdotis exemplū ſunl̄r
tundendo. Deinde ſacerdos in verbis (ſanctificas.viuificas.bene/
dicis)facit tres cruces:ꝛ eſt ſexta ſignatio:q̄ fit ſuꝑ vtrūq̄:oblatam
ſcȝ ꝛ calicē ꝯiunctim:ſignificans triplicē oꝛ̄oem quā dn̄s in cruce fe
cit. Pꝛimā ꝓ ſuis crucifixoꝛib9 dicens: Pr̄ ignoſce illis q2 neſciunt
q̄d faciūt. Scd̄am ꝓ ſua liberatōe a moꝛte:cū clamans voce magna
dit: Heli heli ꝛc̄. Tertiā ꝓ adeptōe gloꝛie dī. Pr̄ in manus tuas cō
mendo ſpm̄ meū. Septima ſignatio fit cū ſacr̄o ducto ſuꝑ calicē
faciendo tres cruces in verbis (ꝑ ip̄ȝ ꝛ cū ip̄o ꝛ in ip̄o)quib9 repꝛe/
ſentanť tres hoꝛe crucipendētie xp̄i in cruce. Siquidē ſexta hoꝛa af/
fixus eſt cruci:ꝛ hoꝛa nona exclamās tradidit ſpm̄. Uel vt alij di/
cunt. tres ille cruces ſcant:q2 xp̄s ſuſtinuit.paſſionē.ꝯpaſſionē. com
paſſionē.paſſionē in doloꝛe coꝛꝑis.ꝯpaſſionē in triſticia mētis:com
paſſionē in ꝯtritione coꝛdis ꝓ crucifixoꝝ ꝛ totius generis humani
pctīs. Uel vt tercij dicunt:ꝑ tres cruces ſcanť tres paſſiōis cōdi/
tiones:ſcȝ eius diuturnitas:q̄ durauit a ꝓ̇ncipio incarnationis vſq̄
ad hoꝛā expiratōis. Per ſcd̄am deſignať eius integritas:ſiue gene/
ralitas:q2 repleuit carnē ꝛ mentem:ſingula mēbꝛa coꝛꝑis:ꝛ omnes
poꝛtōes aīe ꝛ rōnis. Siquidē ſm poꝛtōem inferioꝛē triſtat9 eſt de le
ſione ꝓꝓꝛij coꝛꝑis:ſm ſuperioꝛē:de offenſiōe dei patris. Un̄ clamat
ꝑ ꝓphām. Repleta eſt malis aīa mea. Per terciā crucē repꝛeſentať
paſſiōis acerbitas:q̄ ꝑtingebat vſq̄ ad interioꝛa anīe ꝛ ſpūs: Hinc
ps̄. Jntrauerūt aque vſq̄ ad aīam meā. Aque inundatōes ſunt pe/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

naꝝ. Siquidẽ cõmenſurat᷑ acerbitas magnitudini amoris. tam patris q̄ȝ hũani generis. hinc Hieremias in Trenis. O vos oẽs qui tranſitis ꝑ viam attendite: ⁊ videte ſi eſt dolor ſilis ſicut dolor me⁹.

Fit aũt hec ſignatio cũ ſacro corꝑis ſuꝑ calicẽ qui paſſionẽ ſignificat: q: xp̄s ip̄e nõ coactus ſed volens cum deſiderio ſe paſſiõi obtulit ex obedientia patris: ⁊ amore nr̄e redemptõis. Hinc Iſa. Oblatus eſt q: voluit. Dum aũt hec cruces ſignant᷑ ſuꝑ calicem: calix detegit᷑: q: in xp̄i paſſione velũ tẽpli ſciſſum eſt: ⁊ reuelata ſunt ſancta ſanctoꝝ. i. oĩa miſteria legaliũ ſacrificioꝝ veritate figuris ſuccedente. ☞ Septimã ſignatõem ſtatim ſequit᷑ octaua: dũ in ſequentib⁹ ꝟbis due cruces fiunt extra calicẽ cum eodẽ corꝑis chriſti ſacro: vna in verbis (eſt tibi deo patri oĩpotẽti) Alia in ꝟbis (In vnitate ſpũſſancti) Quib⁹ notat᷑ ſeꝑatio aĩe a corꝑe ꝑ mortẽ ſaluatoris xp̄i: q̄ facta eſt ſpontanea ei⁹ voluntate: ſm̄ illō Ioh. x. Nemo tollit aĩam meã a me: ſed ego pono eã a meipſo. Et licet in chriſto tres ſint ſube ſcȝ diuinitatis aĩe ⁊ corꝑis. Tñ ſolũ due fuerunt ab inuicem in morte ſeꝑate: ſcȝ aĩa a corꝑe. Diuinitas eñ a neutra: nec a corꝑe nec ab aĩa fuit in morte ſeꝑata. Ip̄a eñ deitas cũ carne mortua: fuit in ſepulcro: ip̄a cum anima deſcendẽte fuit in inferno. Fit aũt hec ſignatio extra calicẽ: q: vt dictũ eſt hec ſeꝑatio facta non eſt: violentia paſſiõis: ſed ptãte ꝓprie voluntatis. ☞ Porro ſacerdos reducẽs corpus dñi ſuꝑ calicẽ ip̄m paꝝ eleuando cũ calice: ſilentium interrũpit dicens: voce exaltata. Per oĩa ſcl'a ſcl'oꝝ: vt circũſtantes rñdeant amen q̄ ꝑ miſteriũ ſcatur: ꝙ xp̄s maior fuit ⁊ fortior ſeu vigoroſior paſſiõe ꝑ calicẽ ſcata. ⁊ ꝙ nequaq̄ȝ deiectus fuit in paſſione: ſed vſq̄ȝ in finem ꝯſtans: ita vt ad vocẽ tentantiũ iudeorũ nequaq̄ȝ de cruce deſcẽderit. Exaltatio vocis clamor magnus eſt expiratõis. Siquidẽ clamans voce magna. In man⁹ tuas pr̄ cõmẽdo ſpm̄ meũ: expirauit. Q, chorus rñdet (amen) lamẽtatõem ſignificat ſequentiũ mulieꝝ. Depoſitio hoſtie ſuꝑ pallã altaris: ſignũ eſt inuolutõis corꝑis dñi de cruce depoſiti in ſindone munda: a Nicodemo ⁊ Ioſeph ab aramathia in ſepulchro nouo: in q̄ nõdum quiſq̄ȝ poſitus fuerat. Et tantum de his myſterijs ⁊ abbreuiatura expoſitionis ſacri canonis.

Sequitur pars altera de huius ſacrificij cõione.

nos fragiles ⁊ nob ip̄is inſufficientes patrẽ a quo omne bonum. ad ſalutem verã nos inducentib⁹

ORemus preceptis ſalutari

vtriuſq; teſtamen ti ſcripturis.

ſummi ſcʒ mgři: qui nec fallere nouit nec falli

bus moniti. et diuīa īſtitutio/

inſtructi: qd a quo et quō oremus

Non temeraria preſumptione ſed humi li ſubiectione: ſpe tamen certiſſima ex di/ uina promiſſione firmati.

ne formati audemus dicere.

p Oſt canonē ſequit̃ Cōmunio tercia ps miſſe ꝑncipalis in qua poſtq̃ȝ in ꝑma toti⁹ miſſe pte: premiſſa eſt prepatio po puli ⁊ offerendoꝝ: q̄ dr miſſa catecuminoꝝ. Et in ſcđa par/ te q̄ canon dr ſubiuncta eſt ꝯſecratio oblatoꝝ. In hac tertia pte que recte cōio noiat̃: ꝓcedit̃ ad pticipatōem ꝯſecratoꝝ. In ꝑma pte ꝓpl's illuminat̃ ⁊ materia idonea altari ꝯſecranda p̄ſentat̃. In ſcđa forma tradit̃ q̄ eucariſtia ꝯficit̃: ⁊ ſummo pr̄i ſacrificat̃. In tertia ⁊ finali: ip̄m ſacrificiū cū benedictōis plenitudine manducat̃. Diuidit̃ autē hec pars in tres. In prima ad ſacrā eucariſtie ſumptōnem prepatio cū exhortatōe ꝑmittit̃. In ſcđa cōio eucariſtie ſumptōe ꝓficit̃. In ter cia cū grāꝝ actōe miſterijs finis imponit̃: ſcđa ibi. Per eundē d. n. Tercia in antiphona poſt q̄ cōionis ſm officioꝝ diuerſitatē variat̃.

☞ Circa primū: qꝛ hmōi prepatio per orōem a deo petit̃ qm̄ ad eam ex nobis inſufficientes ſumus: premittit̃ ad orādū miſericordē ⁊ clementiſſimū patrē exhortatio. Scđo ponit̃ ip̄a oro ibi. pater nr̄.

Circa primū ſacerdos exaltata voce oēs ꝑmonet petere: exhortā/ do dicēs: Orem⁹. Et ad excuſatōeȝ temeritatꝭ ⁊ p̄ſumptōis allegat ꝑcepta diuīa: mōita: ⁊ īformātia nos inſtituta: ⁊ pȝ text⁹. Coniūgit̃ aūt h̓ ꝑcepto monitio: qꝛ his cui⁹ doctrīa in orādo inſtruimur dn̄s eſt ⁊ mgr̄. Dn̄i aūt eſt ꝑcipe mgr̄i inſtruere ⁊ monere: īđo hec tria ſit̃ copulant̃: precepta. monita. ⁊ doctrina inſtituta. Quia aūt ad oran/ dū h̓ admonemur: aliq̄ gn̄alia de orōe lati⁹ in lec. 61. 62. et 63. digeſta ſūmarie recitem⁹. Prīo igit̃ ꝯſiderādū ꝙ ad orōem duo requirunt̃. ſcʒ deſideriū aſſeq̄ndi bonū vel remouēdi malū ab aliq̄ ꝓcedere po/ tenti. Scđo expreſſio hui⁹ deſiderij ei a q̄ obtineri deſiderat̃. Nā ſo lū deſideriū nō eſt oro: q̄ppe multi deſiderāt aliq̄ ſibi dari: q̄ tn̄ non petūt: ſed cū ſilētio expectāt ⁊ illi nō orāt. Cū oro ſit petitio quedem Silr̄ multi q̄ deſiderāt ſuo ingenio ⁊ labore adq̄runt: ⁊ nec illi deſi/ derādo orāt. Req̄rit̃ ḡ expreſſio aut inſinuatio deſiderij ei a q̄ ſpera tur obtineri. Nec ſola expreſſio ſufficit: qm̄ ſi exꝑmeret̃ deſideriū qđ nō ineſſet: iā falſa eſſet expreſſio: atq; ficta: ⁊ ita nō meret̃ dici oratio. Act⁹ deſiderij ad voluntatē pertinet: act⁹ exꝑmendi ad intellectū: et pōt indifferenter accipi oro vt ſupponat ꝓ actu volūtatis: ꝯnotādo

actū intellect⁹: vel ecōuerſo: ꝛ ſm̄ h̄ ſic vel ſic diffiniri. Quia tn̄ peti/
tio eſt gen⁹ orōnis q̄ dr̄ expreſſionē deſiderij. Videt̄ ꝙ orō magis ꝓp̄e
dicat in ſubſtrato actū intellect⁹: ſcȝ expreſſionē: ꝛ in ꝯnotato deſide
riū volūtatis. Neutrū tn̄ ſine alio eſt orō. Ex q̄ ptȝ ꝙ ꝓferre v̄ba ſi/
ne intellectu: aut cū intellectu ꝛ apprehēſiōe eoꝝ: ſed ſine deſiderio:
nō eſt orare: ſed inutilit̄ ꝛ fruſtra verboſitare. Et licet petitio fieri ſo
leat tā ad deū q̄ȝ ad hoīeȝ: tn̄ ſm̄ vſum ſctōꝝ illa ſolū q̄ fit ad deum
tanq̄ȝ ad ꝑncipalē ꝛ per ſe ſufficientē preſtare petita ꝓprie dr̄ orō. vn̄
pōt ſic deſcribi. Orō eſt petitio q̄ ad deū dirigit̄ mediate vel īmedi
ate. Petitio ponit̄ ꝓ gn̄e: ꝛ eſt locutio inclinatiua alteri⁹ ad preſtan
dū bonū deſideratū: vel remouēdū malū nolitū. Et ſic petitio inclu
dit tria ſcȝ locutōem ſiue expreſſionē deſiderij alicui⁹ alteri vt preſtet
ꝛ decedētiā ei⁹ qd̄ deſiderat̄: ꝛ ip̄m deſideriū. Et accipit̄ hic locutio
ſiue expreſſio gn̄alr̄: vt extēdat ſe ad locutōem mentalē: vocalē: ꝛ eā
q̄ fit ꝑ ſigna ext̄iora. Eſt aūt locutio mētalis cogitatio alicui⁹ vl̄ ali/
quoꝝ: vt ea alteri innoteſcāt h̄ mō dū cogitam⁹ / vt deus cogitatio/
nes nr̄as videat: loq̄mur deo ꝛ angel⁹ aliq̄ cogitās vt ali⁹ angel⁹ vi
deat. loquitur angelo cui vult innoteſcere ſuā cogitatōem: ꝛ ꝑ conſe
quens deſideriū aut rem cogitatā. Et ꝑ h̄ etiā ptȝ ꝙ q̄ petit illicita
a deo nō orat: ſȝ blaſphemat. Et ideo aliq̄ expreſſi⁹ diffiniūt orōem
Eſt petitio decētium a deo mediate vel immediate. Dicitur a deo
quia petitio facta ad alium non eſt ꝓprie oratio. Dicitur mediate vel
immediate: quia petitio que fit ad ſanctos tanq̄ȝ ad interceſſores im
mediate: fit etiam ad deū mediate dum quod petitur non a ſanctis
tanq̄ȝ ab auctoribus ꝑncipalibus: ſed a deo obtineri per ſanctos de/
ſideratur: ꝛ per hoc oratio dici meretur. Ex illo patet ad quem fieri
poſſit oratio: quia ad ſolū deum tanq̄ȝ ad principalem: ꝛ poteſtatem
concedendi petita habentē. Ad ſanctos aūt tanq̄ȝ ad mediatores.

☞ Secundo ſequitur ꝙ oratio eſt actus rōnis ſiue intellectus:
quia eſt locutio quedā que ad intellectū pertinet: nō tamē ſine actu
voluntatis qui eſt deſideriū. Tercio ſequitur ꝙ oratio pertinet
ad virtutē latrie. Nam orans ꝓteſtatur orando deū eſſe ſummum
omniū principiū in ſua poteſtate plena habentē omnia que petit: et
per hoc deū adorat: ꝛ ip̄m tanq̄ȝ deū colit quod eſt latrie adorare.

Hui⁹ tot ſunt ſpēs quot animi affect⁹ ac indulgētie humane in ad
quirēdis bonis ꝛ malis remouēdis. Patet etiā q̄ peti pn̄t: q2 oīa
que licite deſiderant̄. Quoꝝ aliq̄ ſunt ſimplr̄ bona: quib⁹ ſcȝ nemo
mali vti pōt: formalr̄ ſaltē: vt ſunt gloria v̄tutes: gr̄a: pctōꝝ remiſ/
ſio ꝛc̄. ꝛ hec ſimplr̄ peti pn̄t. Aliq̄ ſunt q̄b⁹ ꝛ bn̄ ꝛ male vti poſſumus
ſunt bona naturalia aīe ꝛ corpis: atq̄ȝ ext̄iora: ꝛ hec non licet petere
ſimplr̄ ꝛ abſolute, ſed ſub ꝯditiōe ſaltē implicita: inq̄ntū ꝓſunt ad ſa

lutem: ꝛ ꝯformia ſunt diuine volūtati. Quibꝫ vero bn̄ vti nō poſſu
mus vt q ſine pctō haberi nō pn̄t: oīno petere nō licet. Cōuenit aūt
orare om̄i rōnali creature: hōibꝫ ſcꝫ ꝛ angelis: nō dānatis. Non deo
qꝛ ſuperiorē nō habet. Nō brutis qꝛ rōne carent ꝛ intellectu. Chri/
ſto aūt ꝛ ſi creatura nō eſt: habet tn̄ creaturam ſcꝫ humanitatem ſibi
vnitā rōne cuius ſibi ꝯuenit orare maxime ꝓ nob. hic Joh. Aduoca/
tum habemꝰ ihm xpm ꝛ ipē interpellat ꝓ nobis. j. Joh. 2. Damna/
ti vero qꝛ obſtinati decentia appetere nō pn̄t: ideo nō eis ꝯuenit ora
re: licet poſſint petere ꝛ poſtulare. ☞ Pōt aūt oꝛ̄o fieri indiffe/
Lec,52. rent̄ mental'r tm̄: aut ſil' mental'r ꝛ vocal'r. Sed nō vocal'r tm̄: qꝛ ver
ba q̄ vocal'r tantū ꝓferunt̄: ſine deſiderio ꝛ apprehēſiōe eoꝝ q̄ petun
tur: nō merent̄ dici oꝛ̄o: vt dictū eſt. Oꝛ̄ones aūt publicas ꝛ ad q̄s
aliq̄s ex officio tenet̄ vocalit̄ fieri oportet: nō tm̄ mentaliter: quia ille
pplō ꝓ q̄ fiunt innoteſcere debent: vt ꝛ ipē miſtris eccl'ie ſe ꝯformet.
Priuate xo ꝛ ſingulares oꝛ̄ones: vtroqꝫ mō fieri pn̄t ſcꝫ corde tm̄:
vel ſil' corde ꝛ ore. Nā ꝓpt̄ eū q̄ orat̄: deū ſcꝫ: ſufficit oꝛ̄o iterior: qm̄
ipē intuet̄ cor. Sed vocal' expreſſio eoꝝ q̄ corde deſiderāt̄ vtilis eſt
ꝓpter orantem: vt animꝰ eius verbis vocalibꝫ in deū excitet̄: mens
ꝑ xboꝝ ꝯtextū ad petēda inſtruat̄: mēoria iuuet̄: euagatio tollat̄ de
bitū reddat̄: dū ſcꝫ aliq̄s ad vocal'r orandū ex voto aut iniūcta peni/
tentia officio vel alias obligat̄: vt redūdātia mentis in corpꝰ nō ꝓhi
beat̄. iuxta illō. Cor meū ꝛ caro mea exultauerūt in te deo meo. Ut
ꝓrimus inſtruat̄. ꝛ ad orandū ꝓuocet̄: vnde cum oꝛ̄o vocalis ordine
tur in mentalē: ſic moderari debet: quēadmodū plus deſeruit deuo
tioni excitande ꝛ ꝯſeruande: vnde ſi illam ꝓmouet aſſumenda eſt: ſi
impedit relinquenda. Qō veꝝ eſt: niſi quis ad vocaliter orandū vel
exprimendū obligaret̄: tunc em̄ mētaliter tm̄ orādo nō ſatiſfaceret.
☞ De loco oꝛ̄onis ꝛ tꝑe dꝛ ꝙ licet in om̄i loco ꝛ tꝑe ꝯgruat orare
ſm̄ illud Pſ. Jn omni loco dn̄atōis eius benedic aīa mea domino
ꝛ illud ſaluatoris. Oportet ſꝑ orare ꝛ nō deficere. Multū tn̄ ꝯgruit
in eccleſijs ꝛ locis ꝯſecratis orare: ꝛ eſt q̄nqꝫ debitū: vt miniſtris ad
hoc ab eccleſia inſtitutis: ꝛ dum ppl's tenet̄ ad diuina in ecleſia con/
ſecrata audienda. Eſt aūt vtile ꝓpter loci ſanctitatē: ꝓpter eccl'ie oꝛ̄o/
nes in eiꝰ ꝯſecratōe ꝓ orantibꝫ in eis factas ꝓpter pn̄tiā eucariſtie et
ſanctoꝝ angeloꝝ ac reliquiaꝝ ſanctoꝝ: ꝓpter concurrentiū ppl'orum
ſe mutuo in oꝛ̄onibꝫ iuuantiū: ac ſuis exemplis ad deuotōem ꝓuo
cantium. Quāuis nō nunq̄ꝫ frequentia ppl'i ſit impedimentū deuo
tioni: ꝛ tunc ſatius eſt orare in cubiculo clauſo ſuꝑ ſe oſtio patrē in
abſcondito: Quāuis hoc etiā fieri poſſit in ppl'i frequētia: vt q̄s oret
in cubiculo ſui cordis clauſo hoſtio euagantiū ſenſuum exteriorum
Sic omni tꝑe licitum eſt orare: immo ab orōne nunq̄ꝫ ceſſandum.

per diuerſionē ad ꝯtrariū oꝛonis: qđ fit per pctm̄ moꝛtale ſed ſemꝑ
ꝛ ebet in nobis eſſe deſideriū charitat⁹: ad minus ſm habitum: quo
inexiſtente ſꝑ oꝛamus. Sʒ quantū ad actū oꝛandi: vbi eccl'ia tempꝛa
non diſtinguit vſu vel pꝛecepto: arbitrio cōmittit̄ vniuſcuiuſqꝫ qñ
oꝛet: ſicut de loco. Licet tꝑa celebꝛate digeſtiōis videant̄ eſſe magis
apta. Ubi vero eccleſia tp̄s determinat: ꝯformandū ſe eſt vſui eccl'ie
☞ De geſtib⁹ ꝟo coꝛpis vbi eccleſia quantū ad oꝛones publicas
nihil determinat: relinquit̄ quilibet ſuo ſenſui: vt ita coꝛpis compo
ſitionem teneat: ꝓut deuotioni: reuerētie: ꝛ hūilitati magis fuire ex
perit̄. Ut tñ ſꝑ vitet̄ ſcandalū: phariſeica ypochꝛiſis: ꝛ ſupſtitio dete
ſtanda: vbi ꝟo eccleſia aut generalis ꝯſuetudo loci aliqđ determiat
huic debet ſe q̄libet quantū poterit ꝯfoꝛmare: ſiue in inclinatōibus
genuflexionib⁹: manuū ad celū eleuationib⁹. ꝓſtrationib⁹. capitꝭ nu-
dationib⁹ ꝛ ſimilib⁹. ☞ De attentione in oꝛonib⁹ hñda: ſiue ad
verba: ſiue ad verboꝝ ſcata: ſiue ad cām ſeu finem oꝛandi. ſcʒ ad con
ſecutōem petitoꝝ: certū eſt ꝙ oꝛare ſine attentione actuali ꝛ virtua-
li modice eſt meriti: tñ dum quis volūtarie oꝛat nō ex debito. ſicut
non oꝛando nō peccat: ſic etiā non peccat nō attēdendo. Sed de oꝛa
tionib⁹ ad q̄s quis obligat̄: vt hoꝛas canonicas: pniam ꝛc̄. Requiri
tur talis attentio ſaltē ad verba: vt ea integre ꝓferat: ꝛ nō volūtarie
ex deliberatōe eam ad alia ſe ꝯuertendo excludat: ſed cū ſentit ſe di-
ſtractū ꝓ poſſe diſtractōem excludendo ad attentōem verboꝝ que ꝓ
fert ſe reducat. Non aūt obligat̄ eccleſie pꝛecepto: ad attentōem ſen
ſus verboꝝ ſiue finis oꝛonis: immediati: ſiue mediati: vel ad alios
effectus oꝛonis: q꞉ pꝛeceptū eccleſie de oꝛōne: q꞉ poſitiuum ꝛ huma
num eſt nō cadit niſi ſuꝑ vocū ꝓlatōem q̄ ſola ſubiacet eccleſie iudi-
cio: ꝛ nō ſuper actus interioꝛes. Licet tñ eccleſia pꝛecipiens intēdat
vt fiant attente: deuote: ꝛ finaliter ꝓpter deū. hoc tñ nō pꝛecipit. Ue-
rūtamen ſi oꝛans voluntarie diſtraheret̄: vel aduertens ſe diſtrahi
voluntarie ꝛ ex deliberatōe diſtractōem cōtinuaret: nec ſe reuocare
vellet: peccaret agendo ꝯtra mentē eccleſie pꝛecipientis: ꝛ ad repeti-
tionem teneret̄: q̄m ſecus eſt pꝛeceptū ſeruare pꝛeter mentē ſeu non
ad mentē pꝛecipientis: ꝛ ſeruare contra mentē eius. Scđm includit
ꝯtēptū. non pꝛimū ideo ſcđs peccat: nō pꝛimus: de hoc latius lec. 62 Lec. 63.
☞ Quantū vero ad alios oꝛonis fructus ſiue effectus. ſcʒ mere-
ri. impetrare: mentē ſpūalr̄ delectare ꝛ reficere: quāto attenti⁹ oꝛat
ſiue ad ſenſum ſiue ad finem: tanto magis eos conſequit̄. Nec tñ ſꝑ
req̄rit̄ attētio actualis: ſed qñqꝫ ſufficit ꝟtualis. Ut aūt oꝛatio ſit
impetratoꝛia eius ꝓ q̄ oꝛat̄. q̄ttuoꝛ ꝯditōes req̄runt̄ ſm doc. ſcʒ vt fi
at pie: ꝑſeuerāter: de his q̄ ꝑtinent ad ſalutē: ꝛ ꝓ ſe. Pie. i. religioſe:
puta ex fide ſpe ꝛ charitate. Unde q̄ eſt in moꝛtali pctō non petit pie

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

perſeueranter quantū ad deſideriū eius ꝓ quo oraꝶ: vt nō diuertat ad ꝯriū: quo ſe reddat exauditione indignū. Differt eñ dñs quādoqꝫ dare qđ petiꝶ ad maiorem petentis vtilitatē. De his que ptinent ad ſalutem: vt ſunt regnū celoꝝ: ꝛ iuſticia eius: ꝛ neceſſaria corporꝭ ſine quibꝫ hō viuere nō pōt: ꝛ ita nec mereri. Et qm̄ multa petim⁹ de quibꝫ certi non ſumus: an ꝓficiant ad ſalutē vel ne: ideo talia petēda ſunt ſub ꝯdictōe: inquantū dñs nouerit illa nobis ꝓficere ad noſtram ſalutē. Pro ſe qꝫ ꝯtingit orōem factā ꝓ alio: ꝑ indiſpoſitiōem eius ꝓ quo oraꝶ non exaudiri. Iſtis ꝯditionibꝫ ſtantibꝫ: ſemꝑ exauditur oratio a deo ad vtilitatē orantis: ꝛ ſi non ſꝑ ad eius voluntatē Deficientibꝫ aūt illis qñqꝫ audiꝶ ex ſola dei miſcđia: quandoqꝫ non Semꝑ tñ ſi ex charitate ꝓcedit: meritoria eſt vite eterne oranti: etiā dum non impetranꝶ ea q̄ ꝑticulariter poſtulanꝶ. de hoc lectōne. 63. Hec de oōne in genere. Nunc de oōne dñica in ſpecie.

vniuerſalis omniū. Creatione gubernatōne: ꝛ neceſſarioꝝ ꝓuiſione: itē predeſtinatōe redemptione. inſtructione adoptione.

Pater

ſpecialis adoptando erudiendo. Ad vitā eternam nutriendo.

noſter

īmutabiliter in te ipō eternus ſemꝑ idē ipſe

qui es

ſpūalibꝫ ꝛ corꝑalibus per operum ſublimitatē.

in celis

p Remiſſa exhortatōe ad orandū piū ꝛ miſericordiſſimū patrē: ꝯſequēter poniꝶ ipa oō. Et pmo poniꝶ oō dñica. Secūdo ei⁹ emboliſm⁹. i. oō ſupercreſcens: ꝛ p̄cedentē orōem dñicā q̄ꝫtū ad vltimā ei⁹ clauſulā declarās. ibi: (Libera nos dñe) Oō dñica q̄ oēs alias oōnes vincit. dignitate. breuitate. ꝛ fecūditate: qꝛ a mgr̄o mgr̄oꝝ ꝯpoſita: paucis ꝟbis ꝓfunditate ſniaꝝ copioſis edita: oīm q̄ petere decet eſt ꝯtentiua. vñ Aug⁹. ad ꝓbā. Si oīm ſctāꝝ precationū ꝟba tranſcurras: q̄ꝫtū eſtimo nō inuenies qđ iſta oō dñica nō ꝯtineat: vñ nihil aliđ petere licet a dño: qm̄ qđ iſta oōne ꝯp̄hendiꝶ: q̄ꝫuis ipſa eadē etiā alijs ꝟbis liceat poſtulare.

☞ Iſta in ꝯm oō diuidiꝶ in exordiū: tractatū ꝛ ꝯcluſionē. ſecūda ps ibi. (Sctificeꝶ) tercia ibi. (Amen). In exordio ei⁹ q̄ petiꝶ captaꝶ beniuolētia. In tractatu petitionū q̄s fundim⁹ ſubiūgiꝶ ꝯtinentia. In ꝯcluſiōe optaꝶ orōnis exauditio ꝛ efficacia. Captaꝶ aūt beni

uolentia dei quē oramus:nō vt īmutabilē flectamus:vel vt ei⁹ beni
uolentiā preueniamus:q2 ipſe prior dilexit nos:ſeu vt indigētias no
ſtras ſibi inſinuemus. Uidet eīm neceſſitates nr̃as priuſq̄3 petam⁹.
Sed vt in nobis ipis de ſua beniuolentia certā fidē ac ſpei fiduciā
excitem⁹. In q̄ttuor igit̃ in verbis exordij ɔmēdat̃:a dilectōis mag/
nitudine q̄ in filios nos adoptat:cū dr̃ pr̄:a liberali bonitat3 ſue dif/
fuſione:q̄ ſe nobis donat:q2 noſter. Ab īmutabili ꝑpetuitate q̄ ſemꝑ
ɔſtat cum dr̄:(qui es) A potētia 𝔷 dignitate q̄ oīb9 impat q2 in cel.
☞ Circa primū dicim⁹:diuina inſtitutōe formati 𝔷c.(pr̄) quod
hic accipit̃ eſſentialr̃:vt conuenit toti trinitati. Nā oratio hec fit ad
trinitatē. De ſignificatōe aūt huius nōis pr̄ habes ſupra in princi
pio canonis. Eſt aūt de⁹ pr̄ nr̃:nō naturali generatōe:ſed p̄deſtina/
tione.creatōe.redemptōe.gubernatōe.inſtructōe 𝔷 adoptōe. Sed h
attendat orans cū dr̄: Pr̄. vt ſe exhibeat filiū:paternā imaginē vite
ſue ſiītudine unitando:𝔷 filialiter diligendo. Addit̃. non meus qd̄
ſolius vnigeniti filij eſt verbi in diuinis:ſed nr̃:q2 generalis pr̄ om
mortalium eſt:quos imaginis ſue ſiītudine inſigniuit. Et vide
quēadmodum in primo huius fecundiſſime orōnis v̄bo excitamur
ad dilectōem dei pr̄is noſtri. In ſcd̄o ad amorem ꝓximi. In qua du
plici dilectōe tota lex pendet 𝔷 ꝓphe. Nam cum vnū patrē piiſſimū
𝔷 optimum profitemur nos habere in celis:per ɔſequens nos pro/
fitemur eſſe fratres in terris. Sequitur (qui es) hoc complexū Lec.65
qui es ꝓprie acceptum:ſoli deo ɔuenit ꝓprie accipitur:qn̄ importat
puꝝ eſſe:nulla potentialitate ad non eſſe permixtū:vn̄ ſolū illud ꝓ/
prie eſt:quod nō habet potentiā ad nō eſſe:quod ſcȝ īmutabiliter eſt
In q̄ nihil eſt preteritum:vel futuꝝ:ſed tm̄ ſemper eſſe eternū. Sic
vere 𝔷 ꝓprie aurum dicit̃:in quo nihil eſt niſi aurū:nihil eſt non au
rū. Sic vere eſſe dr̄:in quo nihil eſt niſi eſſe. Hoc eſt:nulla potentia
ad nō eſſe. 𝔷 ita de ſe dt̄ dn̄s. Exod.3. Ego ſum q̄ ſum: 𝔷 ad moyſen:
q̄ eſt miſit me:hoc nomen mihi eſt in eternū. Addit̃ in celis:tam
ſpūalib9 angelis:𝔷 ſctis q̄3 corꝑalib9 celeſtib9 ſperis. Et q̄uis deus
incircūſcpte eſt vbiq3 𝔷 in oīb9 per eſſentiā potentiā 𝔷 preſentiā ſpe/
cialiter tn̄ 𝔷 anthonomatice:dicit̃ eſſe in celis:ꝓpt̃ maiora mirabilio
ra:ac ſublimiora dei opa:que opat⁹ eſt in celis:corꝑalib9 quidem in
eoꝝ pulcritudine.magnitudine:incorruptibilitate:mot⁹ regularita
te.armonia.luminoſitate:v̄tute influxiua 𝔷 opatōe. Spūalib9 autē
grām infundendo:gloriā tribuendo: caſq3 ſibi beatifice vniēdo: qd̄
excedit omnia opera ſua. Et ſicut per primū quod dicitur pater:ad
amorem dei:per ſecundū noſter:ad amorē ꝓximi:ita per tertiū qui
es in celis ad amorē nr̄m inflāmamur. Tūc eīm vere nos ipſos dili
gimus cū nobis ſūma 𝔷 celeſtia bona volumus:ea ſperamus:et ſi/

de.affectu: ꝛ cogitatõe cum p̄re nr̃o in celeſtibꝫ habitamus: ſm illud Apoſtolus. Noſtra conuerſatio in celis eſt: ad Philip. 3.

ſanctũ cognoſcatur: honoreť: ꝛ adoretur in ſe ipſo ꝛ in nobis noticia tua

Sanctificetur nomen tuum

☞ Poſt exordiũ ſequiť tractatus: cõtinens petitiones ad deum fundendas. Et diuidiť. Nam primo petiť qꝺ pertinet ad dei reuerentiam. Scꝺo quod pertinet ad nr̃am ſalutem ꝛ indigentiã. ibi: ad ueniat regnũ tuum. ☞ Circa primũ recto ordine petiť qꝺ dei patris nr̃i gl̃iam concernit ꝛ honorem. Siquidẽ debitũ eſt: vt filius bonus in orõne deprecaturꝰ: nihil ſummo ſuo p̄ri anteponat: ſicut nihil qꝺ ſuũ eſt dñ̃o preponere debet. Petiť aũt ſanctificatio nominis dei: ꝛ in ſeipſo ꝛ in nobis. In ſeip̄o nõ per ſctificatõis adeptionem q̄ ſp̄ immutabl'r ꝛ eſſentialiter ſanctus eſt: ſed ꝑ ſanctitatis ſue oſtenſionẽ ac manifeſtatõem; vt ſcꝫ ſanctitas nõis celeſtis p̄ris toti mundo declareť. credať. diligať. ꝛ ab om̃ibꝫ honoreť ac laudeť: que aũt ſit ſanctitas dei: ſupra dictũ eſt in hymno angelico. Petiť etiã vt ſanctificeť in nobis nomen dei: ꝑ ſanctitatis aduentũ: augmentũ ꝛ ꝯplementũ: q̄ntũ ad incipientes: ꝓficiẽtes: ꝛ perfectos. Uel ſic: nomen dei in nobis: nomen eſt q̄ a xp̄o dicimur xp̄iani. Id petimus vt in nobis ſanctificeť. i. ſctis moribꝫ adorneť: vt nedũ noĩe dicamur: ſꝫ vite imitatõe ſimꝰ qꝺ dicimur xp̄iani. alias expoſitões q̄re lec 66.

btitudinis eterne in q̄ oĩs hũanꝰ ſaciať appetitus. rõnalis impfecta ſũmi boni poſſeſſione

pꝰ trãſitũ huiꝰ mortalis ꝛ miſerie vite — Senſitiuꝰ in xp̄i humanitate. Naturalis in dotibus glorie.

Lec. 97.

Adueniat regnum tuum

☞ Premiſſa petitione eius qꝺ ꝑtinet ad dei honorẽ ꝛ reuerentiã Sequunť petitões ſex eoꝝ q̄ ꝑtinẽt ad nr̃am indigentiã. Indigemꝰ aũt fulciri bonis: ꝛ libari a malis. Et ſm h̄ ps illa diuidiť in duas ꝑtes. In p̄ma petimꝰ nob ꝯferri bona. In ſcꝺa oramꝰ a nob remoueri mala. ibi. (Et dimitte) Pria ps ꝯtinet tres petitões ſm triplicia bona q̄ nob petimꝰ dari. Scꝺa ps ſil'r ꝯtinet tres petitiones: ſm triplicia mala: petitis bonis ꝯtraria: q̄ poſtulamus a nobis remoueri

Sũt aũt triplicia bona nob cõicabilia. maxia. media. ꝛ minima. Pria ſunt bona ſupcéleſtia. btitudo ſcꝫ ꝛ gloria: quibꝫ in patria beatificamur: ꝛ hec petunť in ſcꝺa petitõe (Adueniat regnũ tuũ) Secunda ſunt bona ſp̄ũalia ꝟtutũ ꝛ g̃re: quibꝫ in via ad ꝓmerendã beatitudinẽ adiuuamur: ꝛ hec petunť in tercia petitione (Fiat volun

tas tua (Tercia ſunt bona tꝑalia ꝛ fortune quibus in vita naturalr ſuſtentamur. ꝛ hec petunẗ in quarta petitõe (Panẽ nr̃m q̃ttidianũ da nobis hodie. ☞ Hijs bonis opponuntur triplicia mala. ſcꝫ mala culpe: que opponunẗ beatitudini patrie. Et hec ſunt maxia qꝛ ſeꝑant nos a ſũmo bono ꝛ inferunt mala vltime miſerie: ab hijs nos liberari petimus in quinta petitione (Et dimitte nobis debi/ ta noſtra ſicut ꝛ nos dimittimus debitoribꝫ nr̃is) Scd̃a ſunt mala media medijs bonis aduerſa: ꝛ ſunt occaſiões pctõꝝ: que perducũt ꝛ precipitãt in mala culpe: quales ſunt tentatões demonis. mundi. ꝛ carnis. Et hoꝝ amotio petiẗ in ſexta petitione. (Et ne nos indu/ cas in tentatõem.) Tercia mala ſunt infima vel minima ſcꝫ tꝑalia ꝛ ſunt mala pene: ſcꝫ afflictões corpis vel anime: vt dolor ꝛ triſticia infirmitates ꝛ cetera corpis afflictiua: q̃ minimis bonis ſunt cõtra/ ria: ac eoꝝ ablatiua. Quoꝝ ablatio petiẗ in ſeptima ꝛ vltia petitiõe (Sed libera nos a malo) Et ita patet diuiſio ſeptẽ petitionũ o͞rois dñice. Quibꝫ facile capiẗ planus ꝛ eiuſdem ſenſus litteralis.

☞ Hac ergo petitõe ſcd̃a (Adueniat regnũ tuum) petiẗ beatitu do: que eſt ſummũ noſtrũ bonum: quã ſperamus adipiſci in regno celoꝝ: qd̃ eſt eccleſia triũphans. Licet ſm variã acceptõem regni ce/ loꝝ poſſet multiplr̃ exponi, vt declaraẗ Lec. 67. ſatis late.

beneplaciti antecedens ꝛ ꝯſequẽs
perficiaẗ ꝛ ſigni preceptiua ꝛ conſultiua.

Fiat voluntas tua ſicut

Lec. 68

in angelis et beatis — in hominibus ter/ re incolis

in celo et in terra.

P Etitio tertia. In qua petuntur media bona. ſcꝫ bona ſpũa/ lis gratie: qua in via ad ꝓmerendũ celeſtem gloriam prepa ramur. ☞ Preparamur aũt ad hanc promerendam per grãm noſtrã voluntatem voluntati diuini conformantem. Et hec peticio primo ſimpliciter proponitur. Secundo eiꝰ ꝑfectio ſpe/ cificatur: ibi: (ſicut in celo) ☞ Per primum. (Fiat volũtas tua) petimus gratiam dei: per quam voluntas ſua nedũ benepla/ citi: ſed ꝛ ſigni in nobis fiat vt ſcꝫ per gratiam ſuã vniuerſa precepta dei intelligamus ſine errore: memoriter teneamus ſine obliuione: opere exequamur ſine tepore. Sed ꝛ prohibita caueamus diligen/ ter: ꝛ conſilia amplectamur feruenter. Uniuerſa eius opera collau/ demus excellenter: ac in donis ſuis ꝛ proſperitatibꝫ gratias agamꝰ letanter: in aduerſitatibus pacientiã teneamus conſtanter. In om/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

j Theſſa,4. hibus nos exhibentes ſicut dei miniſtros p arma iuſticie a dextris
z ſiniſtris. Ut in omnib⁹ ſm oēm voluntatem ſuam beneplaciti et
ſigni iuſtiſſimam conuerſemur in iuſticia z ſanctitate: quia volūtas
Lec,69 dei eſt ſanctificatio noſtra, ☞ (Sicut in celo z in terra) ſm
Auguſtinū. Ut ſicut dei voluntas fit in angelis qui in celis ſunt: q
ipſo perfruuntur nullo errore obnubilante ipſorū ſapientiā. Nulla
miſeria impediente corum beatitudinem: ita etiā fiat in terra in no/
bis hominibus terrenis in via conſiſtentibus.

☞ Tamen (Sicut) non dicit omnimodā ſimilitudinem: ſed ta
lem que conuenit viatoribus z peregrinis. Unde petimus: vt ſicut
celi ciues voluntatem ſuam diuine conformant voluntati: ita et fa/
ciant homines in hac habitatione terreſtri.

☞ Alias notabiles expoſitiones: ac diſtinctiones voluntatis di/
uine in voluntatem beneplaciti: z in voluntatem quintuplicē ſigni.
Preceptum. Prohibitionē. Conſilium. Operatōem. z Permiſſio
nem: atq̧ de voluntate antecedente z cōſequente. Conformitate q̄z
noſtra qua diuerſimode noſtram voluntatem tenemur illi confor/
mare. quere Lec.68.et.69.

temporalium bonorum
ad corporis ſuſtentatio/
nē neceſſariū: vl' eucari/
ſtie: vel ſalutar' doctrine

tempo/
raneum

Lec,70. **Panem noſtrum quottidia**

tu pater
clemen/
tiſſime

tuis
filijs

ſine dilatione
preſentialiter
ſemper do/
nec hodie
nominatur.

num da nobis hodie

Petitio quarta: qua pro bonis infimis: bonis ſcili/
cet corporis: temporalibus ac fortune: patrē qui
in celis eſt obſecramus. Unde per panē quem pe/
timus: ad litteram intelligitur omne qđ ad corpo
ris ſuſtentationem congruam pertinet z ſalutem:
vt ſunt cōueniens cibus. pot⁹. et generaliter om̄e
nutrimentum ac fomentum corporis: veſtitus:
habitatio: defenſio: z cetera ad corpus eiuſq̧ ſanā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

⁊ bonam conſiſtentiam requiſita: ſiue ſint bona naturalia ſiue for-
tuita: interiora: vel exteriora. ☞ Sed per allegoriam etiā pro
hijs petimus que panis ſimilitudine intelligimus: que anime fo
menta reſpiciūt. Hec ſunt panis ſacramentalis eucariſtie: panis vi-
te ⁊ intellectus: qui eſt panis ſalutaris doctrine panis laboris ⁊ pe-
nitentie. Extenditur etiā ad panem viuificantis gratie: ⁊ cōſuman-
tis glorie: que ad vegetationē anime pertinent. Sed de vltimis du
obus iam petitio porrecta eſt in ſecunda ⁊ tertia petitionibus.
☞ Dn̄s itaq̧ de ſolo pane mentionem facit qui eſt principale nu
trimentū corporis: vt ſuperflua ⁊ que ad luxuriam: id eſt inordina-
tam voluptatem in cibo. potu. veſtium ⁊ ceterorū cultu prouocant
nos doceat vitare. Et ſm apoſtolum. Habentes victum ⁊ amictū
que ſunt chriſtianoꝝ diuitie: contentos eſſe. Ideo petenda ſunt
vite neceſſaria: nō delicata viciorum irritamenta. Neceſſaria dico.
nō ſm tenuiſſimū victum: ſed ſm congruentiā qualitati perſone et
ſtatus. Ita tamen panem hunc materialem nobis dari petamus a
dn̄o: non vt in eo finem ponamus: ſed tanq̄ꝫ adminiculum: quo ad
finem que eſt beatitudo anime adiuuemur. Petendus em̄ eſt ad
ſuſtentandum corpus: ne ſuccumbat in exercitio operū iuſticie ſed
cooperetur ſpiritui ad aſſequendum principaliter intentum quod
eſt beatitudo. ☞ Dicitur etiam noſtrum nō meum: vt nemo
ſibi temporalia approprietur: ſed ea tanq̄ꝫ bona cōmunia: alijs in ne-
ceſſitate impercienda: ⁊ petat ⁊ recipiat: nec quis pro ſe ſolum: ſed
etiam pro alijs oret. Additur quoq̧ quottidianum: vt doceamur
abijcere noxiam ſolicitudinē: ſuperfluam a ſpiritalibus retrahen-
tem: anxiam de dei prouidentia diffidentem aut principalem tanq̄ꝫ
ad finem: ſicut Dn̄s ait: Nolite eſſe ſolliciti in craſtinum: quo ſolici-
tudinem principalē tanq̄ꝫ ad finem prohibet adhiberi tēporalibus:
que haberi debet ad regnum dei: ⁊ eius iuſticiam. Non aūt prohi-
bet ſolicitudinē moderatā prouiſionis etiam pluriū dierum: tanq̄ꝫ
principaliter deſideratis adiecte. Alioq̄n nō doceret nos orare. Pa-
nem noſtrum quottidianū da nobis hodie: quia non oramus ſine
ſolicitudine. Ad idem pertinet quod additur hodie: ne etiam ſolici-
tudinem temporalium conuenientium extendamus in longa tem-
poris ſpacia: Quaſi deſperantes de prouiſione diuina: cui pro no-
bis eſt cura.
☞ Eſt ergo ſenſus huius petitionis quantum ad panem ma-
terialem. Panem noſtrum quottidianum da nobis hodie. Tu pa
ter celeſtis da nobis panem quottidianum: id eſt bona temporalia
pro huius mortalis vite curſu conuenientia: ea menſura eoq̧ viuē
di mō quib⁹ nobis vtilia ſunt ad vitā ad quā tendimus immortalē.

Petit͛ etiam panis ſacramentalis eucariſtie. vt det͛ nobis quoti-
die ſacramentaliter aut ſpũaliter ſumẽdus: vt anima noſtra a quo-
tidiano defectu reparetur: ꝛ charitatis ac deuotiõis feruoꝛ in ea nu
triat͛ ꝛ augmentet͛: vt ad perfectõis ſtatũ valeat peruenire. Peti
tur etiã panis doctrine: de quo dñs ait: Non in ſolo pane viuit ho-
mo ꝛc. Ne anima ignoꝛantia neceſſarioꝝ ad ſalutẽ: aut erroꝛe ſedu
Lec. 72. cta pereat. De pane penitentie ꝛ laboꝛis. De quo ꝓpħa. Cibabis
nos pane lacrimaꝝ: et potum dabis nobis in lacrimis in menſura
videtur aptius tractandum: cum petitur remiſſio peccatoꝝ: que re-
gulariter non conceditur ſine penitentia ꝛ contritione.

quantũ ad culpã et penam — peccatoꝛibus et indignis — peccata moꝛtalia et venialia. nos debitores pene ꝛ indignatõis tue ꝯſtituẽtia

Et dimitte nobis debita no-

corde oꝛe et opere. non vindicando neqꝫ odiũ aut rancoꝛem tenendo

ſtra Sicut et nos dimittimus

iniuriatoꝛibus.

debitoꝛibus noſtris.

☞ Petitio quinta qua poſtulantur remoueri maxima mala ſcꝫ
pctã a ſummo bono nos ſepantia. Addit͛ etiã modificatio: ſm quã
fiat maloꝝ remotio. Quo ad primũ petit͛ dimiſſio oĩm pctõꝝ:
tam moꝛtaliũ qꝫ venialiũ: que nos debitoꝛes faciunt atqꝫ reos pe-
naꝝ eternaꝝ ꝛ tpaliũ. Petit͛ aũt eoꝝ plena remiſſio: ita ꝙ ꝓ pẽis
clementiã nobis non imputent͛: nec quo ad culpã: nec quo ad penã
Ad pctm̃ vo oꝛiginale: qꝛ iam in baptiſmate dimiſſum eſt nõ opoꝛ-
tet hanc clauſulã extendere Docet ꝛ dñs quales eſſe nos opoꝛtet vt
hec petitio ſit efficax: vt ſcꝫ tales nos exhibeamus ꝓximis: qualem
deũ eſſe volumus nobis: vult dñs nos eſſe miſericoꝛdes ad frẽs: vt
miſcõiam ꝯſeqm̃ur a deo patre. Dimittim⁹ aũt pctã ꝓximis: dũ
iniuriaꝝ in nos cõmiſſaꝝ nullam vindictã eternã vel tpalem deſi-
deramus: ſed magis eoꝝ emendatõem qua ab iniurijs ceſſantes ac
illata damna ſi poſſent cõpenſantes nobiſcũ beatitudinẽ ꝑpetuam
mereantur. Et qꝫuis illatoꝝ damnoꝝ recupationem ſm iuſticie
oꝛdinẽ qrere poſſum⁹. Nõ tñ vindictã iure inſligendã ꝓpt͛ nos deſi-
derare debem⁹. qm̃ volum⁹ nob a deo pctã dimitti: vt tñ iuſtã vin

dictam in nos exerceat. Nec ſufficit ore tm̄ ⁊ facto non vindicando remittere: niſi ex corde remittamus. vñ ait dñs. Sic faciet vob pat ſi nō remiſeritis vnuſquiſq3 frī ſuo de cordib3 vr̄is Math.18. Hec aūt remiſſio fieri nequit: niſi per amorem in corde ad ꝓximum: qui amor nobis p̄ceptus eſt ad amicos ⁊ inimicos. Qui aliter orat contra ſe orat. dicente Chryſ. Qui inimiciciā in corde ⁊ in ore ſuat aduerſus ledentē: non deū orat ſed irritat: apud deum grām nō obtinet: ſed eternam damnatōem ſibi poſtulat. Uerum qui induratus: fratri remittere nō vult: non ideo oīonem dñicam orans hanc clauſulā omittat: ipam ſincopando: q2 ſic pctō pctm̄ adijceret: ſed in perſona eccl'ie eā dicat: vt mēdaciū caueat. Illa em̄ tanq3 pia mr̄ oībus dimittit. Uez talis ſic orando nihil merek: q2 tenendo odium contra ꝓximū gr̄a caret ſine qua nullū eſt meritum nr̄m. Multa de hac remiſſiōe ac fraterna correctōe quere Lec.72. et ſequētibus.

tu pater noſter celeſtis — induci permittas gratiam ſubtrahendo ne vincamur.

Et ne nos inducas in ten/tationem. Lec.78

demonis. mūdi. carnis — in ea deſcēdo p ꝯſenſum quo perficitur peccatum

☞ Petitio ſexta q̄ petik remotio mediocris mali. inducētꝫ in malum maximum qđ eſt pctm̄. Hoc aūt malum mediocre. eſt tentatio ad peccandū: q̄ ſm ſe non mala eſt qm̄ prepat victori coronam. Sed vinci tentatione malum eſt. Ideo nō petimus vt nō tentemur: ſed ne tentationi ſuccūbamus ei cōſentiendo in pctm̄: ⁊ hoc eſt induci in tentatōem. Tentari itaq3 ad exercitiū virtutis bonum eſt: ſed in tentatōe relinqui vſq3 ad pcti cōſenſum: malum eſt. Petimus ergo a patre nr̄o vt nō ſubtrahat nobis dum tentamur gratie ſue auxiliū: ſed tanq3 pater fideliſſimus nos cuſtodiat: vt nos nō apprehendat tentatio niſi humana: nec paciak nos tentari vltra idqđ p oſſumus: ſed faciat cum tentationne ꝓuentum vt poſſimus ſuſtinere: ⁊ viriliter ſuo coopante auxilio triūphare. Multa de tentationibus dyaboli fraudibus: ⁊ contrarijs medelis habes Lec.77.et.78. j. Cor. 10.

Sequitur petitio vltima

pene. pn̄ti et futuro. — fiat ꝓcedantur petita

Sed libera nos a malo Amē. Lec.79.

☞ Petitio ſeptima ⁊ vltima cum concluſione per verbū Amen. qua petimus liberationē a malis pene: que minima ſunt reſpectu

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Mali culpe: ⁊ mali occaſionis in culpam inducentis. Malum enim pene minus malum eſt ꝙ culpa: qm̄ eſt culpe ordinatiuū. Exponit aūt a quibuſdā de malis pene indifferēter tam preſentib⁹ ꝙ futuris.

· Uerum q: nō expediret ſm ſtatū lapſe nature: oēm penam tolli ab homine: qm̄ ſm Greg. Mala que hic patimur ad deum nos ire cōpellunt. Ideo nō oramus vt omnes pene tpales nobis auferant in oēm euentum: ſed quatinus nobis impedimentum ſunt ad bonum eternum. Unde petimus liberari ab omni malo a foris affligente: ad peccatum impellente: ⁊ ad bonum nō ꝓmouente. Ab omī quoqꝫ malo intus ex nobis orto: ab ignorantia ſciendoꝝ: infirmitate agendorum: puſillanimitate obſeruantie diuinoꝝ preceptorum: a tarditate bonorum: a pronitate malorum: a rebellione virium inferiorum: a vana ſolicitudine temporaliū: a radicibus peſſimis viciorum. A malis quoqꝫ futuris; purgatorij penis ⁊ eterne damnationis. ☞ Sequitur orōnis concluſio qua petitoꝝ optatur efficacia ⁊ confirmatio in verbo Amen. Eſt aūt amen dictio nec greca nec latina: ſed hebraica: nō interpretatiōe in latinum verſa propter auctoritatem ſermonis hebraici. Accipitur autem quandoqꝫ nominaliter: vt valet tantum .i. verus: ſic in Apocal'. dicitur: Hoc dicit amen teſtis fidelis ⁊ verus. Quadoqꝫ verbaliter .i. fiat. Quandoqꝫ aduerbialiter id eſt vere: hic accipitur verbaliter pro fiat. Ut autem (fiat) ſortiatur optatum effectum: orandum eſt vigilanter: nō tantum voce ſed magis mente. Nec ſit oratio nuda: ſed bonis operib⁹ veſtita. Nec deſit diligentia faciendi quod ... e eſt: ad adquirendum petita: ne dimiſſis vijs ad effectus petiti conſecutionē ordinatis: magis videamur deum tentare ſuperbi: ꝙ humiles petere ⁊ orare. Ultimam orōnis petitionem populus reſpondendo dicit: ⁊ rurſus ſacerdos concluſionem: dicens: Amen adiungit: vt ſic oratio cōnexe a ſacerdote ⁊ populo effundatur.

Lec. 80. l

Libera nos queſumus

ad bonum non promouētibus

domine ab omnibus malis.

culpis vt per contritionem ⁊ ſatiſfactionem deleantur

Anguſtijs ⁊ tribulationibus vt eas vincere poſſimus

preteritis, preſentibus, et

laqueis et in/
ſidijs vt caue
re valeam⁹

quia eĩ̃ nos in/
digni ſumus ex
auditione.recur
rimus ad ſancto
rum ſuffragia

quia chriſtum
genuit; beat⁹
venter qui te
portauit.

futuris Et intercedẽte beata

in corpe et aĩa aſſumpta
ſm opinionẽ btĩ Aug.

perpetua:ante partum: in par
tu et poſt partum

et glorioſa ſemper virgine.

celi reſtauratoris
ꝛ terre redẽptoris

ſtella maris celum ꝛ
terrã illuminante

dei genitrice maria. et be/

a te prẽ ante mũdi ꝯſtitutõem
electis ꝛ a xp̃o in tẽpore vocatis.

apoſtolorum
principe

atis apoſtolis tuis Petro

gentium doctore

crucis deſiderio ardente

et Paulo atqꝫ ſ Andrea cum

ne ppl's in tanti ſacr̃i cõione
ꝑturbetur ꝑ inſurgẽtia mala

generaliter

oĩbus ſanctis da propitius

ꝯſcie ꝛ tꝑis

auxilio

pacem in diebus nr̃is vt ope

ad quam refugimus.

miſericordie tue adiuti. et a

cõmiſſo ꝛ cõmittendo vt illud
deleat̃:ab iſto ꝑſeruemur.

per pacem
pectoris

peccato ſimus ſemper liberi.

ne impediamur in aſſecu
tione pacis eternitatis

per pacem tꝑis

et ab oĩ perturbatione ſecuri

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Orationi dñice addit᷑ alia oratio que emboliſmꝰ vel ſupercreſcens dicit᷑: tum q2 in ea nihil petit᷑ qđ in petitionibꝫ dñice oratiōis petitū non eſt. Nec tñ hoc ipo ſuperfluit: q2 priores petitões declarat. ſpecificat. ꝛ explanat. ꝛ preſertim tres vltimas petitões quibus maloꝝ remotio flagitat᷑. Tum q2 petitionū repetitione magis petentium deſiderium excitat᷑: ꝛ per hoc ad obtinendū effectū amplꝰ diſponit᷑. Et pōt diuidi orō hec in tres ptes: qm̄ ꝯcluſio eiꝰ ſcȝ: p eundem d.n.i.xp̄m. que poſſet poni pars quarta principiū eſt alterius partis principalis ſm̄ prehabitā diuiſionē. In prima ḡ parte petit᷑ liberatio a malo pacis impetitiuo. In ſcđa recurrit᷑ ad interceſſores ſctōs vt ſint nobis impetratōis preſidio: ibi: (ꝛ intercedente). In tercia fit petitōis maior ſpecificatio. ibi: (vt ope miſcđie) Et nota ꝙ ad impetrandā pacē ac reconciliatōem que petit᷑: introducuntur quattuor perſone: quoꝝ ſuffragijs nitimur: que paſſioni dñi: q̄ in miſſa cōmemoratur: magis fuerunt ꝯfigurate. Uirgo maria cuiꝰ animā ptranſiuit doloris gladius ſtans ſub cruce in hora paſſionis. Petrus apl's qui crucifixus eſt corpore tranſuerſo: ordinem querēs in pena: ne magiſtro ſuo xp̄o crucifixo equalis in pena videret᷑. Paulus qui ꝛ ſtigmata dñi ieſu in corpore ſuo portauit: vt de ſe ipe teſtatur ad Gall'.6. Andreas qui crucifixi amore crucem in qua paſſus eſt tanq̄ȝ amatam ſuam ſalutauit. Hec oratio ſub ſilentio legit᷑ ad ſignificandū quietem dñi triduanam in ſepulcro. Reſumit ſacerdos patenam in manus que ſua latitudine charitatem repreſentat᷑. in qua ſacrificium illud ſumendum eſt. Uel ſm̄ alios ſignificat reditum apoſtoloꝝ ad xp̄m poſt eius reſurrectōem que ſua abſconſione poſt preſentatōnem offerendoꝝ eorundem fugam figurabat.

Diuerſe in hac parte in diuerſis eccleſijs ceremonie obſeruant᷑: quarum expoſitionem quere Lectione.80.

quem ſub ſacramento vere contineri cōfitemur — cui data eſt omnis poteſtas in celo et in terra.

Per eundem dominū noſtꝝ

ſaluatorem — vnctum a pr̄e oleo leticie ſcȝ ſp̄ūſancto — vnigenitum et naturalē.

ieſum chriſtum filium tuum

pr̄e omnipotenti — indefectibiliter et eternaliter — imperioſe et potenter.

Qui tecum viuit et regnat in

canonis miſſe

ideptitat; ſube et nature,
tertie in diuinis pſone q̄ nexus eſt. vtriuſq; pr̄is ⁊ filij.
vnus verus ⁊ coeternus

vnitate ſpūſſancti deus. Per

eternaliter ſine fine
reſpondet chorus vl' miſter in pſona populi circūſtāt;

oīa ſecula ſeculorum. Amen.

☞ Poſt prepatōem tā ſacerdotis q̄ꝫ ppli ad ſacrā cōionē per ora
tionem dn̄icā: eiuſq; emboliſmū. Incipit ſacratiſſima cōio ac ſacrifi
cij participatio: qua eccl'ia ꝯſequit̄ tanti miſterij vtilitatē et fructum
Et diuidit̄ in particulas tres. In p̄ma aptat̄ ſacr̄m cōioni per eius
diuiſionē. Scd̄o cōicaturi vniunt̄ p̱ pacis impetratōem. ibi: (Pax
dn̄i ſit) Tercio ꝓcedit̄ ad ipam ſumptōem. ibi: (Dn̄e ieſu chriſte)
Circa primū q: venerabile eucariſtie ſacr̄m non tm̄ ſacerdoti ce/
lebranti: ſed toti ꝓficit eccl'ie: cuius tres ſunt ſtatus. Unus coꝝ mē/
broꝝ q̄ triumphant in celis: ꝓ illis offert̄ ad laudē ⁊ grarūactionem
ſanctiſſime trinitatis. Alter coꝝ q̄ viuūt in labore: in fide ⁊ meritis
ꝯuerſantes in terris ⁊ ꝓ illis offert̄ in pign⁹ redēptōis. Terci⁹ eorū
q̄ in purgatorio purgant̄: ⁊ ꝓ illis offert̄ in ſupplicatōem ꝓ afflictis
Ut g̃ ſignificet̄ q̄ hoc ſacrificiū ſingulis ſtatibꝫ ꝓficiat: panis ſacr̄m
in tres partes diuidit̄: ſub his verbis. Per eundem d. n. i. xp̄m. ⁊c̄.
Que aūt p̱s: quem ſtatū ſignificet: non eſt cōcors doctoꝝ ſenten/
tia. Quidā dicūt q̄ p̱s miſſa in calicē ſ̄cet btōs q̄ nunc inebriant̄ vi/
no leticie: potati torrente voluptatis dei: relique due extra calicem:
ſ̄cant exiſtentes adhuc in via. Una viuētes in terra: alia defunctos
in purgatorio. Alij dicunt q̄ p̱s miſſa in calicē repn̄tat viuētes in ter
ra: ſubiectos adhuc paſſionibꝫ tentationū ⁊ laboꝝ. Paſſio aūt p̱ cali
cem ſ̄cat̄. Alie due p̱tes: eos q̄ nunc ſecuri ſunt de beatitudine: btōs
de beatitudine nūc aſſecuta: purgatos de beatitudine aſſequenda.
Nec miꝝ q̄ idē per tropologiā diuerſa ſ̄cat ſ̄m diuerſas ꝓprietates
in eo ꝯſideratas. ⁊ de h̄ lati⁹ Lec. 80. ☞ Notandū tn̄ q̄ aliō ſig
nificat fractio hoſtie: aliō p̱tes fracte. Nā fractio ſ̄cat dn̄icā paſſio/
nē. Partes vō ſ̄cant eos ꝓ quibꝫ paſſus eſt: ad q̄s ſcilicet paſſionis
fruct⁹ deriuat̄. Hoc eſt. oēs ſctōs ad vitā eternā predeſtinatos: ſan/
ctos dico de genere Adam. xp̄i ſanguine redēptos. Alie ceremo/
nie in fractōe ſ̄uate: qm̄ varie ſunt in diuerſis eccleſijs: ideo hic coꝝ
miſticatio q̄ etiā eſt varia obmittit̄. Sed q̄ri pōt in quo fiat fra/
ctio. Ad qō breuiter r̄ndet̄: dimiſſis opinionibꝫ quas mgr̄ recitat in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quarta. diſtin. [?]2. Q, ibi eſt vera fractio: nõ aũt corpis xp̃i qđ integ[?]
manet ſub q̃libet fractõis p̱ticula. Sed forma ⁊ ſpẽs panis frangũť
q̃ ibi ſunt ſine ſubiecto: vt ſupra dictũ eſt. Nã ad corp⁹ xp̃i nulla na/
turalis ⁊ materialis actio terminať: q2 nõ ibi q̃ntitatiue; q̃ mod⁹ re/
quiriť in ſubiecto recipiẽte actõem materialẽ ⁊ naturalẽ. Et ſm hoc
intelligenda ſunt v̾ba apl'i. Panis quẽ frãgim⁹: q2 forma pãis exte/
rior: ibi frãgiť q̃ qñq3 panis dr: eo q̄ prius in pane fuit: vñ q̃tienſcũ/
q3 vel panis vel corpus xp̃i frangi dr: referendũ eſt ad ſpẽs pãis: ſub
qb9 fuit ſuba panis ⁊ nunc corpus xp̃i ſub eis ꝯtineť. Sed nec pãis
vere frangiť: q2 ibi nõ eſt nec corpus xp̃i: q2 nõ eo mõ ibi eſt q̃ frangi
põt. vt dictũ eſt. Et licet corpus xp̃i ſub ſpẽb9 nõ frangiť. tñ ſub ill'
vere manducať: q2 vere ſub ſpẽb9 in os ſumentis accipitur: ⁊ ad ſto/
machũ traiiciť: q̃ ſufficiũt ad rõem manducatõis: licet non maſticeť
neq3 ad diuiſionẽ ſpẽꝝ diuidiť: neq3 etiã digeriť: aut in ſubam ſu/
mentis ꝯuertiť: vt infra diceť. Sed ſub q̃libet maſticatõnis p̱ticula
totus xp̃s ꝯtineť. Neq3 diuiſio cibi: nec digeſtio: nec ꝯuerſio ei⁹ in
ſubam realiter: ſunt de rõne comeſtionis. Multa eñi q̃ comeduntť
integra glutiuntť: nec oĩa comeſta in ſubam comedentis cõuertuntť
neq3 digeruntť. Vtꝝ aũt corpus ſit multotiens ſub hoſtia: et an
ſub qualibet parte hoſtie etiam punctuali: ⁊ an recipiẽtes p̱ticulas
diuiſas recipiant: idem vel diuerſa: late tractať: Lec. 80. Et diciť
breuiter quo ad primũ: q̄ (multotiens) dicit quandã interruptio/
nem ſeu diuiſionem: ⁊ illa poteſt referri ad tẽpus: ſic ille dr multo/
tiens fuiſſe in loco aliquo: qui pluribus interruptis vicibus: fuit in tali
loco: ⁊ ſic qui per totam diem manet in domo: non dr in die illa plu
ries ſeu multotiens fuiſſe in ea: licet p̱ qualibet hora fuerit in ea: ſi
aũt fiat interruptio tp̱is: ita q̄ pro prima hora fuerit in domo: et in
ſecunda hora nõ fuit in ea: ⁊ iterum in tercia fuerit: tunc diciť mul/
totiens illo die fuiſſe in domo. Et hoc modo corpus xp̃i nõ eſt mul
totiens ſub hoſtia ⁊ partibus eius: q2 poſt conſecrationem manet ſub
hoſtia ⁊ ſingulis eius partibus donec deſinunt ſpẽs ſub quibus fuiſ/
ſet panis ſi cõſecratio facta nõ fuiſſet. Vel poteſt interruptio illa re/
ferri ad partes realiter diuiſas ſeu diſtinctas: quantũ ad eſſe: nõ cu/
rando de earũ quãtitatiua continuitate: ⁊ ſic corpus chriſti eſſe mul
totiens ſub hoſtia eſt tantum dicere: corpus xp̃i eſt ſub pluribus par/
tibus hoſtie a ſe inuicem realiter diſtinctis: ⁊ ſub qualibet totum. ⁊
ſic verum eſt ⁊ concedendũ: q̄ corpus xp̃i eſt multotiens ſub hoſtia
id eſt partibus hoſtie. Si vero interruptio refertur ad diuiſionem
partium hoſtie diſcontinuaꝝ. tunc ſub hoſtia nondũ diuiſa non eſt
multotiens. Sed multotiens eſt ſub hoſtia in partes diſcõtinuas
diuiſa: ⁊ totiens quot ſunt particule diuiſionis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

☞ Conſequenter dicitur q' corpus chriſti eſt ſub qualibet parte hoſtie conſecrate totum quantũcunqȝ parua ſub qua fuiſſet panis ſubſtãntia: ſi non fuiſſet conſecrata: ſiue ſit punctualis ſiue non.
☞ Similiter recipientes diuerſas hoſtias vl' hoſtie particulas recipiunt idem ꝛ diuerſa. Idem corpus chriſti: ꝛ diuerſas ſpecies ſacramentales: idem ꝛ diuerſum numero.

Eternalis in ſpei certitudine
Cordis in puritate conſcientie
Tempis in perturbationũ moderatione.

p **Pax ✠ domini ſit ✠ ſem/** Lec. M

ad fructuoſe ſumen/dum excellentiſſi/mũ ſacramentũ

chorus reſpondet eadem imprecans ſacerdoti.

per vo ✠ biſcũ. Et cũ ſpũ tuo

☞ Poſt aptatõem ſacramenti per eius diuiſionem ad ſumptionem. Sequitur vnio participantiũ per pacis impetratõem. Et primo optat cõmunicaturis pacem. Secundo ad ſignificandũ pacis vnionẽ particulam mittit in calicem. ibi: (Hec ſacroſancta) Tertio vt optatio pacis ſortiatur effectum fundit ad xp̄m precem: ibi. (Agn' dei) ☞ Quo ad primum pax neceſſaria eſt vt ſacr̄m fructuoſe ſumatur. Nam in pace factus eſt locus ei'. Deniqȝ deus eſt deus pacis ꝛ dilectionis. Pax noſtra que fecit vtraqȝ vnum. veniẽs pacẽ per angelos nunciauit: pacem predicauit. Pacem abiens ſuis diſcipulis reliquit: eoſqȝ pacem predicare miſit. Eſt autem pax hominis triplex ad deum. ad ſeip̄m. ꝛ ad proximũ. Pax hõis ad deum eſt ordinata hominis ad deum in fide ſub eterna lege obedientia. Ex hac oritur pax hominis ad ſeip̄m ꝛ ad proximũ. Nam pax hominis ad ſeip̄m eſt ordinata cognitionis actioniſqȝ conſenſio: vt quod recta ratio dictat: efficaciter voluntas imperet: ex quo ſequitur actio ordinata. Hec conſenſio virium anime cognitiue. appetitiue ꝛ executiue ſiue motiue ordinata: nõ eſt. ſi non fiat ſub obedientia legis eterne. Nam quiſquis ab hac lege declinat. errat. Unde ad hoc tota hominis intentio tendat vt legem dei que eſt lex eterna cognoſcat: ꝛ ſm eam actiones ſuas: vitam moreſqȝ componat.

Pax ad proximũ eſt cum omni hoĩe ordinata ꝯcordia: vt ſcȝ nulli noceat: ꝛ cum poſſit ꝓficiat. Que ſil'r tunc eſt ordinata dũ regulatur eterne legis obedientia. Nã eſt triplex pax inordinata ꝛ mala: ꝑdictis ꝯria ad diabolũ: ad ſeip̄m: ad ꝓximũ q̄ eſt ꝯſenſio cum his cõtra legem dei. Aliter etiam aſſignantur ſpecies pacis que ſunt

pax eterna. ⁊ celeſtis. pax interna pectoris. pax externa tꝑis Pria eſt pax hoīs ad deum: que in via initiatꝰ in celeſti patria ꝯſumatꝰ. Scđa eſt pax ad ſeipm̄. Tertia eſt pax fraterna ad ꝓximū. Hanc tripli‑cem pacē optat ſacerdos tertiā ſacramēti ꝑticulā manu tenens: ⁊ di‑cens. Pax dn̄i ſit ſꝑ vobiſcū. pax ꝯſcie ⁊ pectoris: q̄ eſt a dei volunta‑te non diuidi. ⁊ ab hijs que dei ſunt nō impediri: pax eterna tempꝛis q̄ eſt aduerſis non opprimi ⁊ ꝓſperis tꝑate in dn̄o frui. Pax eterna celeſtis q̄ eſt ab oī penalitate liberari ⁊ ſummo bono ꝑpetue ſaciari. (ſit vobiſcū) vt per primā ad tāte cōionis ꝑticipatōem digni iudice‑mini. Per ſcđam ab ipa cōione nō impediamini. Per terciam eius fructū in eternitate ꝯſeq̄mini. Et hec dicens ſacerdos vocem exal‑tat: q̄ reſurrectōis gaudiū repſentat: ſil'⁊ tres cruces cū ꝑticula quā manu tenet ſuꝑ os calicis ſignat Significās q̄ xp̄s ꝓpria ṽtute que eſt ṽtus trinitatis reſurgens: tercio diſcipulis pacē nūciauit: ⁊ hec eſt nona ⁊ vltima ſignatio. Rn̄det aūt ꝓpl's (⁊ cū ſpū tuo) eādem pacē impꝛcans ſpūi ſacerdotis: vt idonee imolet ſacrificiū pr̄i deo. ꝑ pacē primā: digne ſumat ſibi: ꝑ pacē ſcđam: efficaciter mediet ppl'm deo recōcilians quo ad pacem terciam.

Hic diuerſi diuerſas legūt orōnes Aliq̄ vero legūt iſtā ſubnotatam. (pre alijs ſancta ꝓpter cuiuſlibet ꝯtentorū in ſuo genere excellentiā: corpo‑ris anime ⁊ deitatis. adiunctio ſpecierum panis et vini.

HEc ſacroſancta cōmixtio

hoc eſt ꝯſecrata et ꝯuerſione pus facta — veri crucifixi ſe‑pulti reſuſcitati — in cru‑ce effuſi

et cōſecratio corporis et ſang

ſaluatoris ⁊ redemptoris noſtri

uinis domini nr̄i ieſu chriſti

ſacramētaliter ⁊ ſpiritualiter — ꝑ grē augmentatiōem et anime nutritionem

fiat nobis ſumentibus. ſalus

per fomitis repreſſionem ſeu remiſ‑ſionem ⁊ rebellionis moderationem

mentis et corporis et ad vi‑

finalem bea
titudine

tā eternā capeſcendā pre/
per ſpūalem vnitionem mēbroꝝ
cū capite ſumentium cum xpo.

paratio ſalutaris.

☞ Optata pace ad ſignificandū pacis vnionem: mittit particu/lam: qua vltimā ſignatōem pfecit: in calice dicens: (Hec ſacroſctā cōmixtio cor. ꝛ ſan. ꝛc. non ꝙ illa iam pmo ſibi ꝯiungant: que ab ini/tio ꝯſecratōis ſimul fuerūt ſub ſpēbꝫ panis: ſilr ꝛ vini. ſed fit ꝯmixtio id eſt adiunctio ſpecieꝝ panis ꝛ vini que prius fuerant ſepate.

Q, etiam dr ꝯſecratio: nō intelligendū eſt ꝙ hac immiſſione con ficiat aut ꝯſecret ſacrm. Sed ꝙ ꝯſecratio prius virtute verboꝝ for malium facta: nunc ſuū effectū in anima ſumentis ſortiatur. Etiam (fiat) pñtis tpis: non dicit tps illud preciſe: qđ platōi boꝝ verborum coexiſtit: ſed tempus plationis totius miſſe officij: ꝛ in q̄ fit conſecra tio: ſicut cū dicimus: iſte dormit tota die. (dormit) nō importat tē pus platōis boꝝ verboꝝ: ſed totius diei. Uel meli⁹ dr ꝙ fiat eſt fu/turi tpis optatiui modi importās factōez futurā nō eucariſtie: ſꝫ ſa/lutis ſicut cum dicimus: fiat hec medicina a te recepta ſanitas cor/poris. Et hunc ſenſum habet rigor verborum.

innocens ꝛ immaculate — dimittendo

Agnus dei qui tollis pecca/
ea diuina aucto ritate — peccata non imputando

ta mundi miſerere nobis.
obmuteſcens coram pſecutoribꝫ ſicut ouis coram tondente. — penas no/ſtras ſoluēdo

Agnus dei qui tollis peccata
penas remittendo.

mundi miſerere nobis.
manſuetiſſime ac benigniſſime — patrem nobis recōciliando

Agnus dei qui tollis peccata

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

finalem beatificam ⁊ eternã

mundi dona nobis pacem.

Orat ſacerdos vt pax optata effectũ habeat in cōicaturis. Et primo orōem premittit: ſcdo ipam ſpecificatōem eius adiũgit. ibi: (domine ieſu xp̄e q̄ dixiſti) Et q̄ ad primũ q: pacē hanc ſine remiſſione pctōꝝ nemo ꝯſequit: dei miſcdia q̄ pctã remittit ſuppliciter poſtulatur: tanq̄ꝫ neceſſario preueniēs perfectã pacē que vltimo exprimitur. Petunt aũt tria ab agno xp̄o: duo paci preuia: q̄ ſunt miſcdia dei: in peccati remiſſiōe: iteꝝ miſericordia dei in gr̄e infuſione: ⁊ tercio pax ip̄a que eſt bonũ finale: oīm deſiderioꝝ impletiuũ. Et in hac orōne de tribus xp̄s cōmendat: de puritate innocentie naturalis: q: agnꝰ dei. Scdo de benignitate venie ſalutaris: q̄ tollis pctã mdi. Tercio de affectuoſitate miſcdie liberalis: miſerere nobis In miſſa vo pro defunctis loco miſerere nobis: ⁊ dona nobis pacem: dr dona eis requiem: q: miſſa defunctoꝝ ſpēalr ꝓ mortuis celebrat: vt eis requies impetret: ideo hoc ſpēalr exprimit. Et qm̄ animabꝫ triplex optat requies a triplici afflictōe: a pena ſcz ardorꝰ: a corꝑalibꝫ tenebris ab afflictōe expectate btitudinis. Prime due requies ſi cũ preciſione tertie accipiunt: ſunt tꝑales. tertia vo eterna ideo multe eccleſie tm̄ ad terciũ agnus addunt ſempiternã. Alie eccleſie attendentes q de nulla triũ requieꝝ ꝯtingit redire ad inquietudinem pene tenebraꝝ ⁊ afflictōis: addunt in q̄libet agnus ad requiē (ſempiternam) q̄ſi dicerent. Dona eis requiē ſempiternã. ab afflictōe vt ceſſet eternaliter oīs afflictio ardoris: tenebraꝝ: ⁊ dilatōis eterne btitudinis.

Dicit aũt agnus dei: magis q̄ꝫ ieſus vel xp̄s. Primo ꝓpt vitatis repreſentatōem factã in imolatōe agni paſchalis. Scdo ꝓpt veritatis prenunciatōem oraculi ꝓphetalis. Emitte agnum dn̄atorem de petra deſerti. Tercio ꝓpter veri agni oſtenſionē digito precurſoris. Ecce agnus dei ecce q̄ tollit pctã mundi. Quia igit xp̄s in hoc ſacrificio imolat q̄ fuit in lege ꝑ agnũ figuratus: ſub nōie agni ꝓphetatus: a baptiſta demōſtrante agnus appellatus: cōuenienter ad horum rememoratōem: ⁊ fidei teſtificatōez. dirigit orō ad chriſtũ ſub nōie agni: ſub q̄ totupliciter figuratus eſt: ꝓphetatus ac demōſtratꝰ

ſaluator benigniſſime

Domine ieſu chriſte. qui

iturus ex hoc mundo ad patrem — a te electis ⁊ ad euãgelij predicationem miſſis. — verã ſal/

dixiſti apoſtolis tuis. pacem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

uantem, nō quō mundus dat pacē damnantem. meam

meam do vobis. pacem re/

vt vobiſcū ma ne imputes ad repellendum
neat ineternum. oratione meam tanq̄ʒ erau/

linquo vobis. ne reſpicias

ditione indignam. qua eam tibi deſponſaſti

peccata mea. ſed fidem eccle/

ſponte ſancte ⁊ gr̄a purgate

ſie tue. Eamqʒ ſecundum

q̄ veniſti pacificare oīa: ſiue q̄ ab infidelibus ⁊ perſe
in celis: ſiue q̄ in terris ſunt cutoribus eruendo.

voluntatē tuam pacificare et

in fide ⁊ chari quatinus in bonis pacificata: in malis cuſtodi/
tatis vinculis. ta: in charitate adunata: intus ⁊ forꝭ a te recta: tā
te cōionis gratia habeatur digna

coadunare digneris. Qui vi/
uis et regnas cum patre in
vnitate ſpiritusſancti deus
Per oīa ſecula ſe. Amen.

☞ Premiſſa orōne vt pacis optatio effectū ſortiatur in populo: Sequit̄ eiuſdem orōnis ſpecificatio: ſpecificat eñ effectus ⁊ finem ꝓpter quē ꝑ pace ſuppliciter exorauit. In qua ſpecificatōe p̄mo cap/tat beniuolentiā eius q̄ oratur ex eo ꝙ ip̄e q̄ oratur eſt qui pacē ſu/is tribuit. ſcd̄o ibi. (ne reſpicias) impedimenta exauditionis tollit tertio ibi: (eamqʒ) petitōem fundit: ⁊ eſt textus ſatis planus. Et nota ꝙ ſub hac orōne ſacerdos oſculat̄ altare vel calicē: vel ſm ritū quarundā eccleſiaꝝ ſpēs panis. Aut ſm alias eccleſias p̄mo oſcula tur altare: ſcd̄o librum: tercio dyaconū: qui ꝯn̄ter oſculum porrigit ſubdyacono: ⁊ ille alteri de choro: ⁊ ſic ꝯn̄ter mutuo ſibi prebēt oſcu la: ſic fit in capella pape. Uel in aliis eccleſiis loco tercii oſculi prebe tur aliqua imago ſaluatoris oſculāda ad prohibitōem laſciuie tam ſacerdoti: q̄ʒ ꝑplo Dat aūt ſacerdos tripler oſculū: vt qd̄ orōne peciit ſigno exteriore ſcet: ⁊ ad rn̄tatōem triplicꝭ pacꝭ: ad deū: ad ſeipſum

ꝛ proximū. Ideo primo oſculat altare qđ xp̄m ſcat: ſcđo libꝝ per qđ ꝯſcia intelligit: tercio dyaconū vel loco eiꝰ imaginē q̄ ꝓximus ſcat. Et ppl's oſculādo approbat ſe hanc triplicē pacē deſiderare: ꝛ in ꝓpoſito cordis ſui firmiter tenere. Etiā hoc oſculo ſe ſpiritaliter cõicare deſignat: ꝛ ſacroſctis miſterijs ꝑticipare. de hoc latius Lec. 81.

Notandū etiā ꝙ hec oꝛo non dr̄ dum officiū: Requiē ꝓ defunctis celebrat: qꝛ defuncti iam mōi leges trāſieruut: ꝛ requieſcūt cū ſigno fidei: ꝛ dormiūt in ſomno pacis. Vn̄ non pn̄t a malis hōibꝫ infeſtari: nec pctis ampliꝰ irritari: nec extolli in ꝓſperis nec frangi in aduerſis. Ideo nō egent cuſtodia ꝛ regimine: nec exteriore pace aut defenſione ab exteriori impugnatōe: q̄ in iſta oꝛone attentius poſtulamꝰ.

Dum aūt ſacerdos oſculum prebet miniſtro dicit:

quā oſculo pacis. ſig rn̄to ſit — reſpondet miniſter

Pax tecum. Et cum ſpū tuo.

aliq̄ nō legūt hanc oꝛoem — .i. vinculum pacis qđ eſt charitas. Quoniam pax ſine charitate non eſt pax vera: ſed ſimulata.

Habere vinculū pacis et caritatis vt apti ſitis ſacroſanctis miſteriis chriſti.

capaces ꝑcipiendis — quibꝫ nemo dignus eſt niſi ꝑ charitatē: pacis vinculum — eucariſtie.

Ruꝛſus dc

Alij hāc dicūt oꝛōem q̄ h ſumit ꝛ ē pax nr̄a — xp̄o in pace vnite

Pax chriſti et eccleſie abundet in cordibus veſtris

pficiat vſqꝫ ad inimicoꝝ cordialem reconciliationem.

pacis auctorem — ſpūſſanctus

per ſpiritum ſanctum qui

cū caritas diffuſa eſt in cordibus veſtris — dn̄ator vl'is omnium

Lec. 83. **datus eſt vobis Domine**

ſaluator ſpũſancto p eternã generatõem: tibi natu
hominũ vncte ram diuinam cõmunicantem.

iesu chriſte fili dei viui qui

misericordiſſima te ad ho tibi conſub
minis liberationẽ mittẽte ſtantialis

ex voluntate patris coopera-

cuꝰ tecũ ꝛ cum patre vna et indiuidua eſt ſubſtantia

te ſpirituſancto per mortem

ſpontaneam cru hõies in mun per gratiam anime in-
cis amaram. do exiſtentes fuſam a te meritam

tuã mundũ viuificaſti. Libe-

hoc ſacrificiũ Aliqui legunt ſacrum
offerentem pre omibus ſanctum

ra me per hoc ſacroſanctum

pro nobis patri in cruce oblatum ꝛ ſub hijs ſpeciebus nobis in
cibum paratum: paraſti em̄ in dulcedine tua pauperi deus.

corpus et ſanguinẽ tuum. ab

animam deformantibus

oĩbus iniquitatibus meis.

preſentibus. preteritis. et futuris et eos p qui

et vniuerſis malis. Et fac me

bus offero Aliqui legũt inhe iugũ em̄
rere: vlꝰ p plenã tuũ ſua-
volũtatꝰ ſbiectõꝫ ue eſt ꝛ

tuis ſemper obedire manda-

onus leue neqꝫ in hoc ſeculo per peccatum. Nec in futuro per
damnationis ſententiam irrefragabilem.

tis et a te nunquã ſeparari
permittas. Qui cũ eodem deo

Cōīo

prē in vnitate eiuſdē ſpūſſcti viuis et regnas dš. Per oīa ſecula ſeculorum. Amen.

Poſt aptatōem ſacramenti ad ſui pticipatōem per ei⁹ diuiſionem: ⁊ cōicantiū vnionem p pacis triplicis impetratōem. pcedit ſacerdos ad pncipaliſſime intentū in ſacro miſſe officio tremendi ſcꝫ ſacrificij cōionem ſiue ſumptōem. Et qꝛ ipa ſumptio vita eſt bonis ⁊ mors malis. ſacerdos tanq̄ȝ in grandi periculo indigne ſumptōis ꝯſtitutus: nō imerito ꝯtremiſcit: ne qđ inſtitutū eſt ⁊ ſumma dei caritate nobis datū ad pariendū vite fructū: ex ſua indiſpoſitōe ſibi fiat cibꝫ ad interitū: nec mirū (qm̄ contremuit ſanctiſſimus precurſor dñi: prius ſctūs q̄ȝ natus: tangere ſctm̄ dñi verticē) ſi ꝯtremiſcit miſer petōr ⁊ paup homūtio manducatur⁹ ſuū ⁊ vniuerſitatiſ iudicem ⁊ dñm: memor apoſtolice cōminatōis tonitrui. Quicūq̄ȝ manducauerit panē ⁊ biberit ſanguinē dñi indigne: reus erit corpis ⁊ ſanguinis dñi. Et non inueniens ex ſe vt tanto miſterio dignus habeat ad ipm dñm fontem miſcđie ⁊ pietatiſ ſe ꝯuertit: ⁊ preter premiſſas generales oȯnes: precibꝫ magis ppinque ad rem ptinētibꝫ: ſui dignificatōem a dño nitit impetrare: q̄tinus ſibi ⁊ ceteris p qbꝫ ſacrificat pficiat ad ſalutē. Premittit igit aliq̄s orōnes cōmunioni: aliq̄s interſerit; aliq̄s ſubiungit. Et ſm hoc: ps illa ſubdiuidit in tres partes. Scđa ibi: (corpus dñi nři) Tercia ibi: (Sanguis dñi noſtri) Prima ps diuidit in quattuor particulas: ſm q̄ttuor oȯnes cōmunioni pmiſſas. In pma ſacerdos p ſua iuſtificatiōe vt digne ſumere poſſit ipm ſumendū deuoti⁹ implorat. In ſcđa vt fructuoſa fiat cōmunio exorat: cū dꝛ: (Perceptio corpis) In tercia ſuā indignitatē recognoſcens: pfunde ſe humiliat: cum addit (Dñe nō ſum dign⁹) In quarta. Sumpta fiducia ex ſpe diuini adiutorij. ad ſumendum digniſſimū miſteriū ſe erigit atq̄ȝ ſumēdo participat. ibi: (Panem celeſtem). Prima oȯ diuidit in quattuor ptes. In pma captat ſacerdos xp̄i beniuolentiā p crucis ſue ⁊ paſſionis cōmemoratōem. In ſcđa petit a pctīs ⁊ vniuerſis malis liberatōem. ibi: (Liba me) In tercia petit ſue voluntatis diuine voluntati plenā ſubiectionem ibi: (et fac me) In quarta petit ſuam cū xp̄o perpetuā ꝯiunctōnem ibi: (Et a te nunq̄ȝ. Quibꝫ addit ſolitam orōnis concluſionem. ibi: (Qui cum eodem) Et patet ſenſus ex littera.

mādūcatio ſacramētalis. veri

PErceptio corporis tui do

Cõïo

ſaluator mundi

mine ieſu chriſte quod in

ego preſpyter māducare

cõïter legit preſumo et non propono: non temerarie tuo conſtructus precepto.

dignus ſumere propono

occaſionaliter ex defectibus meis ⁊ negligentijs

terribile ꝯ peccatores. Ite maledicti ⁊c

Non mihi proueniat in iudi

Qui eñ māducat ⁊ bibit indigne iudicium ſibi manducat ⁊ bibit

perpetuam corporis et anime

cium et condemnatiõem. ſed

qua ꝑ nobis mori dignatus es.

ſacerdoti

pro tua pietate proſit mihi

ſecuram defenſionem.

ad tutamentū mentis et cor

corporis ⁊ anime

poris et ad medelā percipien dam. Qui viuis et regnas deus. Per oïa ſe. ſe. Amen.

☞ Poſt petitionem ſue iuſtificatõis: qua digne ſuſcipiat ſacra miſteria: orat ſacerdos pro ſalute ex ſacratiſſima cõione percipienda ⁊ patet ſnïa tertius. Orat eñ ne panis qui de celo deſcendit vitā prebens mundo: ſibi ꝓpter ſua demerita ſit canſa damnationis.

hec oro̅ cõiter legit poſt ſequentē orationē ſcꝫ panē celeſtē

ex mea iuſticia

Domine non ſum dignus

Cōīō

coꝛpis vere ꝛ realiter. Et anime eam inhabitando per gratiam ſpiritaliter

vt intres ſub tectum meum.

tue ꝟtut᷑ q̄ verbū es pꝛīs

ſed tantum dic verbo

velis me mūdare et mundaboꝛ — a pctīs tibi diſplicētibꝫ et me indignum facientibus

et ſanabitur anima mea.

☞ Poſt oꝛōem qua poſtulauit celebrans vt ſumptio tanti ſacramenti fiat ſalutaris ſibi ꝛ hījs ꝓ quibꝫ ſacrificat: ſciens ſummam et ineffabilē ſumendi dignitatē eius q̄ in altis habitat: ꝛ tn̄ nō alta ſed humilia reſpicit: exemplo laudati centurionis: ſuā pꝛofitendo indignitatem: ꝓfunde ſe humiliat dicens (Dn̄e non ſum dignus ꝛc̄.) Sed dicis: ſacerdos hanc oꝛōem ꝓferens aut credit ſe foꝛe indignū aut nō. ſi pꝛimū: ergo ſumendo ſacr̄m incidit ſn̄iam a ppl̄i contra indigne mādūcātes ꝓmulgatā: ꝛ reus efficitur coꝛpis ꝛ ſanguis dn̄i. Si ſcd̄m: ſic ficte loquit᷑ ꝛ eſt de numero eoꝝ q̄ nequit᷑ ſe humiliāt.

☞ Ad hoc bꝛeuiter dicendū: q ꝓferens ita ſentire ꝛ de ſe credere debet vt loquit᷑ ſe eſſe indignū: quantū eſt ex ſe: ꝛ ideo petit vt ipe indignus in oculis ſuis: dignificet᷑. i. dign⁹ reputet᷑ in oculis dei. Siquidē nulla creatura ex ſe ipa: eſt hac ꝑticipatōe digna: in q̄ dn̄s celi omniūqꝫ creatoꝛ: infinite a ſe diſtās in ꝑfectōe ꝛ dignitate: accipitur Neqꝫ idē eſt indignū ſumere: ꝛ indigne ſumere. Indign⁹ ſumit: qui incōpabilis exiſtēs ad eius dignitatē quem ſumit accedit. Qđ facit omnis ſumens q̄ztūcunqꝫ ſanctus. Sed indigne ſumit qui ſine ſui ipius pꝛobatione ꝛ pꝛeuia purgatiōe accedit: et ille incidit in ſententiam apoſtoli pꝛemiſſam.

coꝛpus xp̄i de celo deſcendens ſub ſpecie pāis latēs — ego peregrinus fameſcens cibo indigens ſpiritali. non coꝛpus: ſed animam nutriente.

Panem celeſtem accipiā et

plenum pietatis et miſericoꝛdia — vt grām ꝯferat: qua me tanta participatiōe dignum reddat.

nomen domini inuocabo.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

☞ Poſt ſue humilem indignitatis recognitōem: ſacerdos velut non deſperās: ſed ſpe diuini adiutorij qui hoc ſalutare ſacramentū in remediū ⁊ cibum anime confortatiuū: contra infeſtatōem tentationum ⁊ corroboratōem ꝓficiendi in virtutib⁹ ⁊ via iuſticie ad veram vitā perducente: pctōrib⁹ ad ſe conuerti deſiderantib⁹ inſtituit: animatus ſe erigit ad ſumendū hoſtiā ſalutarem: dicens: hāc quartam oratiunculā (Panem celeſtē ⁊c. ⁊ ptꝫ ſenſus. Hec dicēs duas particulas in patena poſitas. Premiſſa ꝓfunda inclinatōe in manu recipiat: duob⁹ digitis: pollice ⁊ indice manus dextre: aut ſm morē alioꝝ patenā in q̄ pticule poſite ſunt cū ceteris digitis vtriuſqꝫ manus recipiat: ⁊ paꝝ de altaris menſa eleuans. Inclinato pauliſper corpe: ſe quantū pōt recolligat: tota intentione ad ſacrm̄ conuerſus oculos carnis ad ſacramentales ſpēs: oculos fidei ad chriſtum ſub ſpēb⁹ contentum conuertat: tota deuotōne tanto miſterio intendat. aliqua deuota meditatōe ſe actuet tali (exempli cauſa) vel ſili. Eya miſericordiſſime dn̄e ieſu xp̄e: pr̄is eterni fili naturalis: vnigenite et ꝯſubalis ex deo deus: qui ꝓ pctōꝝ ſalute carnem hanc ſumere: inter hōies apparere: ac triginta trib⁹ annis grauiter laborare: ac multipliciter fatigari dignat⁹ es: ⁊ tandē amariſſima paſſione: precioſiſſimi ſanguinis tui effuſione: ac morte turpiſſima: nos a morte perpetua: a pctis ⁊ penis liberare. In cuius ſaluberrime paſſiōis mēoriā preſentē hijs ſpēb⁹ exhibere: teqꝫ cibum anime nr̄e: ac pignus ſalutis eterne tradere voluiſti: clementer reſpice in hac hora in me indignū pctōrem: purga ⁊ ſanctifica me: vt te deū creatorem ⁊ redēptorē meum digne merear ſumere. Breuius quidē vel longi⁹ ꝓut deuotionem grā miniſtrabit. ☞ Et more quorundā pect⁹ tundēs addere pōt verbū: q̄ publicanus grām meruit ⁊ pctōꝝ remiſſiōem. Illud videlicet. De⁹ ꝓici⁹ eſto mihi pctōri: ſemel vel ter repetēdo.

Et hec dicens: intentōem ſuā cum oculis dirigat ad xp̄m ſub ſpeciebus contentū: ipſumqꝫ plena fide latria adorans: cū magna reuerētia. deuotōe. timore. pariter ⁊ cordis deſiderio. ip̄m ſacroſanctū corpus dn̄icum ſub duab⁹ particulis quas manu tenet: aut que in patena adhuc iacent: ꝓ ſua ⁊ totius eccleſie ſalute ſumat. Sumat aūt nō maſticando ac dentib⁹ ſpēs cōminuendo ꝓpter periculū. Sed humectatis ſupra lingua immota ſpēb⁹ reuerenter traijciat. Dum vero ſacrm̄ in ore ꝓ ſua humectatōe tenet: ſic meditari poterit. Veni in animā ſerui tui dn̄e meus ⁊ deus meus: meqꝫ tibi incorpare digneris: vt mihi mori tibiqꝫ ſoli viuere merear. Hec vel ſilia ꝓut deuotio ꝓpria dabit poterit meditari. ☞ Sumpto aūt ſacramēto: ſacerdos patenam eleuans vtraqꝫ manu dicat orationem ſubſequentem.

Cõio

pro peccatorum totius mundi
expiatione in cruce immolatũ
⁊ pro vita mundi ſub ſacramẽ
to nobis datum.

Lec.83.

Corpus domini nrĩ ieſu

in vnitate fidei catholice ⁊ in omñi tentatõe — in hora ſeparationis a corpore.

chriſti cuſtodiat animam me

felicem et beatam.

am in vitam eternam Amen

☞ Premiſſis orationibus communionem precedentibus. Sequuntur orationes due inter cõmunicandum dici ſolite. Quarum prima reſpicit perceptionem ſacramenti panis. Secunda perceptionem ſacramenti calicis: ibi: (Quid retribuam) et patet littera.

☞ Sequitur oratio ſecunda.

q. d. nihil ex me cõdignum habeo diuinis bñficijs. — compenſando — pijſſimo largitori

Quid retribuam domino

donis nature fortune et gratie. — multipliciter tribuit creando: iuſtificando: cibo celeſti nutriendo

pro omnibus que retribuit

indigno et immerito. — poculum ſalutis: ſanguinem ſaluatoris precium redemptionis.

mihi. Calicem ſalutaris ac

ſitibundus cum deſiderio ⁊ gratitudine. — memoriam benefactoris ⁊ beneficorũ

cipiam et nomen domini

Cõīo

datorem de ineffabili mu/
nificentia qua ſe ipſum no
bis donatum in preciũ:

intus in mentem
vocabo

inuocabo. Laudans inuo/

iterum donat in cibum
et ſalutis nutrimentum

demonibus ſaluti mee
aduerſantibus.

cabo dominũ et ab inimicis

defenſus ne preualeant malis ſuis
artibus ⁊ innumerꝭ machĩatõibꝫ

meis ſaluus ero.

ORatio ſecunda premiſſa calicis ſumptõi. In q̃ poſt receptũ
celeſtis edulij beneficiũ ꝓ ſua humiliatõe ſe nihil habere ꝯfi
tetur/quibꝫ digne reſpondere poſſit diuinis beneficijs. Oſtẽ
dit etiam ſuam gratitudinem in accipiendo dñi beneficium
gratanter cum ſui nõis laude ⁊ inuocatõe. Superaddens ꝯfidentiã
quã habet ex virtute beneficij in nociuoꝝ preſeruatõe. Recte aũt ſa
cerdos ꝯfitetur: nihil ſe habere qđ retribuat dño ꝑ tanto accepto be
neficio: quoniã nihil habet ſuum. Quicquid em̃ habet dñi eſt. cuiꝰ
eſt terra ⁊ plenitudo eius orbis terrarum ⁊ vniuerſi qui habitant in
eo. Hoc igit̃ tantũ inuenit vt gratus recipiat. que gratis dñs dig/
natur dare. Hinc ſubdit. (Calicem ſalutaris accipiam) id eſt ſang
uinem chriſti: qui eſt ſalutare dei patris: per quem ſaluauit mundũ
(accipiam) in eius miſericordiſſime effuſionis memoriã: cũ ſũma
gratitudine. grãm pro gr̃a. Hinc nomen dñi largiſſimi benefactorꝭ
(inuocabo) id eſt in me vocabo: vt in me habitet: mihi vniat̃: meqꝫ
per charitatẽ ſuum faciat: quem ſuum fecit creatione: redemptione
adoptõe. Inuocabo aũt laudans eum de om̃ibꝫ beneficijs mihi in/
digniſſimo retributis: ⁊ ſic ſuoꝝ virtute beneficiorũ ſaluus ero ab
inimicis mee ſalutis. ☞ Sed quõ dñs ſua beneficia retribuit
qui nihil a nobis recepit. Retribuere em̃ eſt aliq̃d ꝓ receptꝭ bñficijs
ꝯpenſare. Ad qđ dr̄ ꝙ retribuere dicit iteratã tributõem: nõ curãdo
an is q̇ retribuit aliq̃d ab eo cui donat priꝰ acceperit an nõ. Vñ dici
mus bona ꝓ malis retribui: ⁊ grãm ꝓ gr̃a. Et ita cũ primũ: donum
dei eſt: q̇ dat eſſe rei per creatõeꝫ: quecũqꝫ poſt ꝯſtitutõem rei in eſſe
tribuit: recte retribuere dr̄: qꝛ iteꝝ tribuit. ſcꝫ poſt primũ donũ crea/
tionis. Dũ aũt ſacerdos hãc orõem incipit dicẽs. Calicẽ ſalutarꝭ
accipiã ⁊c̃. Calicẽ ipm̃ detectũ ſctã prius deuota inclinatõe: tota cũ

deuotione reuerenter in manus ſumit: omni qua valet mentis pu-
ritate: ſemotis peregrinis cogitatōibꝫ: ſoli dn̄ici ſanguis effuſioni ꝓ
ſe ⁊ toto humano genere in cruce facte: intētus: ip̄m xp̄i ſanguinem
precioſum ſub vini ſpecie latentem: fideliter ⁊ caute: vna cū particu-
la ſpēbꝫ vini immerſa ſumat. Hec ⁊ ſilia meditando. Refice dn̄e ie-
ſu animā meam: ꝑfecta refectione cibi ⁊ potus: ſacratiſſimi corpis ⁊
ſanguinis tui: vt per eam ad ꝑfectiſſimā regni tui refectōem ꝑueni-
re valeam: vbi te non iam ſub ſacris miſterioꝝ ſimbolis ſed clare:
facie ad faciem videre: ⁊ frui merear in eternū. Amen. Sumpto aūt
calice caute: vt nihil in eo ſpecierum vini vel panis remaneat: dicit
orationem ſequentem.

qui eſt fons et lauacrum noſtre emūda-
tionis ⁊ preciū redēptōis a me potatus.

Sanguis domini noſtri ie-

in vite innocentia ⁊ cordis puri
tate ne recidiuem in peccata.

ſu chriſti. cuſtodiat animam

in ꝯſortiū ſanctoꝝ. dn̄m lau-
dantium in ſecula ſeculorum.

meā in vitam eternam. Amē

P Poſt orōnes cōioni interpoſitas: ſequūtur orōnes cōioni ſub
vtraqꝫ ſpecie ſuꝑaddite: ⁊ haꝝ due ſunt. Prima reſpicit eucariſtie
ſumptōem ſub ſpecie vini ſpecialiter. Scd̄a ſumptōem ſub vtraqꝫ
ſpecie generaliter. Circa primā: ſicut poſt ſumptōem corporꝫ ſub
ſpecie panis: facta eſt oratio pro ſalute impetranda ex eiuſdē corpo-
ris manducatione. Ita poſt potationem ſanguinis ſub ſpeciebꝫ vi-
ni ſubiungitur oratio pro ſalute conſequenda ex eadem: ⁊ patet lr̄a.
Q, vero in priori oratione dicitur corpus ⁊ hic ſanguis: pars debet
accipi pro toto. Sicut verbum caro factum eſt: caro ponitur pro ho-
mine. et Gen̄. 46. Cuncte anime que ingreſſe ſunt cū iacob in egyp-
tum ⁊c̄. 66. anime id eſt homines. Sic in propoſito corpus domini
noſtri ieſu chriſti: id eſt xp̄s cuius corpus ſumpſi: ⁊ ſanguis. i. chriſtꝯ
cuius ſanguinem potaui: cuſtodiat ⁊c̄. que em̄ petuntur a xp̄o: do-
nantur ſm̄ naturam diuinam principaliter: meritorie per corporis
paſſionem ⁊ ſanguinis effuſionem.

veꝝ ⁊ naturale ieſu redemptor

c

Orpus tuū domine qđ

ſub ſpēbus panis tuus verus ⁊ ꝓprius ſub ſpeciebus vini
ſumpſi et ſanguis quē potaui
non corꝑalibus q̄ ſunt vie eijciēdarū ſuperflui
ꝑ grām ⁊ effica/ tatū ſed ſpiritualibus aīe que ſunt intellectus
tiam virtutis et voluntas principia operationū humanarū.
adhereat viſceribus meis et
ſumente
preſta vt in me non remane/
vlla culpa animam deturpans
at ſcelerum macula quem
gratia plenitu ab oīmi pec/
dine formata. cati macula
ſancta et pura refecerunt
ſpecies panis et vini.
ſacramenta. Qui viuis et reg
gnas deus per o. ſe. ſe. Amen

☞ Poſt orōem ſumptōem ſanguinis ſpēaliter reſpicientem: ſe/
quuntur orationes due: vtramqȝ ſumptionem ſimul concernentes
In quarum prima petit ſacerdos plene ablationem mali ſcȝ purga/
ri per ſumptionem ſacramenti ſub vtraqȝ ſpecie ab omni macula:
introitum regni impediente. In ſecunda ibi. (Quod ore) petit re/
media ꝑ ipſa ſacr̄ta ꝯferri: q̄bꝰ ꝓmoueat̄ ad ingreſſum regni ꝑtȝ lr̄a.
☞ Finita autem oratione ſacerdos ad cornu altaris accedit vt ca
licem vino infuſo abluat: ⁊ digitos: ipſamqȝ ablutionem ſumit: ne
ſpecies alique vini aut panis remaneant in calice: aut digitis adhe/
reant. Sed et vt per ſumptionem ablutionis ſacramētum ſumptū
deferatur ad ſtomachum. Propter quod et cōicanti populo de ma
nu ſacerdotis datur poſt ſumptum ſacramentum potus vini ablu/
tiuus. Quod totum pertinet ad reuerentiam ſacramenti. Lauat
etiam digitos vel tunc vel poſt finem miſſe/ quia indignum videtur
ꝙ digiti qui tm̄ ſacramentum tractauerunt: ad corporalia tractan/
da applicentur: niſi ſtudioſe prius lauentur. Hec aūt ablutio ad lo/
cum mundum fundi debet.

Cōīo

ſacramentū cor-
poris et ſang-
uinis

ſacramen-
taliter

ieſu

Quod ore ſūpſimus domie

ſincera per fi-
dem ꝛ chari-
tatꝫ deuotōēꝫ

ſumptione
ſpirituali.

pura mente capiamus et de

in tempore preſenti
ad anime vegetati-
onem conceſſo.

munere temporali fiat nobis

preſeruatiuum a recidiua
ꝛ cōſeruatiuum in gratia
pſeuerans in vitā eternā.

remediū ſempiternum Amē

☞ Hec eſt oro ſecunda reſpiciens vtrāqꝫ ſumptōēm: qua petunt per ſumptionem ſacramenti ꝯferri bona: videlicet mentis puritas ſpiritualiter reficiens ꝛ ſalus tandem ſempiterna. Q, autem ſacramenta dicunt munera tpalia ad ſpēs referendū eſt: que tpales ſunt ꝛ mutabiles: vel etiā ad corpus xpi ꝛ ſanguinē res ꝯtentas q̄ dicunt munera tpalia: non in ſe: qꝛ glorioſa ꝛ perpetua: ſed quantū ad modum exiſtendi ſub ſpēbꝫ ſacramentalibꝫ: ꝛ ſumēdi ſub illis. Hic eñi exiſtendi modus ꝛ ſumendi tantū in pñti tpe cōuenit corpori ꝛ ſanguini: ꝛ nobis contra huius tpis miſerias donatus eſt: per quē puenire mereamur ad fruitōēm refectōis ſempiterne. Solent nōnulli p ſua deuotōē alias addere orones: ꝛ varij varias: ne ſi tp̄s poſt dictas orones: ſupfluat: priuſq̄ꝫ ad cōplendas legendas fuerint expediti: in illo nō vacēt ab oratione: ne locū dent diſtractōi. De hijs nihil ordinauit eccleſia: idcirco tales omitti poſſunt ſine ꝯſciētie ſcrupulo nec culpatur deuotio eas adijcientis.

Lec. 87

☞ Sed circa huius ſacramenti ſacratiſſimā ſumptōēm aliq̄ breuiter ſunt addenda. Et primo ꝙ quadruplex diſtinguitur manducatio huius ſacramenti: quedam pure corporalis: quedam ſacramentalis tm̄: quedam ſpūalis tm̄: quedam ſimul ſacramentalis ꝛ ſpiritualis. Prima eſt dum ſpecies ille manducantur ſicut alius cibꝫ nullo reſpectu habito ad contenta. Quomodo etiam beſtie poſſunt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſumere illud ſacramentum: vt mures ⁊ porci ⁊ infideles. nō creden
tes: nec cogitantes de ratione ſacramenti. Sacramentalis tm̄ eſt
cum manducantur ſpecies ab eo qui attendit eas eſſe ſacramētales
id eſt inſtitutas ad repreſentandū ⁊ continendū res ſacras: etiam ſi
non credat ibi contineri verum corpus xp̄i ⁊ eius ſanguinem: ⁊ ta/
men ſine reuerentia debita manducat. Et ſic mādhucant peccatores
ſine purgatione ſua accedentes. Manducatio ſpiritualis tm̄ eſt.
dum percipitur fructus ſacramenti abſq; ſpecierū ſumptione: hoc
modo manducant quicunq; ſunt in gratia affectātes fructū huius
ſacrificij: licet ſpecies non ſumant. Manducatio ſacramentalis
⁊ ſpūalis ſimul: eſt dum ſpecies ille panis ⁊ vini digne ſumuntur:
id eſt recta fide: intentione: deſiderio ⁊ charitate: primi ſcd̄i ⁊ quarti
ſe ſumunt corpus xp̄i: tercij accipiunt fructum tm̄. ſpiritualem ſcz
anime refectionem: ⁊ non verum corpus xp̄i. Quarti vtrumq; acci/
piunt: verum ſcz corpus ⁊ ſanguinem xp̄i ſub ſpeciebus quas man/
ducant: ⁊ etiam ſpūalem refectionem. de hoc latius Lectōe.87.
☞ Sed poſſet queri de manducantib; ſacramentaliter q̄zdiu ma
net in ſumente verū xp̄i corpus. Reſpondet breuiter q manet cor/ Lec.84.
pus xp̄i realiter ſub ſpeciebus q̄zdiu ſpecies non alterantur tanta
alteratione ſub qua nō maneret ſubſtantia panis: ſi conſecratio fa/
cta non foret. Species ille alterantur per omnia ac ſi forent in ſub/
iecto: ſupplente dn̄o impotentiam nature Facta alteratione que
dicta eſt: deſinit ibi eſſe corpus xp̄i: ⁊ manet vbi eſt: ſi ſpēs ille ꝯſecra
te non fuiſſent: ſcz in celo aut ſub alijs ſpēb; conſecratis in alio loco
Non tamen localiter mouetur ab illis ſpēbus per medium ad celū
aut alium locum: ſed ſimplr̄ deſinit eſſe ſub illis ſpeciebus. De hoc
Lec.84. ☞ De fructib; aūt huius cōionis vix aliquid breuiter
dici poteſt. Cum eīm ſacr̄m ſit nobis ſacrificium ſacrificiorum: ⁊ me L.85.⁊86
moriale illius ſummi ſacrificij: ſummi pontificis noſtri ieſu chriſti
filij dei: quod ipe pro omniū ſalute in cruce obtulit. Omnis ſacrifi
cij fructum in digne ſumentibus operatur ſcz peccati expiationem.
pacis ſtabilitatem: cordis cum deo vnionē: gratiarum actionem.
Quia etiam eſt nobis cibus reficiens animā. oēm operationem
quā cib; corpalis opatur in corpe iſte panis celeſtis opat̄ ſpūalit̄ in
anima: deperditū reſtaurat: vitā ꝯſeruat: gratiam augmentat.
Quia viaticū: ideo in via ambulantes roborat ⁊ cōfortat in itine/
re: letificat in labore: et pducit ad terminū in beatitudine. Nā panis
ꝯfortat: ⁊ vinū cor hōis letificat: ⁊ cib; celeſtis dat vitā et̄nā. Qr cōio
ideo om̄e meritū xp̄i ⁊ eccl'ie cōicat ſumenti. Quia pignus eterne
glorie. ideo ſpem ſalutis certificat: eleuat deſideriū: ⁊ inflāmat. De
his fructib; latiſſime pſequūtur, Lec.85.et.86.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Lec.87. Et quanto plus ꝑficit ſumentibus digne: tanto ex oppoſito no/
cet accedentibus indigne. Vt ꝑ traditori iude: Judeis cōdemnantibꝰ
ꝛ crucifixoribus ſanguinē xp̄i effundentibꝰ tanq̄ꝫ rei mortis xp̄i cō/
paranť. de q̄ lec. 87. ☞ De frequentatōe aūt huius ſacramen/
ti hoc breuiter dī ꝙ licet vtrūqꝫ accedere ſcꝫ ad ſacramentalē cōionē
ꝛ ab eadem abſtinere in caſu meritoriū eſt ꝛ laudabile. ceteris tñ pa
ribꝰ melius eſt accedere ſumēdo ſacramentaliter ꝛ ſpūaliter q̄ꝫ abſti
nendo tam ſpūaliter ſumere. Nam plūes effectus ꝯſequūť ſacramē/
tum ſacramētaliter ſumptū: ex ope operato: que non ꝯſequuntur eius
ſumptōem ſpūalem tm̄. Vñ patet imprudētia eoꝝ atqꝫ ſtulticia qui
diſpoſiti abſtinent a ſacramentali cōione: ſtulti q̄ ad ſe et improuidi
q̄ ad ꝓximos: imo ingrati quo ad deum: qꝛ ſibi ſubtrahunt grē aug/
mentū: ꝓximis auxiliū: deo honorē ꝛ grāꝝ actōem. De quo latiꝰ
Lec. 87. ☞ Finaliter aliquid de negligentijs q̄ non nunq̄ꝫ con/
Lec.88. tingunt addendū. de quibꝰ tñ latius Lec. 88. tractatur.
☞ Poſſunt eñ defectus ꝯtingere circa ſubalia ꝛ neceſſaria ſacra
mentoꝝ: puta circa materiā. formā. miniſtrū: aut eius intentionem
Aut circa ceremonialia nō neceſſaria: vt ſunt locus. tp̄s. veſtes. va/
ſa. luminaria. orōnes. geſtus. ꝛ hmōi. Tercio ꝯtingere pñt circa re/
uerentiā ſacramēti vt ſi fundať calix: aut gutta ſanguis ſtillet in ter/
ram. Quarto circa miniſtrū: qꝛ forte memorať ſe non eſſe ieiunum.
De hijs q̄druplicibꝰ defectibꝰ breuiter aliq̄d dicendū. De primo
ſi defuerit materia neceſſaria panis vel vini: ſi id ſacerdos deprehen/
derit añ ꝯſecratōem: accipiat de nouo materiā debitā: ꝓcedat ad eiꝰ
ꝯſecratōem nihil repetendo: vbi timeť ſcandalū ꝓplī circūſtanť. Si
vero poſt ꝯſecratōis v̄ba poſt ſumptōem vel ante cognouerit defe/
ctum, puta calicē vacuū vel aqua tantū infuſum: qꝛ de pane vix con
tingere poſſet: ꝓcedat ad cornu altaris: ꝛ infuſo de nouo vino: rede/
at ad mediū altaris: et ab eo loco incipiat (Simili mō poſtq̄ꝫ cena/
tum eſt ꝛc.) legendo cū intentōe ꝯſecrandi vſqꝫ ad illū locū. (Vñ ꝛ
memores) ꝛ ſtatim ſine oſtenſione ad ꝓplm ſumat: ꝛ poſt ablutōem
accipiens ad finem miſſe ꝓcedat: ꝛ hoc fieri pōt breui tp̄e ſine ſcanda
lo populi: ita docet Scotus. Ne tñ hec negligentia contingat: ſacer/
dos in ꝑpatōe calicis faciat miniſtrū guſtare vinū in ampulla priuſ/
q̄ꝫ fundat in calicē. Caute etiā dum calicē ꝛ patenā in manus ſacrifi
caturus accipit videat: ac ſe certum faciat vinū fore in calice ꝛ panē
in patena. ☞ Si negligētia circa formā ꝯtingeret talis ꝑ quā
impedireť ꝯſecratio: de q̄ ſupra habitū eſt: repetať forma debita ſuꝑ
materiā debitā: ꝛ hoc dū certꝰ fuerit ſe formā nō integre protuliſſe.
ſi vero dubitat ꝯſiliū eſt doctoꝝ vt ꝓcedat: qꝛ ꝯtingere pōt ꝙ ex di/
ſtractōe ſubita obliuiſcať ſe ꝓtuliſſe. De intentōe ſupradictum eſt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Sufficit em̄ intentio ꝟtualis circa materiā q̄ eſt in ꝓſpectu ꝯſecran/
tis:etiam ſi forent plures ꝑticule:⁊ circa numeꝝ eaꝝ erraret: dum/
modo tn̄ totū qđ in ꝓſpectu eſt intenderet ſaltē ꝟtualiter ꝯſecrare.
☞ Circa ſcđm:ſi negligentia ꝯtingat in ceremonialibꝫ.loco.tp̄e.
vaſis.geſtibꝫ.orōnibꝫ aut alijs que nō ſunt de neceſſitate ꝯſecratōis
nō hec negligentia impedit effectū ꝯſecratōis:licet celebrās ſi ex ſua
culpa accidit:quandoqꝫ incidat excōicatōem quandoqꝫ irregularita/
tē:tn̄ ꝓpt̄ hoc nihil eſt incepto canone iterandū:ſed procedendum.
De tercijs negligentijs circa irreuerentiā ſacramenti. Si muſca
aranea:aut venenū in calice deprehēſum fuerit:nihil abominabile
ſumi debet aut mortifeꝝ:ſed in vaſculo mundo debet ſacr̄m reclu/
di:⁊ reponi in loco ad hoc in eccleſia deputato:⁊ mundato calice de
nouo:fiat ꝯſecratio ſanguis:vt ſup̄ dictū eſt: ſi aqua fuiſſet in calice
⁊ ꝯſecratus ſumat̄. Si vero anīal pōt capi capiat̄ ⁊ capto aīali. po/
tus ſi nō eſt abominabilis nec mortiferus incineret̄ anīal:⁊ cineres
ꝯſeruent̄ cū reliquijs ac deinde ſumat̄ ſacr̄m. Idem ſi mus vel ani
mal apprehenſam hoſtiā cōſecratā comederet:ſi apprehendi poteſt
incineret̄ ⁊ cineres cū reliquijs condant̄. Sic fiat de ꝑticulis reſua/
tis ꝓ infirmis:ſi cōputruerunt vel in puluerē redacte ſunt:ponant̄
cū reliquijs aut loco honorabili in eccleſia ad hoc deputato.
☞ Si vero hoſtia ꝯſecrata in terrā ceciderit radat̄ locus quē te/
tigit:⁊ raſura cū reliquijs reponat̄ ⁊ hoſtia ſumat̄ ſi ſine abomina/
tione fieri poterit. Sic ſi euomuerit quis:lota ſumatur. Alioq̄n
vt ſupra in loco mundiſſimo reſeruet̄. Si ſacr̄m ſanguinis fuſum
fuerit in pallam vel pallas altaris:ter lauetur pars palle recipiens
ſtillā:⁊ ablutōem ſumat ſacerdos:⁊ ſm̄ aliq̄s pars palle exſcindat̄:
cōburat̄:⁊ cineres cum reliquijs cuſtodiant̄. ☞ Si ſup̄ tabu/
lam vel terrā fuſum fuerit:locus diligenter lambat̄:⁊ lauet̄:⁊ lotio
ſi abominabilis nō fuerit ſumat̄:etiā radat̄ ⁊ raſura cū reliquijs re
ponat̄. ☞ De quarto ſcꝫ negligētia ꝯtingente circa miniſtrum
Uel qꝛ miniſter nō eſt ſacerdos:qꝛ nō baptizatus:aut non rite ordi/
natus:⁊ ſi hoc in actu celebratōis deprehenderit:ceſſare debet:quia
totū qđ egit irritū eſt ⁊ inane. Si defecerit ſacerdos ante ꝯſecratio/
nem morte vel infirmitate pōt quidē officiū per aliū ſacerdotē ꝑfici
incipiendo ab eo loco quo prior defecit. Non tamē oportet. Si ve/
ro poſt ꝯſecratōem:per alium ſupplendū eſt. Si ſacerdos ieiunus
haberi poteſt. Si haberi nō pōt:reſeruet̄ ſacramentū in diem alte/
rum ⁊ tunc a ſacerdote ſumat̄. Si inter verba ꝯſecratōnis deficiat
tūc per aliū ſacerdotē debet ſuppleri:qui incipiat ibi:(Qui pridie)
ſi defecerit in ꝟbis ꝯſecratōis panis:aut ibi:(Simili modo) ſi defece
rit in verbis ꝯſecratōis vini ⁊ ꝯſequenter officiū rite perficiat.

Idem: ſi dubium fuerit vbi defecerit. Licet aliqui ſentiant q noua hoſtia ⁊ vinum aliud: prioribus inter reliquias reconditis: recipiat ſupplens ſacerdos: ⁊ officium compleat: ſed primum videtur conſultius. Neq propter hoc iteratur conſecratio ſuper eandē materiam: quia non cenſetur iteratum quod dubitatur eſſe factū. Si vo ſacerdos recordaretur ſe eſſe prohibitum: vt quia excõicatus vel ſuſpenſus: aut locus interdictus: aut coram excõicato conſtitutus ⁊ hoc ante conſecratõem: ſi poteſt ſine graui ſcandalo: ceſſet ab officio maxime ante canonem: ſi in canone aut poſt ꝯſecratõem: ꝓcedat cum contritione cordis ⁊ propoſito ꝯfitendi: ⁊ poſt miſſam confiteatur ⁊ peniteat. Innumere contingere poſſunt negligentie; ſed ex his alie iudicentur: ⁊ de his latius ac de penitentijs negligentibus iniungendis. vide Lec. 83.

Lec. 89. ☞ Poſt ſumptionem eucariſtie ſub vtraq ſpecie etiam lotiõis calicis: ſequitur antiphona que poſtcõmunio dicitur. Et hec eſt tercia pars principalis ſecunde partis miſſe. In qua poſt cõmunionē ſacratiſſime eucariſtie cum gratiarumactione finis miſterijs imponitur. Et diuiditur. Nam primo premittitur quidam iubilus ⁊ exultatio in gratiarumactione per antiphonam cantari ſolitam: que poſtcēmunio dicitur. Secundo humilis depcatio: vt participatio eucariſtie effectum ſalutis operetur. ibi: (Dominus vobiſcum). Tercio miſſa concluditur. ibi: (Ite miſſa eſt) Antiphõa que poſtcõmunio dicitur: ſm diuerſitatē officioꝝ variatur ⁊ in ſignum leticie ⁊ gratiarumactionis ac gaudij de ſuſcepta cõmunione altiſone cantatur: ſm illud ꝓphete. In voce exultationis ⁊ ꝯfeſſionis ſonus epulantis. Significat etiam cantus ille gaudium apoſtolorum de dñica reſurrectione: ſm illud Johan. 20. Gauiſi ſunt diſcipuli viſo domino. vt vult Innocentius.

vt maneat in vobis per gratiam in eternum

Reſpondet populus idē imprecans ſacerdoti.

Dominus vobiſcū Et cum

ait ſacerdos: ſimul ſcilicet in vna ſacramenti gratia vniti.

ſpiritu tuo. Oremus.

☞ Hec eſt particula ſecunda partis tercie principalis. In qua

Cõio

fit humilis deprecatio vt percepta cõmunio effectum ſalutis in par
ticipãtibus operetur. Hec autem deprecatio fit per orationes que
cõplende dicuntur: eo ꝙ per eas completur ⁊ finitur miſſe officiũ.
⁊ ille etiam variantur ſm variationem officiorũ. Premittit autem
ſacerdos ſalutationem populi: optans diuinam aſſiſtentiam in finẽ
per ſumptioem ſacramenti perdurantem. populumq́ꝫ hortatur ad
ſecum ſimul orandũ dicens: Oremus. Deinde orationem ſubiun/
git qua regulariter petit: vt ſacra cõmunio effectum ſuum operetur
ſcilicet gratiam augeat in preſenti: ⁊ gloriam conferat in futuro. Ad
hec enim petenda frequenter ſonant complende: vel ſaltem ad ali/
qua ad gloriam eternam ordinata.

☞ Sequuntur collecte eo numero quo collectas in miſſe princi/
pio: ⁊ ſecretas ante canonẽ prerogauit. Et has dicens redit ad dex/
trum cornu altaris: ad ſignificandum ꝙ in fine mundi predicatio
chriſti reditura eſt ad populum iudeorum: ſm illud Romanorũ. 9.
Jſaias autem clamat pro iſrael. ſi fuerit numerus filiorum iſrael ſi/
cut arena maris: reliquie ſalue fient.

☞ Finita hac oratione redit ad medium altaris: Quia ſicut per
dextrum cornu altaris repreſentatur iudaicus populus: ⁊ per ſini/
ſtrum gentilis: ita per medium altaris ſignificatur chriſtus: qui eſt
lapis angularis duos in ſe parietes: iudeos videlicet ⁊ gentiles: in
fidei ſue vnitate connectens. Ut ſicut miſſe officium incipiendũ eſt
in chriſto: ita ⁊ in eo finiendũ: quoniam ip̄e eſt Alpha et o: principi/
um ⁊ finis: a quo oĩs noſtra oõ ⁊ actio ſumere debet initium: et in
ipſo finalit̃ tanq̄ꝫ in fine vltimo ſummo ⁊ optimo terminari. Etiã
redit ad mediũ. id eſt xp̄m vt ab ipſo petat benedictõem: qua benedi
cturus eſt ppl'm abeuntẽ. ☞ Ad finẽ oõnis iteꝝ ſalutat ppl'm
dicens (Dominus vobiſcum) optans vt recedentes a tẽplo: nõ re
cedant a dño: vt ſatagant quatinus dñs ſemꝑ cum eis in omnibꝫ agẽ
dis maneat: ⁊ nunq̄ꝫ ab eorum intentione ⁊ amore recedat. Et po/
pulus rñdẽs. Et cum ſpiritu tuo: optat vt ip̄e ſacerdos poſt miſſam
non carnalibꝫ ſed ſp̄ualibꝫ vacans exercitijs dño ſꝑ adhereat: oõni/
buſq́ꝫ iugibus dño vniatur. Nam ſpũs eſt dñs ⁊ eos qui adorant
in ſpũ ⁊ veritate adorare oportet. Joh. 4. quaſi diceret: ppl's. Et cũ
ſpiritu tuo ſit dominus: vt ſpiritu ambules ⁊ deſideria carnis non
perficias. Et nota ꝙ ſepties ſacerdos ſalutat populum: quatinus
excluſis vicijs ſeptem capitalibus: ſuſcipiat gratiã ſeptiformis ſpi/
ritus. Et quinq́ꝫ vicibus ſe vertit ad ppl'm ſcꝫ ante primã collectã:
añ offertoriũ: pꝰ offertoriũ cũ dt orate pro me: ante vltimã collectã:
poſt cõionem: ⁊ poſt eandem orationẽ: ſignificãs quinq́ꝫ apparitio/
nes quibꝫ dñs in die reſurrectõis ſuis dilectoribꝫ apparuit.

Cōio

ad ꝓpria redite

hoſtia ſalutaris vel officiũ miſ/ ſe finitum eſt.

a quo nobis donatum eſt tantum ſacr̄m ſit laus honoꝛ gloꝛia et grã/ rũactio ꝑ immoꝛtalia ſe. ſeculoꝛum

Ite miſſa eſt. Deo gratias.

☞ Hec eſt tercia ꝑticula in qua ꝯcludit̄ miſſa: ⁊ habet tres ꝑtes In pꝛima ſacerdos populũ ad redeundũ ad ꝓpria licentiat: Secun do licenciatũ benedicendo ſanctificat. Tercio oꝛone ad deũ ſe cõuer tens totũ officiũ ꝯcludit ⁊ terminat. ☞ Et nota ꝙ in ꝓpoſito di ctio (miſſa) põt accipi dupl'r: ꝑticipialiter ſcꝫ ⁊ nominaliter Parti cipialiter ſenſus eſt. Ite ad ꝓpꝛia redeuntes; qꝛ miſſa eſt ꝓ vobis ho ſtia ſalutaris: xp̄s ſcꝫ mediatoꝛ noſter ad pr̄em: vt tanq̄ꝫ aduocatus noſter ip̄m ꝓ nobis interpellet. Uel nõi aliter ꝓ miſſe officio: ⁊ ſic ſen ſus eſt. Ite ad ꝓpꝛia, coꝛꝑis intendendo neceſſarijs: qꝛ miſſa. i. miſſe officiũ eſt ſupple finitũ. Ante cuius finẽ eccleſia ſtatuit ne ꝑpl's rece/ dat. Rñdet ppl's; Deo grãs: tanq̄ꝫ gratus deo de ſuſcepto bñficio grãs agens. Hec aũt ꝯcluſio in feſtis dũ ppl's ꝯcurrit ad eccleſiam dꝛ: cuius officiũ eſt circa exterioꝛa: ideo ad ip̄a ꝓuidenda licenciatur Sed feriatis dieb⁹ quib⁹ ppl's non tenetur intereſſe diuinis: ſed cle/ rici diuino cultui aſcripti: quoꝝ exercitiũ eſſe debet iugiter in ſoꝛte dñi: ꝯcludit̄ miſſa per Benedicamus dño: quo verbo nõ dat̄ licẽtia circuſtanti clero: ſed ad ꝯtinuandũ religionis cultũ additur exhoꝛta tio: dicẽdo bñdicamus dño; nos ſcꝫ diuino cultui ſpecial'r deputa/ ti. Et reſpondent: Deo gratias: quaſi obediendo ſacerdotali exhoꝛ/ tationi gratias de officij perfectione dño reddentes. ☞ Et quo niam in dieb⁹ quadrageſime ⁊ aduentus etiã populus mag⁹ oꝛõni/ bus inſiſtere debet q̄ꝫ dieb⁹ ceteris. Tunc etiã die dñico dum ppl's diuinis intereſſe tenet̄: non licentiat̄ per (Ite miſſa eſt) Sed ma/ gis per bñdicamus dño: q̄ exhoꝛtat̄ vt ſolicitudinẽ tꝑalium tꝑantes magis ſolito diuinis laudib⁹ inhereant ⁊ ſpũal'r ad dñm ſe ꝯuertãt. ☞ In miſſa ꝓ defunctis ꝓ concluſione dr̄. Requieſcant in pace. vt finis huius officij reſpondeat p̄ncipio: in quo eis eterna req̄es po ſtulat̄: ⁊ qꝛ illud officiũ ſingulariter defunctis applicat̄. ideo in eius p̄ncipio medio ⁊ fine requies in pace eterna ac iocũdiſſima adoptat̄. Et rñdet choꝛ⁹: Amẽ. i. fiat. qḋ poſtulat̄ Sequit̄ fcda portiũcula q̄ ppl's ad ꝓpꝛia dimiſſus bñdicit̄ a celebrãte Hãc aũt bñdictõem p̄nte ep̄o dare nõ debet ſacerdos niſi ep̄o iubẽte vel ꝑmittẽte: ſed magis ep̄s tanq̄ꝫ gerarcha ⁊ ſuꝑioꝛ eã dabit. Solennẽ tñ bñdictiõem etiã ſacerdos abſente ep̄o dare non debet. Que aũt ſit ſolẽnis quidã di/ verſificant̄. Nã aliq̄ illã eſtimant ſolẽnẽ: cui pꝛemittuntur verſiculi Sit nomẽ. Adiutoꝛiũ. Sed huic dicto obuiat cõis ꝯſuetudo, Nã

Cōīo

omnes ſacerdotes vt cōmuniter premittunt hos verſiculos. Ideo alij ꝓbabilius dicunt:q benedictio ſolennis eſt bn̄dictio pontificalis: que datˀ ante agnus dei cum orōnibꝫ ſpecialibꝫ in pontificali ad hoc ordinatis. Hanc ſacerdotes dare ꝓhibentˀ. Benedicitˀ autē ppl'ſ: vt donis celeſtibꝫ repleatur: ⁊ in bonis ꝯtra oēs inimici aduerſitates cuſtodiatˀ: preſtante hoc diuina maieſtate beatiſſime trinitatis. Patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Ad hoc ſonant verba benedictōis: quibus pleriqꝫ ſacerdotes vtuntˀ: illa ſcꝫ. Celeſti benedictiōe benedicat ⁊ cuſtodiat vos diuina maieſtas: ⁊ vna deitas. Pater ⁊ filius: ⁊ ſpirituſſanctus: quaſi diceret: Pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus q̇ ſunt vna deitas ⁊ diuina maieſtas benedicat vos qui officio miſſe interfuiſtꝭ celeſti benedictōe: qua bonis gr̄e ſupnaturalibꝫ repleamini: ⁊ cuſtodiat ab omni aduerſitate ⁊ impugnatōe: vos ꝓſternente. carnis. mūdi. ⁊ ſpūs inimici. Reſpondetur Amen. fiat. ☞ Signat etiam ſacerdos benedicendo ſeipm̄ ⁊ ppl'm crucis ſigno: ad oēm poſitiōis differentiā quo triumphali ſigno ⁊ ſanctificamur. ⁊ defendimur ab inſidijs inimici: qui ſignum quo victus eſt erubeſcit: timet ⁊ fugit. ☞ Poſt bn̄dictōem ſeqˀ vltima portiūcula: oratio ſcilicet.

acceptum ſit et gratum. — deus vnus. pater et filius ⁊ ſpirituſſanctus

P Laceat tibi ſctā trinitas

miſſe a te inſtitutū et offerri tibi preceptum. — gradus ⁊ ordinis mei

hoc obſequiū ſeruitutis mee

veri corpis ⁊ ſanguinis xp̄i

et preſta vt ſacrificiū qđ ocu-

omnia nude contuentis — preſpyter ex me dignificatus ex te.

lis tue maieſtatis ego īdignus

non tm̄ ex ſe ſed etiam quantum eſt ex offerente.

obtuli ſit tibi acceptabile.

ſacerdoti — fidelibꝫ viuis ⁊ defunctis.

mihiqꝫ et oībus pro quibus

Cõio

illud obtuli. ſit te miſericorditer concedente. miſerante

Pro diluendis culpis.
Pro redimendis penis.
Pro conferendis ſpiritualibus donis.

propiciabile. Per chriſtũ dominum noſtrum. Amen

☞ In hac oratione ſacerdos velut in quodam compendio petitiones priores recolligit: humiliter petẽs pro ſe aliiſqȝ omnibus: p quibus ſacrificium obtulit exaudiri. Et tangũtur quattuor: ſcilicet dignitas eius cui ſacrificatur. Secundo ordo ꝛ poteſtas ſacerdotis ſacrificium offerentis, ibi: (hoc obſequium ſeruitutis) Tertio humilitas offerentis qua vt placitum ſit deprecatur. ibi: (ego indignꝰ obtuli) Quarto ordinata caritas eiuſdem: qua vt ſibi ꝛ omnibus proſit ſupplicatur. Et ſatis patet textus huius finalis oratõis qua totum miſſe officium terminatur. Et tantũ de hac abbreuiatura.

Gratias deo Amen.

Explicit Epithoma expoſitõis ſacri Canonis miſſe laudatiſſimi viri Gabriel' Biel de Spyra ſacre theologie Licenciati. In Spira impreſſum per Conradum Hyſt.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

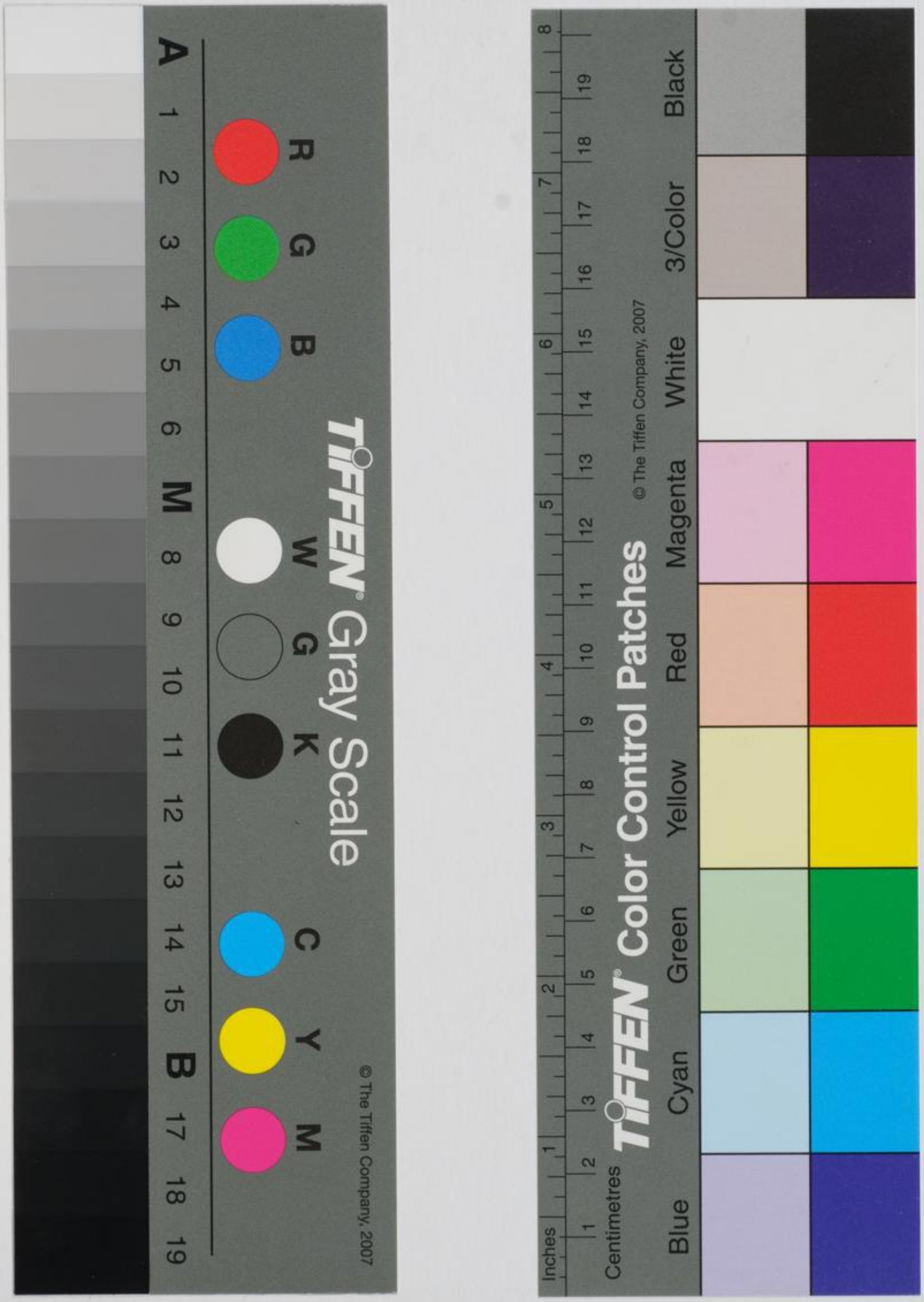

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf